نجات خلی

(د بیا جوړونې کیسه)

لیکوال
محمد اسمعیل یون

۱۳۹۶ل

نجات څلی

(د بیا جوړونې کیسه)

لیکوال

محمد اسمعیل یون

۱۳۹۶لمریز کال

نجات څلی

د بیا جوړونې کیسه

لیکوال: **محمد اسمعیل یون**

کمپوز: **فیاض حمید**

ډیزاین: **سپین سهار**

خپرندوی: **د افغانستان ملي تحریک**

د لیکوال د خپرونو لړ: (۴۴)

د خپرندوی د خپرونو لړ: (۱۳۴)

چاپکال: **۱۳۹٦ل/ ۲۰۱۷ز**

چاپشمېر: **۱۰۰۰ ټوکه**

وېبپاڼه: www.melitahirk.com

چاپځی: **اسد دانش مطبعه- کابل/ ۰۷۰۰۴۴۹۲۹۸**

د دې کتاب د چاپي او آنلاین خپرولو ټولې رښتې له خپرندوی سره خوندي دي

نیولیک

نجات څلی د یوه ملت ژوندی تاریخ 6
د دې اثر د لیکلو اهمیت او ضرورت 11
حبیب الله کلکانی څوک و او څه یې وکړل؟!! 18
د نجات څلي د جوړونې او رنګونې فلسفه 46
د نجات څلي د بیا جوړونې لپاره لومړني افکار او نظریات 55
خاورو ته د کلکاني د خاورو بیا سپارنه 58
د نجات څلي د بیا جوړونې لومړنۍ هڅې او متواترې غونډې 72
په ژوندون کې د ملي نجات ورځ 83
د څلي د بیا جوړونې لپاره لویه غونډه او د ډېرې ایښودنه 89
ژمنې او ځان پېژونې 99
د څلي د بیا جوړونې لپاره لیکلی تړون 121
د کار د لومړۍ برخې بشپړتیا او د ځینو ستونزو بیا راټوکېدا 156
د سلا مشورو غونډې 180

د څلي د دویم یا ښکلاییز پړاو چارې 191
د ساختماني چارو د بشپړتیا ارزونه 200
د نجات څلي ډبرلیک د شهرت او ضمیر مقابله 220
یو ځل بیا جرګې او مرکې 233
د څلي ډبرلیک او د هغه برخلیک 245
درنه جرګه او ترخې خبرې 252
ژوندون کې د ښښنې او پخلاینې جرګه 267
ولولییز پیل او بې ځوره پای 286
مشورې، تجربې او توصیې 292
پایله، ښښنه او مننه 299

نجات څلی د یوه ملت ژوندی تاریخ

لکه څرنگه چې هر ملت خپل خپل ارزښتونه لري او د هغو دساتنې او پالنې په فکر کې وي، د نجات څلی هم د افغان ملت د برم سمبول او د اغتشاش د له منځه وړلو یو ژوندی تاریخ دی، چې د هېواد ژغورنې لپاره خپلو اوسنیو او راتلونکو نسلونو ته هغه سرښندنې ور په زړه کوي، چې د دې ملت اصیلو بچیانود خپلو سرونو په نذرانه کولو سره هېواد ژغورلی او تر دې دمه یې اوسنیو نسلونو ته سپارلی دی. کله چې سپه سالار محمد نادر خان څو میاشتې د پکتیا پر ولسونو وگرځېد په پای کې یې د پکتیا مشران (سپینه شگه) کې جرگه کړل او هغوی ته یې درې وړاندیزونه وکړل:

۱- د سقاو زوی ته چې زموږ پر سر یې ډېرې پیسې ایښې، موږ وروسپارئ او هغه زیاتې پیسې ترلاسه کړئ!

۲- که مو خوښه وي موږ له ځاځیو څخه وشړئ چې موږ نور پر تاسو بوج نه شو او دریم وړاندیز دا چې:

۳- راځئ په گډه ملا وتړو او خپل وطن د سقاو له تورتم څخه خلاص کړو.

د نادر خان تر وړاندیزونو وروسته د ځاځیو مشرانو، له نادر خان او د هغه له ورونو پرته په یوه جلا غونډه کې پرېکړه وکړه چې دا به تاریخي بدنامي وي چې دا ورونه د پیسو په مقابل کې سقاویانو ته وسپارو، د پښتونولۍ د دود دستور له مخې هم سمه نه ده چې دا ورونه موږ له خپلې سیمې وشړو، نو راځئ چې ملا وتړو او کابل بېرته ونیسو. پر همدې وروستۍ پرېکړه دوعا وشوه او

دريې ورځې وروسته د قومي اربکيو يو لښکر تيار شو. په پای کې د (۱۳۴۸هـ.ق)کال د ربيع الثاني پر يوويشتمه نېټه مشران سره جرگه شول او په يوه پنځلس ماده ييزې پرېکړې سره يې د هېواد ژغورنې ته ملا وتړله. چې ددغو غازيانو په سرښندنو سره هېواد يو ځل بيا له اړ و دوړ څخه وژغورل شو او د يو ملي حکومت حاکميت ته لاره اواره شوه.

د دې سترې بريا د ژوندۍ ساتلو او راتلونکو نسلونو ته د يادگار په توگه يې په لاهورۍ دروازه کې يو څلی جوړ کړ. نوموړی څلی د ببرک کارمل دواکمنۍ پر مهال په دې نيت له بېخه ونړول شو، چې هېڅ اثار يې پاتې نه شي، خو ژوندي ملتونه هېڅ وخت خپل ارزښتونه له لاسه نه ورکوي او نه يې د لاسه ورکولو ته تيار دي، که څه هم په پښتني ټولنه کې ټولې بدبختۍ په پوره شدت سره موجودې دي، خو بيا هم په همدغو بدبختيو کې خدای ج په دغو پرگنو ځينې د کار او دستار سړي لورولي دي.

چـــې دستار تړي هزار دي
د دستار سړي په شمار دي

هو د پښتنو د دستار سړيو په جمله کې يو هم پوهاند محمد اسمعيل يون دی چې د نجات څلي د بياجوړونې لپاره يې له نورو هېوادوالو او يو شمېر مشرانو سره يوځای متې را ونغښتلې او په پوره مېړانه او نه ستړي کېدونکي زيار يې وکولای شول چې د هېواد ټول قومونه د نجات څلي په يو ځل بيا جوړولو سره سلا کړي. له نيکه مرغه د استاد او ځينو نورو مشرانو دغو هڅو رنگ راوړ، د نجات څلی تر پخواني هغه نور هم لوړ او د تاريخ په حساسو شېبو کې چې د ملي ارزښتونو او يادگارونو د له منځه وړلو پوره هڅه کېږي؛ يو ځل بيا دنگ کړ. خو دغه کار استاد له زياتو ننگونو او خنډونو سره مخ کړی دی، ځکه چې استاد د ټولو هېوادپالو شخصيتونو دروازې ته لکه دروېزگر درېدلی او د څلي لپاره يې د هغوی د کړيو ژمنو د پوره کولو غوښتنه ځنې کړې (په دې اثر کې

ورته په تفصيلي ډول اشاره شوې) چې دا بيا تر ټولو سخت کار و. له چا څخه د يو ((ملي)) کار لپاره پيسې غوښتل او دهغه پوره حساب ورکول او د ټولو شکاکانو د شکونو رفع کول هم ساده خبره نه ده. د ځينو په وينا د مرستې جلبول يانې سيند ته د هغوی غورځول دي (ښه وکړه او سيند ته يې وغورځوه!)، دا نو د ستر کيمياګرو کار دی د هر وګړي په وس پوره خبر نه ده.
په دې اثر کې پوهاند صيب د څلي پر تاريخ، ارزښت او بيا جوړولو رڼا اچولې ده، پوهاند صيب په دې اثر کې هغو ټولو لوړو ژورو ته اشاره کړې، چې د کار په بهير کې ورسره مخ شوی دی؛ د چا له خوا ننګول شوی، د چا له خوا رټل شوی، د چا له خوا ستايل شوی او نور ټول موضوعات يې په کې واضح کړي دي، چې دلته يې تکرار او بيا بيان ته ضرورت نشته. لکه څنګه چې خوشال خان خټک له پښتنو سره د کار پوره تجربه لري، د بې اتفاقۍ په شمول د هغوی هرې چارې ته يې اشاره کړې. دغسې استاد يون هم له پښتنو سره د ګډ کار پوره تجربه لري. خوشال بابا وايي:

اتفاق په پښتانه کې پيدا نه شــــه
ګنې ما به د مغول ګريوان پاره کړ

يو شی چې زه يې ډېر زيات تر اغېز لاندې راوستم هغه د پوهاند صيب د قلم يوه ځانګړنه ده، چې هر کله د حکومت پر نادودو هم ليکلې نيوکه کوي، نو په پای کې د علمي ليکنو په څېر ورته ځينې سپارښتنې هم کوي، چې دا چاره يې پر لوستونکي د ليکنې اغېز لا پسې زياتوي چې په دې سره يې د ليکنې عينيت او علميت جوتېږي.
د دې اثر په پای کې يې په پښتنې ټولنه کې د کار ټولې تجربې شريکې کړي که هغه مثبتې دي او که منفي او استاد په پوره امانتدارۍ سره پرته له دې چې د چا شخصيت ته زيان ورسېږي، ټول تېر بهير يې واضح کړی، له دې څخه هدف دا دی چې راتلونکو مبارزينو او د کار سړيو لپاره د لارې مشال شي.

ځوک چې دا کتاب لولي نو راساً یې د ځلي ماضي او حال ته بیایي، تاریخي واقعیتونه په تسلسل سره یو پر بل پسې بیانیږي او بیا خبره تر دې دمه رارسیږي. دا کتاب د تاریخي او اوسنیو واقعیتونو د بیان ترڅنګ د یونلیک بڼه هم لري چې په ډېر دقت سره د ځلي د بیاجوړونې بهیر په کې ګام پر ګام تعقیب شوی. دا کتاب د دېرشو ورځو په بهیر کې لیکل شوی، ایډېټ شوی او چاپ ته تیار شوی دی. له یوه پاخه لیکوال پرته دا د هر لیکوال په وس پوره خبره نه ده. که ملي ضرورت او احساس نه وای او قوي انګېزه، نو هېڅکله به داسې یو اثر نه و رامنځته شوی. په دې اثر کې چې کوم ترخه جریانونه بیان شوي، زه نه غواړم چې هغه دلته راوسپړم، ښه ده چې لوستونکي یې خپله په دقت سره ولولي.

هغو مبارزینو ته چې مبارزه کوی او غواړي په ښتنې ټولنه کې کار وکړي او کار یې ثمر هم ورکړي، مشورې ورکوي، دغه مشورې ځینې ډېرې خوږې او ځینې ډېرې ترخې دي، خو ددغو مشورو پلي کول به مو هڅه او هاند په اوبو نه وړي، په دې مشورو کې یې د کار پر وړاندې ټولو خنډونو، خطرونو او ننګونو ته د حل لاره په ګوته کړې ده، که مبارزین غواړي کار وکړي، نو څه ډول پیل او څه ډول یې پای ته ورسوي، که وننګول شي څه باید وکړي، له خنډونو سره څه ډول مبارزه وکړي، موږ د پیښومدیریت په نوم یو مضمون تدریسوو، چې په کې د پېښې تر مخه څه باید وشي، د پېښې پر مهال څه باید وشي او تر پېښې وروسته څه باید وشي، نو استاد هم د پېښو د مدیریت د پرنسیپونو له مخې خپلې چارې داسې ترتیب کړې وې، ته به وایې چې دا مضمون یې په زور او زېر لوستی دی. ځینې پېښې دي چې د هغو مخنیوی ناشونی وي، نو پر وړاندې یې باید داسې لارې ولټول شي، چې د ګواښ کچه راټیټه شي. چې استاد هم په دې اثر کې ورته اشاره کړې آن پر خپلو کړیو کارونو یې د دې لپاره چې د خلکو حسادت را ونه پارېږي، پرده اچولې، د هغو د نه یادولو قرباني یې ورکړې ده، خو په داسې حال کې چې له هغو څخه

يادونه يې مطلق حقوقي حق دی، خو استاد د پرګنو د وحدت او پښتني برم لپاره، لکه ځرنګه چې يو مشر ته ښايي هماغسې اوسيله کړې او لکه د مدبر مدير په څېر يې په ټوليزه توګه دغه ټولې ناخوالې مديريت کړي دي.

په پای کې زه درانه لوستونکي د استاد د ترخو او خوږو تجربو لوستو ته رابولم، چې د ځلي د بيا جوړونې په کاري بهير کې يې ورته نغوته کړې، بويه که په پښتني ټولنه کې مبارزين غواړي کار وکړي، نو له دغه اثر څخه د يوه لارښود په توګه ښه کار اخيستلای شي.

په درناوي

وفاالرحمن وفا

احمدشاه بابا مېنه کابل- افغانستان

د دې اثر د لیکلو اهمیت او ضرورت

هغه ټولنې چې غم ځپلې او درد ځپلې وي، ستونزې او کړاوونه یې زیات ګاللي وي، په هغو کې د خدمتګار او خاین تثبیت اسانه کار نه دی. د شخصیت زغمل هم په کې یو سخت کار دی او د شخصیت جوړونې بهیر هم په کې له سختو کړاوونو څخه تیرېږي. په داسې ټولنو کې مصنوعي شخصیتونه ډېر وخت د اصلي شخصیتونو ځای نیسي او تر څو چې حقیقت روښانه کېږي، دروغو خپل کار کړی وي، په همدې خاطر زموږ په ټولنه کې متل دی: ((څو چې رښتیا راځي درواغو به کلي وران کړي وي)). متل په یوه ټولنه کې د هغې ټولنې د وګړو دمتواترو تجربو وروستۍ نتیجه او نچوړ دی. دا د ټولنیز منطق داسې یو فورمول دی چې د هغه له پاسه بیا بله خبره ځای نه لري، نو ځکه خو پر متل باندې پر نالیکلې او نا رسمي بڼه د ټولنې عام توافق موجود وي. متل په داسې ځای کې کارېږي چې ورته مسله پېښه شي او څوک یې د غوټې خلاصولو وس نه لري، یا هم د طرف او طرفینو تر منځ پرې د ګټو او نظر توافق موجود نه وي، نو جرګه مار یا متلچي چې پر خپل وخت او پر خپل ځای اړوند متل وکاروي، نو خبره راټوله او بیا نورو خبرو، دلیل او څنګزنو مسایلو ته په کې د بحث مجال پاتې نه شي. زموږ په ټولنه کې رښتیني او کاذب شخصیتونه دواړه موجود دي. رښتیني شخصیتونه نه غواړي په تصنعي، تکلفي

ډول او د تظاهر له مخې ځان څرګند کړي، کار او خدمت کوي، خپله خوله تويوي، خو په اکثرو وختونو کې ځان شاته ساتي، پر خپل نفس پښه ږدي او د ځان د شهرت او نېکنامۍ لپاره هڅه نه کوي. خو په مقابل کې بيا تصنعي او تکلفي شخصيتونه چې اصلاً د کار وس او توان نه لري، غواړي د حقيقي شخصيتونو د کار او زيار په برکت رامنځته شوي مثبت کارونه د ځان په نامه تمام کړي او په دې ډول د خپل شخصيت د تصنعي تبارز لپاره لاره اواره کړي. ډېر وخت رښتيني شخصيتونه د خپلې حيا او عزت په خاطر د دې ډول اشخاصو پر وړاندې غبرګون نه ښيي او نه غواړي خپل فزيکي او فکري ځواک د دې ډول اشخاصو پر وړاندې وکاروي، نو تصنعي اشخاص له دې تشيال څخه هم ګټه پورته کوي او غواړي په يو نه يو ډول په ډېره سپين سترګۍ سره ځان مطرح او د عوامو ذهنيت منحرف کړي. له همدې کبله هغو اشخاصو چې د ژوندانه په هر ډګر کې توره کړې، د تورې ثمر يې تکلفي او ځان خوښو اشخاصو وړی، نو ځکه خو د همدغه جريان د تثبيت په خاطر په پښتو کې يو متل رامنځته شوی چې: ((تورې دي لالا وهي، مړی دې عبدالله وهي)).

د نجات څلي د بيا جوړونې په برخه کې دواړه ياد متلونه يو ځل بيا د عمل په ډګر کې پلي شول. د څلي تر جوړونې مخکې د ښاغلي محمد نذير احمدزي په کور، ژوندون ټلوېزيون او ځينو نورو ځايونو کې چې څومره غونډې شوې وې، په هغو کې چې کومو سياسي او تصنعي اشخاصو کومې ژمنې کړې وې، هغه يې يوه هم عملي نه کړه، نه يوازې خپل لوزونه يې عملي نه کړل، بلکې داسې يې ځانونه غيب کړل چې په مياشتو مياشتو يې پيدا کېدل ناشوني شول. د موضوع د رڼاوي لپاره به يو دوه درې بېلګې راوړم. ښاغلی محمد نذير احمدزی چې د دې څلي د بيا جوړونې له اساسي اشخاصو څخه و، د څلي د ډېرې تر اينښودلو وروسته لا درکه شو، څه موده وروسته مې په ډېر تکليف او هڅونې يو ځل د څلي کتلو ته اړ کړ، خو تر هغه وروسته مې بيا د سلګونو ټليفونونو او واسطو په کارولو سره هم پيدا نه کړای شو. د (۱۳۹۵ل) کال د تلې

(۲۳)مه نېټه د ځلي ډبره کېښودل شوه. د (۲۰۱٦م) کال د نومبر پر دویمه نېټه چې د (۱۳۹۵ل) کال د لړم (۱۲)مې نېټې سره سمون خوري، زه (یون) او احمدزی صیب د ځلي د کار لیدلو ته ورغلو، نور مې نو بیا احمدزی صیب څو میاشتې وروسته د (۱۳۹٦ل) کال د سرطان پر (۳۱)مه نېټه د شپې لس بجې د هغه په کور کې ولید. تفصیل یې وروسته د دې کتابګوټي په متن کې راځي.
ښاغلی عبدالرشید ایوبي چې د (عدالت) په نامه یو ګوند هم لري او د نذیر احمدزي په کور کې یې د نږدې دوو سوو قومي مشرانو او مخورو پر وړاندې ژمنه وکړه چې لومړنی بسپنه چې هر چا وکړه او تر هغه وروسته چې پر ځلي هر څومره مصارف راځي، هغه ټول زه ورکوم، هېڅ تشویش مه کوئ، ان که خبره تر پنځه لکو ډالرو هم ورسېږي. کله چې د ځلي ډبره کېښودل شوه، ایوبي صیب چې له سټېج څخه ښکته شو، پر همغه ورځ دوبی ته لاړ، د نږدې لسو میاشتو په بهیر کې یو ځل هم د ځلي خواته ور ونه ګرځېد، یوازې (یو لک) افغانۍ ترې په متواترو ټلیفونونو او فشارونو ترلاسه شوې.
د نجات ځلي د ډبرې تر ایښودو وروسته ایوبي صیب د همغه کال د ډسمبر پر (۱۰)مه نېټه چې د (قوس) میاشتې له (۱۹) مې نېټې سره سمون خوري، (احمد شاه بابا مېنې) په (ملالۍ ځلور لارې) کې یوه لویه غونډه جوړه کړه او هلته یې وویل چې دا ځلور لارې او د ملالۍ یادګاري ځلی به جوړوم، یوازې د ملالۍ واټ لوحه یې ولګوله او لاندې یې ترې ولیکل، (عدالت ګوند) تر هغه وروسته بیا تر دې دمه چې نږدې (اته) میاشتې تېرېږي، په هغه ځای کې نه چا ایوبي صیب ولید، نه کار ښکاره شو او نه چا ((عدالت)) ولید.
د نجات ځلي لپاره د مالي مرستو د راټولولو، جواز اخیستلو او فرهنګي کمېټو په نامه دوه درې کمېټې جوړې شوې، نه یوازې دا چې کوم کار یې تر سره نه کړ، بلکې خپله کمېټې او غړي یې هم لادرکه شول.
کله چې د ځلي د ډبرې د ایښودلو لپاره لویه غونډه جوړه شوه، نو پرېکړه دا شوې وه چې دا یوه ملي مسله ده، هېڅ ګوند او شخص حق نه لري چې دې

غونډې ته خپل عکس او یا د ګوند لوګو، بینر او بیرغ راوړي او له دې ملي حرکت څخه سیاسي ګټه پورته کړي، خو کله چې مو سټیج وکته، د ښاغلي نذیر احمدزي یو څو عکسونه هم ښکارېدل او عبدالرشید ایوبي بیا د خپل ګوند بیرغ، لوګو، د خطابې مېز او بینرونه راوړي وو.

کله چې غونډه (ویناواله برخه) خلاصه شوه ډېره لا نه وه ایښودل شوې چې پر سټیج ولاړ مشران او ویناوال ټول لادرکه شول، چا د کورني او چا د بهرني سفر لمنه ونیوه. موږ د ګڼو ولسي مشرانو په ګډون ډېره کېښوده. ساعت وروسته چې مو د ټولیزو رسنیو پاڼې واړولې، هر چا د خپل فیسبوک پر پاڼه لیکلي وو چې: ((مبارزو مو رنګ راووړ.)) د (عدالت) ګوند خپلو پلویانو او هېوادوالو ته لیکلي وو چې د ګوند مبارزو یې رنګ راوړ، ځلی مو پرانیست، د اصولي صیب پلویانو هم هغه ته مبارکي ورکړې وه او نورو په لسګونو اشخاصو هر یو لیکلي وو چې مبارزې او تورو یې رنګ راوړ.

زموږ فرهنګي ملګرو او نورو انډیوالانو ماته وویل چې دا څه خبره ده چې له دې ځلي څخه سر له همدا اوسه د مومن خان د ښامار کیسه جوړه شوه، هر سړی په کې خپله توره سره کوي او په خپل نامه یې یادوي؟ خدای حاضر دی ما ورته وویل: ((د خوشالۍ کار دی، پرېږدئ چې هر سړی یې یادونه وکړي، هر سړی یې ځان وارث وګڼي او هر سړی یې خپل مال وګڼي. د خلکو روحیه او جذبه باید مړاوې نه شي، بل که په دې کې د دوی شخصیتونه وځلېږي او مطرح شي، موږ ته یې تاوان څه دی؟ موږ داسې یوه مرحله کې یو چې څومره مو شخصیتونه زیاتېږي، د کار پر شخصیتونو فشار کمېږي او ټولنیز مسولیتونه تقسمېږي. بله خبره دا ده چې دا د ځلي د جوړېدو د اکمال افتتاح نه ده، دا یوازې د ډبرې د ایښودلو مراسم دي چې دا له څلورو میاشتو نیولې بیا تر کال پورې وخت غواړي، دې کې بیا معلومېږي چې څوک کار کوي او څوک ځان باسي، تر هغو وروسته بیا قضاوت کول په کار دي.)) څه موده ځینو اشخاصو فیسبوکونه د خپل ځان په ګټه ډک کړل، خو وروسته یو یو لادرکه شو. هغو

اشخاصو کار ته ودانګل چې نه يې ژمنه کړې وه، نه يې شهرت غوښته او نه تردې دمه د ځلي د جوړونې په بهیر کې شامل وو. دې خلکو مالي او معنوي زيار وویست، قرباني يې ورکړه. د نهه نيمو مياشتو په بهير کې د ځلي د جوړېدو کار نوي سلنه بشپړ شو، په دې مانا چې اسکلېټ يې جوړ شو. دا مهال بيا يو شمېر هغه اشخاص، لکه ښاغلی نذير احمدزی، صمد ځاځی او يو شمېر نور چې د ځلي د ډېرې تر اېښودو دمخه ډېر فعال وو او د ځلي د بيا جوړونې له اصلي مدعيانو څخه ګڼل کېدل، خو په تېرو نهو مياشتو کې يې بيا پته ونه لګېده، يو ځل بيا لاس په کار شول، دې منځ کې زموږ او د قراردادي شرکت تر منځ ستونزې هم پيدا شوې چې پر خپل ځای ورته اشارې کېږي. د دې يادو ښاغلو په ګډون ګڼ شمېر نور اشخاص ټول راپيدا شول او د ځلي د کار د څرنګوالي پوښتونکي شول، هغه څوارلس، پنځه لس تنه چې ځلی يې تردې ځايه راورسوه، پر ځای پاتې شول، يو ځل بيا زوړ داستان راغبرګ شو. ځينو بيا په فيسبوک کې خپل عکسونه پورته کړل، ځينو خپلو پلويانو ته وويل چې له موږ څخه مننه وکړئ چې ځلی مو درته تکميل کړ. د قراردادي انجنير په اشاره د هغه پلويانو د هغه عکسونه پورته کړل چې له انجنير (ځلاند) څخه مننه چې موږ ته يې دا ځلی جوړ کړ، په داسې حال کې چې دی د ساختماني شرکت مسول و او د کار په مقابل کې يې اجوره اخيستله. په دې منځ کې پر ما (يون) هم ډول ډول تورونه پورې شول، چې کار يې انحصار کړی، له ځلي د خپل ځان او خپل تحريک په ګټه کار اخلي، دا وياړ له يوه سمت څخه بل ته وړي او نور ډول ډول تورونه. دې ډول تورونو او دېته ورته نورو نارښتينو پېښو او ګونګوسيو زه دېته اړ کړم چې دغه کتابګوټی وليکم او د ځلي د جوړونې ټول جريان هېوادوالو ته تثبيت او د راتلونکي تاريخ برخه يې کړم. خدای شته له سره مې په زړه کې هېڅکله هم نه ګرځېدل چې زه به له ډول ډول ستونزو سره مخامخېږم او بيا به د دې کتابګوټي ليکلو ته هم اړ کېږم اوس مې نو فکر وکړ، که زه دا کار ونه کړم، نو د هغو خلکو پر حقوقو به خاورې اړول شوې

وي، چې تر ټولو زیات زیار یې ګاللی او یو شمېر اشخاص، ډلې یا ګوندونه غواړي، د هغوی زیار او کار په خپل نامه تمام کړي، د هغه متل د بیا تکرار مخه باید ونیول شي چې کلي ورانوي او یا دې هم د لالا په توره عبدالله غوړې مړۍ تر ستوني تېروي؛ مننه او تشکر دې هم نه کوي او هغه دې په خپل نامه هم تماموي. په همدې ډول باید موږ د تاریخ هغه برید ته هم ورسېږو چې د تکلفي، تصنعي او ځان خوښو اشخاصو د ناطبیعي ودې مخه ونیسو او حقیقي شخصیتونو ته لاره پرانیزو. یو ځل بیا یادونه کوم چې خدای (ج) حاضر، ناظر او شاهد دی چې زما په زړه کې هم د دې اثر د لیکلو اراده موجوده نه وه، نو ځکه خو مې د څلي د جوړونې له پیله بیا تر دې دمه هېڅ ډول یادښت نه دی لیکلی او نه مې کوم اسناد راټول کړي، خو د ځینو اشخاصو ناسمو حرکتونو مجبور کړم چې د دې څلي حقیقي داستان بیان کړم، اوس خو د ټکنالوژۍ او انټرنېټ زمانه ده، ځینې اسناد خو به د هغو له څېړو څخه ترلاسه کړم، د سترګو لیدلی حال به هم بیان کړم او پر خپلې حافظې به هم فشار راوړم چې د تېرو نږدې لسو میاشتو مهم ټکي رابرسېره کړم. غواړم د هغو ربښتینو افغانانو حق ادا کړم چې د زړه له اخلاصه یې په دې کار کې هلې ځلې کړي او تر اوسه لا خبر هم نه دي چې له دوی څخه به مننه او یادونه کیږي او که نه؟ او دوی هم هېڅرې تر اوسه پورې هڅه نه ده کړې چې خپله مرسته پر ولس وپاسلي. داسې تصور باید وکړو چې موږ ژوندي خلک، د ملي مبارزې یو لوری او تګلوری یو، فکر او قلم هم خوځوو، نو اوس چې یو شمېر سیاسي خلک، تنګنظران، لنډپاري او شهرت غوښتونکي زموږ په سترګو کې رانوزي، د عام ولس به څه حال وي؟ څرنګه چې د نجات څلی د ټولو افغانانو یو تاریخي ویاړ او د تاریخي واقعیتونو پر بنسټ ولاړ دی، نو ځکه خو یې باید د بیا جوړونې تاریخ هم همداسې د واقعیتونو پر اساس ولاړ پاتې شي، نو ځکه مې د دې کتابګوټي د لیکلو تکل وکړ.

د (۱۳۹٦ل) کال د اسد پر (۲)مه د دوشنبې پر ورځ د سهار تر لمانځه وروسته

پر پنځو بجو مې د دې اثر د لیکلو عملي کار پیل کړ او دا یې لومړی یادښت دی چې تاسو ولوست، نور پوره داستان او تر دې یادښت وروسته کیسې او حقیقتونه ټول د دې کتابګوټي په نورو پاڼو کې لوستلای شئ!

په درنښت

ستاسو د ټولو خدمتګار

ستاسو خپل یون

(۱۳۹۶ل) کال د اسد (۲)مه، دوشنبه، کابل، مکروریان

زما خپل کور

حبیب الله کلکانی څوک و او څه یې وکړل؟؟

حبیب الله کلکانی

د نجات منار یا څلي اساس هغې موضوع پورې تړلی چې د دې څلي تر جوړېدو دمخه پېښه شوې او دا څلی په واقعیت کې د همغې تورې حادثې او زمانې په مقابل کې د یوه تاریخي یادګار په توګه هسک شوی دی. دې زمانې ته په تاریخ کې (سقاوي اړو دوړ) وایي. دا دوره د حبیب الله کلکاني چې د (بچه سقاو) یا (سقاو زوی) په نامه هم یادېده، له واکمنۍ سره پیل او د ده د واکمنۍ له نړولو سره سمه پایته ورسېده. د دې لپاره چې درانه لوستونکي (د نجات منار) د جوړولو پر اهمیت او ضرورت ښه پوه شي، نو ښه به وي، تر هغه وړاندې د حبیب الله کلکاني پر ژوند او د هغه د واکمنۍ پر څرنګوالي هم رڼا واچول شي. کله چې څوک د کلکاني د واکمنۍ پر څرنګوالي خبر شي، نو بیا تر هر څه زیات د نجات څلي پر اهمیت، ضرورت او ارزښت پوهېږي.

((کله چې انګرېزانو له افغانانو څخه په درېیو سترو جنګونو کې د ماتې مزه وڅکله، نړیوال پر ستېژ او حیثیت یې کمزوری او پیکه شو، نو له افغانانو څخه د یو ډول غچ اخیستلو په لټه کې شول، هغوی په افغانستان کې د لاسوهنې او کور ورانۍ ښه پخه تجربه لرله. پر (۱۹۱۹م) کال چې انګرېزانو په رسمي ډول په نړیواله کچه خپله ماتې ومنله او د افغانانو برې یې تصدیق کړ، نو په افغانستان کې د یو نوي، ښکلي او ښېرازه تمدن د زرغونېدو او ټوکېدو هیلې پیدا شوې، په نړیواله کچه د افغانستان نوم او نښان څرګند شو، په ټوله نړۍ کې زموږ هېواد د یو ځانګړي حیثیت ویاړ او پرتم خاوند شو. افغانستان په ډېرې چټکۍ سره د تمدن او پرمختګ پر لوري ګامونه واخیستل.

انګرېزانو سره له دې چې په رسمي ډول د افغانانو سیاسي خپلواکي او خپله ماتې منلې وه، خو بیا یې هم له لاسوهنو څخه لاس نه اخیسته، دا ځل د یوې بلې تجربې د ازمېښت په لټه کې شول. دوی د دې کار لپاره دا وار داسې یو شخص وټاکه چې هم ساده او امېږ و او هم ظاهراً یو لږکي قوم ته منسوب و، انګرېزانو دا ټسټ کاوه چې د لږکیو د حکومت ظرفیت څومره دی، ایا دوی هم په راتلونکي کې د واک د یو کاندید او فکتور په توګه مطرح کېدی شي او که نه؟د انګرېزانو ګټې تضمینولای او پاللای شي که څنګه؟ د حکومت کولو او د هېواد د کنټرول ظرفیت یې څومره دی؟ په ټولنیز ثبات او بېثباتۍ کې یې ونډه څومره ده؟ همدغو پوښتنو ته د ځواب موندلو او د یو نوي تمدن د پرشا تمبولو لپاره یې حبیب الله کلکانی (بچه سقاو) انتخاب کړ. په خپلو مرستو او د کورنۍ ارتجاع په ملتیا یې هغه د دې جوګه کړ چې لومړی ګړ و بړ جوړ کړي او بیا نوی راټوکېدلی تمدن له سقوط سره مامخ کړي.

حبیب الله کلکانی د امین الله زوی پر (۱۸۹۰م) کال زېږېدلی دی، هغه د شمالي د کلکانو د (ډکو) د کلي اوسېدونکی ، پلار یې څه مهال مالونه پوول، بیا یې سقاوي غوره کړه، غوښتل یې چې زوی یې څه درس مکتب ووايي، خو ښوونځی یې ونه شو لوستلای، له بدو او اوباشو هلکانو سره یې ناسته ولاړه

شوه، په غلا، قمار بازۍ ور روږدی شو، پر (۱۹۲۶م) کال په شاهي پوځ کې عسکر شو او د يوه عادي عسکر په توګه يې دنده سرته رسوله، يو ځل يې د لسو ورځو لپاره رخصت واخيست او کور ته لاړ، له ځان سره يې سرکاري وسله هم په پټه يوړه، کله چې له کابل څخه نهه ميله لرې د (حاجي کلا) کوتل ته ورسېد، درې غله په لار کې پرې راپورته شول، له هغوی سره يې مقابله وکړه او يو غل يې وواژه، کله چې تر رخصتۍ وروسته بېرته کابل ته راغی، نو بيا په پټه د وسلې په وړلو او د غله د وژلو پر تور تر پوښتنې لاندې راغی، تر پنځو مياشتو سزا وروسته خوشې شو او پېښور ته وتښتېد، په قصه خوانۍ بازار کې يې له (محمد صديق) بوټ خرڅوونکي سره مزدوري کوله، پر (۱۹۲۷م) کال د دسمبر پر شلمه ده ته له کابله خبر راغی، په پرده کې او په بدله څېره خپلې سيمې ته ورسېد او په داړه مارۍ يې پيل وکړ.

ځينې نورو څېړونکو د هغه په باب ويلي چې هغه يو ډېر کور مغزه وګړی و، د حافظې ځواک يې نه درلود، ځکه خو يې په درېيو کلونو کې له څو ملايانو څخه د بغدادۍ قاعده هم زده نه کړای شوه، کله چې يې پلار د هغه له زده کړې څخه بېخي مايوسه شو، نو هغه يې له ملک (محسن خان کلکاني) سره چې د کلکانو يو غټ خان و، مزدور کړ، خو تر يو څه ځنډ وروسته يې دا کار هم پرېښود او د سيمې د داړه مارانو له ډلې سره يو ځای شو، وروسته يې د افغانستان په ځينو نورو سيمو کې هم پر چور او چپاول لاس پورې کړ، کله چې پوه شو نور نو د خلکو اوسېله تنګه ده او دولت د ده د نيولو په هڅه کې دی، پر (۱۹۲۶م) کال يې له (محمد اعظم خان) سره د افغانستان خاوره پرېښوده او د غلا بازار يې ګرم کړ، وروسته د ده او د ده د ملګري (محمد اعظم خان) تر منځ مخالفت پيدا شو، د سقاو زوی پېښور ته لاړ او هلته له (محمد صديق) بوټ خرڅوونکي سره مزدور شو، څرنګه چې د غلا په وجه دی دلته هم تر څارنې لاندې و، نو د محمد اعظم خان بېلتون او خپګان ده ته ډېر ګران تماميدل، نو ځکه خو (پاړه چنار) ته لاړ او هلته له هغه سره پخلا شو.

ځينې کتونکي او څېړونکي په دې نظر دي چې سقاو زوی په پېښور کې د اوسېدو پر وخت د برتانيې له استخباراتو سره تماسونه لرل، مثلاً پر (۱۹۲٦م - ۱۳۰۵ل) کال يې په پېښور کې د سرحدونو د پوليسو له رييس (پيروان) سره اوږدې ليدنې کتنې لرلې. ځينې نور څېړونکي نظر څرګندوي چې د کابل د اشغال په لومړيو هڅو کې د سقاويانو د فعاليت په ساحو کې برتانوي استازي هم موجود وو او د سقاو زوی، د برتانيې له استازي (ام فرنيس) سره شخصي تماسونه درلودل.

مير غلام محمد غبار ليکي: ((بعد از انکه در ماورای خط ديورند به دزدی در پاره چنار متهم و محکوم به يازده سال حبس ګرديد، دفعتاً بطور مرموز رها شد و به افغانستان برګشت))

کله چې افغانستان ته راوستل شو، نو د کابل شمال د کوهدامن سيمه کې يې نور غله او داړه ماران هم پر ځان راټول کړل، د لارې پر شکولو، لوټ او تالان يې لاس پورې کړ، له خپلو غلو سره د مرکزي دولت پر وړاندې ودرېد، کورنۍ ارتجاع، ځينې تنګنظره روحانيون او انګليسي استخبارات ټول سره يو ځای شول او د کابل د نيولو پلان يې جوړ کړ.

د (۱۹۲۸م) کال په نومبر او د (۱۳۰۷ل) کال د عقرب په پای کې يې د کابل او د هېواد شمال ولايتونو لاره قطع کړه، د (۱۳۰۷ل) کال د لېندۍ پر (۲۲)مه يې د (سرای خواجه) سيمه يېز حکومت له منځه يوړ، حبيب الله کلکاني د (۱۹۲۸م) کال د دسمبر پر (۱۳)مه (۱۳۰۷ل ليندۍ) د بريد لپاره د کابل شمال ته راغی، د خير خانې له کوتله راواوښت او په (شهر آرا) کې ودرول شو. د جنورۍ پر (۱۳)مه غازي امان الله خان له سلطنت نه خپله خلع اعلان کړه او د جنورۍ پر (۱۵)مه سردار عنايت الله خان په داسې حال کې چې د سقاو زوی د (ده کپېک) سيمه نيولې وه او کابل يې محاصره کړی و، د پادشاهۍ اعلان وکړ، د جنورۍ پر (۱۷)مه بېرته خلع او واک د سقاو زوی ته ورسېد، د جنوري پر (۱۸)مه د مازيګر (۵) بجې د (۱۳۰۷ل) کل د مرغومې (۲۸) د سقاو زوی

هم ارگ ته راغی او په گلخانې ماڼۍ کې کېناست او په دې ترتیب د افغانستان د تاریخ یوه توره دوره پیل شوه.

غلام محمد غبار په دې اړه لیکي: ((شخص حبیب الله طبعاً از اداره یک کشور نی بلکه از اداره حسابی یک قریه هم عاجز بود)).

((اینها چون از عصر و حتی محیط کابل عقب مانده افتاده تر بودند و هر جا سری می یافتند در صدد بریدن ان می شدند، تا در یک عرصه در شده هیچ سری باقی نماند و انها به تنهایی سر افرازند، پس به شمشیر و زنجیر و اعدام تکیه می کردند)).

((انقراض سلطنت شان امان الله با استقرار حکومت اغتشاشی بچه سقاو توام بود، و این واقعه در افغانستان به حیث یک فاجعه تلقی گردید، مخصوصاً در بین طبقه روشنفکر. وحدمت ملی افغانستان به واسطه تولید نفاق عمومی بنامهای پشتون و تاجک، هزاره و ازبک، سنی و شیعه و امثال ان بر هم خواهد خورد، و باالاخره فضای دیگر و قشر دیگر ایجاد خواهد گردید که به منافع و مصالح مردم افغانستان ارتباط نداشته و بساز دیگران خواهد رقصید.))

د سقاو زوی په واکمنۍ سره په ټول هېواد کې یوه سراسري انارشي رامنځته شوه، نوی راټوکېدلی تمدن پر شا وتمبول شو، د خلکو عزت، حیا، سر او مال په خطر کې شو، د پوهې، کلتور او پرمختګ دروازې وتړل شوې، ان تر دې چې بچه سقاو لومړی کار دا وکړ چې په خپله کابینه کې یې د معارف او عدلیې وزارت ته ځای ورنه کړ.

د واک د لومړیو ورځو پر مهال یې خلکو ته په خپله یوه وینا کې وویل: ((مه (من) اوضای (اوضاع) کفر و بی دینی ولاتیگری (لارد نمایی=کفر) حکومت سابقه ره دیده، و برای خدمت دین رسول الله کمر جهاده بسته کدم (کردم)، تا شما بیادرا ره (برادرها را) از کفر ولاتی گری نجات بتم (بدهم). مه باد ازی پیسه (پول) بیت الماله به تعمیر و متب (مکتب) خرچ نخات کدم، همه ره به عسکر خود میتم (میدهم) که چای و قند و پلو بخورن، و به ملا ها میتم که

عبادت کنن، مه ماليه صفايي و ماسول (محصول) گمرک نمی گيرم و همه ره بخشيدم و ديگه مه پاچای (پادشاه) شما ستم و شما ريت (رعيت) مه (من) می باشين، برين (بروید) باد ازی (بعد از این) همیشه سات خوده تیر کنین (وقت خود را خوش بگذرانید)، مرغ بازی، بودنه بازی کنین، و ترنگ تانه (لحظات تان را) خوش بگذرانین.))

نو هغه حکومت چې نه په کې عدل وي او نه هم په کې د علم ډيوه، سړی خپله اټکل کولای شي چې هغه به څومره د جهل، تيارو او فساد سرچينه وي. د حبيب الله کلکاني د واکمنۍ د حالاتو د روښانتيا لپاره به ښه دا وي چې د هغه وخت د ليکوالو ځينو ليکنو او يادښتونو ته مراجعه وشي، چې په دې اړه په کې معلومات راغلي دي، په دې يادښتونو کې مهم د (سراج التواريخ) د ليکوال (فيض محمد کاتب هزاره) يادښتونه دي، چې څه يې په سترگو ليدلي هغه يې د نېټې په قيد ليکلي او داسې ښکاري چې وروسته يې پر خپلو يادښتونو د بيا کتنې وخت هم نه دی پيدا کړی، ځکه چې د سقاو د زوی جلادانو هغه دومره وهلی و، چې ډېر سخت ناروغ شو او څه کم يو نيم کال وروسته د همغو وهلو ټکولو له لاسه وفات شو، دا يادښتونه افغانستان ته د روسانو تر راتگ وروسته پر (۱۹۸۱م) کال يوه روسي ليکوال د افغانستان له ملي ارشيف څخه اخيستي، په روسي يې ترجمه کړي او بيا وروسته امريکايي ليکوال (رابرټ ميک چيسني) پر (۱۹۹۹م)کال په انگليسي ژبه ترجمه کړي او د (کابل په محاصره کې) کتاب په نوم يې چاپ کړي دي.

د دې کتاب هره پاڼه د سقاوي رژيم له جناياتو او تباهيو څخه پرده پورته کوي، خو موږ يې صرف ځينې برخې د خپلو لوستونکو لپاره په دې منظور رااخلو چې هغوی دا قضاوت وکړای شي چې اوس هم دغه رژيم ته د ځوانمردانو او عيارانو نظام ويل کېدی شي که نه؟ (فيض محمد کاتب هزاره) د خپل کتاب په يوه برخه کې د سقاويانو په اړه ليکلي چې دوی ته صرف د مذهب، دولت او مسلمانانو د تباه کوونکو نوم ورکول کېدلای شي. د دوی د وحشت د بيانولو

لپاره نور کلمات او تعریفونه نه شته. (حبیب الله کلکانی) چې هر څومره فرمانونه صادر کړي او په هغوی کې یې ځان د مذهب خادم معرفي کړی دی، دا صرف د خلکو د غولولو لپاره دي. دوی (سقاویانو) د حکومت ټوله هغه شتمني چې له هېواد څخه د دفاع لپاره ذخیره شوې وه، لوټ کړه. پر دې سربېره خلک په وچ زور بې له تنخوا د امیر حبیب الله په پوځ کې برتي کېږي. دا په حقیقت کې د شیطان پوځ دی، چې ودانۍ تباه کوي او کورونه چوروي، مګر سره له دې هم فاسد وزیران، حضرتان او تش په نامه ملایان او نور بې دینه خلک دا غم لړلې وضع چې د دوی له لاسه پر خلکو راغلې ده، عادي بولي او وایي چې خیر او خیرت دی. (فیض محمد کاتب- ۵۷ مخ) فیض محمد کاتب وروسته لیکلي چې دوی (سقاویانو) د هغو نجونو لستونه پیدا کړل چې ښوونځي ته تللې او هغوی ته یې امر وکړ چې هره یوه باید یوه کوهستاني یا کوهدامني غله ته واده شي او د اسلام په نوم یې پر وطن باندې داسې فاجعه راوستله چې تصور یې نه شي کېدلای. (هغه کتاب – ۵۹)

سقاویان ګواکې کابل ته صرف د چور لپاره راغلي وو او په دې لاره کې یې پر هېڅ شي صرفه نه کوله، فیض محمد کاتب لیکلي چې هره ورځ به جار وهل کېده چې خلک باید خپل دوکانونه خلاص کړي او هر څوک چې چور کوي، هغه به اعدام شي. مګر د غلو دې ډلې هېڅ وخت دوکاندارانو ته پیسې نه ورکولې او چې هر څه یې خوښ وو، هغه یې په توبرو کې اچول او په خپله مخه تلل. (هغه کتاب- ۵۹مخ) هغوی د وسلو د پیدا کولو په پلمه کورونه تلاشي کول او چې څه یې لاس ته ورتلل هغه یې وړل. (هغه کتاب ٦٠ مخ).

د کابل خلکو هر څه د سر په سترګو لیدل، حبیب الله په دې عقیده و چې د کابل خلکو د یوه غله په حیث څکه د ده حمایه وکړه چې د امان‌الله فاسد حکومت څخه په تنګ وو، مګر کله چې دی په خپله پاچا شو او د خلکو په وهلو او چورولو او پر ناموس باندې په تېریو کولو یې بنا وکړه، نو خلک هم د ده مخالف شول او له خدای څخه یې د هغه د تباه کېدلو غوښتنه کوله. (هغه

کتاب – ۸۰ مخ)
د سقاو زوی خپل د جنګ وزیر (سید حسین) او خپل ورور (حمید الله) ته چې د ده وکیل السلطنه و، تام واک اختیار ورکړی و او د هېڅ شي پوښتنه یې نه ورځخه کوله. فیض محمد کاتب لیکي چې سید حسین او د حبیب الله ورور حمید الله چې په دې تازه شپو کې یې د وزیر جنګ او سردار اعلی او نایب السلطنه لقبونه اخیستي وو، له ښځو او هلکانو سره په عیش او نوش لګیا وو او کله چې د تګاو د خلکو له قیام څخه خبر شول، نو سملاسي یې خپلو باوري کسانو ته امر وکړ چې پر دفاعي کارونو لګیا شي، (هغه کتاب – ۱۱۴مخ) د ژوندیو انسانانو څلور ځایه کول، د ښځو او هلکانو پر عزت تېری کول، په زندانونو کې د بې ګناه انسانانو اچول، غرغره کول او په ناحقه د خلکو د وینو تویول، د سقاویانو ورځني کارونه وو (هغه کتاب – ۱۱۷مخ) د سقاو د زوی ورور (حمید الله) د کابل والي (ملک محسن) ته ځکه سزا ورکړه چې ویل یې د مرحوم خزانه دار محمد سرور خان د کور د ضبطولو پر وخت یې څلوېښت زره روپۍ ځان ته ګرځولې دي.
حمیدالله دغه راز د امیر امان الله خان د خارجه وزیر غلام صدیق خان، د دربار د وزیر محمد یعقوب، د دفاع وزیر عبدالعزیز، محمد خان یاور، حیات الله خان عضو دوله او تقریباً نورو دوو سوو تنو له کورونو څخه پیسې او قیمتي شیان پټ کړل (هغه کتاب – ۱۲۴مخ) د حبیب الله ورور حمید الله د خپل ورور په امر د کابل والي (ملک محسن) او د دربار وزیر شېرجان او نورو غلو څخه دوه سوه زره روپۍ چې له خلکو څخه یې په زور اخیستې وې واخیستلې (هغه کتاب – ۱۳۵مخ).
فیض محمد کاتب د سقاو د زوی د حکومتي اجرااتو یوه په زړه پورې کیسه کوي او وایي چې د (می) پر څلیریشتمه د کابل والي (ملک محسن) د کابل د پخواني والي (میر زمان الدین) پر کور د شپې بې خبره ورننوت، د کور ټول قیمتي شیان او پیسې یې یووړې او د هغه دوو زامنو او کونډې ته یې وویل

چې په کور کې هېڅ شي ته لاس ورنه وړي او دی سبا د موجودی لپاره بېرته راځي.

د جون پر دویمه د (میر زمان الدین) کونډې ((خادم دین رسول الله)) ته عریضه وکړه او ورته ویې لیکل چې د هغه والي (ملک محسن) د هغې کور ته لوېدلی او د هغه له کور څخه یې پنځه ویشت زره روپۍ، قالینې، د ښځو

حبیب الله کلکانی او د هغه پلویان د خپلې واکمنۍ پر مهال

ګاڼې او دوه ټوپکونه وړي دي، امیر د هغې د عریضې په ځواب کې په خپله ملک محسن ته وظیفه ورکړه چې د دغې قضیې په باره کې تحقیقات وکړي، که څه هم چې ملک محسن د میر زمان الدین د کور د لوټلو په شپه په خپله امیر حبیب الله ته د ښځو ګاڼې راوړې وې. د کابل والي ملک محسن د میر زمان الدین کونډه تهدید کړه او هغې وروسته په یوه بل مکتوب کې حبیب الله ته ولیکل چې د هغې له کور څخه صرف دوې قالینې ورکې شوې

دي. سړی به د غلو له حکومت څخه د بل څه شي انتظار ولري؟ (هغه کتاب-۱۳۴-۱۳۵ مخونه)

زموږ ځینې هغه لیکوال چې له بده مرغه د سقاو د زوی د وحشت دوره یې په سترګو لیدلې ده، بیا هم هغه ته د عیار او ځوانمرد خطاب کوي.

فیض محمد کاتب د دې ځوانمرد د ناموس دارۍ په باره کې چې د عیارۍ د مسلک اساس دی، داسې لیکي: ((حبیب الله چې په ډېرو لږو ورځو کې یې د ښځو یو لوی حرم ځانته جوړ کړی و، د اپریل پر لومړۍ نېټه فیصله وکړه چې د سردار نصر الله خان او سردار امین الله خان چې دا وخت بندیان وو، لوڼې خپل ځان ته کېنوي. خو کله چې خبر شو هغوی واده شوي دي، نو لاس یې ترې واخیست او د سردار محمد علي د ښایستې لور د واده کولو فیصله یې وکړه. هغې نجلۍ د سقاو له زوی سره تر واده کولو مرګ بهتر وباله او زهر یې وخوړل. مګر د خدای په فضل زهرو مړه نه کړه او ژوندۍ پاتې شوه. (هغه کتاب- ۱۴۴مخ)

فیض محمد کاتب وروسته لیکي چې د سقاو د زوی مرستیال (سید حسین) د اپریل پر اوویشتمه وروسته له هغه چې یوه معصومه نجلۍ یې په خپل کور کې په زوره بې سیرته کړه، نو امر یې وکړ چې د امیر عبدالرحمن خان او امیر حبیب الله خان د کورنیو له ښځو سره دې هغه سلوک وشي چې هغوی د هزاره ګانو له ښځو سره کاوه. څو چې د نورو خلکو عبرت شي. البته سید حسین د سردارانو پر مال او ناموس باندې د سقاو د زوی په اشاره تېری

کاوه. (هغه کتاب – ۱۴۵مخ)

د سقاو زوی د ټولو خلکو په تېره بیا د هغو کسانو مال ځان ته حلال باله چې ده ته یې بیعت نه و ورکړی، هغه د شینوارو، خوګیانیو او سلېمانخېلو د قبایلو ملکانو او خانانو ته چې له ده څخه یې د پیسو او وسلو غوښتنه کوله، د اپریل پر دېرشمه وویل چې هزاره ګانو ده ته بیعت نه دی کړی، د هغوی شتمني، ځمکې، ښځې او کوچنیان ټول د دوی مال او په دوی پورې اړه لري. هغه یوه ورځ وروسته د درېو تنو هزاره ګانو سرونه چې په اور یې وریت کړي او په لرګیو یې مېخ کړي وو او نولس تنه هزاره بندیان په بازارونو ګرځول او خلکو ته یې ورښودل چې هر څوک له خادم دین رسول الله سره مخالفت وکړي عاقبت به یې دغه وي. (هغه کتاب – ۱۵۲-۱۵۳مخ).

حبیب الله کلکانی او د هغه پلویان د خپلې واکمنۍ پر مهال

فیض محمد کاتب وروسته لیکي چې د (می) په ورستیو شپو ورځو کې حبیب الله امر وکړ چې د کوچي پښتنو هغه دولس زره کورنۍ دې په بتخاک کې راوګرځول شي چې له پېښور او جلال اباد څخه هزاره جاتو ته رواني دي. د هغوی ټول بار وړونکي حیوانات او نور څاروي او ټول تجارتي مالونه یې

ورڅخه واخيستل او امر يې وکړ چې د هغوی بار وړونکي حيوانات دې د وسلو او مهماتو د وړلو لپاره قطغن، بدخشان، مزار شريف، هزاره جات، کندهار او جنوبي ته واستول شي. هغه وروسته د کوچيانو مشران وروبلل او ورته ويې ويل چې که پر هزاره ګانو باندې حملې وکړي، نو د هغوی ځمکې او شتمني به دوی ته ورکړي. مګر په دې نه و خبر چې ده له پښتنو څخه قدرت غصب کړی دی او ټول پښتانه يې د ځان دښمنان کړي او بيا غواړي پښتانه له هغو هزاره ګانو سره وجنګوي، چې هغوی د پښتنو د ملاتړ لپاره د جنګ ميدان ته وتلي دي. دی غواړي په دې توګه قدرت په خپل لاس کې وساتي، مګر دی يو جاهل دی او په دې نه پوهېږي چې مملکت څرنګه اداره کېږي. (هغه کتاب – ۱۵۳مخ)

فيض محمد کاتب د خپلو يادښتونو په سلسله کې د سقاو د زوی د ورور حميد الله، چې د ده نايب السلطنه و، د چور او تالان کيسه کوي او وايي چې د جولای پر لومړۍ نېټه حميد الله او د هغه پوځيانو پر (سره چشمه) باندې حمله وکړه. د تاجکو او هزاره ګانو توپير يې ونه کړ او کورونه يې لوټ کړل. څاروي يې ورسره بوتلل او بالاخره يې د کورونو دروازې وايستلې. ويل کېږي چې حميد الله اود هغه سړيو د يو نيم مېليون روپيو په ارزښت مالونه لوټ کړل. حميد الله څلور دېرش (۳۴) نارينه او (څلويښت) ښځې کابل ته ورسره بوتلې، نارينه يې بنديان کړل او خپلو سړيو ته يې امر وکړ چې ښځې خرڅې کړي. (هغه کتاب ۲۵۷مخ) . ملک محسن د اګست د مياشتې پر اوله د هغې ښځې مېړه غرغره کړ چې حامله وه، د ماشوم د زېږېدلو تر وخته پورې يې هغه په بنديخانه کې وساتله او وروسته يې حکم وکړ چې ښځه او ماشوم دې دواړه ووژل شي. قاضي اعتراض وکړ او ويې ويل چې دا د شرعې شريفې خلاف کار دی، خو ملک محسن وويل چې که د شرعې خلاف وي او که نه وي، دا زما حکم دی او بايد چې عملي شي، نورې خبرې په کار نه دي. (هغه کتاب – ۲۳۴مخ)

د سقاو زوی د برچې په زور خلک په خپل پوځ کې ساتل او چې چا د تېښتې تکل کاوه، هغه یې ځای پر ځای اعداماوه. ملک محسن کله چې له لوګریانو سره جنګ ته روان و، په لاره کې هغه څلور تنه عسکر ځای پر ځای وویشتل چې له پوځ څخه تښتېدلي وو. د سقاو زوی د جولای پر څلورویشتمه شپاړس تنه عسکر بې وسلې او اعدام کړل. د سقاو زوی د ابو القاسم په نوم شیعه سید چې ده ته یې په وزیر اباد کې د جنګ محاذ ته یو پوخ کړی پسه، ډوډۍ، شلومبې او نور خوراکي شیان وروړي وو، د دې رپوټ پر اساس چې ویل یې هغه په خپل کور کې یاغي هزاره ګانو ته ځای ورکړی و، په خپل لاس اووه مرمۍ وویشت. د هغه کور یې چور کړ، د هغه دوه ښځې او یوه نامزده لور یې خپلو کوهدامنیو ته په نکاح کړې، د هغه کور او جایداد ته یې اور واچاوه او بیا نو د غله امیر ورور (حمید الله) د هغه د مېرمن له غېږې څخه اته میاشتنی ماشوم زوی واخیست، د هغې مخې ته یې پر ځمکې وویشت او ځای پر ځای یې مړ کړ. هغه کتاب- (۱۴۷-۱۴۸مخونه)

لوستونکي ته ښايي د فیض محمد کاتب خبرې د یوه سړي قضاوت ښکاره شي او داسې فکر وکړي چې د یوه سړي د شخصي قضاوت پر اساس د بشپړ نظام محکومول له واقعیت او حقیقت څخه لرې خبره ده، خو له نېکه مرغه چې د سقاو د زوی د پاچاهۍ پر وخت نورو کسانو هم د خپلو سترګو لیدلي حالات لیکلي دي. البته فیض محمد کاتب د یوه هوښیار او ځیرمن لیکوال په حیث خپله وظیفه په ډېره ښه توګه سرته رسولې او پېښې یې په تفصیل سره بیان کړي دي. د افغانستان مشهور ژورنالیست او لیکوال

غلام محی الدین انیس

(غلام محی الدین انیس) چې د پېښو د لومړیو شپو ورځو پر مهال په کابل کې و، داسې لیکي: ((په کابل کې د ظلم او تېریو یو قیامت جوړ و او د شمالي خلک د یو ه کرنیل، یا برګډ او یا خودمختار نایب سالار تر قوماندې لاندې د کابل د مشهورو خلکو او عالي رتبه مامورینو کورونو ته ننوتل او د وسلو او یا سرکاري مالونو د پیدا کولو په پلمه یې کورونه تلاشي کول او د وهلو ټکولو او د ټوپک د قنداق په واسطه یې هغوی مجبورول چې څه په کور کې لري، ټول حاضر کړي، بیا یې نو چې زړه غوښتل هغه یې اخیستل او په خپله مخه به تلل. (بحران و نجات ۹۸ مخ). بل ځای لیکي: ((قلم د هغه څه له تصویرولو څخه عاجز دی چې د کابل پر خلکو تېر شول او نه غواړم په دې کتاب کې هغه فجایع بیان کړم چې په دغو خطرناکو او بېرووونکو لحظو کې د کابل پر ښار باندې تېر شول. فقط دومره به ووایو چې غالبه ډله د عوامو او جهالو یو ټولی و او مغلوبه ډله عسکر او صاحب منصبان وو. دې غلو دومره چور وکړ او د کابل خلک یې دومره لوڅ کړل چې حتی د سقاو د زوی هم پر خلکو زړه وسوزېد.)) (هغه کتاب- ۹۸-۹۹ مخونه) غلام محی الدین انیس بل ځای لیکي: ((د سقاو د زوی منصبدارانو خصوصاً خود مختارانو پر ښار قیامت جوړ کړی دی، مګر که د امنیت مسئلې ته وګورو نو امنیت خو معمولاً غله او لوچکان خرابوي، مګر څرنګه چې اوس په خپله دغو غلو ته د ملک د پاچاهۍ وظیفه ورترغاړې شوې ده، نو ویلای شو چې په ملک کې امنیت ټینګ دی، خو د امنیت پر ځای بل قیامت جوړ دی او هغه دا چې د دغه ښار خلک د دغو بدبختو خودمختارانو له لاسه د شپې ارام خوب نه لري. هغوی د وسلو او سرکاري مالونو د پیدا کولو په پلمه کورونو ته ننوزي او خلکو ته ازار ورکوي. د دې خودمختارانو تر ټولو خندوونکی کار دادی چې وړې وړې صندوقچې په خلکو خلاصوي او وایي مبادا ټوپکونه مو په کې پټ کړي نه وي او بیا نو چې څه پیسې او جواهر پیدا کوي هغه چوروي.)) (هغه کتاب – ۱۰۰مخ) بل ځای لیکی چې د سقاو زوی او د هغه حکومت په ډېره کوچنۍ ګناه خلک

اعدامول او چې په چا کې به يې د مخالفت نښه وليده، هغه به يې واژه او يا يې ډېرې سختې سزاگانې ورکولې. (هغه کتاب ۱۰۶مخ).
د تاريخ پروفيسر مرحوم محمد علي، چې د سقاو د زوی د نظام د لومړيو شپو ورځو پر مهال په کابل کې حاضر و، ليکي چې: ((د کابل پر ښار باندې بېحده زيات ظلمونه وشول، ارگ د داسې ظالمانو لاس ته ورغلی و، چې د هېڅ ډول قانون مراعات يې نه کاوه، ښوونځي، پوهنځي او مفيدې موسسې ټولې وتړل شوې، کتابتون، لابراتوارونه او شاهي ميوزيم چور شو او نادر کتابونه تباه شول، وسوزول شول او يا په ډېره نازله بيه خرڅ شول. د سقاو زوی اشراف او پوهان په ډېره بې ادبۍ له کورونو څخه را ايستل، په بازارونو يې گرځول، شکنجې يې ورکولې او په زور يې پيسې ورڅخه اخيستلې، د سقاو له زوی سره راغلي غله او داړه ماران هر يو پاچا و او حتی يوه عسکر هم ځان مستقل باله او چې څه يې زړه غوښتل هغه يې کول. د کابل تاجرانو ته يې وويل چې حکومت ته ډېرې زياتې پيسې ورکړي، که نه نو سخت عذابونه او شکنجې يې تر خوا دي. دا بېسواده مستبد پر ټولو شتمنو او متنفذو خلکو بدگومانه و. د دې وينې څښونکي پاچا د قهر تنده د سړېدلو نه ده او چې پر هر چا به بدگومانه شو، هغه به د ده د غضب قرباني کېده. نه چا څه ويلای شول او نه چا ته د څه ويلو مجال ورکول کېده. اکثر بدمرغه قربانيان يا په توپونو کې والوزول شول يا وويشتل شول، يا ووهل شول، يا په نېزو ټوکر ټوکر شول او يا په لوږه قتل شول. په ابشېدلو تېلو شکنجه کول، د اوسپنې په قفسونو کې د خلکو اچول، د لاسونو او حتی د وجود د ټولو اندامونو يو په يو پرې کول، د هرې ورځې عادي خبرې وې.))
انگرېز ژورنالست (رانالډو ايلډ) چې په دغو شرايطو کې زياتره وخت په کابل کې و، ليکي چې: ((د سقاو زوی لکه ځناور په وهلو ټکولو کې لوی شوی و او کله چې قدرت ته ورسېد، نو داسې ظلمونه يې وکړل چې په تاريخ کې يې چندانې ساری نه درلود. په لومړي سر کې د کابل خلک ورته خوشاله وو او

چې ده ځینو کسانو ته چې د کابل خلکو ښه خاطره نه ورځخه درلوده، سزاوې ورکولې، نو هغوی به ویل چې ښه کوي، چې ظالم ته سزا ورکوي. خو کله چې د کابل خلکو ته څرګنده شوه چې هغه د انسانانو له کړاو او شکنجه کېدلو څخه خوند اخلي او چې هر څومره ظلم کوي، زړه یې نه سړېږي، نو د کابل خلک پښېمانه وو او له خدایه څخه یې پخوانی حال غوښت. په لومړي سر کې یې هغه ښځې او ماشومان په زندانونو کې واچول چې په پخواني دربار پورې یې اړه درلوده. خو وروسته خلکو ته معلومه شوه چې هغه له ظلم او قساوت سره مینه لري او صرف ګناهکارانو ته نه، بلکې هر چاته چې زړه یې شي سزا ورکوي او کړوي یې.)) (۲۵۶-۲۵۷م). رانالډو ایلډ) بل ځای لیکی چې: ((په کابل کې د حبیب الله د امارت له اعلانېدلو سره د ښار خلک یا مړه شول او یا د مرګ په انتظار ناست وو، له غرغرو څخه به مړي لرې شوي نه وو، چې بیا به نور ورباندې وځړېدل. خلک مېخ کېدل او په دار کېدل او د ښار پر دېوالونو باندې د انسانانو سرونه ځړېدل. په کابل کې د سقاو د زوی له پاچا کېدلو سره خلک د انسانانو د غوښو د سوزېدلو له بوی او د نېزو پر سرونو باندې د سرونو له لیدلو سره عادت شول.

سقاویانو د انتقام د اور د سړولو لپاره د منځنیو پېړیو شکنجې بېرته رواج کړې. انسانان په تېلو کې ایشول کېدل او کابل رښتیا هم تاریکو پېړیو ته ولاړ.))

میر غلام محمد غبار چې پر دغه وخت په کابل کې هر څه د سر په سترګو لیدلي دي، لیکي چې دوی (سقاویانو) قاضي عبدالرحمن، چې د مولوي عبدالواسع په شان د نوي فکر څښتن قاضي و، د کابل پر چوک باندې بند پر بند پرې کړ او په جنګ کې د وژل شویو کسانو سرونه یې د (پل خشتي) په بازار کې پر دېوالونو وځړول او په دې توګه یې په ښار کې وحشت ایجاد کړ.

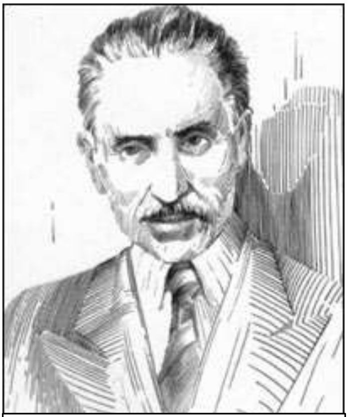
میر غلام محمد غبار

له بده مرغه چې مرحوم غبار خپلې هغه خبرې چې صرف یوه پاڼه مخکې یې لیکلې دي، هېروي او په بله پاڼه کې د سقاویانو په باره کې ډېر کمزوری او ناعادلانه قضاوت کوي او وایي چې هغوی د تودو له منځه راپورته شوي وو، له چل، توطیې او د خلکو له غولولو څخه یې نفرت درلود، مالونه یې ټولول، مگر خصیص نه وو او هغه څه چې یې ترلاسه کول هغه یې په نورو مصرفول او د اوسینو عصري غلو په شان د طلا او نقرې له ذخیره کولو، تجارت او سودخورۍ سره بلد نه وو.

مرحوم غبار گواکې په دې عقیده دی چې که څوک له نا مشروع لارو لاسته راوړې پیسې پر خپلو داړه مارانو ولگوي او د عیش او عشرت محفلونه ورباندې جوړ کړي، نو بیا چندانې پروا نه لري. مرحوم غبار فکر کوي چې که څوک د خلکو له منځه راووځي هغه چې هر څه جنایتونه کوي، باید چې یو څه له اغماض څخه کار ورسره واخیستل شي.

البته حقیقت د لمر په شان روښان دی، د فیض محمد کاتب هزاره او نورو ټولو هغو کسانو له یادښتونو څخه چې هر څه یې د سر په سترگو لیدلي دي، څرگنده ده چې په کابل کې د (۱۹۲۹م) کال له جنوري څخه د اکتوبر تر نیمایي پورې د غلو، داړه مارانو او قاتلانو حکومت و او له سر او مال څخه نیولې د خلکو تر ناموس پورې یې پر هر څه باندې تجاوز وکړ.

سردار فیض محمد خان زکریا وایي: ((من شخصاً بچه سقاو را از نقطه نظر اینکه پسر یکنفر سقاو بود انتقاد نمی کنم (باشد متاع نیکو ازهر دکان که باشد) لیکن اعمال بچه سقاو، ظلم و ستمگاری بچه سقاو، جهالت و وحشت بچه

سقاو راننگ و عار بشريت ميدانم، و در عصر بيستم سلطه جهل و وحشت در افغانستان يک حادثه بس ناگوار و انفعال انگيز است.))

له ښاري کلتور او تمدن څخه د سقاو زوی د ناخبرۍ په هکله يوه ناويلې کيسه چې تر اوسه رسنيو ته نه ده رسېدلې، غواړم هغه هم درنو لوستونکو سره شريکه کړم. د دې کتاب د ليکلو پر مهال زه (يون)، مېرمنې مې (ارين يون او لور مې (هيله يون) په کابل کې د غازي امان الله خان لور (شهزادگۍ هنديې) کور ته ورغلو، د (۱۳۹٦ل) کال، د اسد مياشتې (۱۹)مه نېټه، د غرمې يوولس بجې وې. هدف مو دا و چې د غازي امان الله خان د زوی او د شهزادگۍ هنديې ورور (شهزاده احسان الله) چې په دې نږدې ورځو کې په حق رسېدلی و او حکومت يې په ارگ کې رسمي فاتحه واخيسته، نو موږ هم د فاتحې او دعا لپاره کور ته ورغلو، د غازي امان الله خان د ژوند د وروستيو کلونو دردوونکې خاطرې، له وطن سره د هغه مينه او پرديس ژوند، ټول يې بيان کړل، دې کې د سقاو زوی بحث هم راغی، هغې وويل: ((د سقاو زوی يو ساده او نادان شخص و، له تمدن او ترقۍ څخه ناخبره و، ښاري ژوند يې نه پېژند، ان د ښځينه وو او نارينه وو د لباس توپير يې هم نه شو کولای، کله چې پاچاهۍ ته ورسېد، نو په ارگ کې زما د مور او د کورنۍ دنورو ښځو ښځينه کالي پاتې وو، په هغې کې رنگه او گلداره جاکټونه هم وو، خپله سقاو زوی او نورو ملگرو يې هغه ښځينه جاکټونه هم له بکسونو رااويستل، وايې غوستل، يو بل ته يې ويل: دا د باچاهۍ کالي دي، خوند کوي، وايي غوندئ.)) نو اوس خپله فکر وکړئ،

محمد اسمعيل يون او شهزادگۍ هنديه

داسې شخص او اشخاص چې واک ته ورسېږي، د هېواد حالات به کومې خواته لاړ شي؟

د سقاو زوی د واکمنۍ پرمهال د شویو ظلمونو په باب چې څه یادښتونه زموږ لاس ته راغلي او یا تر موږ پورې رارسېدلي دي، هغه زیاتره د کابل په باره کې دي. د ولایاتو په باره کې لا چا زیات څه لیکلي نه دي او سړی د کابل له وضعې څخه د ټولو ولایاتو د وضعې اټکل هم کولای شي. د سقاو زوی د ظلمونو په باب د هېواد د یو زیات شمېر لیکوالو له خوا د حقیقتونو له څرګندولو سره سره دې کې هم شک نه شته چې د سقاو زوی هم خپل درباریان او غوړه مالان درلودل، یو شمېر لیکوال یې هم درلودل، له هغې جملې څخه (خلیل الله خلیلي) چې د

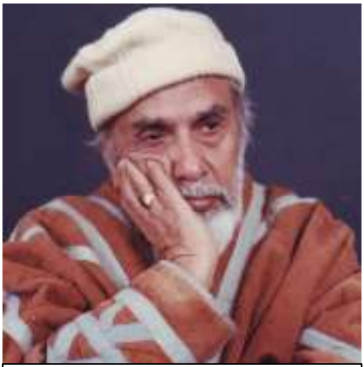

خلیل الله خلیلي

کلکاني د دربار منشي و، پلار یې (میرزا حسین خان) د امان الله خان د واکمنۍ پر مهال د مشهود جرم په تور اعدام شوی و، نو ځکه خو خلیلي د سقاو زوی ته ډېر نږدې و، د هغه په باب یې د (عیاری از خراسان) په نامه یو کتاب هم ولیکه، ده او نورو درباریانو هغه ته د ((خادم دین رسول الله)) لقب هم ورکړ. په داسې حال کې چې تاریخ شاهدي ورکوي د سقاو زوی د اسلام له اساساتو هېڅ خبر نه و، ان د اوداسه او لمانځه پر فرایضو او ارکانو هم خبر نه و. ځینې تاریخ لیکونکي وایي، د سقاو زوی چې کله ارګ کې د واک پر ګدۍ کېناست، نو ملایان ورته راغلل، بیا یې ورته نایي راوست چې وېښتان یې اصلاح او هم یې د سنتو پر طریقه برابر کړي. د اوداسه او لمانځه طریقه ورزده کړي او نور دیني فرایض. تاریخ لیکونکو د سقاو زوی په باب ان ځینې داسې واقعیتونه هم بیان کړي چې عادي مجلس کې یې سړی په بیان شرمېږي. همغه

وخت یو ځوان انګرېز ژورنالېست له کلکاني څخه څو ساده دیني پوښتنې وکړې، خو سقاو ورته داسې ځوابونه ورکړل چې هغه ژورنالېست یې حیران کړ. دا انګرېز ځوان اولیور جاري (Oliur Jarry) نومېده او د یوې میاشتنۍ مهالنۍ د لیکوال په توګه یې له سقاو زوی څخه وپوښتل:

اولیور: بنده کی هستی؟

بچه سقاو: من بنده امت هستم!

اولیور: به امت کی هستی؟

بچه سقاو: به امت خدا

اولیور بیا وپوښتل: اخرین نبی از جانب خداوند کی است؟

بچه سقاو: حضرت ادم!

د سقاو زوی د ناپوهۍ او له دین څخه د ناخبرۍ خبرې د (the King of Miracle) په نامه یو کتاب کې چې په انګلیسي ژبه لیکل شوی او په درېو ټوکو کې ترتیب شوی دی، په ترتیب سره راغلي. په دې کتاب کې (۱۵۳) ځله د کلکاني د جهالت مستندې خبرې راغلي دي. (د زیاتو معلوماتو لپاره د اعظم سیستاني نوی اثر (منار نجات) ولولئ. خو له دې سره سره بیا هم کورنۍ ارتجاع او هم بهرنیو کړیو هغه ((خادم دین رسول الله)) ګاڼه او د یوه ملتپال او اسلامپال پاچا (غازي امان الله خان) واکمني یې پرې ړنګه کړه. د سقاو زوی د وحشت، دهشت، له انګرېزانو سره پټې او ښکاره معاملې، له انګرېزي ملایانو څخه هغه ته د خبنو شویو او پټو وسلو ورکړه، د هغه بېسوادي او له دین څخه ناخبري، ډېرو لیکوالو بیان کړي، نه غواړو دلته هغه ټول مسایل بیان کړو، خو ښه به وي چې د پرتلنې په توګه دلته د غازي امان الله خان د ژوند د وروستیو

اعلیحضرت غازي امان الله خان

شپو ورځو یوه خاطره هم راوړو او بیا دواړه سره پرتله کړو چې له دېنه یو نا خبره شخص څرنګه د دین په نامه واک ته رسېږي او یو اسلامپال پاچا څنګه له اسلامه د لرې والي په تور له واکمنۍ څخه لرې کېږي.

دا کیسه د (ډېوېډ جونز) د تاریخي یادښتونو پر بنسټ لیکل شوې، د (بغدادي پیر)په نامه په یوه ښکلي ناول کې چې د (نصیر احمد احمدي) له خوا لیکل شوی، د یوه داستان په بڼه راغلې ده:

"په انګلیسي مې وویل:

-په ماشومتوب کې دې کومه لوبه خوښېدله؟

سړي را وکتل، ویې خندل:

-د اس سورلۍ.

بېرته یې سر وځړېد.

یوه شېبه ناست و. بیا ور ولاړ شو. ګام یې واخیست. په پښتو مې وویل:

-مېلمه یواځې پرېږدې؟

نېغ یې را وکتل. سترګې یې وځلېدې. په خوند یې وویل:

-افغان یې؟

راغی، تر لاس یې کش کړم، ودرېدم، تر ډېرو یې په غېږ کې نیولی وم. نه یې پرېښودم.

و مې ویل:

-نه! پرنګی یم.

-ویې ویل:

ټوکې مه کوه! پرنګیان او داسې صافه پښتو! ډېر سره لېرې دي.
-ومې ویل:
ډېوېډ جونز یم. په ۱۹۱۹ کال کې ارګ ته درغلی وم. درې کسه وو. د چانسلر لیک مو در وړ. په کابل کې مو د خپلو څو نماینده ګانو فتوا غوښته.
د سړي لاسونه مړه شول. تر څنګ مې کېناست. سر یې څو ځله یوې، بلې خوا ته وخوځاوه:
-اه! پرنګیانو دلته هم نه یم درنه خلاص!
-ومې ویل:
-خو اوس مې تقاعد اخیستی. له سیاست سره کار نه لرم. ایټالیا ته مې د خپلې مور جنازه راوړه. په ذهن کې مې را وګرځېدې. لیدو ته دې راغلم.
امان الله خان ودرېد. تر لاس یې ونیولم. په موسکا یې وویل:
-راځه کور ته ځو. بیا و نه وایې چې یوه افغان بوډا په پردي وطن کې خپله مېلمه پالنه هېره کړې وه.
تر پارک ووتو. تنګه کوڅه راغله. امان الله خان په یوه زاړه کور کې اوسېده. پورته وختو. وړه کوټه وه. پر زړې، رنګ خوړل شوې غالۍ یو کټ، کوچنۍ مېز، دوې څوکۍ.... ښکارېدې. کېناستم. شاوخوا مې وکتل. وړه الماری له کتابونو ډکه وه. پورته د لرګي په چوکاټ کې کلیمه نیول شوې وه. کټه ته نږدې په تاقچه کې د جاینماز پر سر کوچنی قران شریف ایښی و.
امان الله خان دباندې ووت. زاړه وره چولې درلودې. غږ یې راته، یو چا ته یې وویل:
-څه مو پاخه کړي؟
ښځینه غږ راغی.
-لوبیا!
-مېلمه لرم. قابلي پلو پوخ کړئ.
دروازه خلاصه شوه، امان الله خان بېرته راغی. ویې ویل:

کړکۍ ته کېنه، کوټه سړه ده.

-څوکۍ مې وکښوله. د لمر وړانګې مې اوږو ته سیخې شوې. امان الله خان په کټ کېناست. و یې خندل:

اوس مې نو سم زړه ته ولوېده چې ډېوېډ جونز یې. فکر کوم یو ځل مو بیا هم سره لیدلي وو.

و مې خندل:

-هو، زه او سفیر دې په نیمه شپه کې در وغوښتو. ویل دې چې انګرېزان د افغانستان په شمال کې مداخله کوي. خلک یې مسلح کړي. سفیر ته دې د هغه له خوا امضا کړی سند ورکړ. ورته ودې ویل چې په دوه اویاوو ساعتونو کې به له افغانستانه وځې. یوه اوونۍ وروسته دې زمونږ انګرېز جاسوس اعدام کړ.

امان الله خان سړه ساه و اېسته:

-اې پرنګیانو، وطن مو را غرق کړ.

و مې خندل:

-ته هم ګرم وې، ډېر تېز تلې.

راته ویې کتل، څه یې ونه ویل.

د کوټې دروازه وټکېده. امان الله خان ولاړ شو. بېرته له پتنوس سره راستون شو. دوه ګیلاسه یې له شنو چایو ډک کړل.

کړکۍ ته ودرېد، ویې ویل:

-هاغه ماشومان وینې؟!

ودرېدم. لاندې پاک، سوتره او صحتمند ماشومان روان وو. خندل یې، په ملاوو پسې یې د مکتب بکسې تړلې وې.

امان الله خان وویل:

-دا ماشومان پچې نه جارو کوي، په دوو اوزو پسې هم ټوله ورځ نه دي روان، لوږه نه پېژني، مکتب ته ځي، خاندي، تفریح لري، تلویزون ته ګوري، غم نه

وینې، د ټوپک ټک یې نه دی اورېدلی، روغ دي، له ژونده خوند اخلي....
غلی شو، ویې ویل:
-د هاغه دکان مخ ته ناست بوډا زمونږ ګاونډی دی. پنځه څلوېښت کاله یې په یوه فابریکه کې کار وکړ. اوس کرار ناست دی. د تقاعد پیسې ورته راځي. نه زوی ته احتیاج دی، نه لمسو ته، تر مرګه به په ګېډه موړ او په تن پټ وي.
هاغه بله ځوانه ښځه ډاکټره ده. اته ساعته کار کوي، خو څوارلس ساعته هوسا ژوند لري. کونډه ده، خو دومره پیسې پیدا کولی شي چې د خپلو اولادونو، درس، روغتیا، خوراک، تفریح.... ته ورسېږي.
دا د روم تر ټولو غریبه سیمه ده. خو کورونه یې څلیریشت ساعته برق، ګاز او اوبه لري. کوڅې یې پخې دي، مکتب او روغتون نږدې دی. په دې ټوله غریبه سیمه کې به یو سوالګر هم ونه وینې.
غلی شو. بېرته پر خپل ځای کېناست، پیاله یې ور پورته کړه. ویې ویل:
-سم وایې. زه تېز تلم. ځکه وخت کم و. ما ویل چې په خپل ژوند کې یو پرمختللی افغانستان ووینم. داسې وطن چې اوسېدونکي یې د دې خلکو په څېر ارام ژوند ولري. لوږه ونه پېژني. تعلیم وکړي. د ځان او نورو په حقونو پوه شي. ښه او بد ور مالوم شي. په کورونو کې د مورچو جوړولو پر ځای د کتابونو ځای جوړ کړي او نور یې په یوه او بل نوم غلط نه کړي.
غلی شو. له پیالې یې غړپ وکړ. سوړ اسوېلی یې و ایست:
-ایټالویان له دویمې نړېوالې جګړې را ووتل. ټوله ایټالیا خاورې شوه. خو خلک یې پوه او تعلیم یافته وو. په لسو کلونو کې یې بېرته ایټالیا، ایټالیا کړه. اوس موټرې او طیارې جوړوي. خو زما خلک بېسواده وو. ماغزه به مې ور سره خوړل. په عادي خبرو به یې قناعت نه کاوه. غلی شو، ترخه یې وخندل:
-یو وخت یو څو سپین ږیري راغلل. دوی په کابل کې روان رېل لیدلی و. غوصه یې نه کنټرولېده. ویل چې ښار ته دې د اوسپنې ښامار راوستی، خوراک یې اور دی، شیطان یې چلوي.

ور سره ووتم. په رېل کې مې کېنول. دوره مې ورکړه. پوه مې کړل چې رېل د مسافرو او تجارتي اجناسو لپاره تر ټولو ګټوره او ارزانه لاره ده. ورته و مې ویل چې دا رېل له اوسپنې او لرګیو جوړ دی. د ډېرو په سکرو کار کوي. بنیادم یې چلوي... هر څه یې په خپلو سترګو ولیدل، خو کله چې رېل ودرېد، بېرته به یې هماغه پخوانۍ خبره را واخیسته. تور شیطان او د اوسپنې ښامار یې نه غوښت.

رادیو یې نه منله. ویل یې چې په منځ کې یې واړه واړه شیطانان ناست دي... خلک له دینه باسي...تیلفون کوپر ورته ښکارېده. ویل یې چې له دینه اوښتی یې، شیطان سره غږیږې.

دې خلکو ان په پخه خښته او پوخ دېوال کې هم شیطان لیده... پوهېږې چې ولې؟ علت یې بې سوادي وه.

ما باید دا ستونزه حل کړې وای. مکتبونه مې جوړ کړل. غوښتل مې چې دا خلک له تیارې را وباسم. په هر څه یې پوه کړم. خو دوی مکتبونه هم نه غوښتل. د کفر ځالې یې بللې....

و مې ویل:

-نو فکر نه کوې چې په داسې یوه ساده او بېسواده ټولنه کې ترکیې ته د نجونو لېږل ښه نه و؟

امان الله خان پیاله ور ډکه کړه. سړه ساه یې و ایسته:

-په ټول وطن کې ښځینه ډاکټره نه وه. ښځې به په ډېرو عادي ناروغیو مړې کېدلې. فکر مې وکړ. په ټولو اسلامي هېوادونو کې ترکیه ښه را ته واېسېده. تر عربو مخکې وه. ما باید په خپل وطن کې ښځینه ډاکټرانې درلودای. سلامت پوهنتون، استادان، لابراتوارونه، کتابخانې.... خو مې غریب افغانستان ته نشوای راوړلی. چاره نه وه. نجونې او هلکان مې ترکیې ته ولېږل. د شرعې خلاف کار مې نه ګاڼه. ترکیه اسلامي هېواد دی. د نجونو لیلیه، خوراک، څښاک، هر څه بېل ول.

و مې ویل:

د چادري په اړه څه وايې؟ تا په کابل کې چادري منع کړه.

امان الله خان سر وخوځاوه:

-زه دیني عالم نه یم. خو اسلامي نړۍ مې لیدلې ده. مطالعه لرم. ما په یوه اسلامي نړۍ کې هم دا ډول شنې رنګه چادریانې و نه لیدلې... زموږ د خلکو لوی مشکل دا دی چې دین او رواجونه یې سره ګډ کړي دي.

زه به د بند، فابریکې، برق، سړک، پل، پلچک، مکتب، پوهنتون... د جوړېدو په اړه ورته غږېدم. ګټې به مې ورته بیانولې. د دې شیانو په جوړولو کې به مې د خلکو همکاري غوښته... خو دوی به په هر څه کې ښځې را ګډولې. پوخ سرک او په موټر کې هوسا تګ ته یې پام نه و. ویل به یې چې نه، بیا له روان موټره زموږ کورونه او د کورونو په منځ کې ښځې ښکاري.

د مکتب او پوهنتون په ګټو به مې خوله ستړې شوه. خو په اخیر کې به یې را ته ویل چې نجونې مو کوپر او فحشا ته مه باسه...

د روغتون فایدې به مې ور یادې کړې. ویل به یې چې ته عیاشي غواړې، تور سرې به مو څنګه له کوره دباندې وځي؟

خوار ځواکه ماشومانو او ښځو ته مې د تقویې دواوې ور لېږلې، خو خلکو اور ور اچاوه، ویل یې چې پاچا د اسلامي امت د ډېرېدو مخالف دی. دا دوا زمونږ ښځې را وچوي. اولاد نشي پیدا کولی.

ما به د وطن د پرمختګ خبرې ورته کولې. خو دوی به خامخا پل، پلچک، دېوال، پوخ لښتی.... د ښځو له نوم سره تاړه.... ویل به یې په دې کې خو زمونږ ښځې راځي. خلک به یې مخ ویني. بې بندوباره به شي.... دوی هر څه ته بدبینه و. هر پرمختګ یې خامخا د ښځو د مخونو له لوڅوالي او عیاشي سره تاړه....

امان الله خان اوږدې خبرې وکړې. سترګې یې لندې شوې. غتې غتې اوښکې یې وبهېدې".....

دا د غازي امان الله خان د ژوند د وروستیو کلونو د داستان یوه برخه وه چې د هغه له ماضي سره تړلې وه. اوس نو قدرمن هېوادوال کولای شي چې د حبیب الله کلکانی او غازي امان الله خان عملونه، پوهه، شخصیتونه، واکمني او اسلامیت سره پرتله کړي. سقاوي اړو دوړ هېڅ افغان ته د منلو وړ نه و او دې ګډوډۍ د ټول هېواد بشپړتیا له ګواښ سره مخ کړې وه.

مارشال شاه ولي خان وايي: ((اگر این شورش دوام میکرد، شیرازه وحدت کشور بر هم می خورد)) څکه خو د هېواد غازیان د جهل او تیارو د واکمنۍ د له منځه وړلو لپاره خپل ملي مسولیت او رسالت ته متوجه شول او د هغو د راپرځولو په لټه کې شول. سپه سالار غازي محمد نادر خان د دغو غازیانو او هېوادپالو سرلښکر و، هغه دا انارشي او سراسري ګډوډي ونه شوه زغملای، نو څکه یې د هغې راپرځولو ته ودانګل، غازي محمد نادر خان پر هغه وخت د دې سقاوي انارشۍ په باب وايي: ((اگر این حالت دوام کند، مملکت ویران، اوضاع خطرناک و استقلال که با قرباني های متوالی بدست امده از دست خواهد رفت، انگاه زندگی برای ما چه معنی خواهد داشت؟)) نورو ګڼو لیکوالو هم د کلکاني د واکمنۍ څرنګوالی تشریح کړی دی چې د ټولو یادول یې د دې کتابګوټي له زغمه وځي، خو لوستونکي کولای شي چې د زیاتو معلوماتو لپاره، (بحران و نجات) (منار نجات) (دویمه سقاوي) (افغانستان در مسیر تاریخ) (زما ژوند له غلا تر پاچاهی) (تذکرة الانقلاب)، (حبیب الله کلکانی کی بود؟ (عیاری از خراسان یا دُزدی از کلکان)، د جنرال

مارشال شاه ولي خان

یارمحمدخان وزیري یادښتونه او نور ګڼ شمېر اثار ولولي. محمد نادر خان، نورو افغان مشرانو او غازیانو د جهالت، وحشت او بربریت دغه واکمني د افغانستان او زموږ د خلکو لپاره داسې یوه خطرناکه ناروغي وبلله چې هم یې د هېواد جوړښت ګواښه او هم د ولس ژوند، نو ملي لښکر یې راټول کړ او پر اساسي مبارزې یې لاس پورې کړ. سره له دې چې پر دې وخت د ده د کورنۍ

اعلیحضرت غازي محمد نادر خان

ځیني غړي له کلکاني سره اسیران وو، د ده د مبارزې له کبله ورته هره شېبه د مرګ خطر و او د سقاو زوی به همدا اخطارونه ورکول: ((من از سلطنت دست نمی بردارم، ملتفت باشید، که اگر بکابل نیاید و امر مرا نشنوید عایله شما که تا اکنون در کمال احترام میباشد، امر میدهم که بصورت بسیار فجیح کشته شوند)). خو غازي

حبیب الله کلکانی او ملګري یې تر اعدام وړاندې

محمد نادر خان د دې خبرو او اخطارونو پروا ونه کړه، ځای پر ځای یې سقاویانو ته ماتې ورکړه. د (۱۹۲۹م) کال د اکتوبر پر (۱۵)مه غازي محمد نادر خان د ارګ سلامخانې ماڼۍ ته ورسېد، د سقاو زوی (۹) میاشتنۍ واکمني یې ختمه کړه، څو ورځې وروسته یې کلکانی او د هغه ځیني نږدې یاران په دار وځړول او افغانستان یې له دې ناروغۍ او ګډوډۍ څخه وژغوره.

د نجات څلي د جوړونې او ړنګونې فلسفه

د نجات څلي لومړنی بڼه

د غازي امان الله خان د سلطنت تر ړنګولو وروسته، سقاوي انارشي پر ټول افغانستان په تېره بیا پر کابل واکمنه شوه، په کابل کې نه د چا مال خوندي و، نه د چا عزت، نه د چا کور، نه د چا اور او نه د چا اولاد، په دغسې یو حالت کې د غازي محمد نادر خان په مشرۍ د هېواد اصلي وارثان سره جرګه شول او د هېواد د ژغورنې لپاره یې ملا وتړله. لومړی یې د پکتیا د ځاځیو په (علیخېلو) کې جرګه وکړه، د ځاځیو او وزیرستان د قومونو مشران ورسره شول او له سقاوي اړو دوړ، غلا، لوټ او تالان څخه د هېواد د نجات لپاره یې مبارزې ته راودانګل، د سیمې قوتونه یې هم د ځان ملګري کړل، وروسته ورسره د هېواد له ختیځ، کندهار او نورو سیمو څخه هم خلک ملګري شول او تر ډېرو سختو خونړیو جګړو وروسته یې کابل او شاهي ارګ له سقاویانو څخه پاک کړ.

تاریخ لیکونکي وايي چې له کلکاني او د هغه له ملګرو څخه د کابل په بیا

وزیر محمد ګل خان مومند

نیونه کې نه یوازې د سویلي سیمو لښکرو اساسي نقش درلود، بلکې ځینو نورو ملي او پوځي شخصیتونو هم کارنده رول درلود. له هغې جملې څخه (محمد ګل خان مومند) هم ستر نقش ولوباوه، د یوه مدبر سیاستوال او پوځي شخصیت په توګه یې د اسمایي غره له لمنو څخه ارګ تر هغه پورې تراور لاندې ونیوه چې د سقاو زوی تېښتې ته اړ کړي او همداسې نور شخصیتونه.

تاریخونه وايي چې سپه سالار (محمد نادر خان) او د هغه دوه نور وروڼه (شاه ولي خان او شاه محمود خان) څو میاشتې د پکتیا پر ولسونو وګرځېدل چې د سقاو زوی پر ضد خلک بغاوت ته تیار کړي، نادر خان او دوه وروڼه یې د ځاځیو په علیخېلو کې اوسېدل، دا داسې مهال و چې لوګر، ګردېز، میرزکه او شاوخوا سیمې ټولې سقاوي شوې وې. نادر خان له ډېرو سترړیاوو سره سره بیا هم کومه مثبته نتیجه ترلاسه نه کړه، ان خبره د هغه د نهیلۍ برید ته ورسېده، یوه ورځ ده د پکتیا دځاځیو مشران په (سپینه شګه) کې یوې جرګې ته سره راوبلل. نادرخان دې جرګې ته په خطاب کې وویل چې تاسو تجار خلک یاست او زموږ له امله تاسې نه شئ کولای چې خپل تجارتي کړه وړه له کابل او نورو سیمو سره پر مخ یوسئ، نو موږ درې وړاندیزونه لرو:

۱- د سقاو زوی ته چې زموږ پر سر یې ډېرې پیسې ایښي، موږ وروسپارئ او هغه زیاتې پیسې ترلاسه کړئ!

۲- که مو خوښه وي موږ له ځاځیو څخه وشړئ چې موږ نور پر تاسو بوج نه

شو او درېیم وړاندیز دا چې:

۳- راځئ په ګډه ملا وتړو او خپل وطن د سقاو له تورتم څخه خلاص کړو.

د نادر خان تر وړاندیزونو وروسته د ځاځیو مشرانو، له نادر خان او د هغه له ورونو پرته په یوه جلا غونډه کې پرېکړه وکړه چې دا به تاریخي بدنامي وي چې دا ورونه د پیسو په مقابل کې سقاویانو ته وسپارو، د پښتونولۍ د دود دستور له مخې هم سمه نه ده چې دا ورونه موږ له خپلې سیمې وشړو، نو راځئ چې ملا وتړو او کابل بېرته ونیسو. پر همدې وروستۍ پرېکړه دعا شوه او درې ورځې وروسته د قومي اربکیو یو لښکر تیار شو.

ولسي مشر (جنرال یار محمد خان وزیری) د دې جرګې په باب په خپل کتاب کې وایي: ((له سپاه سالار صاحب سره تر جرګې وروسته موږ د لښکر مشران خپل تم ځای ته ستانه شوو او د غونډې په پای کې فیصله وشوه چې سبا به جرګه کوو او د وطن د نجات لپاره به یو د بل په همکارۍ نقشه سنجوو.

د (۱۳۴۸ هجري قمري) کال د ربیع الثاني یو ویشتمه نېټه وه، چې د سهار پر لسو بجو باندې د علیخېلو په چونۍ کې چې د محمد نادرخان مقر و، د مشرانو غونډه جوړه شوه او په دې غونډه کې سپاه سالار محمد نادر خان، کرنیل سردار شاه محمود خان، مولوي صاحب الله نواز خان، حاجي صاحب نواب خان، زلمی خان منګل، زمرک خان ځدراڼ، سنک خان منګل، عبدالغني خان ګردېزی، فیض محمد د حاجي

جنرال یار محمد خان وزیری

نواب خان زوی، غونډ مشر صاحب نور محمد خان ګردېزی، سردار صاحب امین جان د اعلیحضرت امان الله خان ورور، فقیر محمد خان مومند؛ د اعلیحضرت غازي امان الله خان د سلطنت په دوره کې د جنوبي سمت د څنګلونو رییس،

حاجي صاحب جان خان سربلند، سید خان او لیپت خان د ځاځیو د ګل غونډۍ، شېر جان تڼی، سدوخان تڼی، شادینخان دوړ او د وزیرو او مسودو ټولو مشرانو زما تر قیادت لاندې ګډون درلود.

د ربیع الثاني د یوویشتمې جرګه سپاه سالار صاحب په خپلو څو لنډو خبرو سره پیل کړه، په دې جرګه کې بیا هم محمد نادر خان خپل مجبوریت او پرېشاني موږ مشرانو ته په ګوته کړه، د سپاه سالار صاحب تر افتتاحیه وینا وروسته، د جرګې او غونډې ګډون کوونکو تر اوږدو خبرو وروسته موږ مشرانو او سپاه سالار محمد نادر خان په دې لاندینۍ پرېکړه تعهد او پیمان وکړ:

۱- د ټولو قبیلو او قومونو مشران دې خپل جنګیالي وطن ته تر نجات ورکولو پورې ترغیب ورکوي.

۲- د ځدرانو، منګلو، ځاځیو او ګردېزیانو لښکر دې بېل وي او د وزیرو، مسودو، دوړو او تڼیو د جنګیالیو لښکر دې بېل وي.

۳- د حبیب الله له طرفدارانو سره د جنګ او جګړې ټول امور به د مشرانو په پرېکړه او فیصله سره کېږي.

۴- د کابل تر نیولو پورې دې سپاه سالار صاحب په علیخېلو کې ځای پر ځای وي او کرنیل شاه ولي خان دې د سپاه سالار په وکالت له لښکرو سره مل وي.

۵- د وطن تر نجات وروسته دې اعلیحضرت غازي امان الله خان سلطنت کولو ته راوغوښتل شي او یا دې د ده له خیلخانې څخه یو بل اهل ته سلطنت وسپارل شي.

۶- د اعلیحضرت غازي امان الله خان تر راتګ پورې به سپاه سالار صاحب د سلطنت وکیل وي.

۷- حقاني علماؤ او مشایخو د طریقت ته دې په درنده سترګه او عزت سره وکتل شي.

۸- د عسکرو روزنه او پالنه دې په هغه طریقه سره وشي څنګه چې د یو مملکت پادشاه د خپلې کورنۍ د غړو روزنه او پالنه کوي.

۹- د ولس د لوټولو او د بډو اخیستلو څخه دې د حکومت د مامورینو لاس ونیول

شي.
۱۰- هغه کسان چې د وطن د نجات لپاره له ځانونو او مالونو څخه تېر شوي دي، حکومت دې د هغوی یادښت واخلي او په تاریخ کې دې ثبت شي.
۱۱- د وطن د نجات حاصلولو نه وروسته دې، د ناجي لښکرو د شهیدانو او معلولینو وارثانو ته معاشات او مکافات مقرر کړه شي.
۱۲- څنګه چې د افغانستان پوځ په کورنۍ جګړه کې تباه شوی دی او هم یو شمېر صاحب منصبانو له خاورې او حکومت سره خیانت او غداري کړې ده، نو د ناجي لښکرو مشرانو او افرادو ته دې په پوځ کې دندې ورکړل شي.
۱۳- د وزیرو او مسودو د لښکرو مشرانو د ۱۳۰۸ لمریز کال د ثور له میاشتې څخه بیا تر دې ګنټو پورې د وطن د نجات او د تاج او تخت د بیا اعادې لپاره په کروړونو کروړونو افغانۍ لګولې دي، د وطن تر نجات وروسته دې هغه لګښتونه محاسبه شي او د حکومت له خزانې څخه دې د لښکر مشرانو ته تادیه شي.
۱۴- همدا ګنټه دې د حبیب الله ټولو پلویانو ته عفوه او بښنه اعلان شي.
۱۵- د جګړې بندیان دې د وطن تر نجات پورې وساتل شي او د نجات تر حاصلېدو وروسته دې په عزت او احترام سره رخصت کړل شي.
دا وې د علیخېلو د مهمې جرګې نسبتاً عادلانه پرېکړې چې همدا جرګه په حقیقت او واقعیت کې د هېواد د نجات یوه اساسي وسیله شوه او کله چې کابل فتح شو، تر هغه وروسته ورپسې په هېواد کې ګڼ شمېر بدلونونه راغلل چې د هغو ټولو بیان دلته ضروري نه برېښي. د دې جرګې په لسمه ماده کې راغلي: ((هغه کسان چې د وطن د نجات لپاره له ځانونو او مالونو تېر شوي دي، حکومت دې د هغوی یادښت واخلي او په تاریخ کې دې ثبت شي.)) د نجات څلي د جوړونې محتوا جوړوي. د نجات منار د کابل د خلکو په غوښتنه د همدغو غیرتمنو پښتنو د اتلولیو د قدردانۍ په خاطر د سپه سالار محمد نادر خان په سپارښتنه او لارښوونه جوړ شو. له غلو او داړه مارانو څخه د کابل د خلکو او افغان ولس ژغورنه یو بې سارې او ستر ملي حرکت و، چې د پکتیا د ځاځیو، نورو ولسونو او د وزیرستان د خلکو له خوا د جنرال یار محمد خان وزیري او نورو قومي

مشرانو په ملگرتیا او مشرۍ ترسره شو، نو په کار وه چې د هغوی د اتلولۍ یادونه، ستاینه او نمانځنه وشي، په کابل کې پر یوې څلور لارې یو یادگاري منار جوړ شي، همدارنگه له دولت څخه وغوښتل شي چې یوه ورځ دې د (ملي نجات) د ورځې په نامه ونومول شي، رسمي جنترۍ کې دې ځای شي او بیا دې هر کال د یوه ملي جشن په توگه د دې ورځې نمانځنه وشي. د دې منار د جوړولو هدف هم دا و چې هر کال کابل ښاریان او نور هېوادوال دلته راشي او د دې منار پر لمن د گلانو گېډې کېږي، غله او داړه ماران وغندي ، د هېواد د رښتینو بچیو ستاینه وکړي او په دې ډول دا منار غلو او داړه مارانو ته د عبرت او د هېواد نوي نسل ته د ویښتابه سبب شي. د کابل خلکو د دې منار د جوړولو لپاره د کابل بالا حصار ته څېرمه سیمه چې د (لاهورۍ دروازې) په نامه یادېده، غوره وبلله، د دې کار علت دا و چې د پښتنو قبایلو لښکرې له همدې دروازې څخه کابل ته داخلې شوې وې، دا منار د (۱۳۵۹ل)کال تر ثور میاشتې پورې هسک و، خو تر دې وروسته د واکمن گوند د ځینو لوړ پوړو غړو له خوا، چې سقاوي اړو دوړو ته یې د بزگري پاڅون نوم ورکاوه او تر دې عنوان لاندې یې له هغه سره خپل قومي او نژادي اړیکي پالل، ونړول شو. ځینې لیکوال وایي چې د ځلي اصلي نړوونکي د خلکو دیموکراتیک گوند (پرچم) ډله وه، چې سقاوي پلوي افکار یې درلودل او په شعوري ډول یې د هېواد اکثریت (پښتنو) له واکمنۍ سره دښمني لرله. خو د یاد گوند د (خلق) څانگې هم بیا له نادرخان او د هغه له کورنۍ سره د طبقاتي دښمنۍ له وجې له دې منار سره زیاته علاقه نه لرله او د هغه تاریخي ارزښت ته یې زیات پام نه و، په تېره بیا دا چې د منار په ډبرلیک کې د (سپه سالار نادر خان) نوم هم په درنو الفاظو یاد شوی وي. دا مهال نو د انقلابي احساساتو پړاو و او د نادرخان کورنۍ ته هر منسوب څیز د دې گوند د زیاتو غړو په نظر د کرکې وړ و. د (۱۳۵۹ل)کال په بهیر کې (خلق) څانگې د (پرچم) په انډول اساسي واک نه درلود. ځینې کسان بیا وایي چې ځلی د (۱۳۵۸ل) کال په بهیر کې یو څه

زیانمن شوی و، خو یو زیات شمېر هېوادوال په دې نظر دي چې دوی د روسانو تر یرغل وروسته هم دا څلی په خپلو سترگو لیدلی دی. له هغې جملې څخه دعلومو اکاډمۍ غړی او تاریخپوه (سرمحقق ډاکټر شریف ځدراڼ) وایي چې دا څلی د روسانو تر یرغل پورې روغ جوړ و او کله چې شورویانو پر افغانستان یرغل وکړ، نو د کارمل د واکمنۍ پر لومړي کال دا څلی ونړول شو. د خلقیانو د واکمنۍ پر مهال د پوځ یو صاحب منصب (غلام محمد کاموال) ماته وویل، دا څلی د خلقیانو د واکمنۍ پر مهال جوړ و، خو کله چې همدا مهال په بالاحصار کې یوې عسکري قطعې د حکومت پر ضد د پوځي کودتا هڅه کوله، نو د یاغیانو یو زغروال ټانک له دې څلي سره ولگېد او هغه یې یو څه زیانمن کړ (یو څه کوږ شو)، کله چې د روسانو له یرغل سره د کارمل واکمني پیل شوه، نو دا څلی یې بیا په شپه کې ونړوه)). وروسته بیا د ملي تحریک غړي (څړبن هدایي) د خپل پلار او د خلقیانو د وخت د ځینو نورو چارواکو له خولې ماته وویل، کله چې د پرچمیانو (په حقیقت کې د ستمیانو او سقاویانو) له خوا په شپه کې دا څلی په قصدي ډول ونړول شو، نو د خلقیانو، په تېره بیا د پکتیاوالو په استازۍ (محمد اسلم وطنجار) او (سید محمد گلاب زوی) ببرک کارمل ته ورغلل او هغه ته یې د څلي د ړنگولو په باب احتیاج وکړ، خو کارمل ورته وویل خیر دی، دا څلی کوږ شوی او غیر له هغې هم ړنگېده، نو اوس چې چپه کړای شوی دی، زه به یې له سره نوی جوړ کړم، خو کارمل بیا پر خپله ژمنه وفا ونه کړه. په هر ترتیب اکثره کتونکي په دې نظر دي چې د خلکو دیموکراتیک گوند د واکمنۍ پر مهال د (۱۳۵۹ل) کال پر دویمه یا درېیمه میاشت د نجات منار په شپه کې له بېخه ونړول شو او سهار یې هېڅ اثار پاتې نه وو. تر دې خبرو وروسته اوس راځو دې موضوع ته چې ځینو ته کېدی شي دا پوښتنه راپیدا شي چې (غازي محمد نادر خان) ولې د (سقاو زوی) او د هغه انډیوالان په دار وځړول؟ تاریخ لیکونکي په دې باب وایي: که د سقاو زوی او د هغه د ملگرو ظلمونه چا لیدلي وي چې هغه مهال

د هېڅ کورنۍ ننګ او عزت خوندي نه و، ظلم وروستي حد ته رسېدلی و، د پخواني حکومت د مهمو شخصیتونو پر کورنیو او نورو مخورو افغانانو چې څومره ظلمونه وشول، څومره ککړې تولې شولې، د خلکو زړونه په بل هېڅ شي دومره نه تسلي کېدل، لکه د دې غلو او داړه مارانو په له منځه وړلو. په خپله سقاویانو اعدام داسې عام کړی و چې د کابل خلک هره ورځ د اعدام له یوې نوې پېښې سره مخامخېدل، نو هغوی چې نور یې اعدامول، خپله هم له همدې برخلیک سره مخامخ شول، (څه چې کرې، هغه به رېبې). د هېواد د یو نامتو لیکوال کاتب هزاره د سترګو لیدلي حال له مخې د سقاو زوی یو غل، لوټمار، جاهل، د تمدن او کلتور مخالف، د پوهې، مکتب او تحصیل ضد، د ارتجاع نوکر او د انګلیسانو د لاس اله و. تاریخ لیکونکي وایي: کلکانی د افغانستان د تاریخ یوه توره څېره وه او عملونه یې هر هېوادوال ته د شرم او کرکې سبب شوي وو. حبیب الله کلکانی لکه څنګه چې لومړني بحث کې ورته اشاره وشوه. د تاریخ لیکونکو په نظر دومره ظالم سړی و چې اسیران به یې ژوندي ژوندي اور ته اچول او کله چې به یې بدن وسوزېده، نو سر به یې ترې جلا کړ. په یوه لرګي کې به یې وتړومبه او بیا به یې په ښار کې ګرځاوه چې نورو خلکو ته د وېرې سبب شي. ټوپکوال یې دومره بې رحمه وو چې واړه شیده روي ماشومان به یې د مور په غېږه کې ویشتل، چې له هغې سره یو ځای هلاک شي. تاریخ لیکونکي وایي، دوی دومره وحشیان وو چې کېدی شي د چنګېز او هلاکو په ظلمونو کې یې بېلګې پیدا شي.تاریخونو کې راغلي چې سقاو زوی څو ځله د قزلباشو او هزاره ګانو د ډله ییزې وژنې فرمانونه صادر کړل چې دا خپله یو ملي ضد عمل ګڼل کېږي. ده د خپل واک د دوام په خاطر د خلکو پر حیثیت تېری وکړ. فحشا ته یې لاس واچوه، په خلکو کې یې قومي، ژبني او سمتي نفاق ته لمن ووهله. نادر خان او د هغه ملګرو په هېواد کې دغسې یو جابرانه حالت ته د پای ټکی کېښود. د (۱۹۲۹م) کال د اکتوبر پر (۱۵)مه نېټه چې د (۱۳۰۸ل) کال د تلې یا میزان له (۲۳) مې سره سمون

خوري، شاهي ارګ ته داخل شو، دا مهال (سقاو زوی) د ارګ د شمالي دروازې له لارې تښتېدلی و، څو ورځې وروسته يې هغه له خپلو ملګرو سره اعدام کړ او تر هغې وروسته د ميزان (۲۳)مه د (ملي نجات) د ورځې په نامه ياده شوه، هر کال به دا ورځ د يوه ملي جشن په توګه نمانځل کېده، تر (۱۳۵۷ل) کال پورې د دې ورځې نمانځه کېدله او تر يادې نېټې وروسته افغانستان يو بل ناورين ته داخل شو، چې د دې اثر د ليکنې تر وخته لا هم دا ناورين دوام لري.

د نجات څلي د بیا جوړونې لپاره لومړني افکار او نظريات

کله چې د (۱۳۵۹ل) کال د لومړۍ نیمايي په نیمايي کې د نجات څلی ونړول شو، نو له همغه کاله بیا د (۱۳۹۵ل) کال تر لومړیو دریو میاشتو پورې، چې نږدې (۳٦) کلونه تېر شول، د نجات څلي د بیا جوړونې لپاره عملي گامونه پورته نه شول. په دې ټول بهیر کې په هېواد کې نه امنیت، نه ثبات او نه هم ملي حکومت و، چې د تاریخي ویاړونو د بیا جوړونې او ځلونې لپاره یې هڅې کړې وای. د هېواد په نورو برخو کې تیار جوړ تاریخي څلي، ودانۍ او تاریخي منارونه له منځه وړل کېدل، نو د پخوانیو د بیا جوړونې خبرې خو هسې یو خیال، خوب او تصور و. د ټول هېواد په کچه ښېړ ولایتي موزیمونه لوټ شول، څو مهم تاریخي څلي چې لرغونوالی یې ان تر زرو کلونو اوښته، له منځه لاړل، د ملي موزیم (۷۰) سلنه مهم اثار تالا شول، د دارالامان، چهلستون او تاج بېگ په شان تاریخي ودانۍ ورانې ویجاړې شوې او نور لسگونه تاریخي اثار له منځه لاړل په دغسې یو حالت کې چې ټول هېواد د جگړې او بې ثباتۍ په ناخوالو کې سوځېده، د تاریخي ودانیو او څلو بیا جوړونه ناممکنه برېښېده. کله چې د بهرنیو ځواکونو په زور د طالبانو اسلامي امارت ړنگ کړای شو او پر ځای یې یوه موقته (شپږ میاشتنۍ) اداره رامنځته شوه، نو دا مهال افغانستان ته زیاته بهرنۍ مالي پانگه راماته شوه، خلکوسره هیله پیدا شوه چې څه که

خدای کول، اوس به د هېواد په هر ډګر کې د بیا جوړونې، نوې جوړونې او بیا رغونې کارونه پیل شي. په ځینو برخو، له هغې جملې څخه د تاریخي ابداتو په بیا رغونه او جوړونه کې یو څه پرمختګونه هم وشول:
په غزني، کابل، کندهار، هرات او ځینو نورو سیمو کې یو شمېر تاریخي ودانۍ، څلي، مقبرې او نور تاریخي اثار ورغول شول، خو د (نجات څلي) په شان د یو شمېر نورو تاریخي اثارو د بیا جوړونې او بیا رغونې په باب حکومتي چارواکو نه یوازې دا چې فکر نه کاوه، بلکې شدید مخالفت یې هم ښوده. د طالبانو نظام تر ړنګونې وروسته اصلاً په کابل کې داسې اشخاص، تنظیمونه او جریانونه واکمن وو چې عملونه او نظرونه یې کټ مټ د حبیب الله کلکاني (سقاو زوی) ته ورته وو، به ځینو برخو کې لا ان تر هغه هم افراطي او بدتر وو. د حامدکرزي په ګډون، د حکومت پر نورو مهمو څوکیو چې هر چا کار کاوه، هغوی هسې خپلې شپې تېرولې، د دې نویو سقاویانو پر وړاندې یې غوڅه خبره هډو کولای نه شوه. د دې چوپ خولو او بې زړه پښتنو ځانساتي سیاست په حکومت کې د شمالټلوالې اړوندو چارواکو ته لاپسې د دې جرئت ورکړ چې د افراط لپاسه نور افراط ته هم لاس وغځوي.
نږدې څوارلس کلونه په متواتر ډول دې حالت دوام وکړ او په دې بهیر کې په یوه نه یو ډول همغه سقاوي اړو دوړ، غله او داړه ماران واکمن وو ، اوس هم څه نا څه واکمن دي، خو د (۱۳۸۱-۱۳۹۰) لمریز کلونو په اندول یې اغېزې یو څه کمې شوې دي. د همدې تېرو اوولسو کلونو په بهیر ، په تېره بیا د حامد کرزي د حاکمیت په وروستیو څلورو کلونو کې څو ځله د بېلابېلو ټولنو، د لویې پکتیا د ولسونو او مدني بنسټونو له خوا د (نجات څلي) د بیا جوړونې مفکوره رابرسېره شوه او له حکومت څخه غوښتنه وشوه چې د دې څلي د بیا جوړونې په برخه کې ګام پورته کړي، خو نه حامد کرزي او نه هم نورو چارواکو د دې کار جرئت وکړ. یو ځل په کابل کې، غالباً چې، (۱۳۹۰ل) کال و، د حضوري چمن د ختیزې څنډې په یوه هوټل کې د لویې پکتیا د منګلو

قوم یوه سراسري شورا یا غونډه درلودله، په دې غونډه کې ماته هم بلنه راکړل شوې وه، ما په اضطراري لویه جرګه کې د لویې پکتیا د وکیلانو له اوسېلې او تدبیر څخه د مننې تر څنګ، دې غونډې ته یو څو وړاندیزونه هم وړاندې کړل. په دې وړاندیزونو کې یو وړاندیز هم دا و چې د ټولو افغانانو په تېره بیا د ټولو پښتنو د یووالي او مبارزې د سمبول په توګه باید د (نجات څلی) پر خپل پخواني ځای بیا له سره جوړ شي، هلته خلکو زما وړاندیز ته هرکلی ووایه او ځینو بیا تر غونډې وروسته ماته وویل؛ دا څو کلونه کېږي چې موږ د دې څلي د بیا جوړونې لپاره هڅې پیل کړې دي. ښاغلي ګلاب منګل بیا تر غونډې څو ورځې وروسته دا هم وویل چې موږ ان د دې لپاره یو مقدار پیسې هم راټولې کړې دي. د دې تر څنګ د ځاځیو بېلابېلو مشرانو او ځینو مطرحو شخصیتونو هم وروسته راته وویل چې موږ هم هلې ځلې پیل کړې وې چې د دې څلي د بیا جوړېدو کارونه باید پیل شي.
ویل کېږي چې کمال ناصر اصولي، ګل پاچا مجیدي، نسیم ګل توتاخېل او ګڼ شمېر نورو اشخاصو وخت پر وخت د دې څلي د بیا جوړونې لپاره نظرې هلې ځلې کړې دي. د څلي د بیا جوړونې دې مفکورو او نظریاتو نږدې لس کاله وخت راونغاړه، خو په دې موده کې د فکر او نظر د نظر په توګه پاتې شو، نه چا جرئت وکړ او نه هم په دې برخه کې عملي ګام پورته شو. خبره ان دېته ورسېده چې د پخواني سقاو نوی نسل چې د حامد کرزي د واکمنۍ په بهیر کې یې د حکومت ټول حساس رګونه نیولي وو، د سقاو زوی خاورې او هډوکي یو ځل بیا له خاورو راجلا او بیا یې خاورو ته د سپارلو پلان جوړ کړي او په اصطلاح یو ځل بیا یې د خاورو جنازه خاورو ته وسپاري.
ښه به وي چې دلته دې موضوع ته یو څه نور هم تم شو، د یوه ځانګړي عنوان په توګه یې وڅېړو او د موضوع ماضي ته هم لږ نغوته وکړو:

خاورو ته د کلکاني د خاورو بیا سپارنه

لکه څنګه چې یادونه وشوه حبیب الله کلکاني د افغانستان د معاصر تاریخ یوه توره څېره وه، چې د پردیو په لمسون او د خپلو غلو داړه مارانو په ملتیا او د خپل ارتجاعي حرکت په واسطه یې په افغانستان

خاورو ته د حبیب الله کلکاني او د هغه د ملګریو د احتمالي جسدونو بیا سپارنه

کې د پرمختګ او د ولس د سوکالۍ مخه ډب کړه او د غازي امان الله خان په مشرۍ یې یو ملي او مترقي حکومت ړنګ کړ. د میر غلام محمد غبار، کاتب هزاره، غلام محی الدین انیس او نورو په ګډون د افغانستان اکثره تاریخ لیکونکو، حبیب الله کلکانی د هېواد د تاریخ

یـوه تـوره او نامتمدنـه څېـره بللې، چې افغانسـتان یـې د تمـدن لـه کاروانـه لـرې کـړ. پـر افغانسـتان بانـدې د شـورویانو تـر یرغـل پـورې دا تـوره څېـره همداسې تـوره پـاتې وه، خـو کلـه چې شـورویانو پـر افغانسـتان یرغـل وکـړ او د خپلـې تیـورۍ پـر اسـاس یـې واک د دوی خپلخوښـو اشخاصـو او اقلیتونـو تـه انتقـال کـړ، نـو نـه یـوازې پـه هېـواد کـې یـې یـو شـمېر نـوي مصنوعي شخصیتونه او اتـلان جـوړ کـړل، بلکـې پـر پخوانیـو رښتینو مـلي اتلانـو یـې هـم ډول ډول تورونـه پـورې کـړل او د پخوانیـو تـورو تـاریخي څېرو د سپینولو هڅه هـم پیـل شـوه. د دې تـورو څېـرو پـه لـړ کـې یـوه هـم حبیـب اللـه کلکـانی و چـې پـه تـاریخونو کـې د (بچـه سـقاو) یـا (سـقاو زوی) پـه نامـه مشـهور دی. روسـانو پـه افغانسـتان کـې د خپلـو پلویـانو او د اقلیتونـو د حقوقـو د مـدعیانو پـه واسـطه وغوښـتل، کلکـانی او هغـه تـه ورتـه نـورې تـورې څېـرې سـپینې کـړي، نـو ځکـه خـو یـې پـه خپلـو پوهنتونونـو کـې د هغـه پـه بـاب د لیسـانس، ماسـترۍ او دوکتـورا دورې د تېزسـونو لیکلـو تـه ځینـې اشـخاص وهڅـول. د سـاري پـه توګـه (وداد بـارش) چـې پـرچم او سـتم ډلـې تـه نـږدې شـخص او د پنجشـېر اوسـېدونکی و، پـه شـوروي کـې یـې تـر لـوړو زده کـړو وروسـته خپـل تېـزس د حبیـب اللـه کلکـاني ژونـد، حاکمیـت او پـه اصـطلاح مبـارزو تـه وقـف کـړی، همداسې یـو لـړ نـور اشـخاص هـم شـته چـې سقاو زوی تـه یـې خپلـې لیکنـې او ځینـې اثـار ځـانګړي کـړي دي. د جهـاد پـه کلونـو کـې چـې کلـه هـم شـورویان نـور پـر خپلـې بریـا نابـاوره شـول، د ناکـامۍ احتمال یـې احسـاس کـړ، نـو د پـرچم ډلـې رول یـې اسـلامي جمعیـت تـه پـه پـام کـې ونیـو او د (طـاهر بدخشيـ) لـه خـوا رامنځتـه شـوې، د (مـلي ستم) ډله یـې د (پـرچم) او (جمعیـت) ترڅنـګ د یـو بـل ځـواک پـه توګـه تر پالنې لاندې ونیوله.

تـردې وړانـدې یـو شـمېر نـورو ارتجـاعي لیکوالـو هـم هڅـه کـړې وه چـې

د سقاو زوی توره څېره سپينه کړي او هغه ته شخصيت ورکړي.

لکه څنګه چې دمخه يادونه وشوه استاد خليل الله خليلي د يوې تاريخي عقدې له مخې د سقاو زوی په اړه يو ځانګړی اثر وليکه، د دې اثر نوم و: ((عياری از خراسان)) په داسې حال کې چې په شمالي کې ډېر نامتو او مخور شخصيتونه تېر شوي وو، خو ده د هغوی په باب څه ونه ليکل او د يوه غله او داړه مار په اړه يې ځانګړی اثر وليکه. خليلي په دې کار سره غوښتل له امان الله خان څخه د خپل پلار د اعدام غچ واخلي. لکه څنګه چې دمخه مو هم يادونه وکړه د خليلي پلار (ميرزا حسين خان) د غازي امان الله خان له خوا د هغه د يو لړ ناوړه کارونو له امله اعدام شوی و.

خليلي د امان الله خان د حکومت تر ړنګېدا وروسته د سقاو زوی د حاکميت په بهير کې د دربار د (سرمنشي) په توګه پر دنده وګومارل شو. بيا يې د سقاو زوی په تايدي امر د امان الله خان د پلوۍ په تور ګڼ شمېر کورنۍ له منځه يوړلې. خليلي د محمد ظاهر شاه په سلطنت کې د ستاينې او د عوامو په اصطلاح د غوړه مالۍ له امله د سفارت او وکالت څوکيو ته ورسېد، د شورويانو پر ضد د جهاد پر مهال، بيا له امريکا څخه پاکستان ته راغی او د پاکستان دکتاتور (ضياء الحق) ته يې يوه ستاينيزه (مداحيه) قصيده وويله.

د خليلي له ستاينو سره سره لکه څنګه چې مو دمخه يادونه وکړه، د خپل وخت مشهور تاريخ ليکونکي (کاتب هزاره) او نورو ليکوالو بيا د سقاو زوی د يو لوټمار، غله او وحشي شخص په توګه معرفي کړی دی.

د خليلي ترڅنګ (صديق فرهنګ) بيا بل شخص دی چې د کلکاني پر ستاينه يې لاس پورې کړی او د واقعيتونو خلاف يې د هغه توصيف کړی دی.

ځينې اشخاصو دا هڅه هم کړې چې د ځينو مشهورو ليکوالو په نامه جعلي ليکنې جوړې کړي او په هغو کې د سقاو د زوی ستاينه وکړي؛ له غله څخه عيار جوړ کړي او د اسلام د اساساتو له مخالف څخه د اسلام خدمتګار، د

ایران یو مشهور لیکوال او شاعر (احمد شاملو) ته هم همدا ډول یوه لیکنه منسوب شوې، چې په هغې کې د سقاو زوی ستاینه شوې وه، خو د هغه پلویانو ډېر ژر هغه لیکنه جعلي وبلله او دا کار یې د (احمد شاملو) شخصیت او فکر ته یو توهین وګڼه.

د حبیب الله کلکاني په اړه که له یوې خوا د هغه پلویانو هڅه کړې، هغه پورې داسې القاب او صفات وتړي چې اصلاً هغه کې موجود نه وو، خو ځینو نورو لیکوالو بیا حقیقت نه دی پټ کړی، غلام محمد غبار بیا د ځینو وړو برخو له تائیدونې پرته په ټولیز ډول د سقاو زوی او د هغه پلویان غله او داړه ماران ګڼلي او داسې یوه ډله یې بللې چې له تمدن څخه ډېر لرې دي.

د سقاو زوی د تائیدونې په برخه کې په افغانستان کې د شورویانو د واکمنۍ پر مهال، همغږې شویو درېو ډلو؛ جمعیت، پرچم او ستم اکثریت غړو په دې برخه کې ګډه دریځ درلود.

دې درېواړو ډلو که څه هم بېلابېلې ایډیالوژۍ لرلې، خو د پښتنو پر وړاندې یې ګډ دریځ درلود، شورویانو ورو ورو (رباني) د (کارمل) په رول کې عیار او (احمد شاه مسعود) یې هم ورسره ملګری کړ. مسعود د جهاد په ګرمو کلونو کې له شوروي ځواکونو سره اوربند وکړ او همدا کار یې له هغوی سره د دوستۍ د اثبات او ټینګښت لپاره قوي بنسټ شو. د جهاد په وروستیو کلونو کې رباني روسیې ته سفر وکړ او روسان دې نتیجې ته ورسېدل چې د ډاکټر نجیب الله حکومت رنګ او واک د رباني او مسعود په مشرۍ اسلامي جمعیت او نورو لړکیو ته انتقال کړي.

تر دې دمخه هم، د کارمل د واکمنۍ پر مهال پوره هڅه وشوه چې د (بچه سقاو) څېره وځلوي او یا یې لږ تر لږه تور رنګ له خلکو پټ کړي. په همدې خاطر یې په تعلیمي او تدریسي نصاب کې هڅه وکړه د (سقاو زوی) د تورې واکمنۍ نهه میاشتنۍ دوره له تدریسه حذف کړي. هغه وخت د سقاو زوی په باب عامه ذهنیت دومره حساسیت درلود چې د وخت واکمنو نه شو

کولای، د دې حساسیت پر وړاندې ودرېږي، نو دا یې هم یو غنیمت ګڼه چې دا دوره لږ تر لږه د نوي پښت له حافظې څخه لرې وساتي، نو ځکه خو یې د تاریخ مضمون یو زیات شمېر استادانو ته ویلي وو چې د دې دورې پر ځانګړنو بحث مه کوئ او دا دوره په اصطلاح سپینه پرېږدئ، دا کار همغه مهال د یو شمېر پوهانو او تاریخپوهانو د نیوکې سبب شو، له هغې جملې څخه دافغانستان د علومو اکاډمۍ غړي (کاندید اکاډمیسن محمد صدیق روهي) اعتراض وکړ او ویې ویل چې: ((په تاریخ کې سپینه پاڼه نه شته، څه چې پېښ شوي هغه باید ولیکل شي او وویل شي.))

تر (۱۳۵۸ل) کال وروسته بیا تر (۱۳٦۷ل) کال پورې په حکومت کې ستمي، پرچمي او پردیپاله عناصر مخ په بره روان وو، واک او ځواک یې زیاتېده، همدا وخت د حبیب الله کلکاني (بچه سقاو) پټ او ښکاره توصیف، تائید او سپیناوی راڅرګند شو. د ډاکټر نجیب الله د حاکمیت په دوران کې هم سقاو پلوي عناصر له واک و ځواکه راونه غورځېدل، خپل فعالیت ته یې دوام ورکاوه، ان د عظمی صدارت تر مرستیالۍ پورې ورسېدل؛ (محبوب الله کوشانی) د (سازمان انقلابي زحمتکش افغنستان) (سازا) د مشر په توګه د صدارت مرستیال و او په کابل کې یې ښه شان و شوکت درلود، ګوند یې رسمي و او د (میهن) په نامه یې یوه اوونیزه هم خپروله چې ستمي افکار یې نشرول او د سقاوي چلند پلوي یې کوله. دې ډلې او د سقاو نورو پلویانو وخت ناوخت له ډاکټر نجیب الله او د حاکمیت له نورو چارواکو سره پر ځینو مسایلو پټې او ښکاره ناندرۍ هم وهلې. د ډاکتر نجیب الله د حکومت پرمهال ستمي ډلو په تخار او نورو سیمو کې ځانګړي قومي غونډونه او ملېشې هم جوړې کړې. په دې دوره کې که څه هم ستمي عناصر یو څه وپړسېدل، خو د کارمل د واکمنۍ په انډول یې پټ حکومتي او فکري قوت یو څه کنټرول شو.

د ډاکټر نجیب الله حکومت په حقیقت کې د همدې ستمي ډلو (پرچم، ستم، جمعیت، وحدت) او یو شمېر نورو عناصرو له خوا ړنګ شو او د واک د

سوله ییز لېږد لپاره یې د ملګرو ملتو سوله ییز پلان شنډ کړ. کله چې په کابل کې د (رباني) نیمواکه واکمني چلېدله، نو په ځینو عسکري پوستو او دولتي ځایونو کې د بچه سقاو، احمد شاه مسعود او رباني ګډ تصویرونه راځړګند شول، خو د رباني واکمني له داسې ستونزو سره مخ وه چې نه یې شو کولای، د حبیب الله کلکاني تصویرونه زیات او عملونه یې تر ډېر زیاته حده تائید کړي. یوازې دومره یې وکړل چې د کابل په کلکانو کې د هغه په نامه یوه لېسه ونوموي او همدارنګه د هغه د مېرمن (سنګري) فاتحه چې همدا مهال وفات شوې وه، د کابل په خیرخانه مېنه کې د (کاظم اهنګ) او یو شمېر نورو سقاو پلوه عناصرو په حضور کې واخلي. ویل کېږي چې کلکاني د خپل ژوند پر مهال خپله دامېرمن پرې ایښې وه او له هغه څخه جلا شوې وه. اوسنیو سقاویانو هغې ته د ((بي بي سنګري)) او د افغانستان ((ملکې)) خطاب وکړ. کله چې د انتقالي حکومت پرمهال یونس قانوني د پوهنې وزیر و، نو د (بي بي سنګري) په نامه یې په کابل کې یوه لېسه هم ونوموله.

کله چې طالبانو له اسلامي جمعیت څخه کابل ونیو او جنګ د کابل شمال او بیا د هېواد شمال ته انتقال شو، نو دا مهال احمد شاه مسعود زیاته هڅه وکړه چې حبیب الله کلکانی د جګړې د یوه سپر په توګه وکاروي، طالبان له جنوب څخه د راپاڅېدلي داسې یو لښکر په توګه معرفي کړي چې له دوی څخه پاچاهي نیسي او یو ځل بیا د سقاو تاریخ تکرارېږي. طالبانو سره که څه هم قومي ایډیالوژي مطرح نه وه، خو مسعود هڅه کوله چې دوی په یوه قومي جګړه کې راښکېل کړي، د طالبانو څلور نیم کلنه دوره هم له جمعیت او ځینو نورو تنظیمونو سره په جنجالونو او جګړو کې تېره شوه، خو پر دې بریالي شول چې د هېواد پنځه نوي سلنه خاوره له تنظیمي ټوپکمارو پاکه کړي. کله چې د طالبانو نظام د بهرنیو ځواکونو په زور ړنګ شو او شمالټلوالې د هغو د ځمکنیو عسکرو په توګه خپل رول ترسره کړ، نو یو ځل بیا پر کابل داسې اشخاص حاکم شول چې سقاوي خصلت یې درلود. د یادونې وړ ده کله چې پر کابل

د رباني او مسعود نیمواکه واکمني چلېدله، نو دا مهال دوی داسې کارونه ترسره کړل چې کټ مټ د بچه سقاو عملونو ته ورته وو.

د دې خبرې یادول هم په کار دي چې سقاوي کوم فکر نه دی، بلکې یو لړ داسې عملونه دي چې د غلا، لوټ او ګډوډۍ پر محور راڅرخي.

همغه مهال یو شمېر لیکوالو د هغې دورې (د رباني او مسعود واکمني) په باب بېلابېلې لیکنې وکړې، دا لیکنې د (سمسور افغان) په نامه یوه لیکوال راټولې کړې او یو کتاب یې ترې جوړ کړ او نوم یې شو: (دویمه سقاوي). پر کتاب باندې سقاو پلوه عناصرو سخت غبرګون وښود، احمد شاه مسعود او نورو پرې هم عکس العمل ښکاره کړ، ان تردې چې هڅه یې وکړه، له دې کتاب څخه هم د خپل ځان په ګټه کار واخلي. خو په کتاب کې داسې واقعیتونه وو چې دوی نه شول کولای ټول متن یې خلکو ته ښکاره کړي، له یوې خوا به یې تبلیغ کاوه چې موږ ته ولې سقاویان ویل کېږي؛ د نورو له خوا به یې ځان ته د دې اصطلاح کارونه یو سپکاوی ګاڼه او له بلې خوا به یې پلویانو د سقاو عکسونه د مسعود او رباني له عکسونو سره ځړول او پر هغو به یې افتخار کاوه.

هغه وخت کې هم دا پوښتنه مطرح کېدله چې دوی خپله ځانونه سقاویان بولي او ویاړ هم پرې کوي، نو چې بل چا ورته د سقاویانو خطاب وکړ، ولې بیا دا کار بد ګڼي؟ ان یو شمېر پښتنو محافظه کارانو او ځانساتو به هم ویل چې دا خو مجاهدین دي، دوی ته باید د سقاویانو اصطلاح ونه کارول شي. یو شمېر نورو اشخاصو بیا سقاو ته هم د (مجاهد) خطاب کاوه، خو اکثریت هېوادوالو د سقاو زوی مطلق غل ګاڼه او یو بېسواده شخص. پلویانو کې یې هم د غلا، لوټ او تالان خصلت تر ټولو قوي و. سقاویانو د دې پر ځای چې د (دویمې سقاوي) اثر محتویات په علمي ډول رد کړي، د کتاب د راټولونکي د تثبیت په لټه کې شول، زما په شمول یې بېلابېلو لیکوالو ته دا کتاب منسوب کړ، خو تر اخره یې هغه څه خلکو ته څرګند نه کړل چې په دې اثر کې راغلي وو، دوی ونه ویل چې په دې اثر کې دغه راغلي معلومات سم نه دي او سمه بڼه

يې دغه ده. کله چې د طالبانو نظام ړنګ کړای شو، نو سقاو پلوي عناصر بيا پر کابل راشېوه شول، شکل او بڼه يې لږ شان نوې، خو محتوا، خصلت او عمل يې همغه سقاوي ډوله وو. دا نو د درېيمې سقاوي يوه نوې بڼه وه. دوه مياشتې ټول کابل دې اشخاصو ته خوشې و، دوه مياشتې وروسته په اصطلاح (قدرت) حامد کرزي ته انتقال شو. دې ډلو او اشخاصو د بهرنيانو په مرسته نږدې څوارلس کاله پر کابل او نور هېواد خپله ناکنتروله واکمني وچلوله، دوی د حکومت پر حساسو رګونو واکمن وو، دا ځل نو په حکومت کې د قلم، ټوپک، دفتر او سياست په زور غلا پيل شوه. د غلا او فساد کچه دومره پورته شوه چې افغانستان د مالي او اداري فساد له امله د نړۍ په کچه په دويمه او درېيمه پوړۍ کې راغی، سره له دې چې د نظام يا حکومت په سر کې حامد کرزي ځای درلود، خو د حکومت د ماشين درنه برخه د همدې ټلوالې په لاس کې وه چې سقاوي خصلت يې درلود. د حامد کرزي په وخت کې د سقاو پلويان د واک په اوج کې واقع وو، خپله جمهور رييس حامد کرزي يو وخت ما (يون) ته

پخوانی ولسمشر حامد کرزی

کيسه وکړه او ويې ويل چې: ((زما د حکومت دوه درې کلونه تېر شوي وو، چې (فهيم خان) ماته راغی او ويې ويل چې موږ د حبيب الله کلکاني مړی راوباسو او په شاندارو دولتي مراسمو يې بېرته خاورو ته سپارو او دا زموږ د خلکو غوښتنه ده.)) کرزي صيب وويل: ((ما ورته وويل چې بيا نو طالبانو سره ولې جګړه کوئ؟ طالبانو هم د نجونو مکتبونه تړلي وو او کلکاني هم، طالبان هم د تعليم مخالف وو او کلکانی هم، نو بيا طالبانو سره په څه وران ياست او

جګړه ورسره ولې کوئ؟)) کرزي صيب وويل: ((فهيم خان زما خبرو ته د تائيد سر وخوځاوه او هغه موضوع بيا څه موده غلې شوه.)) د کرزي صيب له دې څرګندونو سره سره سقاويانو د کرزي د حاکميت په موده کې څو ځله هڅه وکړه چې د کلکاني د بيا خښولو مراسم جوړ کړي، د مرنجان غونډۍ بېخ ته څو ځله سره راټول شول، (حفيظ منصور) او ځينې نور ستميان هم په کې ښکارېدل، چغې او شعارونه يې هم ورکول او د کلکاني د بيا خښولو غوښتنه يې کوله.

د کرزي د حاکميت پر مهال وخت پر وخت سقاوي عناصرو هڅه کړې چې د سقاو زوی د هډوکو له بيا خښونې څخه يوه سياسي او جنجالي موضوع جوړه کړي، داسې انګېرل کېدله چې دوی به يې د بيا خښولو هڅه وکړي او مخالفين به يې مخنيوی کوي، دې کې به جنجال جوړ شي او ملک به له بېثباتۍ سره مخامخ شي، په دې ډول به يو ځل بيا يوه بله ګډوډي يا سقاوي جوړه شي. د کرزي د واکمنۍ پر مهال يوه ورځ له ولسمشر کرزي سره د يو شمېر ځوانانو، مدني ټولنو او فرهنګيانو ملاقات و، په دې ملاقات کې هم يو شمېر سقاو پلوه عناصرو هڅه وکړه چې کرزي صيب ته دا موضوع ياده کړي، خو د خبرو چانس ورته برابر نه شو. د کرزي صيب د واکمنۍ پر مهال دې ډول خلکو په حکومت کې دومره واک و ځواک درلود چې چا د سقاو زوی پر ضد د بيان د ازادۍ حق هم نه درلود.

ګل اغا شېرزی چې ډېر مهال د ننګرهار والي و، د خپل ولايت د تصدۍ پر مهال يې د سقاو زوی نوم لکه څنګه چې د هغه ظرفيت و، په همغه شکل يې ياد کړی و، دې کار په کابل کې واکمنې سقاو پلوه ډلې دومره په غوصه کړې چې ګل اغا شېرزي غوندې سړی يې هم ښښنې غوښتلو ته اړ کړ. دې حالت همداسې دوام وکړ، خبره د داکټر غني جمهوري رياست ته راورسېده. دا مهال چې حکومت په رسمي ډول له سقاو پلوه ډلو سره نيمايي شوی و او دې ډلو اجراييه رياست د يوه بنسټ په توګه خپل پوخ ملاتړی ګاڼه، نو د کلکاني د بيا

ښوونې موضوع يې يو ځل بيا راګرمه کړه. د غني حکومت چې هسې هم له پيله کمزورى و، د ډېرو سياسي، قومي او سيمه ييزو بحرانونو تاب يې نه درلود، نو ځکه خو د کلکاني پلويانو دا وخت د خپل هدف لپاره ډېر مناسب وګاڼه، لومړى يې ځو پرلپسې خپلمنځي غونډې وکړې او بيا يې له حکومته، په تېره بيا له جمهور رييس (غني) څخه وغوښتل چې د يوه فرمان له لارې د کلکاني خاورې يا د دوى په اصطلاح جسد په ډېر اعزاز سره په رسمي او دولتي تشريفاتو بيا خاورو ته وسپاري. ډاکټر غني د دوى غوښتنو ته غاړه کېښوده، البته له بيا ښخولو سره يې مخالفت هم ونه ښود، ويې ويل چې خپلې سيمې ته يې يوسئ، مخالفت يې نه کوم، خو فرمان هم نه ورکوم، په پيل کې د کلکاني پلويانو داسې اوازه اچولې وه، چې د بيا ښخونې مراسم يې په کلي کې ترسره کېږي او هدف يې دا و چې په دې ډول له غني څخه فرمان ترلاسه کړي. دا مهال د سقاو پلويانو داسې اوازې هم اچولې وې چې که غني فرمان ورکړي، که ور يې نه کړي، عبدالله به دا فرمان ورکړي، ځکه چې هغه خو هم د حکومت اساسي برخه ده، داسې راپورونه هم وو چې د (مجيب رحيمي) په نامه يو کس چې د عبدالله عبدالله وياند هم دى، يو فرمان ليکلى، پنځه مادې لري، په عبدالله يې لاسليک کړى او په هغه کې يې په اعزاز سره د سقاو زوى د بيا ښخونې امر شوى دى. دا فرمان عملي ډګر ته راونه ووت، خو عبدالله عبدالله ځو ځله په ډاګه د سقاو او سقاويانو پر پلوۍ څرګندونې وکړې. غني د پړانګ او پاڼ تر منځ و، له يوې خوا اکثريت پښتانه او د سقاو زوى نور مخالفين خفه کېدل او بلې خوا ته (محدود)، خو فعال او زورور اشخاص وو. يو زيات شمېر ملتپالو، هېوادپالو افغانانو او د ارتجاع ضد قوتونو حکومت ته ګواښ وکړ چې د کلکاني تائيد، د غلا، لوټ او انارشۍ د تائيد مانا لري او د افغانانو په ذهن کې يو ځل بيا د تېرو ناخوالو تداعي کوي، دا کار په ټولنه کې عامه نفرت راپاروي او هېواد يو ځل بيا له ګډوډۍ سره مخامخوي، دا هغه خلک دي چې په ژوندوني هم په ټولنه کې د ګډوډۍ سبب شوي وو او تر

ژوند وروسته یې د مړي را ایستل یو ځل بیا ټولنه له بحران سره مخامخوي. په حکومت کې د ملي امنیت شورا د دفتر مشر او د جمهور رییس سلاکار (حنیف اتمر) په ګډون اغېزمنو اشخاصو هم جمهور رییس ته د ولس دا پیغام ور رسولی و.

یوه ورځ ښاغلي حنیف اتمر ماته زنګ وواهه او ویې ویل: ((ولسمشر وایي: په اویاوو کلونو کې به هم له ما څخه ثوک دا ډول فرمان وانخلي، هو د مړي له ښخولو سره یې مخالفت نه لرم، هغه یې خپل کار دی خو زه فرمان نه ورکوم)). اتمر صیب ماته وویل چې تاسو خپلو ملګرو او نورو دوستانو ته ووایئ چې دا موضوع مه جنجالي کوئ. ما ورته وویل: ((موږ سوله ییز خلک یو، نه چا سره جنجال کوو او نه چاته اجازه ورکوو چې په داسې خاورې شویو مړو هېواد له یوه بل جنجال سره مخامخ کړي.))

تر دې دمخه ما (یون) ته په کابل کې د ملګرو ملتونو د مرستو دفتر (یوناما) یو تن استازی او ځو نور بهرني ژورنالیستان راغلل او په دې باب یې ما سره خبرې وکړې، ما ته یې وویل چې حکومتي اشخاص او ځینې سیاسي ډلې غواړي د حبیب الله کلکاني (بچه سقاو) مړی بیا راوباسي او بیا یې خښ کړي، دوی زیاته کړه: موږ تشویش لرو چې حکومت کمزوری دی، حالات به کنترول نه کړای شي، پښتانه، یو شمېر هزاره ګان او نور مخالفان به د سقاو زوی پر ضد راپاڅي او ملک به له بحران څخه مخامخ شي، دوی وویل: ((که حکومت د هغو خبره مني، پښتانه به خفه شي او که یې نه مني هغوی حکومت ته ستونزې راولاړوي.)) ماته یې وویل چې ستا نظر په دې برخه کې څه دی، څه کولای شي چې دا مشکل حل شي او حکومت له دې ننګونې خلاص شي؟ ما ورته وویل: ((زه یو عادي افغان یم، د یوه افغان په توګه د هر ډول ګډوډۍ مخالف یم، نو هڅه باید وشي چې د عام ولس احساسات راونه پارول شي او بله خبره دا ده چې که موږ یو ځل د تاریخي مړو بیا خښونې ته ورستانه شو، نو ډېر زیات نور مشکلات به پیدا شي، ښه به وي چې پر تېرو مړو تاریخ قضاوت

وکړي او موږ پر حال او راتلونکي فکر وکړو.)) ما (یون) د (یوناما) استازي ته وویل: ((ښه به وي چې تاسو د حکومت پر هغو مشرانو فشار راوړئ چې د دې مړي تر شا ولاړ دي، د یوه مړي په خاطر دې نور افغانان نه وژني او ګډوډي دې نه جوړوي.))

دا خبرې هم تېرې شوې، څه موده وروسته د ښار بېلابېلو واټونو کې باینرونه بند شول او په هغو کې لیکل شوي وو: ((یازده سنبله روز به خاک سپاری دوباره امیر حبیب الله، خادم دین رسول الله)) په ځینو نورو کې لیکل شوي وو: ((روز به خاک سپاری امیر حبیب الله کلکانی و یارانش)) ځینو ځایونو کې د کلکاني له عکسونو سره د احمد شاه مسعود او رباني ګډ عکسونه هم چاپ شوي وو، په حکومت کې د اشرف غني له برخې سره د سقاویانو خبرې کومې نتیجې ته ونه رسېدې او دوی خپلو ټولو پلویانو ته اعلان وکړ چې موږ به وسلې راوباسو او دا کار به په زور ترسره کړو، د هغو کسانو په ډله کې چې د وسلو راکښلو ګواښ او سپارښتنه یې کړې وه، قومندان ګل حیدر، حفیظ منصور او نور شامل وو. د هغوی دا نظامي ګواښ او د جګړې احتمال له ټلوېزیونونو او نورو رسینو څخه هم خپور شو. هغوی

د کلکاني او د هغه د ملګریو د احتمالي جسدونو تابوتونه

همداسې وکړل، په عیدګاه جومات کې یې (دولس، دیارلس) تابوتونه کېښودل له خاورو او یا هم احتمالي هډوکو یې ډک کړل، پر هر تابوت یې یو نوم ولیکه.

په عیدگاه جومات کې یونس قانوني، د عبدالله ویاند (رحیمي) او د جمعیت گوند یو شمېر سقاو پلوه اشخاص راغلي وو، قانوني وویل چې دی دلته د تحمل د کلتور د عاملو په خاطر راغلی دی، خو دلته یې اصلي سقاوي خصلت معلوم شو. له عیدگاه جومات څخه یې تابوتونه پورته کړل او د (شهرارا) د تاریخي غونډۍ پر لوري یې حرکت وکړ، د خلکو گڼه گوڼه او لېوالتیا ډېره کمه وه، ټول ښار د سقاو زوی د واکمنۍ په شان وحشت، دهشت، رسمي او نارسمي ناقانونه وسلوالو نیولی و، د یادونې وړ ده چې د سقاو زوی چې کوم لومړنی ښوونځی سوځولی و، هغه هم په همدې غونډۍ کې واقع و او دا د نجونو یو لومړنی ښوونځی و. کله چې د شهرارا غونډۍ ته نږدې شول، د جنرال دوستم پلویانو او د سقاویانو تر منځ ډزې تبادله شوې، تابوتونه پر ځای پاتې شول او خلک په منډه شول. دوستم ته یو شمېر ازبکانو ویلي وو چې دلته د ازبکانو د څو تاریخي شخصیتونو مړي ښخ دي او د کلکاني مړي ته باید دلته د خښېدو اجازه ورنه کړای شي.

دوستم پر خپله خبره ټینگ و او د کلکاني او د هغه د انډیوالانو فرضي او خیالي جسدونه په تابوتونو کې پر سړک پاتې شول، دا داسې مړي وو چې هېڅ ژوندي یې نه څېره او نه هم هډوکي ولیدل. د شپې له خوا څو عسکري قطعات

په توره شپه کې خاورو ته د کلکاني او د هغه د ملگریو د احتمالي جسدونو بیا سپارنه

په دې پلمه چې د دواړو خواوو تر منځ فاصله رامنځته کوي چې یو بل سره

وسلواله نښته ونه کړي، هلته ولېږل شول او همدا مهال يې دوستم ته يو شمېر اشخاص لکه؛ قومندان الماس، يوسف اعتبار او نور د عذر او ښښنې لپاره هم ورلېږلي وو، د اشرف غني د ټيم په استازۍ (معصوم ستانکزی) هم ورسره ملګری و او په اصطلاح خپل ملي (!) مسوليت يې ادا کاوه. د دوستم او کلکاني د پلويانو ترمنځ دريو تنو ته مرګ ژوبله هم واوښته، خو کله چې هلته حکومتي ځواکونه ورسېدل، د کلکاني د پلويانو لپاره يو څه فضا خلاصه شوه او د شپې ناوخته يوه بجه يې مخکې تر مخکې کېندل شويو قبرونو کې تابوتونه کېښودل، په تياره کې يې پرې خاورې واړولې او په دې ډول د سقاو زوی ته منسوبې احتمالي خاورې له نورو خاورو سره يو ځای شوې.

د نجات ځلي د بیا جوړونې لومړنۍ هڅې او متواترې غونډې

لکه څنګه چې دمخه مو یادونه وکړه، د نجات ځلي د بیا جوړونې لپاره خو فکر او نظر د ځلي تر ړنګولو لږ وروسته مهال او بیا تر هغه څو کلونه وروسته وختونو کې هم موجود و، خو دا نظر او فکر یوازې د یوه ارمان، فکر او نظر په توګه وو، عملي ډګر ته تردې دمه نه وو داخل شوي، خو کله چې د سقاو زوی جسد ته منسوبې خاورې یو ځل بیا خاورو ته وسپارل شوې او د هغه د پلویانو وحشت، دهشت کابل ښاریانو او نورو هېوادوالو محسوس کړ، نو یو ځل بیا پر ښار باندې د همغې لومړۍ سقاوۍ تصویر راژوندی شو، د اکثریت هېوادوالو احساسات راوپارېدل او د مقابل ځواب په لټه کې شول. په بېلابېلو ځایونو کې د اعتراضي غونډو جوړول پیل شول چې دلته یې ځینو ته نغوته کوو.

۱- په ژوندون ټلویزیون کې لومړنۍ غونډه:

کله چې د جنرال دوستم د پلویانو او سقاویانو تر منځ کړکیچ زیات شو او عام پښتانه هم د سقاو زوی د بیا ښخونې په باب په غوصه وو، نو دا مهال د یو شمېر مدني ټولنو، سیاسي حرکتونو او قومي شوراگانو مشران او استازي ژوندون ټلویزیون ته راغلل او دلته د دې مسلې پر وړاندې د خپل غبرگون ښودلو په نیت سره جرگه شول. نږدې دوه سوه تنه بېلابېل مشران به وو، د ولسي جرگې

په ژوندون ټلوېزیون کې خاورو ته د کلکاني د احتمالي جسد د بیا سپارنې پر وړاندې د مدني ټولنو غونډه

یو شمېر وکیلان، لکه؛ جبار قهرمان، حمیدزی لالی، قیص حسن، همایون همایون، یو شمېر مشاور وزیران او د بېلابېلو قومونو استازي هم په کې شامل وو.

جرگې تقریباً تر دوه ساعته بحث وروسته پرېکړه وکړه چې که حکومت د کلکاني د مړي لپاره فرمان ورکړ او یا یې د دې خلکو ملاتړ وکړ، نو موږ به دحکومت پر وړاندې سخت غبرگون وښیو او همدارنگه که چېرې د کلکاني پلویانو حکومت وگواښه او عام نظم یې اخلال کړ، نو موږ به د حکومت ملاتړ کوو او د دې خلکو پر وړاندې به ټینگ غبرگون ښیو. یو نظر په کې دا هم و چې دوستم د سقاویانو پر وړاندې ولاړ دی، پر پښتنو یې غږ کړی چې ملاتړ یې وکړي، نو اول باید لاړ شو دوستم ته د هغه ملاتړ وکړو، بیا به بېرته ژوندون

ټلوېزیون ته راشو او بیا به د سبا مظاهرې یا غونډې په باب همدلته پرېکړه کوو.
قیس حسن څو شېبې وروسته خپل کور ته لاړ، همایون غوښتل چې سبانۍ غونډه یا مظاهره پر سمتونو ووېشي او هر څوک باید له یوه سمته خلک خبر

په آیینې ټلوېزیون کې د مدني ټولنو او د ولس د یو شمېر استازیو خبري کنفرانس

کړي، خو د ډېر غوښ غبرګون ښودلو اراده یې نه درلوده، په پای کې خبره په دې غوټه شوه چې ټول د دوستم کور ته ورشي.
لالی او قهرمان چې لا له وړاندې له دوستم سره د شخصي انډیوالۍ تار لري، دې وړاندیز ته هرکلی ووایه، ماښام ناوخته و چې له ما (یون) پرته نور ټول د دوستم کور ته ورغلل، ما د دوستم پر ماضي او اوسني تاریخ او د هغه پر سیاسي چلند خپلې نیوکې درلودې، نو ځکه هلته ورنغلم، دوی ټولو هلته د دوستم له نظر څخه ملاتړ څرګند کړ او هم یې سقاویانو ته د احتمالي انارشۍ د جوړولو په باب ګوتڅنډنه وکړه. دوی له (اینې ټلوېزیون) څخه په ژوندۍ بڼه په همدې اړه یو خبري کنفرانس هم ورکړ.
د شپې لس نیمې بجې همدا اشخاص بېرته ژوندون ټلوېزیون ته راغلل او یوولس بجې یې په ژوندۍ بڼه له ژوندون څخه خبري کنفرانس ورکړ. سره له دې چې ټول کسان په سټډیو کې نه ځایدل، خو څه ودرېدل او مشرانو ته مو څوکۍ برابرې کړې، همایون همایون، جاوېد دلاور، جبار قهرمان،

په ژوندون ټلوېزیون کی د مدنی ټولنو او د ولس د یو شمېر استازیو خبري کنفرانس

حمیدزي لالي، ما (یون) او ځینو نورو اشخاصو خبرې وکړې او ټولو له حکومته وغوښتل چې د انارشۍ مخه ونیسي او د کلکاني پلویانو ته یې ګواښنه وکړه چې بېځایه حرکتونه ونه کړي او ملي ثبات ته ګواښ پېښ نه کړي. په دې خبري کنفرانس کې دا اعلان هم وشو چې سبا سهار (۸) بجې باید مطرح هېوادوال ژوندون ټلوېزیون ته تشریف راوړي چې یا د مظاهرې او یا د لویې غونډې په باب پرېکړه وشي. څرنګه چې دا خبري کنفرانس د شپې ناوخته

په ولسي جرګه کې د ولس استازي عبدالجبار قهرمان او حمیدزی لالی

خپور شو، نو ډېرو خلکو ته پیغام نه و رسېدلی، سبا سهار ځینې خلک راغلل، د ژوندون په انګړ کې کېناستل، خو هغه خلک چې د شپې تر ټولو زیات ګرم

وو، سهار بیا تر ټولو زیات ساړه وو. حمیدزی لالی خوب وړی و، په ټلیفون مې راپاڅوه، جبار قهرمان هم یوولس بجې تشریف راوړ او نور مشران هم همدارنگه پر وخت راونه رسېدل، د ژوندون جرگه خونه کې مو غونډه پیل کړه، غونډه د کمیت له پلوه کمه او د کیفیت له پلوه ښه وه، ځینو تکراري اشخاصو او ځینو نویو اشخاصو په کې خبرې وکړې، خو د خبرو کیفیت یې ښه و، حمیدزي لالي په کې په زړه پورې او ډاډمنې خبرې وکړې. دې غونډې ولسي روحیه پیاوړې کړه او ورو ورو په مرکز او ولایتونو کې د غونډو د جوړېدو لړۍ پیل شوې.

۲- په مرکز کې غونډې:

کله چې په ژوندون کې دوه غونډې او یو خبري کنفرانس ترسره شول، نو ورو ورو نورو ځایونو کې هم د غونډو د جوړولو حرکتونه پیل شول. یوه غونډه په شش درک کې چې ویل کېږي د جنوب ختیز زون شوراگانو او یا هم د مدني ټولنو د همغږۍ دفتر دی، جوړه شوه، په دې غونډه کې د جنوبي ولایتونو پر شوراگانو سربېره د ختیزو ولایتونو د شوراگانو او همدارنگه د لوی کندهار د شوراگانو استازو هم گډون کړی و، د کمال ناصر اصولي په وینا چې د ده او نورو مشرانو وړاندیز دا و چې د حبیب الله کلکاني د پلویانو پر وړاندې تر ټولو ښه ځواب دادی چې موږ د کابل ښار د لاهوري دروازې په سیمه کې د (نجات منار)، چې د کلکاني د ماتې په ویاړ جوړ شوی و، یو ځل بیا له سره جوړ کړو، ټولو دا وړاندیز ومانه او ویې ویل چې د دې کار د پیل لپاره باید سلا مشورو ته دوام ورکړو. د یادونې وړ ده چې کمال ناصر اصولي تر دې دمخه هم ورته نظر درلود، پر (۱۳۹۰ل) کال یې د وخت د اطلاعاتو کلتور وزیر (سید مخدوم رهین) او بیا تر هغه وروسته نورو اړوندو اشخاصو سره هم په دې باب خبرې اترې کړې وې، خو کومې غوښې او عملي نتیجې ته نه و رسېدلی، د اصولي په وینا اوس نو د دې کار لپاره مناسب وخت دی، تر دې غونډې وروسته د

ولسي جرګې د غړي (نذیر احمدزي) په کور کې څو متواترې غونډې وشوې، نږدې پنځه غونډې چې هرې غونډې د کمیت او کیفیت له پلوه خپل خپل وزن درلود او د هېواد ډېرو مخورو شخصیتونو په کې ګډون کړی و، دا غونډې په رسنیو کې نه خپرېدې، نو ځکه خو په کې د ازاد بحث چانس زیات و، د دې ټولو غونډو مرکزي او اساسي ټکي همدا وو چې د (نجات ځلی) باید له سره جوړ او په دې برخه کې عملي ګام پورته شي. د ټولو غونډو اجنډا، محتوا، شکل، پیل او پای یو شان و، هره غونډه به د قران کریم د څو مبارکو ایتونو په تلاوت پیل شوه، وکیلانو، مشرانو، ځوانانو او مخورو به په ترتیب او تفصیل

د حاجي محمد نذیر احمدزي په کور کې د ولسونو د مشرانو غونډه

سره خبرې وکړې، تېر تاریخ، خپلې تورې، تېرې جګړې او خپل غیرتونه به یې بیان کړل، کله چې به د ماښام د لمانځه وخت راورسېد، ټول به ستړي شول، دعا به وشوه او غونډه به له کومې عملي نتیجې پرته پایته ورسېده. کله کله به مالي او فرهنګي کمیسیونونه هم وټاکل شول چې له ښاروالۍ او کلتور وزارت څخه د ځلي د بیا جوړونې جواز ترلاسه کړي، خو کله چې به بله غونډه جوړه شوه، خبره به بیا له سره پیل شوه، دا غونډې دومره تکراري شوې چې نور یې نو د فکر د خاوندانو زړونه راتنګ کړل. زه (یون) یوازې په لومړۍ غونډه کې چې په شش درک کې جوړه شوې وه، نه وم، په دې پاتې نورو پنځه واړو

غونډو کې حاضر وم، د لومړۍ غونډې جریان هم راته معلوم و دې نورو غونډو له متحدالمال خبرو پرته نوره لاسته راوړنه نه درلوده. خبره څلورمې غونډې ته ورسېده، په دریمه غونډه کې فیصله وشوه چې څلورمې غونډې ته

د نذیر احمدزي په کور کې د ولسونو د مشرانو غونډه

به د څلي د جوړونې نقشه، اقتصادي امکانات او جواز ټول حاضر وي او نور به کار پیلوو. کله چې څلورمه غونډه د معمول په څېر پیل شوه، خبره بیا په همغه صفري نقطه کې وه. دا ځل ما اعتراض وکړ، ما وویل دا خو په همغه نقطه کې یو چې پر لومړۍ ورځ په کې واقع وو.،. تر دې دمخه چې زه څلورمې غونډې ته راشم، د بي بي سي تکړه خبریال (ډاکټر داود جنبش) راته وویل چې د میزان (۲۳)مه د نادر خان له خوا د کابل دفتحې ورځ ده، نو که تاسې لویه غونډه جوړوئ، پر همدې ورځ یې ونیسئ، ښه به وي. د جنبش صاحب وړاندیز زما خوښ شو. کابل کې مې د غونډې یو تن چلوونکي (عبدالرشید ایوبي) ته زنګ وواهه چې زه له جلال اباده پر لاره یم، غونډې ته درځم، خو که پر ما ناوخته شو، نو زموږ وړاندیز دادی چې عمومي غونډه باید د میزان پر درویشتمه، چې د کابل د فتحې ورځ ده، جوړه شي او هملته باید د نجات څلي ډبره کېښودل شي. له نېکه مرغه زه هم غونډې ته ورسېدلم، خو لږ ناوخته. ایوبي صیب غونډې ته زما وړاندیز اورولی و، خو ما خپل وړاندیز یو ځل بیا تکرار کړ او ومې ویل چې نور باید پر عملي کار لاس پورې کړو. ما پسې

ایوبي صیب پورته شو ویې ویل د ځلي نقشه جوړه ده (په پنسل باندې یو څو خطونه کښل شوي وو) هغه یې ښکاره کړه او د پیسو په باب یې وویل چې لومړنۍ پیسې چې هر څا هر څومره ورکړې، تر هغه وروسته نورو ټولو پیسو ته زه تیار یم، هیڅ تشویش مه کوئ، زه بیا ورپورته شوم چې ایوبي صیب! د دې حساب او کتاب مو کړی، که هسې ژمنې کوئ؟ زما د محاسبې له مخې هغه ځلی چې موږ غواړو هغه باید تر (پنځوس مترو) لوړ وي او لږ تر لږه (پنځه لکه ډالر) لګښت پرې راځي، ما هلته پر ټولو غږ وکړ چې ګورئ هغومره ژمنه وکړئ چې له وسه مو پوره وي، یو شمېر نورو هم ژمنې وکړې، خو د ایوبي صیب ژمنه تر ټولو زیاته او لوړه وه او او خبره لکونو ډالرو ته رسېده.

د همدې غونډې په بهیر کې ځینو کسانو یادونه وکړه چې په دې برخه کې باید له ولسمشر سره وکتل شي، د هغه نظر هم مهم دی، د قومونو او قبایلو چارو او د اطلاعات او کلتور وزارت له وزیرانو سره هم ملاقاتونه وشي. دا مو هم خپل خلک دي، کمال سادات چې د کلتور وزارت د ځوانانو معین و، هم حاضر و، هلته ما بیا اعتراض وکړ چې نور د خبرو وخت تېر شوی، حکومت دومره بې

د نذیر احمدزي په کور کې د ولسونو د مشرانو غونډه

کفایته دی چې خپل ځان نه شي راټولولای، نور هم که د هغو په هیله کېنو هیڅ شی نه شو ترلاسه کولای، خو د جمهور رییس یو مشاور ښاغلي (خیال محمد حسیني) له حکومت سره پر خبرو ټینګار کاوه، ما یو بل وړاندیز هم

وکړ او هغه داسې چې هر څوک هر ډول کار کولای شي، هغه دې وکړي؛ که څوک امکانات راټولولای شي، هغه دې پیدا کړي، که څوک جواز اخیستی شي، هغه پسې دې لاړ شي، که څوک له جمهور رییس سره کتلای شي، هغه سره دې وګوري، که څوک کار کولای شي، عملي کار دې وکړي، خو یو کار به بل ته نه معطلوو چې وخت کم دی. لنډه دا چې د دې ځلورمې غونډې په پای کې پرېکړه وشوه چې پنځمې غونډې ته باید هر څه تیار وي او نوره هېڅ خبره باید په کې پاتې نه وي.

د پنځمې غونډې وخت هم راورسېد، بیا هم خبره همغه زړه په زړه وه، تکراري خبرې وې او هېڅ ډول پرمختګ په کې نه و، دا نو داسې یو مهال دی چې د میزان (۲۳)مې ته یوازې یوه اوونۍ پاتې ده، په ولسي جرګه کې د لوګر وکیل (زمرک پادخوابی) پاځېد او ویې ویل چې راتلونکې دوشنبه چې د میزان له (۱۹)مې نېټې سره سمون خوري په (خلیج هوټل) کې غونډه ده، هلته ټول راشئ، هغه وویل که څه هم زه قومي مسایلو سره علاقه نه لرم، خو بیا هم ستاسو د دې حرکت ملاتړ کوم، ما بیا نوبت واخیست، ما وویل موږ بیا هم په صفري نقطه کې یو، همغه د لومړۍ ورځې خبرې دي، دا سیمینار دی که داسې یوه جرګه چې غوڅه نتیجه ورکړي، نه جواز واخیستل شو، نه پیسې درک شوې، نه کوم بل کار وشو، هېڅ ډول پرمختګ نه شته، که په دې سرعت روان یو، کال دا وخت به مو هم همدا حال وي. زما خبرې پر ډېرو ښې ونه لګېدې، خو تر دې دمخه د لویې پکتیا د توتاخېلو د قوم په استازۍ د (احمد ګل توتاخېل) په نامه یو تن پورته شو، ویې وویل: ((ورورنو! دا وړې نه شړۍ کېږي، یو هغه غر ولي او بل دا غر، زه د حاجي عبدالباري منګل په استازۍ وایم چې هر ډول مالي مرستې ته حاضر دی او بل که غواړئ دا کار خلاص کړئ، یون صیب ته یې وسپارئ، دا داسې یو سړی دی چې یو کار یې سر ته نه وي رسولی، پرېښودي یې نه، وګورئ د تذکرو مسئله یې چې یوه حد ته ونه رسوله، پرې یې نه ښوده، موږ او تاسې نه کارونه همداسې پاتې کېږي، یو یې پر یوه سپارو بل

یې پر بل.))

د حاجي محمد نذیر احمدزي په کور کې د غونډې یوه شېبه

ما د وروستی نتیجې په توګه ورته وویل چې نوري خبرې نه کوو که څوک غواړي ځلی جوړ کړي، نو راتلونکې سه شنبه دې، چې د میزان له (۲۰)مې نېټې سره سمون خوري، ژوندون ټلوېزیون ته راشي، نه د ځلي جواز ته ضرورت شته او نه بل څه ته، کله چې دوی دا ځلی ورانوه، دوی له موږه اجازه واخیسته؟ اوس یې چې موږ جوړوو، نو د دوی جواز ته هم اړتیا نه شته. ځینو پر جواز ټینګار کاوه، موږ وویل څوک چې پر جواز ټینګار کوي هغه دې جواز پسې لاړ شي، موږ خپل کارونه پیلوو، بل دا خو نوی منار نه دی چې موږ یې جواز ته اړتیا ولرو، پخوانی منار دی، یو ځل بیا یې له سره جوړوو.

غونډه پر همدې خبرو پایته ورسېده، خلک رخصت شول، زه (یون)، نذیر احمدزی او رشید ایوبي په یوه موټر کې کېناستو او ومو ویل چې لاړ شو د ځلي ساحه په عملي ډول وګورو. په موټر کې راته ایوبي صیب او احمدزي صیب وویل چې؛ (یون) صیب به راسره په شپاړس اولس مترو قانع نه شي چې دا کار ژر خلاص شي، ما وویل تر پنځوسو نه راټیټېږم، دوی وویل لږ ښه شه، د دوی اصلي هدف خو لا تر دې هم ټیټ (دولس) متره و، ما وویل : دا خو ډینګک دی، ځلی خو نه دی، دوی وویل: پخوانی څومره و؟ ما وویل پخوا

خو دومره وسایل نه وو چې لوړ ساختمان پرې جوړ شي. لاهوري دروازې یانې د نجات منار اصلي ځای ته ورسېدو، پخوانی ځای مو وکوت، د څلورلارې منځ نقطه مو انتخاب کړه، ساحه لویه وه، موټرو ته یې هم مزاحمت نه پېښوه، دوی نور لاړل خپل کار پسې او زه خپل دفتر ته لاړم.

په ژوندون کې د ملي نجات ورځ

د میزان پر (۲۰)مه نېټه د سه شنبې ورځ ماسپښین مو په ژوندون ټلوېزیون کې د لویې غونډې لپاره ترتیبات پیل کړل. د احمدزي صیب په کور کې مې یادونه کړې وه چې که څوک رښتیا هم غواړي ځلی جوړ کړي، نو د سه شنبې ورځې پر ماسپښین دې ژوندون ته راشي. د پنځمې غونډې پر مهال د خوست یو مخور ښاغلي (جنرال همت) راته وویل: ((یون صیب! زه په ښاروالۍ کې یو څوک پېژنم، که ستا خوښه وي، زه به هغه پخوانۍ نقشه یا د منار ځای ترې راواخلم.)) همت صیب درې ورځې په ښاروالۍ کې ګرځېدلی و، چا ورته نقشه او جواز په لاس نه وو ورکړي، اخر د ښاروالۍ کوم مسؤل ورته ویلي وو، چې څه ورروره دا حساسه سیاسي موضوع ده، موږ ته غمونه مه ګوره، ځئ خپل کار کوئ، نه دربانديې موږ کار لرو او مه تاسې څه غواړئ، خپل کار شروع کړئ، څوک مو مخه نه نیسي. همت صیب ماته وویل، دغسې وایي، ما ورته وویل د چهارشنبې ورځ هم عاشورا ده، رخصتي ده، پنجشنبه هم موږ ټلوېزیون کې غونډه لرو، د جمعې ورځ هم هغه لویه غونډه ده، نو څه وخت به نقشه ترلاسه کړو؟ بیا مې ورته وویل؛ تاسو نورې نقشې پسې مه ګرځئ، تاسو د ښاروالۍ له ماسټر پلان څخه ماته یوازې د لاهوري دروازې د څلور لارې نقشه راپیدا کړئ چې موږ د هغې له مخې د څلور لارې د سقل یا تقاطع مرکز معلوم

کړو. هغه وویل ماسټر پلان کې مې تیار ملګری دی، هغه ته به ووایم، خو رنګه فوټو کاپي به کله ممکنه وي؟ ما وویل فوټو کاپي یې څه کړې، ټلیفون کې یې عکس واخله او راېې وړه، د سه شنبې ورځې ماسپښین مهال و، د تدارکاتي غونډې لپاره د لویې پکتیا له شوراګانو څخه یو څو تنه نور دوستان هم راغلي وو، چې همت صیب له خندا ډکه خوله زما دفتر راننوته، ویل یې یون صیب شی خو مې ترلاسه کړ، خپل ټلیفون کې یې له ماسټر پلان سره سمه نقشه راوښوده، ژر مې د ده له ټلیفون څخه خپل ته کاپي کړه، په هغې کې د تقاطع نقطه په ښه ډول تثبیتېدلای شوه.

نقشه په دې ډول وه:

ما د (همت صیب) له (همت) څخه مننه وکړه او ډېر خوشاله شوم، دا مهال نږدې دېرش تنه مخور شخصیتونه او ځوانان راغلل او په ژوندون کې مو د پنجشنبې د ورځې او همدارنګه د میزان د (۲۳)مې نېټې د ورځې په ویاړ د لویې غونډې لپاره ترتیبات پیل کړل، ټول زما له نظر سره موافق وو.

د جنوبي قومونو د یووالي شورا مشران،د ځاځیو د قوم مشران، ښاغلی صمد ځاځی، بیدار ځاځی او نور مشران هم حاضر وو. ومو ویل چې د پنجشنبې ورځې لپاره باید لږ تر لږه (۸۰۰ – ۱۰۰۰) کسان غونډې ته راوبولو. په دې غونډه کې به د نجات منار د ارزښت او جوړښت په باب بحث وکړو او دا به د

لویې غونډې لپاره یوه پیلامه وي. د غونډې پر هر برخوال به غږ وکړو چې لویې غونډې ته لږ تر لږه لس لس تنه ځان سره راولي، په دې ډول به لویه غونډه زرګونو کسانو ته پورته شي. د سه شنبې ورځې په غونډه کې مو پرېکړه وکړه چې د پنجشنبې ورځې غونډې ته به مخور شخصیتونه او قومي مشران خبروو، دې سره مو د دې غونډې لپاره یوه ټلوېزیوني (پرومو) جوړه کړه، په دې پرومو یا اعلان کې د غازي محمد نادرخان،مارشال شاه ولي خان او وزیر محمد ګل خان مومند عکسونه وو، دا مو ټلوېزیون ته د نشر په خاطر ورکړه او

ساعت کې یو ځل یا دوه ځل خپرېده. د چهارشنبې ورځ مو بیا غونډې ته ترتیبات ونیول. د عاشورا ورځ وه، رخصتي هم وه او زموږ لپاره ښه فرصت و، د یادونې وړ ده، هغه غونډه چې (زمرک پادخوابي) یې یادونه وکړه هغه هم د بېلابېلو عواملو له امله باد یوړه، خپله کوربه هم لادرکه شو، نو د ځلي لپاره د عامه پوهاوي او ښه ترتیب لپاره د داسې یوې لویې غونډې جوړېدو ته ډېره اړتیا وه. د چهارشنبې پر ورځ د عبدالرشید ایوبي په ګډون یو شمېر نور دوستان هم راغلل چې د عمومي یا لویې غونډې په باب ترتیبات لاپسې قوي شي. هر چا د ډېرو خلکو راوستلو ټېز واهه، خو ماته چې تر بل هر چا زیاته د داسې غونډو جوړولو تجربه وه، د ژمنو او عمل ترمنځ راته څرګند توپیر لیدل کېده، نو ژر مې یو جدول جوړ کړ، جدول په دې ډول و.

کتنې	لاسلیک	د کسانو احتمالي شمېر	شخص یا بنسټ	نوم	ګڼه

ټولو هغو کسانو چې ژمنه کوله، لاسلیک مې هم ترې اخیسته، چاچې دوه زره کسان ویل، ما زړه کې دوه سوه حسابول او چا چې دوه سوه ویل هغه مې (۲۰) محاسبه کول. بیدار ځاځي د (دوه زره تنو) راوستلو ژمنه وکړه، جاوېد دلاور د (زر تنو)، (راضيې منګل) د (پنځه سوه تنو)، مشرقي شورا هم د (زرو تنو) او نورو هم همداسې لوړې ژمنې وکړې، هېڅوک نه وو چې له (۲۰) څخه تر (۵۰۰) تنو د راوستلو ژمنه یې نه وي کړې، خو حقیقت دا و چې دې ټولو څخه دې باید یو صفر کم کړی وای، خو ما له اکثرو څخه لاسلیکونه واخیستل.

په ژوندون ټلوېزیون کې د نجات ورځې د نمانځلو لپاره هم تیاری روان و، غونډه مو د پنجشنبې ورځې ماسپښین مهال تیاره کړه. (۷۰۰-۸۰۰) تنو په کې ګډون درلود چې اکثره یې مخور شخصیتونه او مشران وو او یو زیات شمېر هغه مشران هم ورته راغلي وو چې تر دې وړاندې یې د ښاغلي نذیر احمدزي

په ژوندون ټلوېزیون کې د ملي نجات ورځې نمانځغونډه

په کور کې په غونډو کې ګډون کړی و، درنو مشرانو په کې خبرې وکړې، هم د نجات د ورځې پر ارزښت، ماهیت او اهمیت بحث وشو او هم مو د څلي د ډبرې د ایښودلو لپاره له ناستو کسانو وغوښتل چې هغې غونډې ته هر سړی لږ تر لږه لس تنه ځان سره راولي. په همدې غونډه کې د څلي د جوړېدو په

خاطر د حاجي عبدالباري منګل په استازۍ یو تن د اوه زرو (۷۰۰۰) امریکایي ډالرو او حاجي صیب حکیم خان ځاځي د (شپږ زرو ډالرو) مرستې ژمنه وکړه. غونډه د شپې ناوخته د ټلوېزیون پر څپو نشر شوه، دې غونډې د عامه پوهاوي او د خلکو په ویښتیا کې خپل نقش ولوباوه.

د څلي د ډبرې تر ایښودلو یوه ورځ دمخه او په ژوندون کې تر غونډې یو ساعت وروسته یو ځل بیا په ژوندون ټلوېزیون کې کېناستلو، نذیر احمدزی، عبدالرشید ایوبي او یو شمېر نور مطرح شخصیتونه ټول موجود وو. د یادونې وړ ده چې احمدزي صیب او ایوبي صیب یو ځل بل هم په ژوندون کې په بله غونډه کې ګډون کړی و چې د پرانیستې غونډې لپاره یې ترتیبات نیول، همدا په حقیقت کې د لویې غونډې د تدارکاتو کمیسیون و، څرنګه چې د احمدزي صیب په کور کې د لویو غونډو په ترڅ کې کومې غوڅې نتیجې او پرېکړې ته ونه رسېدو، نو ځکه مو هر څه رالنډ کړل، دلته خبرې او ویناوې نه وې، یوازې د غونډې او د څلي د جوړېدو پر عملي لارو چارو بحث کېده او پرېکړه کېده. پرېکړه لیک او لوی باینر، سونډ سسټم او ځینې نور اړوند شیان په کار وو، د تدارک په دې غونډه کې پرېکړه وشوه چې دا یوه ملي غونډه ده په هېڅ ګوند، ډلې ټپلې او سیاسي جریان پورې اړه نه لري، ځکه نو هېڅوک حق نه لري چې د خپل ګوند یا ډلې بیرغ، باینر، لوګو، عکسونه او نور داسې تبلیغاتي مواد راوړي چې د ګوند لپاره د تبلیغاتي وسیلې په توګه ترې کار واخیستل شي. البته تردې وړاندې د تدارک کمیسیون او ځینو نورو غونډو کې زما ټینګار تردې حده نه و، ما ویل که کوم ګوند یا شورا خپله ډله تر خپل بینر یا بیرغ لاندې تنظیموي او غونډې ته یې په منظم ډول رارسوي، کنټرول، امنیت او نظم یې ټول پرغاړه اخلي، رادې ولي، څه پروا کوي؟ هغه وخت ځینو وړو ډلو او اشخاصو زما د نظر مخالفت وکړ ځکه چې د ځینو ډلو او خلکو نومونه لوی، خو افراد یې کم او په نشت حساب دي، نو ځکه خو د تدارک کمیسیون په وروستۍ غونډه کې ما ایوبي صیب او د نورو ګوندونو یو شمېر استازو ته وویل

چې ټول باید له گوند او گوندبازۍ څخه تېر شو، ټولو راسره ومنله، ایوبي صیب هم راسره ومنله. د تبلیغاتي موادو، اجنډا او نورو اړوندو شیانو مسولیت ما پر غاړه واخیست. پر اجنډا مو توافق وکړ، چې د قران کریم تلاوت به وي، ملي سرود او پرېکړه لیک به وي، ډېره به په گډه بړدو او نور به دعا کوو او په پای کې به اتڼ وي او غونډه به خلاصېږي.

په همدې توافق وشو، د ډېرې د ایښودلو لپاره ما یو مېکانیزم په پام کې ونیو، د یوه لوی څادر، چې لویوالی یې څلور په پنځه مترو کې و، په جوړولو پسې مې هلکان ولېږل، څادر د افغانستان د بیرغ رنگ درلود، هدف مې دا و چې د همدې څادرڅنډه به د شمال، سویل، ختیځ، لویدیځ او مرکز مشران ټول په گډه نیسي، تېږه به یې په منځ کې وي او ټول به په گډه تیږه پر خپل ځای کېږدي، په دې ډول به په محمدي طریقې سره د ټولو خلکو ونډه په کې تضمین شي او اینده کې به دا نه ویل کېږي چې ډېره د احمد یا محمود په لاس کېښودل شوه، د لویو او کوچنیو بینرونو د چاپونې ژمنه مو هم وکړه چې سهار وختي یې درته تیاروو. د ملي تحریک غړي (څړبن هدایي) دا دنده واخیسته چې سهار وختي به له چاپخونې څخه باینرونه راوړي، لوی بیرغونه به د غونډې ساحې او واړه به ژوندون ټلوېزیون ته راوړي، غونډه ماښام مهال پایته ورسېده، هر څوک د خپل کار په لټه کې شول.

د ځلي د بیا جوړونې لپاره لویه غونډه او د ډبرې ایښودنه

لکه څنګه مو یادونه وکړه د میزان پر (۲۲)مه نېټه موږ خپل کارونه ښه منظم کړل او له ژمنې سره سم مو سره هر څه برابر کړل، په ژمنو کې یوه هم دا وه چې د ډبرې د ایښودلو پر ورځ به هېڅ ګوند، ډله یا شخص حق نه لري چې خپل عکس، لوګو، بیرغ او یا هم خپل شعارونه هلته راوړي. (څړبن هدایي)

څړبن هدایي

سهار وختي په احمد شاه بابا مېنه کې چاپخونې ته ورغی، چې بینرونه، شعارونه او هغه درې لوی باینرونه راوړي چې د همدې غونډې لپاره جوړ شوي وو، لوی باینرونه د هغه ځای لپاره ډیزاین شوي وو چې مشران باید هلته ودرېږي او خپله اجنډا تعقیب کړي. د شپې ناوخته تقریباً لس بجې به وې چې ماته ښاغلي نذیر احمدزي زنګ وواهه چې که

څوک د خپل گوند یا شورا شعارونه هم راوړي پروا نه کوي، دا مهال نو غالباً چې عبدالرشید ایوبي هم ورسره ناست و، دوی دواړو دا خبره غوټه کړې وه چې ستېج به دوی جوړوي او په اصطلاح د پروگرام د چلولو چارې به هم په خپله پرمخ وړي. ما وویل دا خو د تېرو ژمنو خلاف کار دی، ځکه دا به هره ډله د ځان د تبلیغ لپاره کاروي او بیا به د اختلاف سبب شي، دوی وویل، دا دومره مهمه خبره نه ده، پروا نه کوي، دا نو داسې یو مهال دی چې هېڅوک، شخص، ډله یا گوند نه شي کولای د شپې په دې ناوخته کې خپل باینرونه، لوگوگانې او یا هم شعارونه، ډیزاین، چاپ او تکثیر کړي، خدای (ج) شاهد دی، ماته د دوی دې کار چندان خوند رانه کړ، ځکه چې له ورایه په کې سیاسي هدف لیدل کېده، سهار وختي څړبن هدایي له چاپخونې څخه باینرونه راوړل، ځینې یې ژوندون ټلوېزیون کې پرېښودل او نور ضروري یې د حضوري چمن سویل ختیزې څنډې (لاهوری دروازې) ته یوړل، همدا ځای د غونډې د راټولېدو ځای و، څړبن هدایي چې هلته ورسېد، د ایوبي صیب نمبرونه بند وو، څړبن هدایي هم پولیسو اصلي ځای ته نه پرېښوده، ماته څړبن زنگ وواهه چې ایوبي صیب ټلیفون نه پورته کوي او بله خبره دا ده چې دلته لا وختي لوی لوی باینرونه لگېدلي ښکاري، خلک هم یو څه وختي راغلي، ما ویل چې کار جوړ دی، نو تشویش مه کوه، ما څو ځله ایوبي صیب ته زنگونه ووهل، خو ټلیفون یې جگ نه کړ، دلته په ټلوېزیون کې د ملي تحریک ځینې غړي او څه نور ځوانان راټول شوي وو، ځینو ملگرو ته مو ویلي وو، هر څوک چې د غونډې ساحې ته نږدې وي، هغوی دې خپله ځان ورسوي، زه د هوتخېلو د قوم مخورو او ځوانانو ته منتظر وم، هغوی وویل؛ ټول په گډه ځو، موږ څو موټره په بیرغونو او دوه موټره مو په سونډ سستم او بیرغونو ډیزاین کړي وو. کله چې د هوتخېلو ځوانان او مشران راورسېدل، نو ټول سره یو ځای شولو، د موټرو یو کاروان شو، تقریباً (۳۰-۴۰) موټره او ټول به څه کم درې سوه تنه وو، د حضوري چمن پر لوري مو حرکت وکړ، د هوتخېلو د مشرانو

ښاغلي (یونس هوتک) او (جاوېد دلاور) ترمنځ هم د نظر یو څه اختلاف و، خو ما جاوېد دلاور ته وویل چې نن د اختلافاتو د مطرح کولو وخت نه دی، کله چې د غونډې ځای ته ورسېدو، اته نیمې بجې شاوخوا وې، ټول ستېج ډک و، نذیر احمدزي او رشید ایوبي یو لوی ټیلر موټر ودرولی، له هغه څخه یې ستېج جوړ کړی و، ښایسته ستېج، ټول مشران پرې راټول دي، مخې ته یې د خطابې مېز ولاړ دی، د (عدالت ګوند) لوګو پرې نصب ده، شاته

د نجات څلي د ډبر اېښودنې د غونډې یوه څنډه

یې یو بیرغ هم ولاړ دی، د ستېج په لیدو، د خلکو او مشرانو پر ګڼې ګوڼې خورا خوښ شوم، خو د بیرغ او مېز لیدلو راته خوند رانه کړ، خصوصاً دا چې د ملي بیرغونو په ګڼه ګوڼه کې تنظیمي او ګوندي بیرغونه هېڅ خوند نه کوي، خو دا داسې یو مهال و چې خبرو او بحث ته په کې هېڅ مجال نه و، پر ستېج

د نجات څلي د ډبر اېښودنې د غونډې یو انځور

که څه هم د پښې ایښودلو ځای نه و، خو زه خلکو له لاسه ونیولم او ستېج ته یې پورته کړم، پر ستېج باندې د معلومو کسانو ترڅنګ داسې کسان هم ولاړ

وو چې ځينې يې اول ځل په داسې غونډه کې وليدل شول. ځينې يې داسې هم وو چې پخوا يې له دې ډول ملي مسايلو سره هډو لېوالتيا نه درلوده، خو داسې خلک هم په کې ډېر وو چې هم درانه شخصيتونه وو او هم يې پخوا د ملي ګټو او ملي مسايلو لپاره پټه او ښکاره مبارزه کړې وه. ما چې مخکې تر مخکې له پخواني تفاهم سره سم اجنډا جوړه کړې وه، ايوبي صيب ته مې وويل چې له اجنډا سره سم بايد پرمخ لاړ شو، ګډوډۍ ته بايد زمينه برابره نه شي، په اجنډا کې لومړی تلاوت، بيا ملي سرود، بيا پرېکړه ليک او بيا د ډېرې ايښودل شامل وو او وروسته اتڼ، خبرو ته په کې ځای نه و، د انانسرۍ چارې لا وختي ايوبي صيب په خپله پر خپله غاړه اخيستې وې، تلاوت يې هم په خپله وکړ بيا ملي سرود وغږول شو، ما تر دې وړاندې په پښتو او دري ژبو د نجات څلي د ارزښت او اهميت په اړه څو شعارونه ليکلي وو، هغه مې ايوبي صيب ته ورکړل، څرنګه چې ايوبي صيب هغه اول ځل وکتل، نو هغه يې هم ګډ وډ لوستل، د خلکو احساسات پرې سم راونه پارېدل، خو خلک په مجموعي توګه له شعارونو پرته احساساتي او خوشاله وو. شعارونه ټول د څلي د تاريخي ارزښت او ماهيت پر محور راڅرخېدل.

د ستيج پر سر له مطرحو شخصيتونو څخه د ولسي جرګې غړي، نذير احمدزی، کمال ناصر اصولي، عبيدالله بارکزی، قادر کلاتوال، نادر خان کټوازی، نواب منګل او يو شمېر نور غړي ولاړ وو، انوار الحق احدي، ضياء الحق امرخېل، حميد الله فاروقي، حاجي فضل کريم فضل، عبدالرشيد ايوبي، عبدالخالق حسيني پشه يي، د جمهور رييس تره (عبدالقيوم کوچي)، د ښځينه وو له جملې څخه راضيه منګل او ځينې نور مطرح شخصيتونه هم حاضر وو، د قران کريم تر تلاوت او ملي سرود وروسته ټاکل شوې وه، راساً پرېکړه ليک ولوستل شي او بيا ډبره کېښودل شي، خو تر سرود وروسته د خبرو ور پرانيستل شو. نذير احمدزي او خپله ايوبي صيب خبرې پيل کړې، بيا هر چا تقاضا کوله، په دې لړ کې کمال ناصر اصولي، عبيد الله بارکزي،

راضیې منګل، حمید الله فاروقي او ضیاء الحق امرخېل خبرې وکړې، احدي صیب هم خپله لنډه وینا وکړه، حاجي فضل کریم فضل او عبدالخالق حسیني پشه یي هم خبرې وکړې، په دې منځ کې د جمهور رییس تره (عبدالقیوم کوچي) ته هم بلنه ورکړل شوه، حقیقت دادی چې ما نه غوښتل کوچی صیب خبرې وکړي، دا وخت عام پښتانه د اشرف غني سخت مخالف وو، موږ نه غوښتل له دې غونډې څخه څوک سیاسي ګټه پورته کړي. نذیر احمدزي ته مې وویل، غونډه مو د پخوانۍ پرېکړې خلاف سیاسي کړه، دې خلکو خو د

د نجات ځلي د ډېر اېښودنې د غونډې یو بل انځور

ځلي له جوړولو سره هېڅ لېوالتیا نه درلودله او نه یې کوم کار کړی، دا چا رابللي؟ نذیر احمدزي وویل خیر دی اوسېله کوئ، بیا به زه درته ووایم چې ولې مو ده ته بلنه ورکړې، احمدزي صیب بیا وروسته ماته وویل چې دی مو ځکه راغوښتی و چې خلکو ته وښیو چې د جمهور رییس او حکومت ملاتړ هم موږ سره دی. دا یې هم یو اساسي دلیل کېدی شي، خو دا نظر هم ردېدی نه شي چې نذیر احمدزي له تره (کوچي) او وراره (غني) سره خپل دریځ پیاوړی کاوه. کله چې موږ د سټیج پر سر ولاړ وو، لاندې په زرګونو خلکو زموږ خبرې تعقیبولې او تائیدولې، د نږدې (۷-۸) زرو تنو په شاوخوا کې افغانان په ډېر جم و جوش سره راټول شوي وو، دا په خپل ذات کې یوه

بېسارې، ملي احساساتي او عکس العملي غونډه وه، ويناوال ټول ښه وو، هېڅا هم داسې ترخه خبره ونه کړه چې په داسې غونډو کې يې احتمال وي، شعرونه او شعارونه هم په کې ولوستل شول، تکړه شاعر مطيع الله تراب هم په کې لنډ

د نجات څلي د ډبر اېښودنې د غونډې يو بل انځور

شعر ولوست، کلاتوال صيب هم څو لنډ شعرونه دکلمه کړل، پرېکړه ليک ما خپله ولوست چې پنځه مادې يې درلودلې او بشپړ متن يې په لاندې ډول دی:

بسم الله الرحمن الرحيم

د افغانستان د نجات څلي د بيا جوړونې لپاره

د ولسونو پرېکړه ليک

د افغانستان بېلابېلو ولسونو، د ملي يووالي پلويانو او ګڼ شمېر هېوادپالو، اسلامپالو، تاريخ پالو، ملتپالو افغانانو د (۱۳۹۵ل) کال د تلې يا ميزان پر (۲۳)مه نېټه د کابل ښار د حضوري چمن په سويل ختيزه سيمه کې د هېواد د نجات څلي پر تاريخي سيمه يوه لويه پراخه او پرتمينه غونډه وکړه، د غونډې په ترڅ کې يې د نجات څلي د بيا جوړونې ډبره کېښوده او دغه لاندې پرېکړه ليک يې صادر کړ:

۱ -د ملي نجات څلی چې د (۱۳۰۸هـ ش) کال د تلې په مياشت کې د

اعلیحضرت غازي محمد نادر خان ، وزیر محمد گل خان مومند، جنرال یار محمد خان وزیري او نورو غازیانو له خوا د جهل او تورتم پر وړاندې د افغانانو د بري په ویاړ جوړ شوی و، بیا جوړول یې یوه ستره تاریخي، ملي او هېوادنۍ اړتیا وه.

۲ -د ملي نجات څلی پر افغانستان باندې د شوروي لښکرو تر یرغل وروسته د (۱۳۵۹ل) کال په لومړۍ نیمایي کې د هغه مهال په حکومت کې د یو شمېر تنگنظرو اشخاصو له خوا نړول شوی و او د تېرو څه کم څلورو لسیزو په بهیر کې هېوادپالو افغانانو د گڼو دلایلو او عواملو له کبله د دې مجال پیدا نه کړ چې دا تاریخي څلی له سره ورغوي، دادی اوس د افغان ملت بېلابېلې پرگنې، د ملي یووالي په روحیې سره د تلې پر (۲۳) مه یو ځل بیا پر دې بریالۍ شوې چې پر خپل اصلي ځای د دې څلي د بیا جوړېدو ډبره کېږدي.

۳ -د ملي نجات څلی په هېواد کې د ملي یووالي او ملي حاکمیت د ټینگښت، د انارشۍ، ایله جارۍ او لا قانونیت د له منځه وړلو او د تورتمونو د ختمولو سمبول دی، احترام او درناوی یې د هر هېوادپال، سمونپال، قانونپال او ترقي پال افغان دنده ده.

۴ -که څه هم دې او دېته ورته د نورو تاریخي او ملي څلو جوړونه د حکومت دنده او تاریخي مسؤلیت گڼل کېږي، خو بېلابېلو مدني ټولنو، قومي شوراگانو، ټولنیزو او ملي حرکتونو، چې تر دولت وړاندې یې په دې برخه کې مثمر او نوښتگر گامونه اوچت کړل، دا کار یې د مننې او ستاینې وړ دی.

۵ -موږ له حکومت څخه غواړو چې د هېواد د تاریخ د حافظې د خوندیتابه لپاره موثر گامونه پورته کړي، ماضي له حال سره وصل او حال ته له راتلونکي سره د وصل زمینه برابره کړي او په دې ډول هېڅ اخلالگر او د تاریخ مسخه کوونکي ته د دې مجال ورنه کړي چې تاریخي واقعیتونه او حقیقتونه د خپل سیاسي ذوق او خپلې شخصي سلیقې له مخې تعبیر او تفسیر کړي، د اتلانو ځلانده بریاوې پیکه وښیي او غلو او داړه مارانو ته د مصنوعي اتلانو ماسکونه

ورواغوندي.

د هېواد د تاريخي وياړونو او څلو
د بيارغونې او ځلا په هيله
په درنښت
د نجات څلي د بيا جوړونې د ولسونو استازي

کله چې د خبرو او شعارونو دا برخه ختمه شوه، نو ټاکل شوې وه، له مخکيني پلان سره سم ټول په ګډه د ملي بيرغ په رنګ کې د جوړ شوي لوی څادر څنډې ونيسي او ټول په ګډه تيره کېږدو، څادر مې لا وار دمخه راضيې منګل خور ته ورکړی و چې څادر به تاسره وي او تيره به هم تاسو خپله په څادر کې ږدئ، کله چې له ستيجه راکوز شولو، نو د خلکو هجوم، ګڼه ګوڼه او احساسات دومره زيات وو چې څوک يې هم د څادر هوارولو او پراختيا ته نه پرېښودل، دا مهال نو هغه دوستان يا مشران چې مخکې د ستيج پر سر ولاړ وو او ځينو يې انقلابي ويناوې هم وکړې په لاندې صحنه کې يو هم حاضر نه وو، ټولو پښې سپکې کړې وې او پر خپله مخه تللي وو، دلته په مخه کې هم ګڼ شمېر مشران او د بېلابېلو سيمو مخور شخصيتونه پاتې وو، ځوانان خو بېخي له شمېره وتي وو، د خلکو په ګڼه ګوڼه کې د تيرې د ايښودلو محل ته ورسېدو، لومړی مو د (پکتين ساختماني شرکت) په سکواتړ چې لا وار دمخه پر ټاکلي ځای ودرول شوی و، څه ځمکه وکندله، بيا مو تيره چې د ياد شرکت له خوا له معمول سره سم په ښکلي کاغذ کې پوښل شوې وه، په څادر کې کېښوده، ټولو څادر ونيوه، پر څادر باندې د لاسونو تعداد دومره زيات وو چې شمېرل يې ناشوني وو، احساسات دومره ګرم وو چې فکر دې کاوه کوم لوی قومي يا دولتي مشر په يوه ستره پېښه کې د خلکو منځ ته راغلی وي. يا هم لکه په کوم ستر دولتي مارش کې چې هر سړی کوښښ کوي د مشر تر ځايه ځان ورسوي او يا هم هغه ته لاس ورکړي، يوه ستره تاريخي ورځ وه، له ولولو ډکه ورځ، بيا

ټولو په ګډه څادر راټول کړ او تېره یې به څادر کې تر ټاکلې محله ورسوله. تر هغه وروسته ډولونه وغږول شول او اتڼونه پیل شول، په مجموعي ډول تر (۱۲) زیات ډولچیان راغلي وو، ځینو سره یې سورنچیان هم وو، بیدار ځاځي چې غونډې ته د (۲۰۰۰) تنو د راوستلو لیکلې ژمنه کړې وه، د کسانو شمېر یې هغه

د نجات څلي د ډېر اېښودنې د غونډې یو بل انځور

حد ته ونه شو رسولای، بیا یې هم خپله وسه کړې وه، خو د ډولچیانو په راوستلو کې یې رول تر ټولو زیات اوچت و. تقریباً (اته – نهه) تنه ډولچیان یوازې بیدار ځاځي راوستي وو. ماته یې وویل چې په ټول ښار کې نور ډولچیان او سورنیچیان نه پیدا کېدل، بیدار ځاځي، صمد ځاځي او نورو دوستانو ټولو په خپله سیمه کې د خلکو په خبرولو کې تر خپله وسه منډه کړې وه، خو هېچا هم هغه ژمنه سل په سلو کې نه وه پوره کړې، چې تر غونډې دمخه یې کړې وه. څرنګه چې یو شمېر خلک د عامه تبلیغاتو په واسطه دې غونډې ته راغلي وواو عمومي شمېر زیات وو، نو د ټولو هغو مشرانو پرې پرده پټه شوه چې د غونډې تر مخه یې د زرګونو خلکو د خبرولو ژمنه کړې وه. څرنګه چې اوس هم په زرګونو خلک راغلي وو، نو هر یو د ځان په ګټه

د نجات څلي د ډېر اېښودنې د غونډې يو بل انځور

حسابولای شول، عيناً لکه انتخاباتو کې د يو چا په گټه کارېدلې رايې چې د هغه کمپاينران يې هر يو د خپل ځان په جم کې محاسبه کوي. خير په هر ترتيب غونډه ښه خوړه، ولوليزه، هدفمنه او له خپل مرام سره سمه پايته ورسېده او زيات شمېر رسنيو هم په ژوندۍ او ناژوندۍ بڼه منعکس کړه.

ژمنې او ځان پټونې

د هر کار لپاره ژمنه اسانه، خو د کار سرته رسونه سخته وي، د نجات ځلي په بیا جوړونه کې هم موږ د ژمنې او عمل تر منځ پر واټن او تضاد پوه شو او یو ځل بیا راته د کار او وینا خلک په ډاګه شول. زه دلته نه غواړم هغو خلکو ته چې تر ټولو زیاتې ژمنې یې کړې وي، په مستقیم ډول ګوته ونیسم، خو غواړم د حقیقت کیسه ټکي په ټکي بیان کړم، بیا هر څه په خپله په ډاګه کېږي.

کله چې موږ په ژوندون ټلوېزیون کې د لویې غونډې لپاره ترتیبات نیول، نو د جنوبي قومونو د یووالي شورا په ګډون شل دېرش تنه مخور درې څلور ځله په ژوندون ټلوېزیون کې سره جرګه شولو. د ګڼو خبرو په لړ کې د ځلي لپاره د ډیکور، ډیزاین، ساختماني نقشې او جوړوونکي شرکت په لټه کې شو، په دې باب مو هم بحث وکړ. د دې لړۍ په دوو غونډو کې د (پکتین ساختماني شرکت) مشر (انجنیر رحمت الله ځلاند) چې تر دې مهاله ما نه پېژنده او نه مې لیدلی و او همدارنګه (انجنیر دلاور توتاخېل) چې د اوبو او برښنا وزارت یو رسمي انجنیر دی، هم حاضر وو، دی مې هم له نږدې څخه نه پېژنده، کله چې د ځلي د جوړېدو بحث مطرح شو، نو د جنوبي د قومونو د یووالي شورا یو تن مشر غالباً (نیک محمد ولسمل) وویل: ((انجنیر صیب ځلاند ساختماني چارې پر مخ وړلای شي.)) ما ورته وویل: ((څنګه دی انجنیر صیب قرباني به

په کې ورکړي که نه؟)) انجنير صيب دلاور هم وويل چې زه به يې د مهندسۍ پر نقشه کار وکړم، انجنير رحمت الله څلاند وويل: ((تاسې نورو شرکتونو سره هم خبرې وکړئ، هغوی چې څه نرخ درکړ، زه به يې تر هغو لس سلنه ارزانه وکړم.)) موږ ټولو ته دې خبرې خوند راکړ، موږ وويل: تر دې ښه خبره چېرته ده. انجنير څلاند د پيسو په برخه کې دا خبره هم وکړه چې: ((که چا پيسې راکړې غورځوم يې نه او که رايې نه کړې ورپسې ګرځم نه، دا د ټولو ګډ کار دی، زه هم په کې قربانۍ ته حاضر يم.)) دا نو داسې يو مهال دی چې عمومي غونډې ته يوازې دوه ورځې پاتې دي او موږ يوازې دومره کولای شو چې د څلي لپاره يوازې نما (بېروني انځور) جوړ کړو. انجنير دلاور او انجنير څلاند دواړو ژمنه وکړه چې تر لويې غونډې يوه ورځ وړاندې موږ

د نجات څلي د بيا جوړونې خيالي انځور

تاته د څلي نما درکولای شو، نور کارونه به بيا وروسته ترسره کوو، ما هم ورسره

ومنله، تر عمومي غونډې یوه ورځ دمخه ماښام مهال دواړو انجنیرانو ماته د ځلي یوه یوه فرضي نما راکړه او ما پر همغه شپه چاپخونې ته د چاپ لپاره ورولېږله. عمومي غونډې ته د تیاري پر مهال د ژوندون ټلوېزیون په لویه غونډه کې چې نږدې (۸۰۰) تنه په کې حاضر وو، حاجي صیب عبدالباري منګل د (۷۰۰۰) ډالرو او حاجي حکیم خان ځاځي د (۶۰۰۰) زرو ډالرو مرستې ژمنه وکړه. حاجي صیب حکیم خان ځاځي موږ سره په وړه ناسته کې دا ژمنه هم وکړه چې که نور هېڅا پیسې ورنه کړې، نو زه نورې مرستې ان ټولو پیسو ته هم حاضر یم. کله چې لویه غونډه پایته ورسېده او د ځلي ډېره کېښودل شوه، نور ټول مشران پر خپله مخه لاړل. پکتین ساختماني شرکت د ځمکې پر کیندلو پیل وکړ او له نښه شوي ځای څخه یې شین څادر راتاو کړ. یو دوه ورځې وروسته ما انجنیر صیب ځلاند ته زنګ وواهه،هغه راته وویل: ((یون صیب موږ چې کله ځمکه وکیندله، له نېکه مرغه دهمغه ځلي دبنسټ تیرې راووتلې چې پخوا دلته جوړ شوی و)) په دې خبره ډېر خوشاله شوم چې موږ پر خپل اصلي ځای ډېره ایښې ده. څو ورځې وروسته

حاجي حکیم خان ځاځی

د ښاغلي نذیر احمدزي په کور کې یو ځل بیا غونډه وشوه، ښایسته ډېرو مخورو کسانو په کې ګډون کړی و، نږدې همغومره شخصیتونه چې پخوا به وو، یو ځل بیا د ځلي د جوړېدو پر عملي مېکانېزم بحث وشو، پر دې باندې هم بحث وشو چې کوم شرکت ته دا کار ورکړای شي، دا مهال نو انجنیز دلاور توتاخېل د ځلي مهندسي نقشه جوړه کړې وه او تیاره یې غونډې ته له ځان سره راوړې وه، د پکتین ساختماني شرکت مسول انجنیر (رحمت الله ځلاند)

هم حاضر و چې اوس مهال يې يوازې څو متره ځمکه شلولې وه. غونډه کې مختلف نظرونه وو، چا وويل اعلان بايد وشي، د داوطلبۍ له لارې يو شرکت ته ورکړل شي، چا وويل؛ دوه درې شرکتونه دې راوغوښتل شي، تر بحث وروسته دې يو شرکت ته ورکړل شي، چا ويل همدغه شرکت چې اوس يې کار پيل کړی، همدغه ته دې ورکړل شي او چا وويل اول بايد بانکي حساب خلاص شي، پيسې راټولې شي، له فيسبوکه اعلان وشي، کله چې پيسې راټولې شي، بيا دې د داو طلبۍ له لارې يو ښه شرکت ته ورکړل شي، نظرونه هم ډېر وو، هم بېلابېل او هم مختلف، خو په

د ولسي جرگې غړې نسيمه نيازۍ

ولسي جرگه کې د هلمند د خلکو استازې (نسيمې نيازۍ) وويل: ((دا کار چې مو يو ځل داو طلبۍ ته وړاندې کړ او دا داو طلبۍ ما و طلبۍ چې شروع شوې، بيا مياشتې مياشتې وخت نيسي، بيا به هر شرکت گيله کوي، چې ولې ماته دې رانه کړ، ولې دې هغه ته ورکړ، دې څخه ډېر جنجال راپيدا کيږي او بل دا خو څه دولتي پروژه نه ده او نه داسې لويه پروژه ده چې موږ مياشتې مياشتې پر داو طلبۍ تېرې کړو، بله خبره دا ده چې تاسې چېرته نقدې پيسې ورکوئ چې سملاسي يو شرکت سره قرارداد وکړئ؟)) نيازۍ زياته کړه: ((زما په نظر دغه شرکت چې اوس يې کار شروع کړی دی، زه خو يې نه پېژنم، نه يې‌ژنم، هر څوک چې دی، همدا دې کار شروع کړي، تر هغې به ورته پيسې هم پيدا کيږي)) دا وخت (انجنيردلاورتوتاخېل) خپله مهندسي نقشه ښکاره کړه، هغه وويل: ((ما د ځلې ټولې برخې سنجولې، دې کې لوړوالی، قطر او ټول محاسبه شوي، دا تقريباً (۷۰) زره ډالره شاوخوا کيږي، دا لومړنی سنجش دی، دې کې

کېدی شي پنځه زره ډالر زيات و کم شي، خو ډېر تفاوت په کې نه راځي.))
انجنير توتاخېل وويل: ((زما نظر خو دادی چې همدغه شرکت چې همدا اوس يې کار پيل کړی، همده ته يې که ورکړو ښه به وي، دی به هم پر موږ. گټه نه کوي.)) دا مهال د پکتين شرکت مسول (انجنير ځلاند) پورته شو، ويې ويل: ((جوړوم، گټه درڅخه نه غواړم، تاوان ته هم چمتو يم، هر څومره تاوان چې پر ما بړدئ، زه ورته حاضر يم.)) ما (يون) په دې برخه کې هېڅ ونه ويل، خو زړه مې و چې همدې شرکت ته يې ځکه ورکړي چې يو خو يې کار شروع کړی، بل وخت ضايع کېږي، درېيم دا چې اوس دې شرکت تياره پرده غوړولې، خوازې يې راوړې، د کار لين يې برابر کړی، دا چې اوس لرې کوې او بل راوړې، دا خپله يو جنجال دی، له بلې خوا يو شمېر خلکو ته هم پلمه برابرېږي، هلته ترافيکي ستونزې هم راولاړېږي، د خلکو شکايت هم پورته کېږي، لنډه دا چې سل جنجالونه ورڅخه پيدا کېږي، خو په ياده غونډه کې د ځاځيو د يوې ټولنې مشر (صمد ځاځی) او يو شمېر نور خلک موافق نه وو چې پکتين ساختماني شرکت ته دې دا قرارداد ورکړل شي، صمد ځاځي او انجنير ځلاند دواړه ځاځيان دي او يو بل سره ښه پېژني، تردې مهاله يو بل سره جوړ نه وو، خو په دې غونډه کې اکثريت په دې نظر وو چې کار بايد همدې شرکت ته ورکړل شي او ژر تر ژره کار پيل شي. په پای کې د غونډې اکثريت برخوالو پر همدې فيصله وکړه او دعا پرې وشوه.
څلور پنځه ورځې وروسته مو ژوندون ټلوېزيون کې يو ځل بيا د مرستې د راټولولو په نيت يوه وړه غونډه وکړه چې يوازې د لويې پکتيا يو شمېر مشران په کې حاضر وو. څو ورځې وروسته حاجي صيب عبدالباري منگل (پنځه زره) او حاجي حکيم خان ځاځي (شپږ زره) امريکايي ډالره مرسته وکړه. دا پيسې پکتين ساختماني شرکت ته ورسېدې، مانا دا چې د عملي کار او نظري کار تر منځ يو څه پيوستون رامنځته شو، کله چې موږ د لويې غونډې راپورتاژ د ټلوېزيون پر څپو خپور کړ، نو ډېرو دوستانو دا غونډه ډېره خوښه کړې وه،

له لندن څخه تکړه افغان ليکوال ښاغلي (غلام محمد کاموال) راته ټيلفون وکړ او ويې ويل چې د ځلي لپاره غونډه ډېره ښايسته وه، د ژوندون پر څپو مې ورته بشپړ راپورتاژ وليده، زما او د نورو افغانانو ډېره خوښه شوه، زما خو نور څه په وس پوره نه دي، کاشکې هلته وای چې تاسو سره مې په غونډه کې ګډون کړی وای، خو (پنځه سوه ډالره) به زه هم خپله مرسته وکړم، اوس مې همدومره وس دی او دا پيسې زه د خپل وراره په لاس درلېږم. څو ورځې وروسته کاموال صيب خپله ژمنه پوره کړه، (پنځه سوه ډالر) يې راولېږل او ما

د ځلي د بيا جوړونې لومړني پړاوونه

هغه انجنير ځلاند ته ورکړل، په دې ډول د نومبر تر وروستيو پورې انجنير ځلاند ته ټول (يوولس نيم زره ډالره) ورسېدل. انجنير ځلاند په دې پيسو ډېر ابتدايي کارونه راپيل کړل او د ځلي بنسټ يې کېښود او جال يې وتړه، د ځلي ټول ځمکنی بنسټ يا پراخوالی (۹) متره په (۹) مترو کې و او (۳،۳۵) متره يې ژوروالی و.

په همدې زماني بهير کې يو ځل بيا د نذير احمدزي په کور کې مازيګر مهال يوه بله غونډه وشوه، بيا ګڼ شمېر مخور په کې راټول شوي وو. نذير احمدزي ماته په ټيلفون کې وويل چې مشران مې راغوښتي او يوه تشويقي غونډه ده، تاسو هم ورته ضرور راشئ، کله چې غونډې ته ورسېدم، نو رښتيا هم يو شمېر مشران راغلي وو، خو شمېر يې هغومره نه وو، لکه په نورو غونډو کې چې و، ښاغلي ضياء الحق امرخېل صيب هم حضور درلود، نذير احمدزي د غونډې

ټولو برخوالو ته یوه یوه لونګۍ په دې خاطر ډالۍ کړه چې ګنې د ښځلي په جوړونه کې یې منډې ترړې کړي، غالباً چې نذیر احمدزي ته دا لونګۍ بل چا ډالۍ کړې وې، خو خیر په هر ترتیب لونګۍ ټولو ته ډالۍ شوې او ټولو په ګډه یادګاري عکسونه هم واخیستل، ما خو په زړه کې وویل چې تر اوسه خو لا کار په ډېرو لومړنیو مراحلو کې دی، دې ډول ډالیو ته هېڅ اړتیا نه وه، نذیر احمدزي ته مې وویل، تر اوسه خو لا کار په همغه لومړیو شېبو کې دی، کله چې کار خلاص شوی

د نذیر احمدزي په کور کې ستاینغونډه

وای، بیا به مو یو بل ته سوغاتونه او ستاینلیکونه ډالۍ کول، خلک به څه وایي چې څه توره مو کړې؟ د لونګۍ ارزښت ته هم باید پام وشي. احمدزي صیب وویل: پرېږده چې دا خلک تشویق شي، همدغه مو مشران دي موږ نور څوک لرو او بله دا چې پرېږده دوی لا پسې وهڅول شي او ښځلي ته امکانات پیدا کړي، دا غونډه هم په خوښۍ او خوشالۍ پایته ورسېده، خو د ښځلي لپاره ترې کوم عملي کوچ ترلاسه نه شول.

پکتین ساختماني شرکت خپل کارونه پر مخ وړل، خو کارونه ډېر چټک روان نه وو، کله چې له ځمکې څخه سیخان راپورته شول، په اصطلاح د بېخ سیخان یې په ځمکه کې ښخ او سیمنټو کې ټینګ شول، نو زه یو ځل بیا احمدزي صیب پسې کور ته ورغلم، کور یې د دارالامان واټ پر عمومي سړک حبیبي لیسې ته ورڅېرمه موقعیت لري، هلته مې ورته وویل چې یو خو باید ښځلي ته پیسې پیدا کړو او بل یې کار وګورو، تر دې دمخه مې څو ځله ورسره په ټلیفون کې هم خبرې کړې وې، خو چې نتیجه یې ورنه کړه، مجبور شوم کور ته

وروپسې ورغلم. ده وویل زه خارج ته په سفر روان یم، کله چې راغلم د څلي لپاره به اساسي کارونه ترسره کوو، اوس فقط ماته یو څو ورځې نور وخت راکړه، دومره کارونه دې کړي دي. یو څو ورځې نور هم صبر وکړه، ټول کارونه جوړېږي په خیر. ما وویل: سمه ده، مخکې تردې چې بهر ته لاړ شې، لومړی به د څلي کار له نږدې وګورو چې څومره کار شوی دی، ده وویل: زه خو همدا نن ماسپښین بهر ته روان یم، ما وویل: همدا اوس ځو، ساعت د سهار نږدې (لس) بجې وې. ده وویل: سمه ده، خپلو امنیتي مسولینو ته یې امر وکړ چې موټر تیار کړئ. دوه درې مرمۍ ضد ګاډي، پولیس او ترافیک، یو د پولیسو ګاډی او څو نور موټرونه تیار شول، زه ده سره په موټر کې کېناستم، ما خپل ډرېور او یو تن امنیتي ساتونکي ته وویل چې وروسته راپسې راځئ، تر نږدې (پنځه لس شل دقیقو) وروسته په لاهوري دروازه کې د څلي موقعیت ته ورسېدو.

نذیر احمدزی او محمد اسمعیل یون د څلي د بیا جوړونې د کار کتنې پر مهال

د څلي د قراردادي شرکت مسول (انجنیر خلاند) تیار موږ ته د کار په ساحه کې منتظر و، څلی مو، چې دا مهال یې د ځمکې له سطحې سیخونه پورته شوي وو، له نږدې وکوت، احمدزي صیب قراردادي ته

خپلې سپارښتنې وکړې، هغه ورته وویل چې تاسې مشران یاست یو تن ماته خپل داسې ټلیفون نمبر راکړئ چې فعال وي، چې که زه دلته له ستونزو (له امنیتي مشکلاتو څخه نیولې نورو ډول ډول ستونزو) سره مخ شم، زه هغه ته زنګ ووهم او هغه زما مشکل حل کړي، اوس هېڅوک زما ټلیفون نه جګوي، احمدزي صیب خپل سکرتر ته امر وکړ چې هلئ ژر شئ، زما نمبر هم ورکړئ او خپل هم. انجنیر ته یې وویل که زما نمبر کله بند وي، د سکرتر مې هر وخت چالان وي، ما سره اړیکه نیسه، نور هېڅ تشویش مه کوه، انجنیر څلاند او موږ ټول خوشاله شولو. احمدزي صیب ته مو رخصت ورکړ، زه او انجنیر څلاند په ساحه کې پاتې شو، کله چې احمدزی صیب رخصت شو، انجنیر څلاند ماته وویل چې کور دې ودان چې دا سړی دې دلته راوسته، زه خو دا څووم ځل دی چې ټلیفون ورته کوم، څوک زما ټلیفون نه پورته کوي، نه مې میسج ته ځواب ورکوي. ما ویل دغه دی اوس خو یې ژمنه وکړه نور به ان شاء الله کارونه سم شي.

دې سره زه د خپل دفتر پر لوري راغلم، څه موده دې کې تېره شوه، ساختماني شرکت په همغو (یوولس نیم زره) ډالرو چې دمخه مو یادونه وکړه خپل کار تر یوه وخته پر مخ یوړ، تر دې وروسته یې تر لسګونو ځله زیات نذیر احمدزي او همدارنګه رشید ایوبي ته چې د څلې له اساسي مالي ملاتړو څخه ګڼل کېدل، زنګونه ووهل، خو چا یې ټلیفون پورته نه کړ، ما هم د قراردي په شان ورته کار ترسره کړ، په لسګونو ځله مې ورته زنګونه ووهل، خو دواړو ښاغلو نور نو خپلو ټلیفونونو ته زولنې واچولې، ایوبي صیب خو د څلې د ډبرې د ایښودلو پر ورځ، همغه مهال چې له ستېجه کوز شوی و، راساً (دوبۍ) ته مخه کړې وه، ان له موږ سره یې د ډبرې ایښودلو په مراسمو کې هم ګډون ونه کړ، ما هم له همغې ورځې بیا تر دې دمه چې تر یوې میاشتې زیاته موده وشوه، بیا ایوبي صیب نه په سترګو ولید او نه مې هم په ټلیفون پیدا کړای شو، د دوبۍ په ټلیفون مې هم پیدا نه کړای شو. دا په داسې حال کې وه چې د ډبرې د

اینښودلو پر مهال یې په فیسبوک کې له خپلې ګوندي پاڼې او نورو پلوي پاڼوڅخه ټولو، په تېره بیا خپلو ګوندي انډیوالانو ته مبارکۍ ورکړې وې چې دادی منار مې درته جوړ کړ، دا کار یې د (عدالت) ګوند ستر ابتکار او ارمان بللی و او ځینو غړو یې هم لیکلي وو چې د دوی مبارزو رنګ راوړ. هېڅ شخص او ډلې د ایوبي صیب او عدالت ګوند په شان له دې څلي څخه دومره د ځان د تبلیغ لپاره ګټه پورته نه کړه، لکه دوی چې تصنعي او دروغجن تبلیغات وکړل، رښتیا خبره دا وه چې ماته د ایوبي صیب او د دوی د ګوند دا حرکتونه ښه نه برېښېدل، ایوبي صیب ته مې په دې خاطر هم ټلیفون کاوه چې له دې ډول دروغجنو حرکتونو او سیاسي کمپایني تبلیغاتو ډډه وکړي، البته یو شمېر اشخاصو اصولي صیب، حاجي فضل کریم فضل او ځینو نورو وړو ډلو هم د ځان په ګټه یو څه اعلانونه او تبلیغات کړي وو، اصولي

عبدالرشید ایوبي

پورې ځینو اړوندو لیکنو کې ویل شوي وو چې دا یې وکالت ته دنوماندۍ پرمهال د کمپاین د دورې یو شعار و چې دا څلی به جوړوي، خو هېڅا هم د عدالت ګوند په شان بې مالګې تبلیغات نه کول. یوه ورځ انجنیر ځلاند په ژوندون ټلوېزیون کې زما دفتر ته راغی راته یې وویل: تر یوې میاشتې زیاته موده کېږي چې ایوبي پسې ګرځم پیدا کولای یې نه شم، اوس یې په لغمان کې د ګوند کوم غړی دی، یو پوسټ یې پورته کړی چې د نجات څلی د عدالت ګوند په هلو ځلو جوړ شوی او د دوی مبارزو رنګ راوړ، ما ویل زنګ ورته ووهه، ځلاند ورته په فیسبوک کې ولیکل چې ژر دې پوست پاک کړه، کار خو نه شئ کولای، لاپې لا هم وهئ او ورته ویې ویل دلته د (یون صیب) څنګ کې ناست یم. دې سره هغه ژر

خپل پوسټ لرې کړ، خو زما او د انجنیر ځلاند له تلاش سره سره بیا هم موږ د ایوبي صیب په پیدا کولو بریالي نه شو. انجنیر ځلاند ګیله وکړه چې د احمدزي صیب کور ته ورغلم، ساتونکو یې ورټلم او راته یې وویل چې نور نو دلته د منار په کارونو پسې رانه شې او خپله احمدزی صیب ټلیفون نه پورته کوي.

انجنیر ځلاند وویل: ((زه نور په دې شکل کار ته دوام نه شم ورکولای.)) ما ورته وویل: ((خیر دی ګوزاره کوه، زه به احمدزی صیب، ایوبي صیب، اصولي صیب او نور ټول دوستان پیدا کړم، په هر ترتیب چې وي، ستا مشکل به حل شي.)) دا نو داسې مهال دی چې ځلی له ځمکې څخه درې - څلور متره لوړ شوی دی. د څلي کار ورو ورو مخ پر بره روان و. دا وخت (عبدالله ارین) یو تن ځوان او تحصیل کړي افغان چې پخوا یې په (صافي هوایي شرکت) کې کار کاوه، ماته زنګ وواهه چې سبا شپه چېرته وعده ونه کړې، زما مېلمه یې، څو تنو نورو ځوانانو، ملي او سیاسي شخصیتونو ته مې هم بلنه ورکړې او په (صافي لنډ مارک) کې به ماښام سره کېنو، ډوډۍ به هم وخورو او سیاسي مجلس به هم وکړو. ما ورسره ومنله، خو نور مې ترې پوښتنه ونه کړه چې اجنډا څه ده او نور مو څوک خبر کړي دي. له وعدې سره سم صافي لنډ مارک هوټل ته ورغلو، یو یو ملګری راروان و، ښه ښایسته باشعوره ځوانان راغلل، ایوبي صیب او د ګوند دوه غړي یې (امیدحیران او یو بل تن) هم ورسره وو، دوی دواړه پخوا په نورو ډلو کې وو، خو اوس یې د ایوبي صیب لمن نیولې وه، هغوی هم راغلل.

ښه ګڼ شمېر انډیوالان چې ټول نږدې شل تنه کېدل، راټول شوي وو، پر بېلابېلو سیاسي او ټولنیزو مسایلو بحث وشو. ما ایوبي صیب ته وویل، نږدې دوه میاشتې وشوې چې ټلیفونونه دې ګُل کړي، د څلي د ډبرې تر ایښودلو وروسته لادرکه شوې، اوس به څنګه کېږي، څلي سره مرسته؟ ایوبي صیب وویل: ((ما خو د نغدو پیسو ژمنه نه ده کړې، ما ویل چې زه خپله مکسر او پلانټ لرم، څومره مواد چې د هغه په کار وي زه به هغه ورکوم، ماته

انجنیر څلاند هم زنګ وواهه او هغه ته مې وویل هر وخت چې دې ساختماني مواد په کار وي او کله چې دې لنټر اچوه، زه هغه مواد درلېږم)) ما ورته وویل: ((تاسو خو د احمدزي صیب په کور کې وویل چې په پیل کې هر چا هر څومره بسپنه واچوله، نور نو له یو څخه نیولې تر پنځه لکو ډالرو یانې دا چې څومره پاتې لګښت راته، هغه ټول زه ورکوم، اوس وایې چې زه یوازې د لنټر لپاره تیار مواد ورکوم، بل دا خبره عملي ده که نه؟ چې ته همغه مواد تیاروې چې ساختماني شرکت یې غواړي؟ د دې موادو کیفیت به څوک تضمینوي، د سمنټو او د شګې د ګډې اندازې ګرنټي به څوک ورکوي؟)) ده وویل: ((دا ټول زه تضمینوم.)) ما ورته وویل: ((انجنیر وایي زه د شپې دولس بجې یوه طبقه لنټر اچوم، د ورځې له خوا ترافیکي ګڼه ګوڼه وي، ایا ستاسو پلانټ او مکسر د شپې دولس بجې تیار وي، مزدور کار هلته وي که نه وي، له هغه ځایه چې ستاسو مکسر حرکت کوي، دا به ساحې ته څه وخت رارسېږي؟ امنیت به یې څنګه کېږي، احتمالي خرابي به یې

عبدالرشید ایوبي

څنګه کېږي؟ د موادو کمی او زیاتی به څنګه کېږي او بله مهمه خبره دا ده چې موږ به سبا ته ساختماني شرکت سره حساب او کتاب څنګه کوو؟ ځکه هغه سره خو د نقشې له مخې پر متر مکعب خبره شوې ده. دا چې یو سړی سمنټ ورته راوړي، بل شګه، بل اوبه، بل سیخ، نو د دې ټولو حساب به بیا د کوم تړون له مخې محاسبه کېږي؟)) ده وویل: ((ما د همدغه شي وعده کړې، هغه یې چې هر وخت په کار وي زه یې ورته رالېږم.)) ما وویل: ((ایوبي صیب ستا خو په دې شګه، سمنټو، میکسر او نورو جوړونکو موادو لګښت راځي که نه؟)) ویې ویل: ((هو راځي)) ما وویل: ((همغه لګښت محاسبه کړه همغه به

ورته ورکړو، خبره خلاصه ده.)) ده وویل: ((نه دا ماته ارزانه پرېوزي)) ما وویل: ((همغه ارزانه او وروستی قیمت محاسبه کړه!))، خو ده وویل: ((نه! زه یوازې همدا ساختماني مواد ورکوم)) زه چې پوه شوم د ایوبي صیب په زړه کې نور څه ګرځي او دی داسې شرایط وړاندې کوي چې عملي کېدل یې ناشوني دي او کله چې دا شرط ورسره ومنې، نو بیا به یې د لنتر پر شپه ټلېفون بند وي او کاریګر به وایي څو چې رییس صاحب موږ ته هدایت ونه کړي، موږ چاته مواد نه شو لېږلی او بیا په دې توره شپه کې دا کار ناشونی دی، نو ما ورته یوه کیسه وکړه: ما وویل: ((د طالبانو د واکمنۍ پرمهال به زه کله کله پېښور ته د یو شمېر فرهنګي کارونو د سرته رسونې لپاره تللم، هغه وخت د خلکو اقتصادي حالت ډېر خراب و. نو پېښور کې یو افغان لیکوال د یوه لغمان مېشتي لیکوال په باب راځخه پوښتنه وکړه، ماته یې وویل چې څنګه دی ژوند او اقتصاد یې؟ ما ویل ژوند خو په ټول افغانستان کې تریخ دی او په لغمان کې خو بیا د دې لیکوال هم ژوند تریخ دی او هم له اقتصادي پلوه له ستونزو سره لاس او ګرېوان دی)). پېښور مېشتي افغان لیکوال راته وویل: ((خیر نو چې لغمان ته تلې، زه به درته یو دوه بوجۍ وړه واخلم، هغه ورته یوسه)). ما ورته وویل: ((له لورېینې دې مننه خو که د همدې دوو بوجیو اوړو معادل پیسې راکړې، زه به یې ورته ورسوم، بیا د هغه خوښه چې اوړه یې پرې اخیستل او که کوم بل ضروري مجبوریت یې پرې رفع کاوه. کېدی شي هغه تر اوړو بل څیز ته ډېر ضرورت ولري)) خو ده وویل: ((نه زه فکر کوم دا اوړه ښه دي)) دا چې دا مهال ژمی و، باد و باران هم و، فکر مې وکړ، زه چې تر الینګاره پورې ځم، له پېښوره تر هغه ځایه باید دا اوړه شپږو اوومو موټرو کې یوسم، له یوه به یې کښته کوم بل ته به یې پورته کوم، ټول باید شپږ موټره او شپږ کراچۍ وکاروو او ماته به هم مشکله وي چې دا بوجۍ په شا کړم او د موټر له یوه تمځایه یې بل ته انتقال کړم، هرځای کې کراچیوان او جوالي هم نه پیداکېږي او دا کرایه چې پرې ورزیاته کړو، نو نږدې یوه بوجۍ بله پرې کېږي، خو سړی

(لیکوال صیب) شله و چې نه همدا دوه بوجۍ اوړه ورته اخلم او دا به ورته ضروري رسوې. د لیکوال په زړه کې اصلي خبره دا وه، چې دی (یون) خو هسې هم دا اوړه نه شي وړلای، نو راځه همدا خبره ټینګه کړه، یو خو به له ده څخه جوالي جوړکړم او بل به مې هغه بل لغمان مېشتي لیکوال ته د سبا لپاره تیاره پلمه جوړه وي چې ما خو درته اوړه درلېږل خو ده درنه وړل، په داسې حال کې چې دا اوړه په لغمان کې هم تقریباً دېته په ورته قیمت خرڅېدل او تکلیف هم پرې نه راته، خو څرنګه چې اصلاً د لیکوال زړه نه و، نو ځکه یې داسې دروند شرط ایښوده چې ما نه شو پوره کولای، زه یې چې ډېر مجبور کړم نو ما ورته وویل: ((زه درته همداسې درې بوجۍ اوړه په پېښور کې اخلم، ته یې لغمان کې هغه لیکوال ته ورسوه، کرایه هم درکوم)) خو دې سره سره بیا هم لیکوال صیب پر خپله خبره ټینګار کاوه.

ما ایوبي صیب ته وویل چې دا کیسه ترې مه جوړوه، چې زړه دې نه وي، هغه بېله خبره ده خو د دې اوړو کیسه ترې مه جوړوه، تاسو اوس ووایاست چې څلي ته پیسې ورکوې او که نه؟ او څومره ورکوې؟ ما دا هم ورته وویل چې د دووسوو مشرانو په مخکې په ډېر جرئت سره یوه ژمنه کول او له هغې څخه بیا په دې پلمو په شا کېدل، دا ستا راتلونکي شخصیت او کرکټر ته ډېر تاوان رسوي او بل مور غوندې خلکو ته هم د ماشومانو فکر کېږي چې یو سړی دې پورته شي او د ډېرو خلکو په مخکې دې داسې یوه وعده وکړي چې هېڅ‌ هم پرې د مجبوریت فشار نه وي راوړی، نو څه ضرورت و دې خبرو او بیا بې ځایه فیسبوکي تبلیغاتو ته چې ټول وطن مو پر سر اخیستی وي او اخر خبره دې حد ته ورسېږي چې مور پرې دومره بحث وکړو. زما او د ایوبي صیب خبرې ترخې شوې، نورو دوستانو مداخله وکړه او ویې ویل چې دا محفل باید د څلي پر محور راونه څرخي، نور مسایل هم دي چې باید بحث پرې وشي. ایوبي صیب وویل، ما چې کومه ژمنه کړې، زه اوس هم پرې ولاړ یم، مانا د لنټر لپاره مواد ورکوم، هغه مور ته د پیغور په توګه دا اشاره هم وکړه چا چې

هم جگې جگې لونگۍ گانې پر سر ولې، هغوی دې اوس د ځلي جوړوني کارونه هم ترسره کړي. مقصد یې د نذیر احمدزي په کور کې هغه غونډه وه چې ایوبي صیب په کې حضور نه درلود (دوبۍ) کې و او احمدزي صیب په کې زما په شمول راغلو کسانو ته لونگۍ ور پرسر کړې، ما ورته وویل چې په هغې غونډه کې تاسو نه وئ، که نه تر ټولو دمخه به تاسو پر سر کړې وای، بل تاسو هغه کس وئ چې تر ټولو زیات دې په دې کار کې لېوالتیا لرله، د غونډو انانسري دې هم کوله، تر ټولو زیاتې ژمنې هم تاسو کړې، په پرانیستې لویه غونډه کې دې د خپل گوند بیرغ، باینر، مېز او لوگوگانې ټولې کارولې وې، د ستېج چارې دې هم پرمخ وړلې، تلاوت دې هم وکړ، فیسبوک کې دې دا کار د خپل گوند (عدالت) یو ابتکار وباله او تر ټولو بیا تاسو لومړی شخص وئ چې لادرکه شوئ، دې غونډه کې زه او ایوبي صیب چندان توافق ته ونه رسېدو، خو د دې یادونه مې وکړه چې هر چا هر چېرته په هره لویه او وړه غونډه کې تورې او لاپې وهلې وي او بې ځایه ژمنې یې کړې وي، په همغه شان یوه غونډه کې به یې باید بیا یادونه وشي چې دغو خلکو خپله ژمنه پوره نه کړای شوه. د عبدالله ارین ورور محفل کې که څه هم نورې خبرې هم وې، خو یوه درنه برخه یې ځلي رانغاړله. څو ورځې وروسته ایوبي صیب بیا دوبۍ ته لاړ، خو د ساختماني شرکت مسول انجنیر رحمت الله ځلاند پسې تعقیبوه، هغه راته بله ورځ زنگ وواهه چې له ایوبي څخه مې (سل زره) افغانۍ ترلاسه کړې، پر همغه ورځ مې د خپل یادښت په کتابچه ولیکلې، همغه مهال مې پر ډالرو محاسبه کړې (یونیم زر) ډالره شول او د پخوانیو پیسو په گډون چې قراردادي ته ورکړل شوې وې او دا مهال ټولې (یوولس نیم زره) ډالره کېدل، له هغو پیسو سره مې د یادښت په کتابچه کې ولیکلې. څه موده نوره هم تېره شوه نور نو یو ځل بیا د ځلي د اصلي مدعیانو، احمدزي صیب، اصولي صیب، ایوبي صیب او نورو په لټه کې شوم، څومره زنگونه چې وهو د چا ټلیفون ځواب نه ورکوي، احمدزي صیب ته مې بې حده زیات زنگونه ووهل، خو

هېڅ ځواب مې ترلاسه نه کړ. د ځلي کارونه څه موده د پیسو نشتوالي له امله پر ټپه ودرېدل، داسې یو مهال راورسېد چې د عوامو په اصطلاح د پولی ټک ته کېناستو، حیران وو چې څه وکړو. قراردادي د (ساختماني شرکت مسول) هم هر چاته ځان په ټلېفونونو ستړی کړی و، خوله هېچا څخه یې مثبت ځواب نه و ترلاسه کړی، نو یوازې زه ورته پاتې وم، هغه ته چې به هر ځومره قهر ورغی، نو یو ځل به یې د ټلیفون له لارې ماته زړه خالي کاوه، ټلوېزیون ته به هم وخت پر وخت راته. ما ورته وویل یو ځل به ګلاب منګل سره هم وګورو، هغه د ځلي د ډېرې د اېښودلو په غونډه کې د خلکو په خبرونې کې ښه مرسته کړې وه، هغه مهال ګلاب منګل د سرحدونو او قبایلو چارو وزیر و او دا مهال د ننګرهار والي دی. منګل صیب ماته ویلي وو لومړی به هغو خلکو ته انتظار وکړو چې په پرانیستې غونډه کې یې لاپې شاپې وهلې، که هغوی څه ونه کړل بیا به موږ ګورو او خپله هڅه به کوو. ګلاب منګل نو موږ ته د یو ښه هیله من ریزرف ځواک په توګه پاتې و. د ځلي کارونه پر ټپه ولاړ وو، ما یو دوو کسانو ته په پټه هم دنده سپارلې وه چې هر وخت د ځلي پر شاوخوا راځرځئ، په اصطلاح ګزمه کوئ، یوه ورځ یوه ماته راپور راوړ چې نه یوازې پر ځلي کار بند دی، بلکې د شنې پردې شاته کله کله پوډریان هم راځي او ځان پټوي، دې خبرې سره ډېر خفه شوم، انجنیر ځلاند ته مې وویل، وروره پیره دار دې باید ډېر متوجه وي، هغه وویل زموږ کاري وسایل یې هم پټ کړي دي. زموږ له مشکلاتو سره سره له ګلاب منګل سره زموږ ملاقات ونه شو، خو د ټلیفون له لارې مې تر لسو ځلو زیات هغه ته یادونه کړې ده. اقتصادي مشکلات همداسې پر خپل ځای پاتې وو چې یو دوست راسره په تماس کې شو، ویې ویل چې د ځلي په رابطه له کندهار څخه د جنرال عبدالرازق پیغام لري، په ژوندون ټلوېزیون کې مې ورسره د ملاقات وخت وټاکه، دوه ساعته وروسته له نورو ملګرو سره راورسېدل. د جنرال عبدالرازق سلامونه یې هم راورسول او د ځلي لپاره یې د هغه (شل زره) ډالره نقدي مرسته هم راکړه او دا یې هم وویل

چې جنرال صیب وویل دا مرسته به مستقیماً یون صیب ته رسوئ او درېیم شخص ته به یې نه ورکوئ، نو دادی د هغه مرسته موتاسو ته در تسلیم کړه، ما هغوی ته وویل راځئ دا مرسته به مستقیماً تاسو خپله د ساختماني شرکت مسول ته ورسوئ او زه به د هغه په مخکې له جنرال صیب څخه مننه وکړم، هغوی وویل موږ نه غواړو د جنرال صیب د مرستې په برکت خپل ځان په رسنیو کې څرګند کړو، موږ ته یې چې څه ویلي وو، هغه همدا وو، نور نو ستاسو خپل کار دی. ما پر همغه ورځ انجنیر ځلاند ته زنګ ووهه، هغه په ګردېز کې و، ما ورته وویل چې کابل ته راشه چې د جنرال صیب عبدالرازق مرسته درته تسلیم کړم، هغه وویل دوه ساعته وروسته

جنرال عبدالرازق

دررسېږم. دوه ساعته وروسته هغه هم ځلي ته راورسېد او زه هم ورغلم، د جنرال صاحب عبدالرازق (شل زره ډالره) مرسته مې ورتسلیم کړه او موږ دواړو له جنرال رازق څخه مننه وکړه او خبر مو ورته د ژوندون ټلوېزیون پر څپو خپور کړ. په دې ډول د ځلي کار، چې یو څه موده ټکنی شوی و او دا مهال نږدې څلور پنځه مترو لوړوالي ته رسېدلی و، یو ځل بیا له سره پیل شو او په دغه برخه کې راپیښ شوي تشویشونه یو څه رفع شول.

دا مهال انجنیر ځلاند وویل: ((که مالي امکانات راته برابر شي، نو زه په به پاتې درېو میاشتو کې د ځلي ساختماني چارې بشپړې کړم.)) ځلی لا لس مترو ته نه و رسېدلی چې یو ځل بیا د پیسو کمښت احساس شو، انجنیر ځلاند وویل چې ماته راکړل شوې پیسې تر هغو ډېرې کمې دي چې ما لګولي دي. دا مهال چې موږ د ځلي ټول لګښت له (۷۰-۷۵) زرو ډالرو پورې اټکل کړی و، د

ساختماني شرکت تقاضا څه بل ډول راته ښکاره شوه. یو ځل بیا زه د نذیر احمدزي په لټه کې شوم چې له ساختماني شرکت سره کېني، حسابونه ورسره پاک کړي او پاتې پیسې ورته ور ورسوي. هر څومره ټلیفونونه چې مې ورته وکړل احمدزی صیب مې گیر نه کړای شو. کله د خارج، کله په داخل کې د جلسې او کله هم د سکرتر له خولې د بېلابېلو پلمو په واسطه ځواب شوم، کله کله خو یې هېڅ ځواب هم نه وایه، د ټولو هغو ټلیفونونو شمېر چې ما به احمدزي صیب ته کړي وي، تر (۵۰) ځلو زیاتېږي. کله چې ټلیفونونو ځواب رانه کړ، نو بیا مسېجونو ته اړم شوم، یوازې یو مسج یې ځواب کړ چې د ولایتي شورا گانو له وکیلانو سره په جلسه کې یم، بېرته درته زنگ وهم، تر هغه وروسته مې بیا ورته ټلیفونونه وکړل، خو د یوه ځواب یې هم رانه کړ، بیا مې ورته مسېج وکړ چې کوم داسې کارونه دي چې تر ځلي زیات مهم دي او ته یې دومره مصروف کړی یې چې په دوو میاشتو کې ماته ځواب نه شې راکولای؟ نذیر احمدزي په پای کې زما مسیجونو ته ځواب هم بند کړ.

خدای (ج) خبر دی چې نذیر احمدزي څخه تر دې حده خفه شوم چې ما ویل په ټول عمر کې به بیا ورسره خبرې ونه کړم. زړه کې مې شیطان څو ځله داسې وسوسې واچولې چې افسوس د هغه ملت پر حال چې استازي یې دومره بې تفاوته وي، دا نو داسې یو مهال و چې نذیر احمدزي د خپل وخت او کار یوه زیاته برخه د (قومندان زرداد فریادي) ساتنې او مېلمه پالنې ته وقف کړې وه. وکیل صاحب، (قومندان صیب) ته په شپه ورځ کې (۱۲) ساعته وخت درلود خو د پوهنتون یو استاد ته یې په دوو میاشتو کې د یوه مهم ملي کار لپاره دوه دقیقې وخت نه درلود. دا په داسې حال کې ده چې د کرزي په

د ولسي جرگې غړی نذیر احمدزی

حاکمیت کې چې کله هم په ولسي جرګه کې د کوچیانو لپاره څوکۍ ځانګړې کېدلې، نو یوناما، د انتخاباتو ګډ کمېسیون او ان د کرزي صاحب د حکومت کابینې، کوچیانو ته ټولې (پنځه څوکۍ) په پام کې نیولې وې. خو ما (یون)، ډاکټر عمر زاخېلوال، کاوون کاکړ او ډاکټر اکرم خپلواک بېلابېلې احصایې یا شمېرنې راټولې کړې، د ټولو یادو ارګانونو دروازې مو وروټکولې او دا مو ورياده کړه، چې کوچیان د خپل نفوس له مخې د (پنځه لسو) څوکیو مستحق ګڼل کېږي، کله چې دا ټول اسناد یادو ارګانونو ته ورسېدل او کابینه کې هم پرې بحث پیل شو، نو ډاکټر انوارالحق احدي د کوچیانو د حقه حقوقو ملاتړ وکړ او ډاکټر عبدالله عبدالله چې دا مهال د بهرنیو چارو وزیر و مخالفت، په پای کې کابینې یوه منځنۍ لاره غوره کړه، نه پنځه او نه پنځه لس، کوچیانو ته یې (لس څوکۍ) مختصې کړې. که چېرې کوچیانو اوس پنځه څوکۍ لرلای او په هغوی کې یوه یا دوه د مېرمنو وای، نو کېدی شي ښاغلي نذیر احمدزي ته په کې د وکالت چانس نه وای برابر شوی. احمدزی صیب او د کوچیانو نور وکیلان کېدی شي ان تراوسه پر دې حقیقت خبر نه وي چې په ولسي جرګه کې د کوچیانو د حقه حقوقو (څوکیو په تثبیت کې) چا زیار ګاللی دی، خو خیر په هر ترتیب اصلي ګیله او خفګان په دې کې وو چې ما له احمدزي صیب څخه کومه شخصي غوښتنه نه لرله او نه زه له ټولنیز، اکاډمیک او سیاسي پلوه په داسې یوه ټیټ موقف کې وم چې د احمدزي صیب لاسنیوي ته اړتیا ولرم. ان په همدې ولسي جرګه کې زما مېرمن (ارین یون) په ملي مسایلو کې تر ډېرو وکیلانو ډېره فعاله او هڅانده ده او د تحصیل کچه یې هم تر ډېرو لوړه ده (په ادبیاتو کې ماسټري لري)، خو څرنګه چې د نجات څلي موضوع یوه ملي مسله وه او احمدزی صیب یې د بیا جوړونې له اساسي غړو څخه و، نو ځکه خو د کار او مسولیت یوه اساسي برخه ده ته راجع کېدله. کله چې له احمدزي صیب څخه د بیا بیا اړیکو نیولو له پلوه نهیلی شوم، نور مې پر هغه درنه تیره کېښوده او غوښتل مې د نورو اشخاصو په لټه کې شم، یو ځل بیا

ګلاب منګل سره په تماس کې شوم، هغه وویل څه شو احمدزی صیب، اصولي صیب، ایوبي صیب او هغه نور وکیلان چې د افتتاح پر ورځ یې د ستېج پر سر هېچا ته اجازه نه ورکوله؟ هغه ته مې له سره د احمدزي صیب داستان تېر کړ او ومې ویل چې اصولي صیب سره هم پر اړیکو ټینګولو بریالی نه شوم. د اصولي صیب دوه ټلېفون نمبرونه ما سره وو، یو بېخي چوپ او دویم کله کله زنګ تېراوه، خو ځواب یې نه راکاوه، رښتیا خبره وه چې اصولي صیب څخه هم یو څه خفه شوم، خو د احمدزي صیب په انډول نه، ځکه اصولي صیب د مالي مرستې په برخه کې له پیله هم ډېرې لاپې نه وې وهلې. انجنیر ځلاند هم یو ځل بیا ټولو ته ټلېفونونه کړي وو، خو نتیجه یې صفر وه، ماته یې هم څو ځله ټلېفونونه وکړل، خو ما یې ټلېفونونه ځواب کړي او هر ځل مې ورته ویلي تر څو چې دا ټول خلک پیدا نه کړم، تر هغه پورې مون. غوښې نتیجې ته نه رسېږو، ځلاند څو ځله ماته د ګواښنې په ژبه وویل چې زه میډیا راغواړم او دا ټول حقیقتونه ورته وایم، ما ورته وویل خیر دی اوسېله کوه، دا ډېر شرم دی، مخالفین به وایي چې دوی یو څلی نه شي جوړولای، نو نور کارونه به څنګه ترسره کړي؟ کله کله به یې وویل چې دا او هغه ټلوېزیون راپسې راغلی و، د شمشاد ټلوېزیون نوم به یې ډېر اخیسته او ویل به یې چې هغوی ډېر اسرار کوي چې دا څلی ولې نه جوړېږي؟ د ده په وینا چې د هغوی ژورنالېست څو ځله ما پسې راغلی، خو ما ورسره له مرکې ډډه کړې ده، ما وویل ټولو ټلوېزیونونو ته زما نمبر ورکړه، مسؤلیت یې پر ما، ته ورته ووایه چې زه یو ساختماني شرکت یم ماته که چا پیسې راکړې کار کوم او که نه وي کار به ولاړ وي، سیاسي او نور مسولیت یې ستا پر غاړه نه دی. د شمشاد ټلوېزیون د خبریال په باب باید ووایم چې هغه اول ما سره مخامخ کړه چې زه یې حاجي صیب فضل کریم پسې ولېږم چې یوه ځانګړې مرکه ورسره وکړي، حاجي صیب فضل کریم ته مې د څلي په خاطر درې ځله یادونه وکړه، لومړی ځل مې زنګ وواهه، ما ویل چې حاجي صیب کله وخت لرې چې د څلي په

اړه درسره خبرې کوم، ویې ویل کوم ځلی؟ ما وویل د نجات ځلی چې تاسو یې پرانیستونکې یا ډېر ایښودنې غونډه کې ګډون درلود، ویې ویل په فرصت کې به خبرې وکړو. دویم ځل چې مې زنګ ورته وواهه ما ویل حاجي صیب ځلي کې باید خپله ونډه واخلې، مانا مالي مرسته وکړې، هغه وویل زه خو اوس (دوبۍ) ته پر لاره یم کله چې راغلم خبرې به وکړو. کله چې راغی، بیا مې ورته زنګ وواهه، ما ویل حاجي صیب ځلي کې به مرسته وکړې، زه له نږدې درځم، خبرې به درسره وکړم، هغه رمزي او مالګینه خندا وکړه، ځلی، ځلی، کوم ځلی؟ هغه خو د پکتیاوالو دی، د مشرقیوالو یې پرې څه؟ ما وویل حاجي صیب هغه د ټولو پښتنو او ټولو افغانانو دی، یوازې په پکتیا والو پورې اړه نه لري، که په هغوی پورې یې اړه لرلای، نو تاسو او نورو زرګونو افغانانو څه کول چې په پرانیستونکې غونډه کې مو ګډون کاوه او د سټیج پر سر مو وینا کوله؟

حاجي فضل کریم فضل

حاجي فضل کریم هم د هغو کسانو له جملې څخه و چې هم یې پر سټیج وینا وکړه او هم یې له شمشاد ټلوېزیون څخه په ژوندۍ بڼه د غونډې یوه زیاته برخه خپره کړه او هم کله چې غونډه خلاصه شوه، له ژوندون ټلوېزیون او نورو سره یې ځانګړې لنډه مرکه وکړه، د ګلانو یو اوږد امېل یې غاړه کې و، عیناً لکه په هند کې چې غټ غټ سېټان ټاکنو ته ولاړ وي او یا هم کوم سېټ (خان) کوم لوی محفل ته وینا کوي، یا د کوم لوی پروګرام افتتاح ته راغلی او پلویانو یې ورته د ګلانو اوږد امېل پر غاړه ځړولی وي. د حاجي صیب له رمزي خندا څخه ماته پته ولګېده چې نه د مرستې لېوالتیا لري او نه هم غواړي ما سره په دې برخه کې ځانګړې ملاقات وکړي، نو پر ده مې هم درنه تیره کېښوده، کله

چې يې ماته د ژورنالېست د ټينګار مسئله ياده شوه ما ويل چې دی دې د ټلوېزيون مسول شخص راولي چې زه يې د حقيقت سرچينې ته بوځم. غالباً چې د شمشاد ټلوېزيون په شمول د نورو ټلوېزيونونو خبريالانو به د څلي په باب د معلوماتو پر خپرولو هغومره ټينګار نه وي کړی، لکه د ساختماني شرکت خاوند چې دعوه لرله او ده غوښتل د رسنيو له لارې پر موږ فشار زيات شي چې ده ته ژر پيسې په لاس ورشي. کله کله به يې د فيسبوکي خبرونو ګواښونه هم کول او کله کله به يې يو لنډ پوسټ هم پورته کړ. يوه ورځ يې راته يو ډېر تريخ اخطار راکړ او ويې ويل: ((يون صيب! که دا خلک ماته پيسې رانه کړي، نو زه سکواټر راغواړم، ميډيا هم راغواړم، دا څلی نړوم، پرېږده چې زما پيسې هم په کې لاړې شي، خو دوی ته خپل زور ښيم.)) ما ورته وويل: ((پام چې دا کار ونه کړې، په شرمو به وشرمېږو.)) ما انجنير څلاند ته بار بار ويلي چې دا مسله به په هيڅ ډول رسنيزه کوو نه، ځکه يو وخت به پيسې پيدا شي، خو د رسنيو تورونه او پېغورونه به هماغسې پاتې شي. ده هم تر ډېره وخته زما پر نصيحت عمل وکړ او خبره ډېره رسنيو ته ونه وته، خو د پيسو د کمښت او بيا بيا غوښتنې مسله لا هماغسې جاري وه.

د څلي د بیا جوړونې لپاره لیکلی تړون

د (۱۳۹۶ل) کال د وري یا حمل پر (۲۰) نېټه زه جلال اباد ته تللی وم او زړه مې و چې لومړی (ښېوې ولسوالۍ) او بیا له هغه ځایه (کونړ) ته سفر وکړم، شپه مې له (سنګر مومند) سره وه، سنګر د ملي تحریک غړی دی، څو تنه نور ملګري هم راغلل، د شپې تر (۱۲) بجو مو ادبي او سیاسي بنډار وکړ، هغوی پر خپله مخه لاړل او ما په ځانګړې خونه کې د خوب لپاره تیاری ونیو. بالښت مې سر لاندې کېښود، یو ځل بیا د څلي په فکر کې ډوب شوم، یو ساعت چورت مې وواهه، خوب رانغی، بېرته مې ګروپ روښانه کړ، ما ویل هسې نه چې د دې ساختماني شرکت مسول پر دې څلي څه ونه کړي، نو ځان سره مې یو احتمالي او فرضي لېست جوړ کړ چې کله هم بېرته له سفره کابل ته ستون شم، نو لومړی به دې یو یو شخص ته زنګ وهم، کور ته به ورپسې ورځم او د څلي مسله به یو طرفه کوم. په دې لست کې دغه لاندې کسان شامل وو:

((ګلاب منګل، انوارالحق احدي، عبدالرشید ایوبي، همایون همایون، راضیه منګل، حمید الله خیبر، اصغرخېل منګل، حاجي فضل کریم فضل، مشرقي شورا، کمال ناصر اصولي، شېر علي خان شېر، ضیاء الحق امرخېل،

حمید الله فاروقي، ډاکټر زلمی احمدزی، بیدار ځاځی، قدرت الله سهاک، احسان الله کاموال، حلیم فدایي، حیات الله حیات، نبي مصداق، حکم خان حبیبي، غلام نبي فراهي، کلیمزی وردګ، ډاکټر فاروق وردګ، مولوي تره خېل محمدي، حاجي نوروزخان، عمر ننګیالی، امیر خان یار، نادر خان کټوازی، زمرک پادخوابي، صمد ځاځی، قیوم کوچی او خپله زه (یون).)) دې هر یو ته مې یو احتمالي رقم په پام کې ونیو، ما ویل سر له سبا به دا لست تعقیبوم او کوم مقدار چې ما هر یو ته په نظر کې نیولی و، که ترې حاصل شوی وای نو تر (۹۵-۱۰۰ زرو ډالرو) پورې رسېدل. د دې خیالي او احتمالي لست تر اکمال وروسته هم چنداني خوب رانغی.، یوازې د سهار تر لمانځه وروسته مې یوه شېبه خوب وکړ، ټوله شپه راباندې نارامه تېره شوه. زړه کې مې وسوسه وه، هسې نه چې قراردادي خپل ګواښونه عملي کړي، یا رسنۍ راوغواړي او یا د څلي پر نړولو لاس پورې کړي، ځکه چې څو ځله یې ماته د دې خبرو ګواښنه کړې وه. سهار (۹) بجې شاوخوا له جلال اباده د کونړ پر لوري رهي شوم، زړه مې و، یوه شپه هلته تېره کړم او سهار بېرته جلال اباد او بیا کابل ته راشم، ښېوې ولسوالۍ ته لا رسېدلې نه وم چې له کابله د (بهترین پکتیاوال) زنګ راغی، ماته یې وویل استاده چېرته یې؟ ما وویل جلال اباد کې، ویې ویل له څلي څخه خبر نه شوې؟ ما ویل نه، څه خبره شوې ده؟ دې سره مې زړه کې وسوسه زیاته شوه، ویې ویل بېګاه ماښام هغه قراردادي دی که څه بلا ده، ځلاند ورته وایي که څه ورته وایي، هغه سکواټر راوستی و، غوښتل یې څلی ونړوي، ما وویل: ((له څلي سره نو د هغه څه کار دی، هغه خو یوازې قراردادي دی)) پکتیاوال وویل: ((هغه وایي چې ماته څوک د څلي پیسې نه راکوي، نو ځکه یې زه ړنګوم)). ما وویل: ((هغه ته خو موږ پیسې ورکړي او څه یې چې پاتې هغه ورکوو، د ده پیسې خو خوړل کېږي نه، دا چې مشران نه شته پیدا به شي، څلی خو د ده شخصي نه دی او بل تر اوسه چې جوړ شوی هم دی، د ده په پیسو خو نه دی جوړ شوی، که د ده په کې څه پیسې مصرف شوي وي، هغه

طبعاً اصول دي، چې هېڅ قراردادي ته څوک ټولې پیسې په یو ځایي ډول نه ورکوي او ده ته خو موږ تر اوسه نږدې (پنځه دېرش زره) ډالر وررسولي دي.)) بهترین پکتیاوال وویل چې موږ ټولو ورته وویل، خو دی ډېر شله و، د ځلي د پیک ځینې برخې یې هم په سکواټر کنډو کنډو کړې، خو بیا د سیمې ټول ځوانان راټول شول او دی یې د ځلي نورې ورانونې ته پرېنښود، پکتیاوال وویل، ما بېګاه ماښام ناوخته تاته ډېر زنګونه ووهل، ستاسو ټلیفون ګل و، نو ځکه مې اوس یو ځل بیا درته ټلیفون وکړ، اوس ښه شو، ټلیفون دې رخ شو، بهترین پکتیاوال د ملي تحریک غړی او د پکتیا د ډېرو ښو ځوانانو له جملې څخه دی، هغه چې ما سره ټلیفون کې خبرې کولې، نو ډېر ژړغونی او خواشینی و، ماته یې وویل: ((استاده هر څنګه چې کېږي د دې ځلي غم وخورئ، والله چې شرمېږو زیاتي.)) ما خپل ډریور ته وویل، راوګرځه مخ په کابل، ډریور او ساتونکو وویل: څه

بهترین پکتیاوال

خبره ده، ما ویل خیریت دی، د نجات ځلي کې یو څه مشکل دی، بېرته باید کابل ته لاړ شو. کله چې موټر بېرته د جلال اباد پر لوري خپل مسیر برابر کړ، نو قراردادي (انجنیر ځلاند) ته مې زنګ وواهه، ما ویل څه خبره ده وروره په ځلي کې؟ ده وویل: ((ماته څوک پیسې نه راکوي، زه خو څه لېونی نه یم چې ځلي به جوړوم، ما بېګاه ړنګوه، خپلو پیسو نه هم په کې تېر وم، میډیا مې هم راغوښتله...)) ما ورته وویل: ((دا ستا شخصي ځلی دی چې ته به یې ړنګوې؟ تا خو د کار په مقابل کې پیسې اخیستې دي، وړیا خو دې کار نه دی کړی؟)) ده وویل: ((تاسو چې ماته کومې پیسې راکړې، ما څو چنده د هغو لګولي، راشئ ما سره

حساب وکړئ..)) ما وویل: ((ستا چې کومې پیسې پاتې دي، هغه حساب به درکړو او ته چې دا څلی ړنګوې، هغو خلکو چې په کې پیسې ورکړي د هغوی څواب به څوک وایي، تاوان به یې څوک ورکوي؟ بل دا خو د ټول ملت ګډ افتخار دی، د چا شخصي نه دی او نه ستا شخصي دی چې سکواټر دې ورپسې راوستی، د ده ړنګول خو د ملت د ویاړوونو ړنګول دي.)) هغه ماته وویل: ((بړ بړ مه غړېږه، ستا هم شخصي نه دی، زه خو یې دغسې کوم که څوک نر وي، رادې شي او دلته دې ودرېږي چې زه ورسره څه کوم؟)) ما وویل: ((ګوره خوله دې سمه خوځوه، زه دوه بجې دررسېږم او راساً څلي ته درځم، که ته نر وې ته هم راشه او سکواټر دې هم راوله چې زه بیا تا سره څه کوم؟)) ده وویل: ((که ته نر یې او د نر زوی یې نو راشه بیا به ګورو)) خبرې ډېرې ترخې شوې. بهسودو ولسوالۍ ته چې راورسېدو ، د ننګرهار والي (ګلاب منګل) ته مې زنګ وواهه، ما وویل عاجل کار مې درسره دی، د پنځه دقیقو لپاره دې ګورم او بیا عاجل کابل ته ځم، هغه وویل: چېرته یې؟ ما وویل جلال اباد کې، هغه وویل: (۱۲) بجو ته راشه زموږ جلسه به هم خلاصه وي، سره وبه ګورو، سکرتر یې امنیتي چک پوستونو ته ویلي وو، لس کم دولس بجې ورسېدم، دا داستان مې ټول ورته تېر کړ، ګلاب منګل ډېر خفه شو، سکرتر ته یې وویل، عاجل لاړ شه له صرافه یې اخلئ که له بل چا، عاجل ماته لس زره ډالر پیدا

محمد ګلاب منګل

کړئ! زه هم ډېر خفه وم او ګلاب منګل هم ډېر خفه شو، ماته یې وویل د ټیکه دار یا قراردادي نمبر درسره شته، څوک دی؟ د کوم ځای دی؟ ما وویل

(انجنیر څلاند) نومېږي، د پکتیا دی، ده وویل: د پکتیا دی؟ ورمېږ دې د ده مات شي. ټلیفون یې ورته وکړ، په نرمه لهجه یې ورته وویل، وه انجنیر صیب دا ولې داسې کوې؟ هغه وویل: ماته څوک پیسې نه راکوي، نو ده وویل چې پیسې نه درکوي بیا خلک داسې کوي او یون صیب سره دې بیا داسې وضع کړې؟ اول خو دا خبره سمه ده چې دا منار د ټولو افغانانو ویاړ دی، خو ډېر ویاړ یې بیا موږ او تاسو پکتیاوالو او جنوبي والو ته منسوب دی، نو یو څوک چې بیا له مشرقي او لغمان څخه راځي او تا سره په دې کار کې دومره منډې رامنډې وهي، نو بیا موږ ورسره داسې چلند وکړو؟ خدای حاضر دی چې یون صیب تر اوسه پورې ماته تر لسو زیات د دې ځلي یادونه کړې، همداسې هر پښتون او هر افغان پسې تللی، ستا چلند ماته مناسب ښکاره نه شو.. اوس داسې وکړه چې زه یون صیب ته لس زره ډالر ورکوم، که نور هېڅا درنه کړل، زه په هر ترتیب چې وي دا پیسې پیدا کوم. خپل کور درته خرڅوم خو دا پیسې پوره کوم. ته نور جنجال مه جوړوه، پنځه لس شل دقیقې وروسته یې یو سکرتر لس زره ډالره راوړل او ما ورڅخه رخصت واخیست، ډرېور ته مې وویل: د کابل پر لوري حرکت کوه، څومره چې ژر تللای شې حرکت کوه. کابل ته دوه نیمې بجې ورسېدو، خپل دفتر ته چې ورسېدو، نو اودس مې وکړ پر سر مې هم اوبه تېرې کړې، لږه دمه مې وکړه، بیا مې دوه ساتونکو او یو تن امنیتي مسول ته وویل: ځان تیار کړئ چې ځو ځلي ته! دې وخت کې زنګ راغی، یو تن ځان معرفي کړ، د جنوبي د قومونو د یووالي شورا څخه یو، ویې ویل که دفتر کې یاست، موږ او انجنیر څلاند درځو، ما ویل راشئ! څه کم څلور بجې به وې چې راغلل، نېک محمد ولسمل، څو تنه نور سپین ږیري او انجنیر څلاند ورسره وو. دوی وویل دغسې ستاسو او د انجنیر څلاند تر منځ څه کشیدګي او خفګان رامنځته شوی، موږ غواړو دا ستونزه حل شي او دا خفګان زیات نه شي، نو ځکه موږ دلته راغلو که کومه خبره تروه ترخه تېره شوې وي، چې له هغو څخه تېر شو او ټول د ورونو په څېر د دې منار په جوړونه کې

برخه واخلو، تاسو رښتیا هم په دې برخه کې ډېرې منډې ترړې کړي، خدای دې اجرونه درکړي. بیا انجنیر ځلاند هم یوه سسته غوندې ښېنه وغوښته، ما وویل زه له (ځلاند) څخه خفه یم، دا ځلی نه زما شخصي دی، نه د ده دی، باید د ورانولو هڅه یې نه وای کړې، په دې ترې ډېر خفه یم، خیر ماته چې یې کوم ترخه الفاظ کارولي، هغه د دې ځلي په خاطر زه زغمم، که نه داسې هم نه ده چې موږ په هره مسله کې هر چاته جواز ورکړو چې هر ډول الفاظ وکاروي. ځلاند وویل: زما هدف دا و چې د خلکو او مشرانو پام دې ځلي ته راواړوم چې ماته زما پیسې ترلاسه شي، نور مې د ځلي د ورانولو هدف نه و، اوس چې مې دا کار وکړ، وګوره ټول جدي شول. ما ویل که دا خبره رسنیو ته وتلې وای او موږ خو خپل خپل مخالفین هم لرو بیا به نو نور څه کېدل؟ ما دې ښاغلو سپین ږیرو ته وویل چې خبره نوره له شف شف څخه ووتله، د الفاظو حرمت هم ورځ تر بلې ختمېږي، قراردادي د ډېرو پیسو دعوه کوي او هغه انجنیر چې ساختماني نقشه یې جوړه کړې، هغه وایي دومره پیسې نه کېږي، انجنیر ځلاند ته مې وویل چې ستاسو اټکل څو دی؟ هغه وویل: (یو لک او لس زره ډالره) شاوخوا، ما وویل انجنیر خو د (۷۰-۷۵) زرو ډالرو شاوخوا پورې اټکل کړی و، دا توپیر نو څوک جبیره کوي؟ ځلاند وویل، (انجنیر دلاور) هسې هوایي براورد کړی، کار یې کتلای نه دی، زه عملاً کار کوم، هېڅوک یې په دې نرخ نه کوي، ما پر دې وخت دې مشرانو ته وویل: تاسې خو پوهېږئ، نذیر احمدزی، رشید ایوبي او نور هغه مشران چې د ځلي د جوړېدو پر ورځ او یا هم تر هغه دمخه یې تر ټولو زیاتې ژمنې کړې وې او دا قرارداد هم په شفاهي ډول هلته (پکتین ساختماني شرکت) ته ورکړل شوی، تاسې لاړ شئ، د لویې پکتیا، لوی ننګرهار او لوی کندهار له همغو مشرانو سره کېنئ، خوښه یې پر همدې نرخ یې همدې شرکت ته ورکوي، ارزانه کوي یې، قیمته کوي یې، بل شرکت ته یې ورکوي، تر دې دمه د شوي کار په مقابل کې د دې

شرکت حسابونه پاکوي او بیا یې بل ته ورکوي او یا یې همده ته ورکوي، په لیکلي یا ګړني ډول یې ورکوي، تاسو د پکتیا مشران یاست، تاسې خپله فیصله وکړئ، زه یو فرهنګي سړی یم، نه انجنیر یم، نه ټیکدار، نه د ساختماني شرکت انجنیر او نه مې هم سر پر دې موضوع خلاصیږي، زه به له منځه ووځم، تر اوسه چې څه پیسې ما له چا اخیستي او انجنیر ځلاند ته مې ورکړي، د هغو به حساب او کتاب ورکړم او نور به له منځه ووځم، هغه د چا خبره (ورغستلی له منځه وتلی).

دا مهال دوی ټولو وویل: نه هېڅ امکان نه لري، تاسو له پیله په دې کار کې شریک وئ، باید تر پایه یې ورسوئ، ځلاند زیاته کړه، نور خلک موږ چېرته پیدا کولای شو، که پیدا کولای مو شوای، نو بیا ولې تاته راتلو، د انجنیر ځلاند خبرې، له ماسره د هغه د تېرو ترخو الفاظو د تبادلې له امله پر ما ښې نه لګېدې، خو څرنګه چې یوه ملي موضوع وه او همدلته په خپل منځ کې پاتې کېدله، نو د دا ډول خبرو زغم ته مې ځان تیاروه، تردې مخکې هم د څو میاشتو په بهیر کې کله چې به د ځلي شاوخوا د موټرو ګڼه ګوڼه شوه او لاره به یو مهال بنده شوه، یو چا به زنګ وواهه، یون صیب یې؟ هو! مهرباني وکړه، څنګه شو ځلی دې؟ ما به ویل: جوړیږي، څه وخت جوړیږي؟ هره ورځ دلته لاره بنده وي، سره له دې چې د ځلي جوړښت نه یوازې لاره بنده کړې نه وه، بلکې اسانتیاوې یې هم رامنځته کړې وې، خو بیا هم عوامو داسې فکر کاوه چې د لارې هر ډول بندښت په ځلي پورې تړلی دی، ځینو به ټلیفون کې ویل، یو ځلی نه شئ جوړولای، خبرې مو اسمان غورځوي، هره ورځ ټلویزیون کې بړ بړ غربیږئ! یوه ورځ یوه زنګ وواهه، سلام احترام نه و، وه وروره! څه وخت یې جوړوئ؟ دا ځلی ملی مو؟ موږ خو مو نور تر سپږمو راوستو، زه هم لږ په فکر کې شوم، ما ویل وروره ستاسو معنوي او مالي مرستې ته معطل دی، کله چې هغه راورسېده، ژر به جوړ شي، نور یې خبرې ونه کړې او ټلیفون یې بند کړ. داسې ډېر زنګونه راتلل، البته د دعاګانو او ملاتړ زنګونه هم بېشمېره وو،

خو د غندنې او پېغور هغه هم په کې وو.
ما د پکتیا سپین ږیرو او مخورو ته وویل، د دې په خاطر چې مسله نوره له دغسې یو ناقانونې حالته راووځي، ښه به وي چې موږ له ساختماني شرکت سره یو لیکلی تړون ولرو، په دې تړون کې به د دواړو خواوو مکلفیتونه او وجایب څرګند وي. زمان او مکان به په کې قید وي. زه به د څلي د جوړونکو په استازۍ، حاضر دي که غایب، شته که نه شته، پیسې ورکوي که نه، لوی دي که واړه، ژمن دي که ناژمن، د هغوی په استازۍ تړون لاسلیک کړم. دا چې هغوی پیسې ورکوي که نه؟ زه یې له ځمکې کوم که له اسمانه، ځان خرځوم که خپل کور او ځمکه، زه ساختماني شرکت ته مکلفیت لرم، زه د څلي د خاوند په توګه تړون لاسلیک کوم، نه د یوه درېیم ګړي په توګه، په مقابل کې انجنیر څلاند دې د خپل ساختماني شرکت په استازۍ تړون لاسلیک کړي، د یوه قراردادي یا ټېکه دار په توګه، نه د څلي یا د دې ودانۍ د مالک په توګه او که چېرې قراردادي هم د قراردادي په توګه وي او هم د مالک په توګه نو بیا خو باید پیسې هم خپله پیدا کړي او بل چا سره قرارداد ته څه اړتیا ده؟ په دې برخه کې نور بحث هم وشو، خو انجنیر څلاند په دې خوشاله و چې مدعي یې معلوم شي او دی له سرګردانۍ خلاص شي او ما هم په دې خاطر یو غټ مسولیت ته اوږه ورکړه چې نورې ټولې لارې بندې وې، څلی مو بایدجوړ کړی او دا فشار مو باید زغملای وای، هغه هم په داسې یو حالت کې چې هېڅا هم مسولیت اخیستلو ته زړه نه ښه کاوه او نه د مالي امکاناتو د پیدا کېدو څرګند څرک لګېده. ما انجنیر څلاند ته وویل چې زه ستا د ټولو پیسو ذمه وار یم، ته نور د هېچا دروازه مه ټکوه، زه پوهېږم او ته، ته پوهېږې او زه، خو یو شرط همدا اوس لرم چې تاسو چې کوم قیمت وایئ، په هېڅ وجه د دې منلو ته تیار نه یم، دا نرخونه له اسمان سره خبرې کوي. سبا سهار به همدا مشران هم راشي، انجنیر دلاور توتاخېل هم، چې د دې څلي ساختماني نقشه یې جوړه کړې او ټول لګښتونه یې سنجولي دي. ټولو موافقه وکړه، مازیګر

مې انجنیر صیب دلاور ته زنګ وواهه، ما ویل سبا ضرور راشه او بل هغه نقشه او سنجش چې تاسو کړی و او انجنیر ځلاند ته مو ورکړی، هغه هم درسره شته که نه؟ که هغه هم ځان سره راوړې ښه به وي، ما وویل د نقشې سافټ کاپي او خپل کمپیوټر دې هم ځان سر راوړه، انجنیر دلاور چې یو پاک او مسلکي سړی دی او د اوبو برېښنا وزارت کې د لغمان د برېښنا د یوې سترې پروژې مسول هم دی، ماته یې وویل: هېڅ تشویش مه کوه، هر څه راسره دي، سبا سل په سلو کې درځم،

انجنیر رحمت الله ځلاند

سهار (۹) بجې به وې چې ټول ژوندون ټلوېزیون ته راغلل، د (۱۳۹۶ل) کال د (وري) (۲۲)مه نېټه وه، ټول سره کېناستو، ما وویل لومړی دې دواړه انجنیران خپلو منځو کې حساب وکړي، بیا دې موږ ته نتیجه ووایي، ما نو د شپې ناوخته د تړون یا قرارداد یوه ابتدایي خاکه هم تیاره کړې وه چې که چېرې دوی توافق ته سره ورسېږي، چې هغه پخه او لاسلیک کړو. د انجنیر دلاور او ځلاند په قیمتونو کې یوه متر مکعب کې (۵۰) ډالره توپیر لیدل کېده، انجنیر دلاور ورته وویل: همدا اوس چې موږ تاته کوم قیمت درکړی، دا د بازار له نرخه شل فیصده لوړ دی. زه په هېڅ وجه حاضر نه یم چې دا قیمت نور لوړ شي، زه خو لا وایم چې دا قیمت دې لس فیصده نور هم ټیټ شي، بیا هم ته په کې لس فیصده ګټه کوې، ډېره ګټه مه کوه، دا قیمت مې د(ای، او، ام) او نړیوالو شرکتونو په نرخ درکړی، ظلم مه کوه، خو انجنیر ځلاند یې یوه خبره هم ونه منله، ویې ویل چې دې کې زه تاوان کوم، له ګټې یې تېر خو تاوان مه رارسوه. انجنیر دلاور ورته وویل، که هر څو روپۍ دې تاوان وکړ، زه دې ذمه وار یم، که خط غواړې، خط درکوم، خو مه کوه، دومره جګ مه ځه، تر غرمې پورې دوی وډزوله، خو کومې نتیجې ته سره ونه رسېدل، خبره ډېره سره ترخه شوه،

نه انجنیر دلاور خپل نرخ پورته کړ او نه هم ځلاند له خپل نرخه راکښته شو. د ځلاند جګ قیمت ټول (110000) ډالره شاوخوا و او د انجنیر دلاور لوړ نرخ (۷۵) زره ډالره وو، پوره توپیر په کې ښکارېده، غونډه ترخه او بې نتیجې پایته ورسېده. د غونډې په پای کې ما سپینږیرو ته وویل: ((د دې لپاره چې یوې دویمې لارې ته نږدې شو، نو ښه به وي چې سبا ته یو ځل بیا غونډه وکړو. سبانۍ غونډې ته دې خیر انجنیر صیب دلاور نه راځي، ځکه دی له ځلاند سره توافق ته نه رسېږي او د ځلاند صیب نرخ هم ډېر لوړ دی، دا هم انصاف نه

انجنیر دلاور توتاخېل

دی. نو ښه لاره به دا وي چې سبا ته انجنیر ځلاند هم یو مسلکي انجنیر او یو ټېکه دار راولي او زه به هم یو ځیرک انجنیر او عملي ټېکه دار راپیدا کړم، زه، ځلاند او تاسې مشران به ورسره نه کېنو، هغوی به دا دواړه نرخونه ټول سره پرتله کړي، د حل لپاره به خپل نظر موږ ته وړاندې کړي، که معقول و، وبه یې منو او که نه بلې ورځې ته به یې پرېږدو)) ټولو وویل: ښېخي سمه ده، پر همدې پرېکړه وشوه.

د حمل (۲۳)مه سهار لس بجې مو په ژوندون ټلوېزیون کې د غونډې یا ناستې ژمنه وکړه، یوه ورځ مخکې مازیګر مې انجنیر دلاور ته زنګ وواهه چې تاسو خفه نه شئ، انجنیر ځلاند سره ستاسو واټن زیات و، ستا د زړه درد زه احساسوم، له یوې خوا پیسې نه شته، له بلې خوا قیمت دومره پورته لاړ شي، دا به څوک پوره کوي او بله خبره دا چې خلک به څه وایي چې دومره لوړ قیمت حتماً خپله ورسره شریک یاست، همغه کانه به وشي چې هندو ستړی خدای ناراضه! انجنیر دلاور چې یو ډېر پاک انسان او د دې هېواد یو رښتینی بچی

دی، ماته وویل: یون صیب! والله په باالله په سمت الله دا نرخ چې ما ورته ویلی، دې کې هم دی ډېره ګټه کوي، خو دی دومره حریص دی چې ټولې پنځه ګوتې په خولې منډي، ما ورته وویل چې ولې ظالمه! دومره ظلم مه کوه، ده ویل چې ته یې څه کوې د پښتنو پیسې دي، ټول پښتانه یې جوړوي، پرېږده چې ماته راشي. نو اوس تاته وایم پام کوه چې تر دې نرخه ورته پورته نه شې، په ټول افغانستان کې تر دې لوړ نرخ نه شته. ما ویل ښه نظر دی، کوښښ به وکړو. سهار (۹) بجې مې (انجنیر سالم)

انجنیر محمد سالم

ته چې زما خپلوان او له کوچنیوالي زما ملګری دی او اوس په ټولګټو وزارت کې یو لایق او فعال انجنیر دی، زنګ وواهه. ما ویل عاجل مې په کار یې وخت لرې؟ هغه وویل: ولې نه، ما ویل (لس) بجې ژوندون ته راشه، ټېکه دار نجیب الله ته مې هم زنګ وواهه، د هغه ټلیفون کار ونه کړ، نجیب ټېکه دار بیا هغه څوک دی چې د ژوندون ټلویزیون ودانۍ یې جوړې کړې دي، د هغه ورور ارشاد ټېکه دار ته مې زنګ وواهه، هغه جلال اباد کې و او ویې ویل نجیب بهر ته تللی دی. په دې ډول بل ټېکه دار په عاجل ډول ګوتو ته رانغی، لس بجې وې چې انجنیر صیب سالم دفتر ته راغی، ورپسې د جنوبي قومونو د یووالي شورا مشر (نېک محمد ولسمل) او ورسره څو تنه نور مشران چې نومونه یې اوس زما په حافظه کې نه شته، دفتر ته رانتوتل، ورپسې انجنیر خلاند او یو تن بل چې وروسته یې موږ ته معرفي کړ (انجنیر نذیر عظیمي) راغلل. خبرې مو پیل کړې، ما ورته وویل چې له پرونۍ ژمنې سره سم انجنیر سالم، زما له طرفه او انجنیر عظیمي به د خلاند له طرفه هغه بلې کوټې ته لاړ شي، د انجنیر دلاور او انجنیر خلاند دواړو نرخونه به سره پرتله کړي. خدای او رسول ته به مخ او بنده ته به شا کړي، د

انجنير نذير عظيمي

هېڅچا پلوي به نه کوي، هر څه چې دې دواړو انجنیرانو فیصله وکړه. هغه به ټولو خواوو ته د منلو وړ وي. ټولو همدا وړاندیز ومانه، دا مو هم ورته وویل چې په تېر سنجش کې که کوم شی ضروري یا نا ضروري وي، په هغو کې هم کمی، زیاتی او سمون راوړلای شئ! دوی دواړه لاړل، نږدې یو ساعت سره ناست وو، بېرته راغلل، خپل یادښتونه یې په لاس کې وو. انجنیر ځلاند ته یې وویل، ستاسو نرخونه ډېر لوړ دي، هغوی ورته هر یو د خپلو خپلو پروژو نرخونه او مثالونه ورکړل. خو بیا هم په دې خاطر چې دا ځلی دی او تاریخي ځلی دی باید تر ټولو په ښه کیفیت جوړ شي، نو کېدی شي په ځینو برخو کې یو څه تر معمولي نرخ پورته شي، خو هغه نرخ چې تاسو یې غواړئ، هغه ډېر لوړ دی، د انجنیر ځلاند او انجنیر دلاور په نرخونو کې په یوه متر مکعب کانکرېټ کې پنځوس ډالره توپیر و، دوی (۳۰) ډالره د ځلاند له نرخه کم کړل او (۲۰) ډالره یې د دلاور له نرخه ورزیات کړل، یوه ځاه، یو بل دایروي استنادي دېوال او برېښنارسونه چې په تېر نالاسلیک شوي تړون کې نه وو، هغه یې هم په دې نوي تړون کې زیات کړل، سافټ کاپي یې ځلاند سره په کمپیوټر کې وه، هغه مو په کې اصلاح کړل، متن مو دوه ځله تر چاپ وروسته چک کړ او کله چې باوري شولو، نو بیا مو په پښتو ژبه له لیکل شوي تړون سره ضمیمه کړ او په دې ډول یو تړون لاسلیک شو، دا تړون په دې ډول دی:

د پکتين ساختماني شرکت او د نجات ځلي د جوړوونکو تر منځ تړون

دواړه لوري د تړون مسؤلې خواوې ګڼل کېږي او خپل خپل مکلفيتونه لري:

الف- د ساختماني شرکت مکلفيتونه:

۱- ساختماني شرکت مکلف دی چې له تړون سره سم په ورکړل شوې نقشه او اړوند جدول کې چې په مجموعي ډول (۸) مادې لري، ټولې غوښتنې په پام کې ونيسي.

۲- د کار کيفيت په اعلی درجه مراعت او تضمين کړي.

۳-د دې تړون له نېټې سره سم د دوو مياشتو په بهير کې ټولې ساختماني چارې بشپړې کړي.

۴- ځينې هغه واړه، جزيي او فرعي مسايل چې په تړون کې يې يادونه نه ده راغلې، خو د ځلي اړوند ضرورتونه دي، لکه ځلي ته د برښنا رسونه او ځينې نور مسايل، هم د تړون يوه برخه وګڼي او هغه عملي کړي.

۵- د ځلي تر بشپړېدو او اړوندو مسولينو ته تر تسليمۍ پورې د ځلي فزيکي امنيت د امنيتي ارګانونو په مرسته خوندي کړي.

ب- د جوړوونکو مکلفيتونه:

۱- جوړوونکي به د کار له تداوم سره سم وخت پر وخت ساختماني شرکت ته پيسې ورکوي.

۲- د کار د کيفيت د تثبيت او څارنې لپاره به خپل څارونکی هيئت ورلېږي.

۳- که چېرې په تړون کې پر ليکل شويو مندرجاتو سربېره پر هغو ساختماني چارو چې د ځلي لپاره يې اړتيا احساسېږي، نور لګښت راځي او ساختماني

شرکت هم مخکې تر مخکې د هغوی یادونه کړې وي،د فني هیئت تر تثبیت وروسته به د هغو لګښت پرې کوي.

۴- جوړوونکی لوری مکلف دی چې د ځلي د جوړېدو او اکمال په باب د جوړوونکي له خوا د فني هیئت او ساختماني شرکت د تخنیکي ټیم تر ګډې فیصلې وروسته د (۲۰) ورځو په بهیر کې د ساختماني چارو پاتې پیسې چې په سلو کې تر (۳۰) سلنې کمې اټکل کیږي، په بشپړ ډول ورکړي او ځلی له ساختماني شرکت څخه تسلیم شي.

یادښت: ټول اختلافي مسایل د جوړوونکو او ساختماني شرکت د مسوله خواوو او همدارنګه د ناپېیلي تخنیکي، فني او مسلکي هیئت له خوا چې دواړو خواوو ته د منلو وړ وي، حلیږي. د ځلي د لا ښه والي، ښکلا او ښې جوړونې په خاطر، نوي نظرونه او یا ضمني زیاتونې، کمونې او وړاندیزونه د دواړو خواوو په توافق ترسره کیږي.

دواړه لوري ژمن دي چې د ځلي په چارو کې د نامسوله خلکو د ناسمو نظرونو او لاسوهنو مخه ونیسي. د ننګونو او ستونزو پرمهال یو بل سره اړیکي ټینګ کړي. دا تړون یوازې د ځلي ساختماني جوړښت رانغاړي، د ځلي ښکلاییزه برخه به د یوه ځانګړي تړون له لارې وروسته بشپړیږي.

په درناوي

د پکتین ساختماني شرکت په استازۍ	د ځلي د جوړوونکو په استازۍ
انجنیر ځلاند	**پوهاند محمد اسمعیل یون**

د پکتين ساختماني شرکت او د نجات څلي
د جوړوونکو تر منځ تړون

دواړه لوري د تړون مسؤلي خواوې ګڼل کېږي او خپل خپل مکلفيتونه لري:

الف- د ساختماني شرکت مکلفيتونه:

۱- ساختماني شرکت مکلف دی چې له تړون سره سم په ورکړل شوې نقشه او اړوند جدول کې چې په مجموعي ډول (۸) مادې لري، ټولې غوښتنې په پام کې ونيسي.

۲- د کار کيفيت په اعلی درجه مراعت او تضمين کړي.

۳- ددې تړون له ليک سره سم د دوو مياشتو په بهير کې ټولې ساختماني چارې بشپړې کړي.

۴- ځينې هغه واړه، جزيي او فرعي مسايل چې په تړون کې يې يادونه نه ده راغلې، خو د څلي اړوند ضرورتونه دي، لکه څلي ته د برښنا رسونه او ځينې نور مسايل، هم د تړون يوه برخه وګڼي او هغه عملي کړي.

۵- د څلي تر بشپړېدو او اړوندو مسؤلينو ته تر تسليمي پورې د څلي فزيکي امنيت د امنيتي ارګانونو په مرسته خوندي کړي.

ب- د جوړوونکو مکلفيتونه:

۱- جوړوونکي به د کار له تداوم سره سم وخت پر وخت ساختماني شرکت ته پيسې ورکوي.

۲- د کار د کيفيت د تثبيت او څارلو لپاره به خپل څارونکی هيئت ورلېږي.

۳- که چېرې په تړون کې پر ليکل شويو مندرجاتو سربېره پر هغو ساختماني چارو چې د څلي لپاره يې اړتيا احساسيږي، نور لګښت راځي او ساختماني شرکت هم مخکې تر مخکې د هغوی يادونه کړې وي، د فني هيئت تر تثبيت وروسته به د هغو لګښت پرې کوي.

۴- جوړوونکي لوری مکلف دی چې د څلي د جوړېدو او اکمال په باب د جوړوونکي له خوا د فني هيئت او ساختماني شرکت د تخنيکي ټيم تر ګډې فيصلې وروسته د (۲۰) ورځو په بهير کې د ساختماني چارو پاتې پيسې چې په سلو کې تر (۳۰) سلنې کمې اټکل کېږي، په بشپړ ډول ورکړي او څلی له ساختماني شرکت څخه تسليم شي.

يادښت: ټول اختلافي مسايل د جوړوونکو او ساختماني شرکت د مسوله خواوو او همدارنګه د نابيلې تخنيکي، فني او مسلکي هيئت له خوا چې دواړو خواوو ته د منلو وړ وي، حلېږي. د څلي د لا ښه والي، ښکلا او ښې جوړونې په خاطر، نوي نظرونه او يا ضمني زياتوني، کموني او وړانديزونه د دواړو خواوو په توافق ترسره کېږي.

دواړه لوري ژمن دي چې د څلي په چارو کې د نامسوله خلکو د ناسمو نظرونو او لاسوهنو مخه ونيسي. د ننګونو او ستونزو پرمهال يو بل سره اړيکې ټينګې کړي. دا تړون يوازې د څلي ساختماني جوړښت رانغاړي، د څلي ښکلاييزه برخه به د يوه ځانګړي تړون له لارې وروسته بشپړېږي.

په درناوي

د پکتين ساختماني شرکت په استازي

د څلي د جوړوونکو په استازي

پوهاند محمد اسمعيل يون

د نجات خلي د ساختماني چارو ترون

Paktin construction company

Monar BoQ

S/No	ACTIVITIES	Unit	Quantity	unit cost	total cost	Remarks
1	**EARTH WORKS**					
1.1	Excavations (any type of soil) :	m^3	283.5	15	4,252.50	
1.2	Asphalt cutting & Removal from site	m^2	40	15	600.00	
1.3	PCC under Foundation: Supply of materials, Concrete, shuttering, curing with all related works	m^3	12.15	140	1,701.00	
1.4	Back fill and compaction soil around of external and Internal walls and foundations: Supply of filing materials, execution, compacting, removal of excess materials from site with all related activities.	m^3	115	15	1,725.00	
1.6	Back fill Gravel under floor: Supply of filing materials, execution, compacting, removal of excess materials from site with all related activities.	m^3	25	20	500.00	
1.7	Back fill Gravel under Side walk concrete, Courtyard, Ramp and Stairs and Gravel Pad for Side walk. Supply of filing materials, execution, compacting, removal of excess materials from site with all related activities.	m^3	25	20	500.00	
2	**CONCRETE WORKS**					
2.1	Reinforced concrete for foundations (28 MPa): Concrete, reinforcement, shuttering, concrete curing with all related activities.	m^3	138.6	220	30,492.00	
2.2	Reinforced concrete for protection area (28 MPa): Concrete, reinforcement, shuttering, concrete curing with all related activities	m^3	26	230	5,980.00	
2.3	Reinforced concrete for wall and column(28 MPa): Concrete, reinforcement, shuttering, concrete curing with all related activities.	m^3	98	330	32,340.00	
3	**Metal works**					
3.1	Stair	ML	28	70	1,960.00	
3.2	4 anchor bolt with 20 cm 20 cm plat thick 10mm	No	24	100	2,400.00	
4	**Electrical works**				-	
5	**Water Work**					
5.2	water well with PVC pipes submersible pump italian 1"	LS	1	1800	1,800.00	
5.2	PVC conduit	ML	150	20	3,000.00	
6	**FINISHING WORKS**					
7	Extra Reinforced concrete for around the Tower (28 Mpa)	M3	11	150	1,650.00	
8	Extra Reinforced concrete for Tower (28 Mpa)	M3	20		-	
	TOTAL				$ 88,900.50	

Zalang

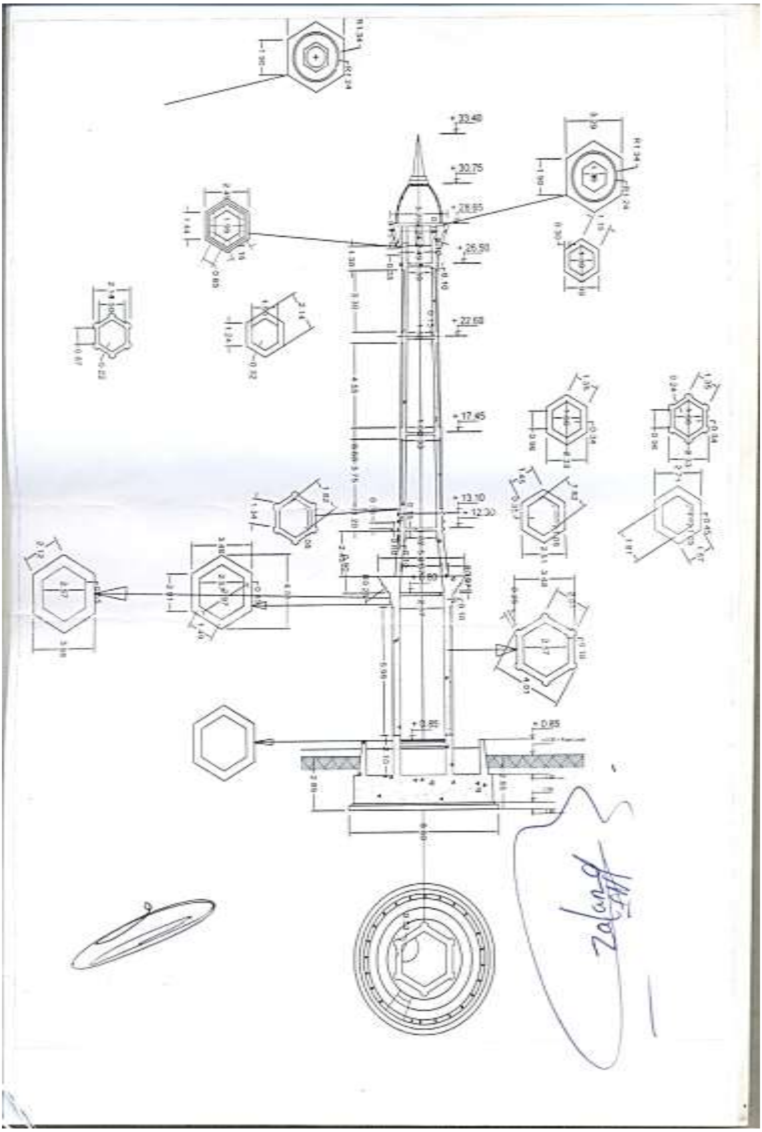
+33.40
+30.75
+28.85
+25.50
+22.60
+17.45
+13.10
+12.30
+0.85

دا تړون د څلي جوړونکو په استازۍ ما (یون)، د ساختماني شرکت په استازۍ (انجنیر ځلاند) او د شاهد په توګه د جنوبي قومونو د یووالي شورا مشر (نېک محمد ولسمل) لاسلیک کړ، خبره خلاصه شوه، دعا مو وکړه، لس زره ډالر چې ماته ګلاب منګل راکړي وو، همغه مې ورتسلیم کړل، لاسلیک مې ترې واخیست، بیا د څلي پر لوري لاړو.

نېک محمد ولسمل

خبریال مو هم ځان سره بوت، دا مهال ځینو لیکوالو له هغې جملې څخه (عطاء الله خان حیران) د څلي هغه تصویر چې په سکواټر په ځینو برخو کې کنډو کنډو شوی و، لکه له ونې چې پوټکی واړوې، هم فیسبوک ته پورته کړی و او لیکلي یې وو چې دا د څلي کیسه څنګه شوه؟ زه او انجنیر ځلاند دواړه څلي ته لاړو، مرکې مو وکړې چې دهوا د خرابۍ او په نقشه کې د یو څه ادلون بدلون له امله د څلي چارې یو څه ټکنۍ شوې وې، دادی یو ځل بیا پیل شوې او په راتلونکو دوه-درېو میاشتو کې به یې ساختماني چارې بشپړې شي. دې سره د څلي په باب اکثره تشویشونه، وسوسې او ناسم ګومانونه ختم شول. کارونه هم روان شول او زه یو ځل بیا د پیسو پیدا کولو په لټه کې شوم. لومړی د هغو کسانو په لټه کې شوم چې د لویې غونډې پر ورځ یې خبرې کړې وې او د زیاتې مرستې ژمنه یې کړې وه. حاجي نذیر احمدزي څخه مې نوره هیله نه لرله، د حاجي فضل کریم فضل کیسه خو مې وکړه، مشرقي شورا ته مې احوال ورولېږه چې لږ تر لږه (پنځه زره ډالره) مرسته به راټولوئ، خو د هو او نه ځواب یې تر ننه رانغی، ضیاء الحق امرخېل ته مې وویل چې د څلي لپاره مې له سره تړون وکړ، ټوله کیسه مې ورته بیان کړه، هغه لومړی افسوس څرګند

کړ، بیا یې وویل: څه وکړم څومره بار پر ما اچوې؟ زما اقتصادي حالت خو هم درته معلوم دی، ما وویل تاسو چې یوه افغانۍ مرسته هم وکړئ، موږ ته په زرو افغانیو منظور ده، ته څکه مرسته وکړه چې ماته پلمه برابره شي، له نورو څخه یې بیا زه په زور او یا رضا اخلم. امرخېل صیب وویل: (یو لک افغانۍ) ورکړم بس دي؟ ما وویل ستا یو لک په سل لکو منظورې دي، هغه وویل: یو سبا وخت راکړه، بل سبا به درورسېږي.

ضیاء الحق امرخېل

امرخېل صیب خپله ژمنه پوره کړه، د ملي ثبات ټولنې غړي (ادم خان سیرت) چې زه ورته (سړی خان لیدلوری) وایم، یوه ورځ ناوخته ماته پیسې راوړې. سم لاسي مې انجنیر ځلاند ته ټلیفون وکړ، د (یو نیم زر ډالرو) لاسلیک مې ترې واخیست، هغه وخت دا پیسې یو نیم زر ډالره کېدل. له امرخېل صیب څخه مې مننه وکړه او زړه مې ورته دعا وکړه.

ډاکټر زلمي احمدزي ته مې درې ځله ټلیفون وکړ، ما ویل خپله به هم په کې ونډه واخلي، خو اصلي خبره داده چې (تره) ته به زنګ ووهې چې هغه له مسکو څخه پیسې راولېږي، ځکه د ځلي د غونډې پر ورځ خو اصلي ویناوال دی و، له (تره) څخه مې هدف د جمهور رییس (اشرف غني) تره (قیوم کوچی) دی چې اوس په مسکو کې د افغانستان سفیر دی. ډاکټر زلمی احمدزی چې په ډوډۍ مارۍ او پښتونولۍ کې نامي دی، خپله مرسته یې نه تائید او نه هم رد کړه، خو د تره په باب یې وویل: ((هغه ته به زنګ ووهم خو فکر نه کوم چې پیسې ترې بود شي، ځکه په دې سن او سال کې چې څوک وي له پیسو سره ډېره مینه لري، (تره) هم همداسې دی)) تر پایه نه د ډاکټر

زلمي او نه هم د (تره) د مرستې درک ولګېد. حمید الله فاروقي پسې درې ځله پوهنتون ته ورغلم، دوه ځله مې ګیر ته رانغی، دریم ځل مې د مورنۍ ژبې د نمانځنې په غونډه کې ولید، د څلي لپاره د مرستې په باب مې ورته وویل، ده وویل: ((بیا به سره کېنو)) څه موده وروسته هغه په یوه انفجار کې ټپي شو، بهر ته لاړ او په دې ډول ترې د مرستې هیله پرې شوه. بیدار ځاځي ته مې څو ځله وویل، یو ځل ژوندون ټلویزیون ته د مرکې لپاره راغلی و، نږدې نیم ساعت ورسره په ټلویزیون کې وګرځېدم، لومړی مې د منار په پرانیسته غونډه کې د درجن درجن ډولیچانو د راوستلو له امله مننه ترې وکړه، بیا مې ورته وویل چې دا دویم ګام هم پورته کړه او څلي سره ډېره نه یوازې (دوه زره ډالره) مرسته وکړه، هغه وویل: ((والله زه اوس ډېر غریب شوی یم، د یوې روپۍ وس هم نه لرم)) له ده څخه مې هم هیله قطع شوه. حلیم فدایي ته، چې دا مهال د لوګر والي دی، هغه ته مې هم څو ځله زنګ وواهه، ما ویل څلي سره مرسته وکړه، ځان به یې په خندا تېراوه، ما ورته وویل: داسې خو هم نه کېږي چې څلي به مور جوړوو او ولایتونه به تاسو کوئ، ما وویل دوه زره ډالره مرسته به وکړې، بیا به یې وویل چې دغه پنجشنبه درځم او دا بله پنجشنبه درځم، مرسته راوړم، خو تر دې دمه نه هغه پنجشنبه راغله او نه هم حلیم فدایي. حکم خان حبیبي (د خوست والي) ته مې زنګ وواهه او له منار سره د مرستې یادونه مې ورته وکړه، هغه په خندا خندا وویل: ((یون صیب ته زموږ د ټولو مشر یې، ته چې هر څومره بار پر ما کېږدې، پورته کوم یې، خو زه ډېر خوار والي یم، د نورو په شان نه یم چې هر څه یې په لاس کې دي، خو بیا هم خپله ونډه اخلم.)) د کونړ والي (کلیمزي صیب) هم ورته ژمنه وکړه، رښتیا خبره داده چې زه دومره په نورو کارونو کې مصروف شوم چې د دوی مرسته مې بیا تعقیب نه کړای شوه او دوی هم داسې سخاوت ونه کړ چې په خپله یې رالېږلې وای. د هلمند والي (حیات الله حیات)، قدرت الله سهاک، احسان الله کاموال، غلام نبي فراهي، عمر ننګیالی، نادر خان کټوازی او ځینې نور راڅخه همداسې پاتې

شول، د همایون هماېون پیدا کول مشکل و، زمرک پادخوابي يو ځل وعده خلافي وکړه، غونډه يې جوړه نه کړای شوه، بیا مې ورته ونه ويل. جرمنۍ کې زما يو نږدې دوست (شېرعلي خان شېر) ته مې زنګ وواهه چې (اصغرخېل منګل) ته که ووایي چې يو څه مرسته راټوله کړي، هغه ته اصغرخېل منګل منفي ځواب ورکړی و، ویلي يې وو چې زما اقتصاد خراب دی او نور څوک مرسته نه کوي. خپله شېر علي خان شېر چې وخت پر وخت يې له بېلابېلو افغانانو سره مرسته کړې،

شېر علي خان شېر

خپله مرسته (يو زر يورو) راولېږله او ويې ويل چې دغه مې اوس له وسه پوره وه، ښاغلي غلام محمد کاموال ته چې مخکې يې پنځه سوه ډالره مرسته کړې وه، پنځه سوه ډالر نور راولېږل، احدي صاحب ته مې نامستقیم احوال ورلېږلی و، خو بېرته يې پر احوال پوه نه شوم. نبي مصداق چې اصلاً د پکتيا اوسېدونکی او فعلاً د جمهور رييس د رسنيزو چارو يو مشاور دی او څو ځله يې ماته د دې ځلي يادونه کړې وه او دا يې هم ویلي چې د ده د کورنۍ مشرانو هم د سقاوي اړو دوړو په له منځه وړلو کې نقش لوبولی او د نادر خان له خوا ورته د بهادرۍ سند يا فرمان هم ورکړل شوی، د ځلي د بيا جوړونې يې ډېره يادونه کوله، هغه ته مې زنګ وواهه چې بايد په ځلي کې مرسته وکړي ، هغه ته مې وويل چې (دوه زره ډالره) به پيدا کوې، هغه وويل زما معاش خو تاسو ته معلوم دی چې دومره نه دی، زه به يې له کومه کړم؟ ما ويل له خپل ټولنيز، سياسي، فرهنګي او اخلاقي نفوذ څخه ګټه پورته کړه، له بل چا يې واخله، بل څوک چې وس يې لري هغه تشويق کړه، هغه وويل زه به نو څوک تشويق

کړم، خو بیابه هم خپل کوښښ وکړم، ما زړه کې وویل د جمهور رییس یو مشاور چې په خپل ټول توان سره د یو ملي ارزښت لپاره دوه زره ډالر نه شي پیدا کولای، نو هغه به دا ټول مملکت څنګه اباد کړي؟ لنډه دا چې مصداق صیب ته مې وویل: له هرې وجې چې وي، دا پیسې غواړم او ټولو پسې مې همداسې لیکلي دي، شل-پنځه ویشت ورځې وروسته مصداق صیب ټلویزیون ته راغی، د خپلې کورنۍ د یو مشر د بهادرۍ فرمان، چې نادرخان ورکړی و، هغه هم ورسره و، ماته یې وویل چې تاسو د څلي لپاره د مرستې ویلي وو، ما چې هر څومره هڅه وکړه چا تر (پنځه سوه) څخه زیات وس نه درلود، نو زه پر دې بریالی نه شوم چې له چا څخه مرسته راټوله کړم، زه خپل دین ادا کوم، جېب ته یې لاس کړ، خپله بڅخکۍ یې رااویسته، (سل ډالره) یې ترې رااویستل ویې ویل، تاسو (دوه سوه ډالره) راته ویلي وو، سل نور چا رانه کړل او دا دی ما خپل سل راوړل.

نبي مصداق

له هغو نورو (پنځه سوو) څخه یې هم هدف (پنځه سوه افغانۍ) و، نه پنځه سوه ډالر، چې دی یې په پیدا کولو کې پاتې راغلی و، زه هک پک حیران شوم او په دفتر کې نور هغه ملګري چې یو په کې هم د پکتیا ولایت د زرمت ولسوالۍ اوسېدونکی او د ملي تحریک غړی (خړبن هدایي) و، ټول حیران شولو. ما مصداق صیب ته وویل چې درسره یې کړه په کار به دې شي، ستاسو له مرستې ډېره مننه، په دې پیسو نه څلی جوړېږي او که په دې مزله موږ روان شو، نو سلو کلو کې هم هدف ته نه رسېږو، د هغه سل ډالره مې بېرته مسترد کړل، خو دی تر اخره هم پوه نه شو چې ما ورته د څومره مرستې د راجلبولو ویلي وو، مصداق صیب اسناد ماته راکړل پر دې وخت یو ټلیفون

ورته راغی او بیا لاړ. څرېن هدایي ماته وویل: ما ویل مصداق صیب خو ډېر غټ سړی دی، دی به اوس یو بنډل راوباسي او وبه وایي چې نورې درته له نورو څخه اخلم، رایه مه وهه، دا خو لا هیله لري چې په څلي کې یې د کورنۍ د مشرانو یادونه هم وشي، هی هی افسوس د دې وطن پر حال، زه والله د ده پر ځای وشرمېدم. دا مهال ماته سوچ پیدا شو، یو څوک چې د جمهور رییس د رسنیزو یا فرهنګي چارو مشاور وي، د هغه طاقت او زور دومره وي، نو د نورو خلکو به څه حال وي؟ د مصداق صیب د کورنۍ د یو تن مشر د بهادرۍ او یا رتبې سند به دلته ځکه راوړم چې هغه مرحوم له نن څخه نږدې (۷۸) کاله وړاندې د افغانستان لپاره توره وهلې وه، خو دا چې نن موږ کې د هغو د ځلولو وس نه شته دا نو زموږ ګناه ده. څلي کې د ټولو خلکو یادونه ممکنه نه ده، نو ښه ده چې دلته یې یادونه وشي او د هغه یاد تازه کړو:

فرمان پادشاهی

صداقتمند [illegible]!

نظر بفداکاری وصداقتیکه ابراز داشته اید شما را برتبهٔ ([illegible]) ملکی ممتاز گردانیده بفرمان هذا ارشاد می‌نمایم که خودرا ([illegible]) ملکی بشناسید.

د مرستې راټولولو په همدې کړلېچن بهیر کې وو چې کمال ناصر اصولي صیب راته زنګ وواهه، ما ورته وویل اصولي صیب چېرته یې؟ زما خو دې په

ډېرو د ټلېفونونو زړه راشين کړ، هغه وويل: ((يو ټلېفون مې بند دی او دا اوس چې مې درته زنګ وواهه، دا دايمي فعال دی، خو زه دا ډېره موده وشوه بهر کې وم، هغه د ځلي له جنجاله خبر شوم، نو ځکه مې درته زنګ وواهه، ويې ويل هغه ځلاند دی که څه نومېږي، هغه دا ځلی ورانوه؟)) ما وويل، دغسې ګواښ يې کړی و، خو اوس زه مجبور شوم، د حمل مياشتې په وروستيو کې ورسره يو ليکلی قرارداد وکړم، ده وويل: ((دی څه کاره دی او قرارداد ورسره چا کړی؟)) ما ورته ټوله کيسه بيان کړه او ورته مې وويل چې وروستی ليکلی تړون مې ورسره د مجبوريت له امله کړی، ده وويل جنرال رازق ته ما ويلي وو، هغه پيسې رااستولي که نه؟ ما وويل ټولې رارسېدلي او ساختماني شرکت ته مې وررسولي دي، خدای شته اصولي صيب د ساختماني شرکت پر مسول سخت په قهر و، ويل يې زه به ورسره ګورم، بيا ما اصولي صيب ته وويل: که تاسو غواړئ له سره ورسره قرارداد وکړئ، هم سمه ده زه به د قرارداد کاپي دروړم، هغه ويل نه څه چې تاسو ورسره منلي، همغه سمه ده، زموږ د تائيد وړ ده، ته زموږ عام او تام نماينده يې، ښه اوس دا راته ووايه چې څه وکړو؟ ما وويل ټول هغه کسان چې د ځلي پر ورځ تر ټولو ډېر زيات مطرح وو، هغه مخکښ کسان به ستاسو په ځای او يا هم په ژوندون ټلوېزيون کې سره کېنو او پاتې کارونه به تعقيب کړو. ده وويل: ښېخي مو خوښه ده، زه درته بيا ټلېفون کوم، درې څلور ورځې لا وتې نه وې چې اصولي صيب ټلېفون وکړ او ويې ويل: يون صيب! همدا اوس نذير احمدزي صيب سره ناست يم، د ځلي په باب مې ورسره خبرې وکړې، راځئ چې دا مسله ښېخي حل کړو، ما ويل د احمدزي صيب کور ته خو زه نه ورځم، هغه سره خو ما خبره خلاصه کړې، څو چې د پښتنو جرګې ته راسره کېنني، نه ورځم، هغه وويل: احمدزی صيب وايي چې زه ورځم ټلوېزيون ته، ما ويل نه دلته زما خپل ځای دی، که خبره تروه شي، ښه به نه وي، ده وويل خير دی زما کور کې به سره کېنو، راتلونکې جمعه غرمه زما کور، صحيح ده؟ ما وويل سمه ده. ده وويل احمدزی صيب

به هم هملته راشي، ټینګه وعده یې ده. د جمعې ورځې څه کم دولس بجې په خوشال مېنه کې زه له دوه درېیو تنو نورو ملګرو سره د اصولي صیب کور ته ورغلم، څو نور مېلمانه هم وو. اصولي صیب ته مې ټول داستان او خپلې ګیلې ماني له سره بیان کړې، هغه وویل: وروره له تکلیفونو دې مننه، خو اوس به خپله کارونه سره منظموو، پیسو ته تشویش مه کوه، هغه به پیدا شي، چورت ورته مه خته کوه. ما وویل لست مې برابر کړی، د همدغه لست مطابق چې پر مخ لاړ شو، هم کارونه ښه کېږي، راضیې منګل خور ته مې ټلېفون کړی و، هغې خپله ژمنه کړې، اصولي وویل، هغې ته به زه همدا اوس زنګ ووهم، هغې ته یې ټلېفون وکړ، هغې د خپل ډرېور په لاس (درې زره ډالر) راولېږل.

د ولسي جرګې غړې راضیه منګل

احمدزي صیب ته منتظر شو، خو یو ځل بیا یې وعده ماته کړه، ما اصولي صیب ته وویل، وعدې وکړې او بیا یې درک نه لګي، داسې وعدې یې ما سره ډېرې کړې دي. اصولي صیب غرمې ډوډۍ تیاره کړې وه، نور مېلمانه هم وو، له خوست څخه څو تنه نور مېلمانه هم وو، یو هم په کې د خلقیانو د حاکمیت پر مهال والي و، خو غلا یې نه وه کړې او رشوت یې نه و اخیستی، د اوسنیو حالاتو او واکمنو خلاف، شخصیت یې درلود، له هغه سره مو هم تود سیاسي مجلس وکړ او پر اوسنیو حالاتو ښه ډېر وغږېدو، د دواړو پرتلنه مو هم وکړه. اصولي صیب ته مې ځینې وکیلان چې ما په لست کې په پام کې نیولي وو، په نښه کړل، هغه یې مسولیت واخیست او ویې ویل چې ضرور یې پیدا کوم او مرسته پرې کوم، اوونۍ- دوه وروسته مې یو ځل بیا اصولي صیب ته زنګ وواهه، ویې ویل تر اوسه مې یو

هم ګیر ته نه دی راغلی، ما ورته وویل خپل ځان دې له یاده ونه وځي، هغه وخندل، موږ خو یو، ودرېږه چې اول دا نور ګیر کړو، ما و تاته خو راپرغاړه ده. څو ورځې وروسته زما مېرمن (ارین یون) یو شمېر وکیلانو ته په ژوندون ټلوېزیون کې یوه مېلمستیا کړې وه، اصولي صیب هم دې مېلمستیا ته رابلل شوی و، د ملي دفاع نوماند وزیر ښاغلی (طارق شاه بهرامي) هم له وکیلانو سره د لیدو هیله لرله چې دې غونډې ته راشي، ځکه دا داسې یو محفل و چې ده کولای شول، ځینو وکیلانو سره له نږدې وګوري، ځکه ټاکل شوې وه، هغه په همدې شپو ورځو کې ولسي جرګې ته د رایې اخیستنې په خاطر وروپېژني. پر وکیلانو سربېره د (حمیدالله خیبر) په ګډون د هېواد یو شمېر نورو مخورو، ټولنیزو، سیاسي او علمي شخصیتونو هم په دې غونډه کې ګډون درلود، غونډه یا مېلمستیا اصلاً د ماښام تر اوو بجو وروسته وه، ما لا دمخه اصولي صیب ته زنګ وهلی و چې دی تر نورو وکیلانو ساعت دوه دمخه راشي، هم به له ټلوېزیون سره ځانګړې مرکه وکړي او هم به د ځلي په باب سره وغږېږو، اصولي صیب څه کم ځلور بجې ټلوېزیون ته راغی، دا مهال نو ما رحمت الله ځلاند ته هم احوال ورکړی و چې اصولي صیب هم راځي، ته هم راشه چې د ځلي د مشکلاتو په باب ورسره یو ځل بیا خبرې وکړو. دوی مې یو بل ته معرفي کړل، که څه هم اصولي صیب خو پېژندګلوۍ ته اړتیا نه درلوده، خو ځلاند مې ورته معرفي کړ چې دی د ځلي قراردادي دی، اصولي صیب دا مهال ورته وویل: ((ښه همدا ته وې چې ځلی دې ړنګوه؟)) هغه ورته وویل: ((هو موږ چې تاسې غوندې مشران لرو، خود مې ړنګوه)) اصولي ورته وویل، دا ستا شخصي و؟ په خپلو پیسو دې جوړ کړی و؟ هغه ورته وویل زه تا بېخي په رسمیت نه پېژنم، ما سره یون صیب قرارداد کړی، زه پوهېږم، یون صیب، ته لا په کې څوک یې؟ په والله چې د ځلي تر غونډې وروسته مې دا لومړی ځل دی چې ګورم دې، څه خپل کار دې کوه، دوی دواړه سره دومره ګرم شول چې د کلمو تسلسل نور خطا شو او هغه الفاظ یې یو بل ته سره وکارول چې

دلته د کاغذ پر مخ د لیکلو وړ نه دي، اصولي صیب انجنیر ځلاند نه پېژنده چې تر دویمې خبرې وروسته له نورمال حالت څخه وځي، څرنګه چې ما ورسره دا څو میاشتې سرو کار و، نو د الفاظو کراهت او لغوي زېرمه یې راته معلومه وه، کوښښ مې وکړ چې دواړه سره ساړه کړم، خبره یو څه ارامه شوه، اصولي صیب لست راواخیست او په مسلسل ډول یې هر یو ته زنګونه ووهل، هغوی هم ورسره په متواتر ډول ژمنې وکړې، دا مهال نو موږ قراردادي ته نږدې (۴۷۰۰۰) ډالر وررسولي وو. اصولي صیب سره چې کومو کسانو ژمنې وکړې، دا پیسې

د ولسي جرګې غړی کمال ناصر اصولي

تقریباً پوره شوې، اصولي صیب وویل، واخله دا دې ځلی، ما ورته وخندل، ما وویل د کاغذ پر مخ د دې ځلي پیسې څو ځله پوره شوي، خو عملي ډګر داسې نه دی، ده وویل، دغه دی ستا په مخ کې یې راسره ژمنې وکړې، دا خلک دومره بې وعدې دي؟ ما ویل وروسته وروسته درته معلومېږي. په لېست کې اکثره هغه کسان چې ما ورته په نښه کړي وو او یو څه نوي اشخاص هم په کې شامل وو.

ده وویل ته خپل یو تن ورپسې سر له سبا ورولېږه، زه به ورته همغه شېبه زنګ وهم او دی به ترې پیسې ترلاسه کوي. (څېړبن هدایي) چې دا مهال هلته ناست و، ما ویل دی خپل موټر لري، دی به ورپسې ګرځي، هغه وویل سمه ده، زه ورپسې ځم، خو اصولي صیب دې زما تر تګ دمخه هغه قانع او تیار کړي. دا مهال اصولي صیب انجنیر ځلاند ته وویل، ته خو هم د پکتیا یې لاپې ماپې خو ډېرې وهې، ته خپله په کې څو مرسته کوې؟ هغه وویل، زه یې هم کوم،

اوس مې هم کړې، اصولي صیب وویل، اوس موس پرېږده،ووایه چې څو مرسته کوې؟ هغه بیا وویل، کوم یې. ده ورته وویل، ولیکه (لس زره ډالره)، هغه وویل: نه ډېرې دي، اصولي بیا وویل ولیکه پنځه زره. ما پنځه زره ډالر د یادښت په همغه کتابچه کې ولیکل چې له انجنیر ځلاند څخه مې د پیسو د وررسېدنې لاسلیک اخیسته، اصولي وویل: لاسلیک یې کړه، ځلاند راغی لاسلیک یې وکړ. نور لنډ متن ما ولیکه، خو د (رسید) کلمه ده په کې ورزیاته کړه. (رسید) په دې مانا چې دا پیسې هم د قراردادي په جم کې محاسبه شوې.

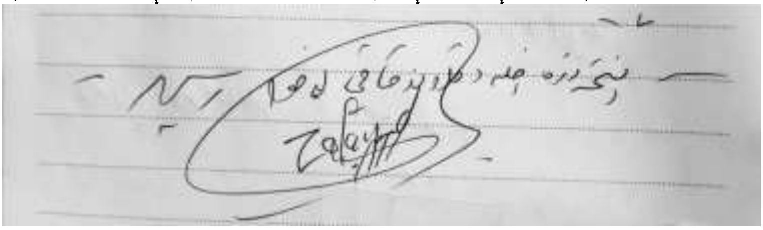

څو شېبې وروسته ما ځلاند ته وویل، گوره لاسلیک خو دې وکړ او اصولي صیب هم دا په رسېدلو پیسو کې حسابوي، فکر دې وي چې گوره زه بیا دا پیسې درپسې حسابوم، هغه په خندا شو، زه خو څه ساده نه یم، زما همغه کمک بس دی چې نرخ دې راباندې شپاړس زره ډالره ارزانه کړ، ما ویل ښه ته نو خدای وهلي په قربانۍ کې حسابوې، ما باندې اوس تور دی او انجنیر صیب دلاور وایي چې د (ای، او، ام) تر نرخه دې هم پورته ورکړی، ده وویل، انجنیر دلاور هسې چټیات وایي، هغه د څه شي انجنیر دی؟ ما وویل، خوښه دې خپله خو لاسلیک به دې نه کاوه، نورو شفاهي ژمنې کړې دي او تا دادی لاسلیک هم پسې وکړ. ځلاند په خپله مخه لاړ، اصولي د ټلوېزیون له مرکې تېر شو او د ټلوېزیون په انگړ کې ان د ماښام تر لمانځه پورې چې نور مېلمانه رارسېدل، ده ټولو خلکو ته په بیا بیا ټلیفونونو تېره کړه. بیا یې راته وویل بېغمه مې کړې. ما چې په شفاهي ژمنو کې تر اصولي صیب زیاته تجربه لرله، ځان سره غلی

شوم، ده ته مې وویل، کاشکې پخوا راغلی وای، دا مشکل چې دې په دومره اسانۍ حلولای شو، نو ولې پرې مور دومره وکړېدلو؟ د شپې اته بجې ډوډۍ تیاره شوه، شل دوه ویشت وکیلان او نور ګڼ شمېر مخور شخصیتونه چې ټول

الحاج مولوي تره خېل محمدي

شمېر یې نږدې سلو تنو ته رسېده راغلي وو، ډوډۍ خلاصه شوه، نوماند وزیر (طارق شاه بهرامي) هم ځینو وکیلانو ته ځان معرفي کړ، ځینو ورسره د مرستې او همکارۍ ژمنه هم وکړه. ما اصولي صیب ته وویل چې اوس خو دلته ځینې وکیلان هم شته، ځلي سره د مرستې خبره وریاده کړه. مولوي صیب تره خېل محمدي هم ناست و، اصولي صیب ورته وویل، مولوي صیب! ځلي نه خو خبر یې چې د ټولو ځلی دی، اوس وایه څومره مرسته کوې؟ هغه وویل تابعدار یم، یو لک افغانۍ به درکړم، اصولي وویل، دوه لکه یې کړه، راضیې منګل هم وویل، یو لک یې زما لپاره زیاتې کړه، تره خېل صیب وویل، څه چې تاسې وایئ، دا یې دوه لکه افغانۍ، سبا به یې زما سکرتر (یون صیب) ته راوړي، دې وخت کې مې اصولي صیب ته وویل چې (حمیدالله خیبر) زما ملګری دی، هغه ما سره په ژوندون ټلوېزیون کې ډېر کومک کړی، زه ورته نه شم ویلای، هغه خرابات او مناجات سړی دی، ورته یې وواېه، نوماند وزیر صاحب هم دلته دې مېز کې ناست و، حمید الله خیبر ته مو غږ کړ، هغه هم راغی، اول مې دوی ته معرفي کړ، د خیبر ټولنیز بنسټ مشر او ګڼ شمېر علمي، ټولنیز او سیاسي خدمتونه یې کړي، د لغمان د الینګار دی، په قوم هم منګل دی، راضیې منګل ته مې وویل چې ستا قومي هم دی، اصولي صیب ورته وویل، خیبر جانه! ځلي سره به کومک کوې او ښه ډېر کومک، پوهېږم چې پیسې هم ښې ډېرې لرې. خیبر

وويل، په سترګو! وواية څومره مرسته وکړم؟ اصولي صيب ورته وويل، جګه مرسته جنرال رازق کړې؛ شل زره ډالره، ته به هم شل زره ډالره مرسته کوې، هغه وويل ومې کړه، سمه ده، اصولي ورته وويل، قول دی، هغه وويل هو قول دی، راضيې منګل وويل، بيا هم منګل، زنده باد منګل، اصولي صيب د کندهار وکيل (عمر ننګيالي) ته وويل چې مرسته وکړه، هغه هم وويل، زه به خپله مرسته يون صيب ته راوليږم، د شپې مېلمستيا په خير تېره شوه، ټول وکيلان صاحبان او نور مېلمانه په خير سره رخصت شول. مولوي صيب تره خېل سبا مازيګر د خپل سکرتر (بابکرخېل) په لاس (دوه لکه) افغانۍ راولېږلې، ما په ډالرو محاسبه کړې (درې زره ډالره شول) او يوه ورځ وروسته مې قراردادي ته ورکړې، د (حميدالله خيبر) پيسې يو څه موده وځنډېدې، خو اصولي صيب بيا تعقيب کړې، خيبر ماته زنګ وواهه، چې (لس زره ډالر) درکولای شم، اوس راسره نورې

حميد الله خيبر

نه شته، ما وويل له دې څخه دې هم مننه، هغه پيسې ما تر لاسه کړې او پر همغه مهال مې قراردادي ته ورتسلم کړې. خو هغه لېست چې اصولي صيب جوړ کړ او بيامو د هغو د حاصلو لپاره ځړبن هدايي ته دنده وسپارله، د ځړبن هدايي له هڅو سره سره هېڅ شی ترې ترلاسه نه شول، خو ځينو نورو خلکو بيا خپلې ژمنې عملي کړې. په دې ډول د څلي جوړېدو چارې هم روانې وې او پيسې مو هم له تړون سره سمې وررسولې، ښاغلي ګلاب منګل ما سره دا ژمنه هم کړې وه چې (پنځه زره ډالره) نوره مرسته هم کولای شم، خو تر دې زيات مې نور زور نه رسي، نور ته خپله پوهېږې چې له کومو اشخاصو يې واخلې.

تر دې وړاندې ښاغلي یوسف اصیل زوی او حاجي صیب عتیق الله احمدي دواړو (پنځه پنځه زره ډالره) مرسته رالیږلې وه او ډاکټر رضوان احمدزي (یو زر ډالره) چې دې ټولو ښاغلو ته اصولي صیب سپارښتنه کړې وه. د ځلي لومړنۍ ساختماني چارې له یو لړ نیمګړتیاوو سره سره، بشپړېدو ته نږدې شوې او زموږ هغه اندېښنې چې د پیسو د نشتوالي له امله راپیدا شوې وې، تر زیاته بریده کمې شوې.

د دې لپاره چې قدرمنو لوستونکو ته د مرستې د څرنګوالي او څومره والي او همدارنګه ساختماني شرکت ته د هغو د رسېدنې په خاطر نور وضاحت هم وشي، نو ښه به وي چې خپله د ساختماني شرکت د مسول لاسلیکونه او سندونه هم دلته راوړو.

حقیقت دادی چې د (۱۳۹۶ل) کال د وري پر (۲۳)مه نېټه چې ما کله له انجنیر ځلاند سره لیکلی تړون وکړ، نو تر هغه وروسته مې ورځخه د پیسو د ورکړې پر مهال لاسلیک هم اخیسته، تر هغې وړاندې مې هغه ته وررسېدلې پیسې د یادښت په کتابچه کې لیکلې وې، خو لاسلیک مې ترې نه و اخیستی، خو کله چې مې ورسره تړون لاسلیک کړ، هم مې ورڅخه د تېرو پیسو د وررسېدنې لاسلیک واخیست او هم مې بیا وخت پر وخت د نورو پیسو لیکلی سند اخیسته، لکه دغه پاڼه وګورئ، لومړی برخه یې د وري تر (۲۳)مې دمخه پیسې دي چې د وري پر (۲۳)مه ترې لاسلیک اخیستل شوی او دویم لاسلیک یې د وري پر (۳۰)مه نېټه شوی دی.

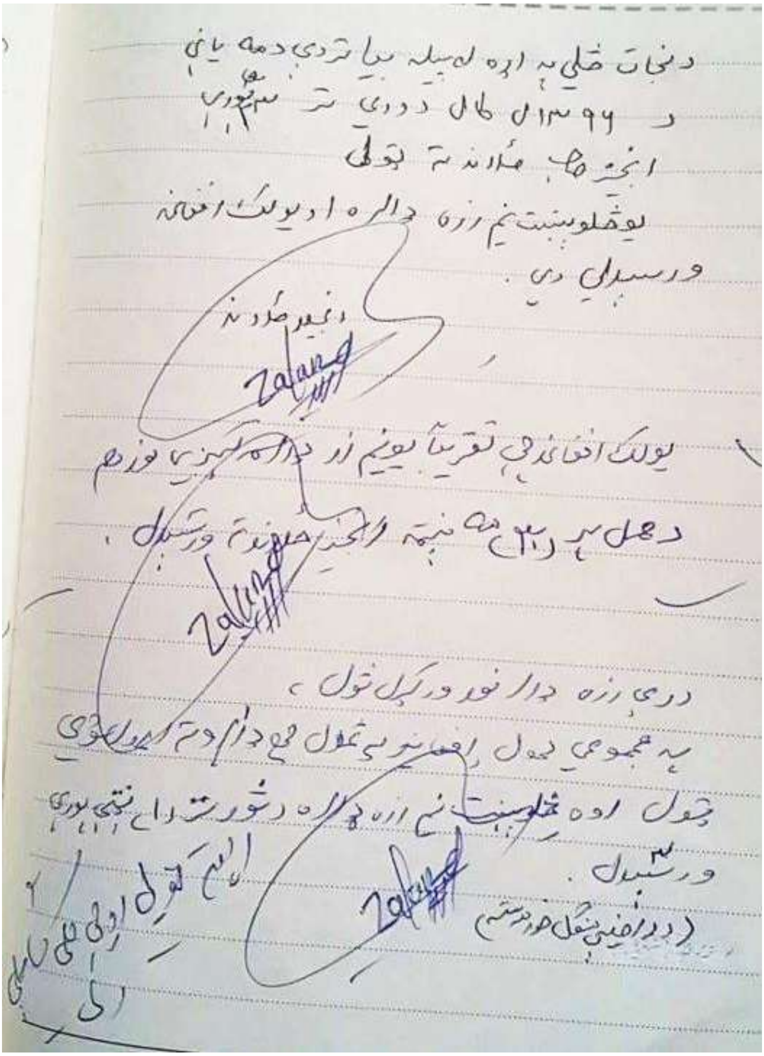

دریېیم یې د ثور پر لومړۍ نېټه لاسلیک شوی دی.

بل اقرار لیک چې د ثور پر (۷)مه او (۲٦)مه نېټه لاسلیک شوی دی او همدغه راز د جوزا پر (۸)مه نېټه له ورکړل شویو پیسو سره ټول (٦۱٦۰۰) ډالر د جوزا تر اتمې نېټې پورې قراردادي ته ورکړل شوي دي.

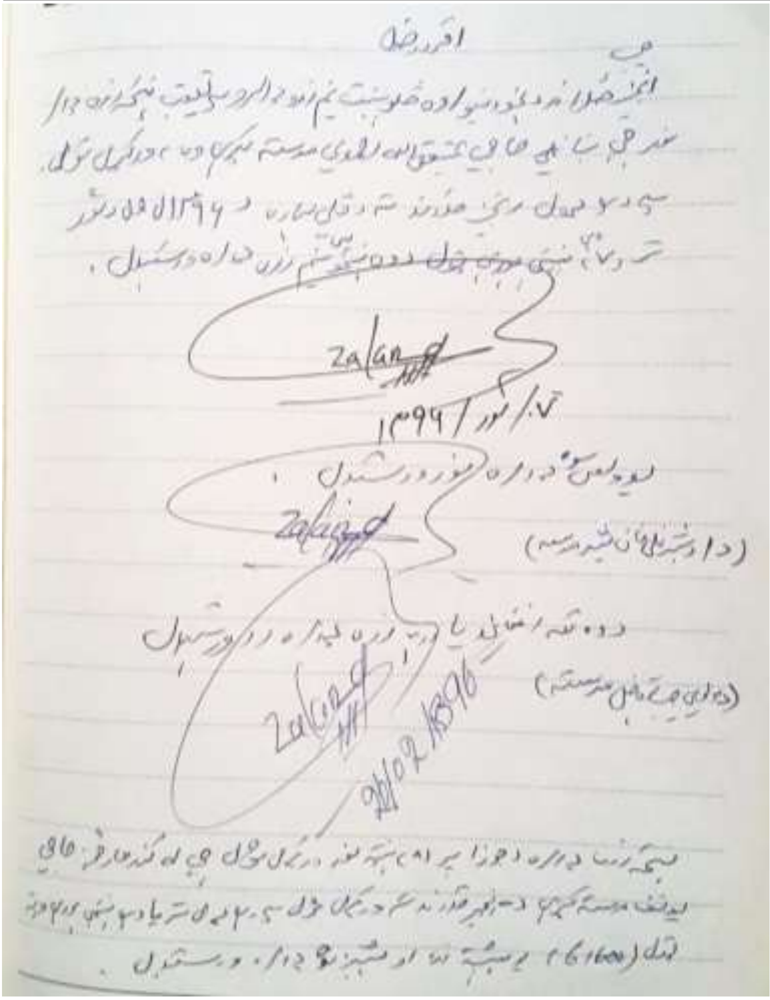

تر دې وروسته مې بیا د جوزا پر (۸)مه نېټه دا ټولې مرستې په یو لست کې راوړې او د غلام محمد کاموال پنځه سوه ډالر نوره مرسته مې هم ورسره یو ځای کړه، یانې کاموال صیب پنځه سوه ډالره پخوا او پنځه سوه یې اوس مرسته کړې وه، ټول زر ډالره شول، یانې په مجموعي ډول انجنیر ځلاند ته د جوزا تر (۱٦)مې پورې (٦۲۱۰۰) ډالره ورسېدل او لاسلیک مو ترې واخیست.

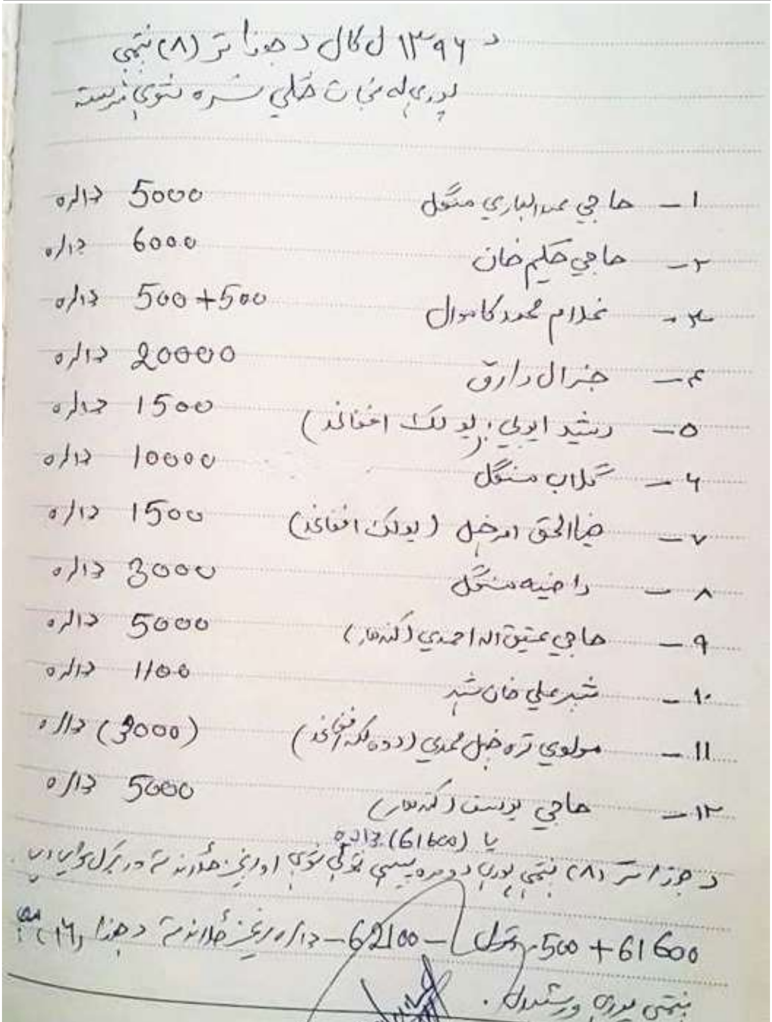

د ۱۳۹۶ کال د جوزا تر (۸) نېټې
پورې نجات خلي شره شوې مرسته

۱ــ حاجي محمد الباري منګل	5000 ډالره
۲ــ حاجي حکيم خان	6000 ډالره
۳ــ غلام محمد کاموال	500+500 ډالره
۴ــ جنرال رازق	20000 ډالره
۵ــ رشيد ايوبي (پوليګ اخوانکد)	1500 ډالره
۶ــ ګلاب منګل	10000 ډالره
۷ــ ضياالحق امرخېل (پوليګ افغاني)	1500 ډالره
۸ــ راضيه منګل	3000 ډالره
۹ــ حاجي عتيق الله احمدي (کندهار)	5000 ډالره
۱۰ــ شبير علي خان شهيد	1100 ډالره
۱۱ــ مولوي تره خېل محمدي (دده لګه فنډ)	(9000) ډالره
۱۲ــ حاجي [illegible] (کندهار)	5000 ډالره

يا (61600) ډالره
د جوزا تر (۸) نېټې پورې د ... پيسې ټولې شوې او ... [illegible]

61600 + 500 ... 6210 ... ډالره ... د جوزا (۱۶) ...
نېټې پورې ورسېدل.

تر دې وروسته يو زر ډالره ډاکټر رضوان احمدزي، لس زره ډالره حميد الله خيبر او پنځه زره ډالره نور ګلاب منګل مرسته وکړه، د سرطان تر (۲۸)مې نېټې پورې ځلاند ته (۷۸۱۰۰) ډالره ورسېدل.

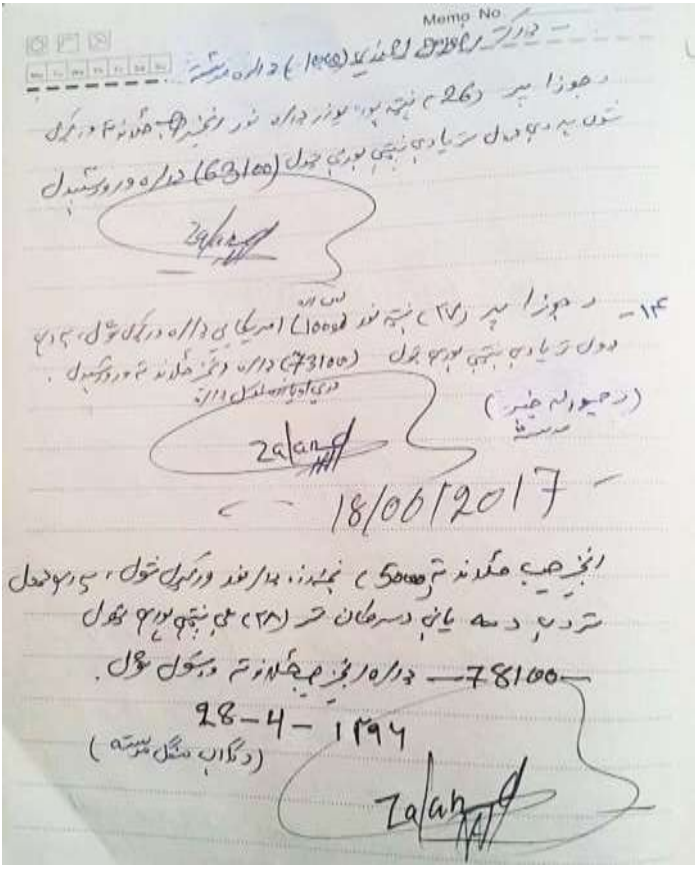

دا نو هغه وروستی پیسې وې چې ساختماني شرکت ته تر یادې نېټې پورې ورسېدې، د شوي تړون له مخې دوی باید د ځلي ساختماني چارې بشپړې کړې وای او پاتې پیسې یې باید موږ د ساختماني چارو تر ارزونې وروسته ورکړې وای. په دې ډول هغه ژمنه چې موږ ورسره په تړون کې کړې وه چې پیسې به وخت پر وخت وررسوو، دې نېټو ته په کتنې سره په کې کوم زیات زماني خنډ نه دی راغلی. د سرطان یا چنګاښ تر اتلسمې وروسته ما ساختماني شرکت ته وویل چې کارونه مو راټولوئ، موږ کوښښ کوو د کار دویم پړاو ته داخل شو چې نوره کیسه به یې په همدې پسې بحث کې ولولئ!

د کار د لومړۍ برخې بشپړتیا او د ځینو ستونزو بیا راټوکېدا

کله چې لومړنۍ ساختماني چارې بشپړېدو ته نږدې شوې، تر هغه څو ورځې وړاندې ما قراردادي راوغوښت، ما ویل کارونه خو مخ پر خلاصېدو دي، که ستاسو شرکت د ځلي د باندني ډیکور، ډیزاین او ښکلا په برخه کې کومه نظریه موږ ته راکړي، مانا د ځلي نما او څو ډوله نماګانې او همدارنګه هغه ساختماني مواد چې د ځلي لپاره په کار دي، که ټول راته لست کړئ، ښه به شي، موږ به نرخونه وګورو، دې کې درې خبرې دي، که بل چا تر تاسو په ښه او ارزانه نرخ کاوه، نو موږ به بل چا سره خبره وکړو، که ستاسو نرخ تر هغو ښه و، تاسو ته به یې بېرته درحواله کړو او ان دېته هم حاضر یو چې که تر بل چا ستا نرخ یوه کمه سلنه لوړ و، هم تاسو سره به تړون وکړو، هغه هم په دې خاطر چې تاسو له سره کار پیل کړی دی، خو د تېر قرارداد په شان دا تړون نه شي کېدی، ځکه یو خو د پیسو پیدا کول سخت دي؛ د خلکو اقتصادي حالات خراب شوي، خلک ډېر سخاوت نه شي کولای او دویم زه خپله د خلکو له خبرو ځان ساتم، اوس هم یو شمېر خلک وایي چې دا قرارداد مو په لوړ قیمت ورکړی دی. دوی وویل سمه ده. دا مهال مې دسلیم کاروان شرکت یو مسول

ملګري (صفي الله کاروان) ته هم زنګ وواهه، هغوی او (خالد فدایي) مې یو ځل د ځلي د جوړېدو پر مهال کتلي وو. زه د ځلي لیدو ته تللی وم، دوی له ځلي تاوېدل، یو څو بهرنیان هم ورسره وو، کله چې یې زه ولیدم، خپل موټر یې ودروه، د ځلي د کار پر بهیر هم خوشاله شول او ماته یې وویل چې کله یې د رنګ وخت راورسېد، ماته ووایه هر ډول او هر څومره رنګ چې دې په کار وي، د رنګ مرسته به زه وکړم، ما ترې مننه وکړه، د نما د جوړېدو لپاره مې انجنیر ځلاند ته وویل چې اصلي نقشه (سافټ کاپي) چې دوی سره په کمپیوتر کې وه، هغوی ته ولېږه، ویل یې سمه ده، تر درې ورځې انتظار او ټینګار وروسته هم نقشه سلیم کاروان شرکت ته ونه رسېده، بله ورځ انجنیر ځلاند او انجنیر عظیمي زما دفتر ته راغلل، څو نماوې یې راوړې، خو خوښې مو نه شوې، خو زموږ ذهن ته یې یو ښه تصور راکړ. ما ویل نور کار هم پرې وکړئ، انجنیر عظیمي وویل: نور کار به هم پرې وکړو. په دې ترڅ کې مو د ځلي د دویم پړاو پر احتمالي ډیزاین او قیمت خبرې وکړې، دوی وویل، موږ یو احتمالي نرخ محاسبه کړی، ما وویل، تاسو یې ووایئ، انجنیر ځلاند وویل، تقریباً (څلوېښت زره ډالره)، ما وویل، دا خو ډېر قیمته دی، موږ دا اوسنۍ پیسې نه شو پوره کولای، دا نورې به څنګه شي؟ بیا یې وویل، که ځینې شیان، لکه د بیرغونو ستنې، لایټ سستم، قیمتي ګروپونه او ځینې نور شیان تاسې واخلئ، نو د (دولس لکه) افغانیو شاوخوا کې به تمام شي، ما ویل خو ټول شیان یو ځل له قراردادي سره اجاره کوو، دا خو لا بله لانجه ده چې یو شی به تاسو اخلئ، یو به موږه، بیا به یې ملامتي، خرابوالی او ښه والی یو پر بل اړوو، دوی ته مې وویل یو متر مربع زینتي وطني سره غرنۍ تیږه په څو لګوئ؟ ځلاند وویل، له پنځه زرو څخه تر اته زرو افغانیو پورې، وروسته یې وویل چې که زه هېڅ ګټه پرې حساب نه کړم؟ نو پنځه زره افغانۍ، ما وویل دا خو په نیویارک کې هم دومره قیمته نه ده، ده وویل، دا هم هغه صورت کې چې زه یې مزدورکار ته ورکړم، د هغه اجوره کېږي، ما ویل له دې څخه به اوس بېخي تېر

شو، تاسو اوس دا خپل کار بشپړ کړئ، پر دې به بیا وروسته خبرې کوو. زما زړه کې و چې که تر (۸-۱۰ لکه) افغانیو پورې هم ټول کار تمام شي، بیا به هم زړه ورته ښه کړو، خو دا بل قیمت ډېر لوړ او په لنډ وخت کې ورته پیسې پیدا کول هم اسانه کار نه و، دوی ته مې وویل چې تاسې خپل ساختماني کار خلاص کړئ، د دویم پړاو لپاره به زه یو ځل بیا له نورو مشرانو سره خبرې وکړم، بیا به پرېکړه وکړم، خو اوس اصلي خبره داده چې ساختماني چارې یانې د اسکلېټ برخه خلاصه شي او همدارنګه، دویمه دایره بشپړه شي، ډکون وشي، زینه جوړه شي او د څلي داخل کې کنډو کپر ځایونه سره جوړ شي، پر همدې مو پرېکړه وکړه.

د څلي بهرنۍ برخه کې د ټول څلي پلستر، د زینتي ډبرو لګول، لایټ سسټم، کټارې، د بیرغ د ستنو نصب او نور مهم شیان شامل وو. دا هم په حقیقت کې ښکلې او مهمه ساختماني برخه ده چې ټولې پخوانۍ ساختماني چارې تر پوښښ لاندې راولي، د لیدونکي سترګې په لومړي ځل پر همدې برخې لګېږي، دا باید داسې جوړه شي چې تاریخي بڼه یې هم خوندي شي، خوند، استحکام او ښکلا هم ولري او زړونه هم راجذب کړي، د لومړیو ساختماني چارو د بشپړېدو پر مهال یو شمېر انجنیرانو د دې برخې د ډیزاین ژمنې هم کړې وې، خو ورو ورو هغه خلک لادرکه شول، ما خپله تر دې وړاندې ډېر څلي وکتل، انټرنېټ کې مې پلټنه وکړه، خو داسې څلی مې تر سترګو نه شو چې زړه مې پرې راټول شي.

قراردادي ته مې وویل چې د څلي داخلي چارې باید ژر خلاصې کړې، هغه یو دوه تنه مزدوران راوړل، د څلي داخلي برخه (دېوال) یې په ګچو اوار کړ، هغه هم یوازې لاندینۍ برخه، نه نور ټول څلی، (٦) قوتۍ رنګ یې هم له (برجر) رنګ څخه په وړیا ډول واخیست، ځکه چې د سلیم کاروان شرکت مسؤل (صفي الله کاروان) او (خالد فدایي) یې ژمنه کړې وه، خالد فدایي ماته وویل چې د دې رنګ مجموعي قیمت (شل زره افغانۍ) کېده، خو دا رنګ

هم ټول ونه کارول شو. نږدې لس ورځې یوازې دغو دوو تنو مزدورکارانو د څلي لس متره ارتفاع زموږ له غوښتنې سره سمه جوړه نه کړای شوه.

په همدې ورځو کې ښاغلی (شمیم کتوازی) چې د ځوانانو په چارو کې د جمهور رییس مشاور دی او د پکتیا د نوي والي په توګه هم ټاکل شوی، د پوهنتون په دوره کې په اصطلاح زما شاګرد و، ټلیفون راته وکړ، استاده یوې مشورې ته درځم، که وخت ولرې، هغه ټلویزیون ته تشریف راوړ، ماته یې وویل، دوو مسلو ته راغلی یم، یو دا چې جمهور رییس غواړي ما د پکتیا د والي په توګه ولېږي، کار مې هم خلاص شوی، لاړ شم که لاړ نه شم؟ دویم د نجات څلي موضوع په باب درسره

شمیم خان کتوازی

غږېږم، چې کار یې ډېر سست روان دی، که زه کوم شرکت پیدا کړم او دا پاتې کارونه یې پر مخ یوسي څنګه به وي؟ د لومړۍ موضوع په باب مې ورته وویل: ((د پکتیا خلک خدمت ته اړتیا لري، تاسو که څه هم د پکتیکا یاست خو دواړه ولایتونه یو رنګ کلتور او ټولنیز حالات لري، په دې ولایتونو کې داسې شخص ته د والي په توګه اړتیا ده چې جمهور رییس یا په ټوله کې یې مرکزي حکومت سره مناسبات ښه وي، دلته یو څه وزن او پېژندګلوي ولري، نو بیا خپل اړوند ولایت ته مرستې راجلبولای شي، د هغه ځای رالېږلي کارونه یې هم دلته څوک نه ځنډوي، د خلکو هم ترې یو څه حیا کېږي، نو داسې والیان کېدی شي بریالي شي، پکتیا ته داسې یو شخص په کار دی چې پکتیا خپل کور وګڼي او پر خلکو یې زړه ودردېږي، ستا خو جمهور رییس سره اړیکې ښه دي، چې باور یې درباندې کړی، نو باید لاړ شې، لومړی د پکتیا مشران راټول کړه، مشوره ورسره وکړه، ځکه پکتیا د جرګو، مرکو کور او د مشرانو وطن

دی، ستا عمر ډېر نه دی، که ته هر څومره ښه کارونه وکړې، بیا هم یو شمېر خلکو ته د تخریب چانس برابرېږي،نو که قومي مشران دې تر شا ولاړ وي، جمهور رییس دې هم ملاتړ وکړي او یو څه کار هم وکړې، نو بیا د تخریبکارو زور دربانديې نه رسي.)) هغه وویل: ((د ولسمشر ملاتړ لرم، د خلکو په ژبه هم یو څه پوهېږم، مانا جرګې او مرکې کولای شم او د پکتیا د پرمختګ لپاره مې تیارې څو پروژې هم تر کار لاندې دي)) ما ویل ،بیا خو نو سمه ده. دویمه مسله دې د څلي یاده کړه، رښتیا خبره داده چې زه یې هم ښه ستړی کړی یم، هغه چې طمع ترې کېدله ټول لاړل لادرکه شول، د څلي دویمې برخې لپاره د شرکت پیدا کول اسانه کار دی، شرکت خو پیسې غواړي، د پیسو پیدا کول سخت کار دی، هغه وویل نه ما داسې شرکت پیدا کړی چې ټول کار خپله کوي، هېڅ پیسې نه غواړي، ما وویل تر دې نو ښه کار چېرته دی؟ یوه شمېره یې راکړه ویې ویل، زه شنبه یا یکشنبه معرفي کېږم، که زه پکتیا ته لاړ نه شوم، نو زه او شرکت والا به خپله دلته راشو او که زه لاړم، نو تاسو هغه ته زنګ ووهئ، هغه به خپله دلته راشي، تاسو بیا نورې خبرې ورسره وکړئ! دا یې هم وویل چې هغه دوبۍ ته تللی، کېدی شي شنبه، یا یکشنبه راشي، د (انجنیر اسحق تکل) نمبر یې راکړ. د دوشنبې پر ورځ مې ورته زنګ وواهه، ټلېفون یې پورته کړ، ځان مې معرفي کړ او بیا مې د شمیم کټوازي خبره وکړه، هغه وویل، له ټولو شیانو څخه خبر یم، ما وویل که وخت لرې ټلوېزیون ته راشه، هغه وویل، سبا سهار (سه شنبه) به درشم، خپل دوه نور انجنیران ملګري به هم ځان سره راولم، ما ویل ډېره ښه ده، لس لس نیمې بجې وې چې انجنیر اسحق تکل، انجنیر محمد نصیر بهسودوال او انجنیر (سید نصیر یما) زموږ دفتر ته

انجنیر محمد اسحق تکل

تشریف راوړ،خپل کاري دفتر کې مو پر ټولو مسایلو خبرې وکړې، نتیجه دا شوه چې دوی وویل، له تېر قراردادي څخه کار خلاص کړه، که کوم کم او توم کار یې پاتې هم وي، پروا نه کوي هغه هم موږ درته خلاصوو، خو چې کار موږ ته ژر تسلیم کړي، ما وویل د اسد تر (۱۷-۱۸) مې نېټې پورې یې که راته خلاص کړئ، ښه به شي، دا نو تقریباً د سرطان (۱۷-۱۸)مه نېټه ده. دوی وویل موږ یو ځل کار وګورو، انشاء الله ژر یې درته خلاصوو. ما

انجنیر سید نصیر یما

وویل ځئ چې ځو، څلورواړه د دوی په موټرو کې د څلي خواته لاړو، نږدې دولس بجې وې، رحمت الله ځلاند ته مې وویل چې له څو ملګرو سره څلي ته راځم، ته هلته اوسه، هغه وویل، زه تیار په ساحه کې یم، هلته چې لاړو، دې انجنیرانو ته مې وویل چې تاسو به داسې نه وایئ چې موږ دا ځای جوړوو، تاسو به ووایئ، چې موږ یې د بیروني ډیزان لپاره راغوښتي یو، ځلاند ته مې وویل چې دا انجنیر صاحبان به د بېروني ډیزاین یوه نقشه جوړه کړي، نرخ به هم راکړي، که نقشه زموږ خوښه شوه، ښه او که نه بیا به ګورو چې څه وکړو، هدف مې دا و چې که ده ته ټول جریان ووایم، هسې نه چې یو دم یې حساسیت راوپارېږي، ما انجنیر ځلاند ته دا هم وویل، که دوی سره پرې توافق ته ورسېدو، نو بیا هم زه

انجنیر محمد نصیر بهسودوال

او ته مجبور یو چې نظارت یې وکړو، چې کار خراب نه شي، دلته مې هم

هدف دا و چې د ده کینه راونه پارېږي، انجنیران چې مسلکي خلک وو، د ځلي داخلي زینه، د ګچو په واسطه د ځلي د داخلي برخې اوارې او نورې نیمګړتیاوې یې چې وکتلې له واره یې ورته ګوته ونیوله، دې کار د ځلاند حسادت یو څه زیات کړ، دا مهال بیا انجنیر بهسودوال وویل، استاده بېغمه اوسه موږ یې جوړوو، دې کې ځلاند وویل، څنګه به یې جوړوې؟ هر څه به زما تر نظارت لاندې کوې، زه څوک نه پرېږدم چې کار خراب کړي، انجنیر نصیر بهسودوال ورته وویل: ته څوک یې چې نظارت کوې، موږ خپل انجنیران لرو، خپل مسلکي کاریګر، ته بیا څوک یې؟ دې وخت کې ما د انجنیر بهسودوال لاس کېکاږه، چې خیر دی بحث ته اړتیا نه شته، دا انجنیر صیب ځلاند دی چې د دې ځلي ساختماني چارې یې تردې دمه رارسولي، ده سره به مشوره کوو. دوی دواړو غوښتل چې خبره نوره هم سره تاوه کړي، خو ما یې مخه ونیوله، بیا مې انجنیر ځلاند ته وویل چې ځو دارالامان ته هغه وطني زینتي تیږې ګورو چې څو ورځې وړاندې ما او تا کتلې وې اوس غواړو چې دوی هم همغه تیږې وګوري او که دوی سره توافق ته ورسېدو چې همدا تیږه او بیا هم تردې ښه تیږه ولګوي. پر همدې توافق وشو، زه له همدې انجنیر صاحبانو سره کېناستم او ځلاند له خپل یو بل ملګري سره په خپل موټر کې راپسې رااروان شو او له لاهوري دروازې څخه مو د دارالامان سړک پر لوري حرکت وکړ، په لاره کې پوره فرصت و چې زه له انجنیرانو سره خپله مشوره شریکه کړم. دوی ته مې وویل چې تاسو اوس ګوزاره کوئ چې دا سړی په خیر سره خپل کارونه خلاص کړي، اوس خو زموږ لاس تر تیږې لاندې دی، دې سړي سره په لېتي کې غورځېدلي یو، اوس باید په ډېر مهارت لاس له تیږې راوباسو، هغه کله غواړي چې د ځلي دویم پړاو کار د ده له لاسه ووځي، اول پړاو کې یې قیمت دومره لوړ دی او دویمي برخې کار یې ماته څلوېښت زره ډالر اټکل کړی و او بیا یې وویل که د دغو، دغو، دغو شیانو مسولیت ته پر غاړه اخلې، نو کېدی شي دولس لکه افغانۍ شي، زه په دې پوهېږم چې دې

کار کې يې هم نيمګړتيا شته، خو د دويم پړاو کار بايد ډېر ښکلی او صفا وي، څرنګه چې دی بل قراردادي ته کار سپاري، نو ځکه پرې باوري نه يم چې دويم کار به په ښه ډول ترسره کړي که نه؟ نو اوس به تاسو تر هغه وخته پوره ګوزاره کوئ چې دی موږ ته ځلی تسليم کړي، انجنيران دې اوسني نرخ ته هم حيران شول او ويې ويل چې استاده پخوانی يې هم ډېر قيمته دی، موږ خو يې کار وکوت. ما د پخواني کار ټوله کيسه ورته وکړه، خو ټولو پر دې توافق وکړ چې حساسيت به يې نه راپاروو، موږ به خپل کار کوو. دارلامان ته لاړو، يوه کور کې چې دا تيره لګول شوې وه هغه مو وکتله:

انجنيرانو وويل: دا خو زموږ خوښه نه شوه، تر دې بايد ښايسته پيدا کړو، دوی مو هلته رخصت کړل، زه له انجنير ځلاند سره بېرته موټر کې سپور شوم او د ځلي پر لوري راغلو، په لار کې مې انجنير ځلاند ته وويل، دې خلکو سره جنجال مه کوه، هر څه خو غير له هغې هم زموږ او ستاسو په لاس کې دي، پرې ګرځو به، دوی يو شرکت لري، ځينې سامان الات يې خپل دي، کېدی شي، هغه موږ ته په وړيا ډول راکړي او ځينې نور به ورته له بازاره واخلو، مزدوران يې هم خپل دي، د شرکت کسان يې دي، نو کېدی شي، موږ ته يې په ارزانه وکړي، نو ته ورسره جنجال مه کوه او که کار يې خراب و، رخصت به يې کړو، ځلاند وويل، نه زه ورسره جنجال نه کوم، خو ماته يې قواري د

انجنیرانو نه ښکارېدې، څنګه چې ستا خوښه وي، زه همغسې کوم، زه یې څه کوم. کله چې څلي ته راورسېدو، ما ورته وویل، ښه خاوره راوړه چې لومړی دا بره او د څلي داخلي برخه ډکه شي، اوبه پرې واچول شي، چې وروسته یې د کېناستلو چانس له منځه لاړ شي، ده وویل سمه ده، نن شپه به ورته خاوره راوړو، زه همداسې د ټلوېزیون پر لوري لاړم او دی د کار ساحه کې پاتې شو. سبا سهار د پوهنتون پر لوري روان وم، معمولاً د نجات څلي پر لاره کابل پوهنتون ته تللم، ګورم چې د څلي ګرد چاپېره، له زړو ټوټو او پلاستیکونو ډکه خاوره پرته ده، څه یې د څلي یوه برخه کې خالي کړې هم ده، دا نو هغه خاوره ده چې انجنیر ځلاند خپل بل قراردادي ته ویلي چې د څلي ډکون وکړه، زه له موټره کښته شوم، ما ویل تاسې ته چا ویلي چې دا خاوره واچوئ؟ دا خو چټله خاوره ده، دا خو سبا ته کېني، او له پاسه چې موږ د ځمکې پر متن څومره قیمتي ډبرې ایښې وي، هغه ټولې پر ځمکه ننوځي. یو مزدور کار وویل، والله موږ نه پوهېږو دغه خاوره یې د شپې دلته ډېرۍ کړه موږ ته یې وویل چې له دې څخه ډکون وکړئ، دا نو هغه خاوره ده چې د ښاروالۍ یا نور موټر چې د ښار له لښتیو څخه کومه چټلي باسي له ښاره بهر ته یې وړي، هغه یې دلته ډېرۍ کړې ده، ژر مې ځلاند ته زنګ وواهه، ما ورته وویل، وه انجنیر صیب دا دې څه راوړي؟ دا خو یې د ښاروالۍ ګند راوړی، له دې څخه ته ډکون کوې؟ ده وویل، ما ورته ویلي، دا مه اچوئ، دا خرابه ده، زه له غره څخه سمه خاوره او رېګ راوړم، چې کېنني، ما ویل ژر یې ټوله کړئ چې هم یې ځای چټل کړی او هم یې د خلکو لاره بنده کړې، ده وویل، سمه ده ټولوم یې. درې څلور ورځې نوره هم دا خاوره پرته وه، بله ورځ چې لاړم، د څلي بهرنۍ لومړۍ دایره له خاورو ډکه وه، ځلاند وویل چې دا مې نوې خاوره راوړې او پخوانۍ مې ټوله کړه، خاوره یو څه نوې ښکارېده، پوره باوري نه شوم چې لاندې برخه کې به یې پاکه خاوره اچولې وي که نه؟ دویمه دایره چې موږ د شینوالي لپاره په پام کې نیولې وه، هغه لا هماغسې پاتې وه. دویمه دایره چې موږ په کوم

ښکلی ډیزاین غوښته، هغه هم هغسې نه وه جوړه شوې، کنډو کپر وه، نو ځکه خو انجنیر ځلاند او انجنیر نذیر عظیمي، د قالب د خلاصېدو پر مهال د شپې ناوخته خپله ورپسې ګېلماله اخیستې وه او پلستر یې ورکاوه، چې بهرنی عیب یې پټ شي. د څلي داخلي برخه چې مخکې لا له کاغذونو او نورو لرګیو یې یوه برخه ډکه وه، ځو ځله مې ورته وویل چې دا پاکه کړه او له ښې خاورې او ښه غرني جغله یې ډکه کړه، هغه په په دې پلمه چې خوازې په کې خښې دي او پاس کار روان دی، وروسته یې ډکوم، د ده د کار تر پایه همغسې پاتې شوه. په دې بهیر کې مې ورته وویل چې خوازې دې نورې ټولې کړه او ته دې هم خپل کار غوټه کړه، چې زه مشترک هیئت وټاکم، ستا استازی به هم په کې وي او زموږ هم، ستا کار به وارزوي او د تړون مطابق به تاسو ته خپلې پیسې درکړم، شپږ اوه ورځې یې په دې کې تېرې کړې، نن یې خلاصوم، سبا یې خلاصوم، خو کار پر خپل پاتې ځای و. دا خوازه نو ده له یوه بل ټېکه دار او هغه بیا له بل څخه په اجاره راوړې وه، ده هغه ته او هغه بیا هغه بل ته د خوازې د اجارې پیسې نه دي ورکړي، موږ د دواړو خوازو کارو ټلېفون نمبرونه پیدا کړل، دادی نن یې خلاصوو، سبا یې خلاصوو، نن جمعه ده، مزدورکار نه شته، خوازه کار لوګر ته تللی، شل پلمې یې جوړې کړې، اخر یې یوه وویل چې ځلاند ماته پیسې نه دي راکړي؟ ځو چې هغه ماته پیسې رانه کړي، زه خوازې نه خلاصوم، اخر زه پرې په قهر شوم، ما وویل وروره د تا حساب هغه سره دی، هغه خپل دفتر او ادرس لري، لاړ شه خپل حساب ورسره وکړه، بیا یې ټلېفون بند کړ، اخر مجبور شوم مسېج ورته وکړم چې موږ مه مجبوروه چې له قانوني زور څخه کار واخلو، که ستا خوازې دلته وي، یا نه وي، ته باید خپل حساب له قراردادي سره وکړې، بیا یې هم ځواب رانه کړ، د (۱۲)مې حوزې د ملي امنیت امر (حاجي زمان) ورته زنګ وواهه چې وروره خوازې دې خلاصې کړه، دا دی مازیګر یې خلاصوم، مازیګر چې لاړو، بیا هم هېڅوک رانغلل، یوه ورځ بله هم ضایع شوه، مازیګر ناوخته مې بیا ځلاند ته زنګ وواهه، چې وه وروره

ولې مو د خولې خوند پیکه کوې، ستا کار خلاص دی، دا اوومه اتمه ورځ ده، زه درته وایم خوازې خلاصې کړه او ته کله یوه پلمه کوې او کله بله، هغه نه یوړه او نه راوړه، راته یې وویل، تر هغه پورې چې ماته مې سل په سلو کې پیسې رانه کړئ او زما حساب خلاص نه کړئ، زه نه خوازې خلاصوم او نه چاته اجازه ورکوم چې دلته راشي، لاس مو خلاص څه شی چې کولای شئ، ما ورته وویل وه ورورو له عقل څخه کار واخله، ما او تا یو تړون کړی، قرارداد مو کړی چې کله ستا ساختماني چارې خلاصې شوې، د یوه فني هیئت تر ارزونې وروسته به زه تاته پاتې پیسې چې تر (۳۰) سلنې کمې اټکل کیږي، د شلو ورځو په بهیر کې دررسوم، ته باید ماسره د قرارداد مطابق لاړ شې او دیوه قراردادي او ټېکه دار په توګه خبرې وکړې، دا کم عقلې خبرې په کار نه دي، موږ مه مجبوروه چې په قانوني زور دې بیا خوازې لرې کړو، بله خبره داده چې هره ورځ چې پر موږ تېرېږي، موږ وخت له لاسه ورکوو او دویم شرکت تاوان کوي، مزدورکار راولي او بېرته یې رخصت کړي، ده وویل، زه هېڅوک په رسمیت نه پېژنم، ځلی ما جوړ کړی، څو چې مو پیسې نه وي راکړي، زه نه خوازه لرې کوم او نه ځلي ته څوک پرېږدم، که څوک نر وي، سبا ماسپښین دې راشي، ما ویل سمه ده، سبا به سره ګورو، مجبور شوم، د پولیسو امنیتي حوزې ته مې یو غوښتنلیک ولیکه، د دې غوښتنلیک متن په دې ډول و:

د کابل ښار د اتمې امنیتي حوزې محترم مقام ته!

قدرمنه!

د لاهوري دروازې په سیمه کې د نجات منار د جوړونې ساختماني چارې بشپړې شوې او د لومړي قرارداد مطابق (پکتین) ساختماني شرکت باید ژر تر ژره موږ ته منار تسلیم کړي چې موږ یې د دیکور او ډیزاین لپاره بل شرکت ته ورکړو. اوس یاد ساختماني شرکت (پکتین) ساختماني شرکت خپلې خوازې نه خلاصوي او یو لړ پلمې لټوي او د کار د ځنډ او ځنډ سبب ګرځي. هیله ده له نوموړي شرکت څخه د قرارداد مطابق د نجات منار د تسلیمی او هم د یاد منار د امنیت په خوندي کولو کې مرسته او همکاري وکړئ!

په احترام

د نجات منار

د جوړ[illegible] په استازی

محمد اسماعیل یون

۱۳۹۶ / ۴ / ۲۲ شنبه

دا غوښتنلیک مې میوند شاه احمدزي ته ورکړ، ما ویل د اتمې حوزې امر ته یې یوسه، د (۱۲)مې حوزې د ملي امنیت امر (حاجي زمان) چې مخکې تر مخکې په جریان کې و، هغه مې هم راوغوښته، حاجي زمان وویل: ((د پولیسو حوزې ته ضرورت نه شته، زه یې خپله حلوم او بل دا چې دا واړه کارونه دي، ستا له شخصیت سره مناسب نه دي، له ګېلکار او ټېکه دار سره نښتی اوسې او دومره دې ورته اعصاب خراب دي. دا زه په یوه ساعت کې حلوم.)) انجنیر ځلاند ته یې زنګ وواهه، هغه ورته وویل چې ماته دې وخت راکړي، تر مازیګره یې خلاصوم، بیا یې د خوازې بل قراردادي ته زنګ ووهه چې تر مازیګر ځلور بجو پورې دې خوازې ټولې کړه، هغه وویل ماته ځلاند وویل چې خوازې مه خلاصوه، میوند شاه احمدزی د پولیسو حوزې ته لاړ او جنایي مدیر ورسره د ځلي ساحې ته راغی، حاجي زمان هم ځلي ته لاړ،

رحمت الله ځلاند چې مخکې یې ویلي چې زه څوک نه پرېږدم چې ځلي ته راشي، ځان پټ کړ، حوزې څخه ورته زنګونه ورتلل، خو ټلیفون یې نه جګوه، یو ځل چې میوند شاه احمدزي سره په ټلیفون کې رخ شو، نو هغه ورته وویل چې راشه حوزې ته، هغه ته یې د خور، مور، قوم او ټول نسب کنځلې وکړې او د مرګ اخطارونه یې هم ورته ورکړل. هغه ورته وویل چې ته اخطارونه څه کوې، ته حوزې ته راشه او یا ځلي ته، بیا به هلته خبرې کوو، خو ده هغه ته هغه سپکې سپورې استعمال کړې چې د کاغذ پر مخ د لیکلو وړ نه دي، جنایي مدیر ماته وویل: ته بېغمه اوسه، هر څوک چې وي او زما لاس ته راشي، زه به یې ایمان په لاس کې ورکړم. مازیګر ناوخته زه خپله ځلي ته ورغلم، د پخواني قراردادي مزدورانو ته مې وویل، تاسې ځئ ورونو، خپل سامان مو جمع کړئ، دلته هېڅ شی پرې نه ږدئ، چې سبا مو بیا حساب جړ نه اوسي، هغوی خپله خېمه او بستره ټوله کړه، ځلي ته مې خپل دوه امنیتي ساتونکي او یو تن امنیتي مسول چې درې واړه د ملي امنیت د لسمې ادارې کارکوونکي دي، د امنیت لپاره وګومارل، ورته مې وویل چې تر سبا پورې د ځلي امنیت ساتل ستاسو پر غاړه دی، سبا به بیا ګورو چې څه کېږي، د شپې ماښام دوی د ځلي امنیت پر غاړه واخیست، کله چې انجنیر ځلاند دا جدیت وکوت، نو ځلي او حوزې ته یې له راتګ څخه ډډه وکړه، ژر یې په داسې حرکتونو لاس پورې کړ چې پخوا یې تصور هم نه و، صمد ځاځی چې د ځاځیو د یوې شورا مشر دی او له پخوا نه له ځلاند څخه خوابدی و، ان ده ته د قرارداد له ورکړې سره هم مخالف و او خپله ځلاند به هم وخت پر وخت پر نامناسبو الفاظو یادوه، د هغه ور یې وټکوه چې (یون) خو غواړي دا ځلی په خپل نامه کړي، د ملي تحریک په نامه یې کړي، دا افتخار مشرقي ته یوسي، ځلی خو زموږ او ستاسو پکتیاوالو او بیا د ځاځیو دی، اوس یې ولې ویاړ بل چاته لاړ شي او نور په سلګونو تورونه یې پورې کړي وو.

همدا مهال یې د ځاځیو یو څو تنه ځوانان هم راټول کړي وو او تر دې یې هم

غلطې خبرې وررسولې وې، د پکتیا یو شمېر نورو مخورو ته یې یو بل ډول خبر رسولی و او دا یې هم ورته ویلي وو چې یون د خپلو وسلوالو په زور زما خلک له ځلي شړلي او هغوی یې وهلي ټکولي دي. هدف یې دا و چې دا موضوع همداسې جنجالي شي او دا ځلی همداسې نیمګړی پاتې شي او بیا خلکو ته ووایي چې ګورئ له ما پرته څوک دا کار نه شي کولای، هغه ساختماني شرکت چې اوس یې په وړیا ډول دې کار ته زړه ښه کړی، هغه به هم زړه توری شي او بیا چې تر څو پیسې پیدا کېږي او بیا بل شرکت ته یې ورکوي، دې کې به ډېر وخت ووځي.

صمد ځاځی چې تر دې مهاله له ځلاند سره وران و، د ځلاند عذر او ښنې یې د خپل ځاځیتوب او سیمه والۍ جذبه راپارولې، ژر یې د اتمې حوزې امر چې هغه هم د پکتیا دی او دوی یو بل سره پېژني، هغه ته ټلیفون کړی چې دې کار کې باید ته مداخله ونه کړې، دا قومي مسله ده، دا موږ په خپله حلوو.

د صمد ځاځي یو هدف دا کېدی شي چې دوی خو له پیله بیا تر دې دمه په ځلي کې هېڅ ونه کړل او د دوی له مرستې پرته ځلی د بشپړېدو لوري ته روان شو، نو دا ورته یوه ښه پلمه وه چې یوځل بیا په ځلي کې ځان مطرح او په دې ډول خلکو ته وښیي چې همدوی دي چې د ځلي په چارو کې دخیل دي. زه چې له میوند شاه احمدزي سره د حوزې د امر له سوړ چلند څخه خبر شوم او د صمد ځاځي له حرکت څخه، نو یو څه خوابدی شوم، صمد ځاځي ته خو مې ځکه زنګ ونه واهه چې تر دې وړاندې مې د همدې ځلي لپاره درې ځله ورته زنګ وهلی و، خو د ده ټلیفون ځواب نه و راکړی، د حوزې امر ته مې وویل چې ستا وظیفه د امنیت ساتل دي، دا د سیمې، قوم، ولسوالۍ او قبیلې خبره نه ده، دا یوه ملي مسله ده او زه نږدې لس میاشتې کېږي چې په دې ځلي کې سرګردانه یم، اوس یو ټېکه دار دی، د ترون خلاف ټولو ته اخطارونه ورکوي، زه تاسو ته وایم چې تاسو یې حوزې ته حاضر کړئ چې موږ هم درشو او هلته خبره سپینه کړو، خو دوی غواړي دا مسله سیمې ته کش کړي

او په دې ډول خپل عيب د سيمې او قوم تر چتر لاندې پټ کړي او تاسو بايد په دې کار کې د چا د عيب پټونې هڅه ونه کړئ، ما وويل زه دا څه کم لس مياشتې کيږي چې نذير احمدزي او صمد ځاځي پسې ګرځم، پيدا کولای يې نه شم، اوس چې څلی د بشپړېدو په حال کې دی، اوس ولې دوی ټول راوينې شول، ما وويل، زماڅه کار و چې تر دې حده د څلي په کار کې دخيل شم، دا خو د دوی کار و چې له پيله بيا تردې دمه يې تعقيب کړی وای، اوس چې پر ما تحميل شوی، زه مجبور يم، تر پايه يې ورسوم، د حوزې امر ماته وويل چې نذير احمدزي ماته زنګ نه دی وهلی، خو صمد ځاځي راته زنګ وهلی و، ما وويل له دې څخه معلومېږي چې حوزه هم په دې برخه کې څه نه شي کولای، خو د څلي امنيت درڅخه غواړم، اوس خو ما له مجبوريته خپل ساتونکي هلته پرېښودل، که نه نو د څلي امنيت ساتل خو ستاسو کار دی. اوس هم درته وايم چې د څلي امنيت بايد ونيسئ او هېڅوک بايد څلي ته پرې نه ږدئ او که هرڅوک وسلوال وي او که نا وسلوال، بدمعاشي وکړي او يا که بيا کومه پېښه وشوه، نو مسوليت يې ستاسو پر غاړه دی. د حوزې امر وويل، هېڅ تشويش مه کوه، هېڅوک څلي ته نه شي رانږدې کېدلای، څلی مخکې هم زموږ تر امنيتي پوښښ لاندې و او بيا به هم وي، د امنيت له پلوه هېڅ اندېښنه مه کوه او هغه نورو مسايلو کې موږ څکه ګوتې نه وهو چې هغه ستاسو مشرانو کار دی، نور امنيت زموږ پر غاړه. د ماسخوتن تر لسو بجو پورې مې څو ځلې د څلي احوال واخيسته، ساتونکو راته وويل خير او خيريت دی. د شپې نهه بجې مې يو خل حاجي خان محمد باز منګل او قدرت الله سهاک ته د يکشنبې ورځې (د سرطان د لومړۍ نېټې) د وعدې په باب وويل چې پر ځای ده که نه؟ هغوی وويل هو پر ځای ده، دا وعده څکه موږ ايښې وه چې تېره اوونۍ په سروبي کې يو سخت سېلاب راغلی و، اوه تنه يې شهيدان کړي وو، ګڼ شمېر ټپيان او تر دوو سوو څخه زيات کورونه يې زيانمن کړي وو. درې کاله مخکې هم سروبي کې همداسې سېلاب راغلی و، خلکو ته يې ډېر زيان

رسولی و،هغه وخت موږ رسنیز کمپاین وکړ او ډېرو هېوادوالو سېلاب ځپلو سره مرستې وکړې، د سروبي خلک له موږ څخه ډېر خوشاله وو، سږ کال چې بیا سېلاب راغی، نو بیا له سروبي څخه یو شمېر هېوادوالو زنګونه ووهل او له مصیبت ځپلو سره یې د مرستې غوښتنه وکړه. سږ کال چې موږ د نورو

حاجي خان محمد باز منګل

مصروفیتونو له امله د زیات رسنیز کمپاین جوګه نه وو او د مرستندویانو اقتصاد هم د پخوا په شان ښه نه و، مرستندویه موسسې هم په هغه قوت کې نه وې، یوازې جمهور رییس د هوا له خپو څخه د الوتکې په ذریعه سېلاب ځپلې سیمې وکتلې، نور نو د مرستو درک نه و، نو په داسې یو حالت کې ما یوازې حاجي خان محمد باز منګل ته زنګ وواهه چې که مرسته کولای شي، خان محمد باز منګل تېر کال د کابل د سرای شهزده د صرافانو د ټولنې رییس و، له یوې درنې کورنۍ څخه دی، وخت پر وخت یې خلکو سره مرستې کړې، دا ځل چې مې ورته زنګ وواهه، ده وویل سمه ده، خپل کوښښ به وکړو، موږ سره د همدې سختو ورځو لپاره تیارې یو څه پیسې شته، نورو ملګرو سره به مشوره وکړو، تاسو ته به احوال درکړو. د هغوی مشوره راغلې وه، ماته یې وویل چې مېکانېزم او وخت به تاسو او د کابل د خلکو استازی ښاغلی (قدرت الله سهاک) چې د همغې سیمې دی، جوړ او وټاکئ، ما (سهاک) صیب سره خبره شریکه کړه، هغه ټول سستم برابر کړ او د یکشنبې ورځې سهار (۸-۹) بجې مو سروبې ته د رسېدو وخت وټاکه. دا وعده هم پر خپل ځای وه او کابل کې د ځلي نوي راټوکېدلي جنجالونه هم وو، نو یو څه ورته اندېښمن وم، خان محمد باز منګل ته مې

وویل که زه درسره لاړ نه شم، څنګه به شي؟ هغه وویل ضرور به ځې او د سهاک صیب ټینګار هم و، د شپې لس بجې وې چې د ښاغلي نذیر احمدزي زنګ راغی، څرنګه چې نذیر احمدزي زما ډېر ټلېفونونه نه وو پورته کړي، نو شیطان راته وویل راځه مه یې پورته کوه، خو بیا مې ضمیر وویل چې حتمي کومه د ژوند او خدای مه کړه د مرګ کومه پېښه شوې چې په دې ناوخته کې احمدزی صیب زنګ وهي. ټلېفون مې اوکی کړ، زه یم استاده احمدزی، ښښه غواړم چې په دې ناوخته مې درته تکلیف درکړ، موضوع مهمه وه، ځکه مې درته زنګ وواهه، که نه نو نه مې په تکلیفولې، ما وویل څه خبره ده؟ ده وویل هغه د څلي څه جنجال دی؟ ما وویل مخکې تر دې چې د څلي په باب درسره وغږېږم، به دې اړه خو زما او ستا حساب او کتاب پر خپل ځای دی، هغه به جرګې ته راسره کېنې، د احمدزیو او پښتنو جرګې ته؟ هغه په ارامو اعصابو وویل، مشر مې یې جرګې ته هم درسره کېنم، ملامتي هم منم، ناغه هم درکوم، هر جرم چې ته وایې هغه پور پرې کوم، نور څه وایې؟ ما ویل هغه حسابونه به وروسته کوو، خو اوس څه خبره شوې ده؟ ده وویل، د څلي جنجال دریادوم، نن څه خبره شوې ده؟ ما ویل هېڅ خبره نه ده شوې، ساختماني شرکت سره قرارداد پایته رسېدلی، د هغه کار خلاص دی، پاتې پیسې به یې تر حساب وروسته ورکړو، نور کار بل شرکت ته ورکوو، ده وویل نه خبره بل څه ده؟ دلته د پکتیا مشران راغلي او ډله ناست دي، ستا خبرې هم اوري، دوی وایي غټ مشکل دی، ما ویل دوی چېرې دي؟ ده وویل زما په کور کې ، ما ویل دوی معطل کړه چې لاړ نه شي، زه درغلم، ژر مې له ټلوېزیونه موټر راوغوښت په لاهوري دروازه کې چې څلي ته ورسېدم، زما امنیتي مسول (فریدون شېرزی) چې دا مهال تیار په څلي کې و، هغه مې هم راواخیست او د نذیر احمدزي کور ته لاړو، لارې خلاصې وې، لس نیمې بجې د هغه کور ته ورسېدو، ګورم چې یو صمد ځاځی، یو بل سپین ږیری چې وروسته مې وپېژنده چې حاجي عبدالباري منګل دی او یو دوه درې کسان نور ناست دي، ما ویل چېرې دي

نور مشران؟ احمدزي صیب وویل، څو تنه نور هم وو، هغه لاړل، په پغمان کې کومه کلتوري مېله وه، ما زړه کې وویل چې عجب مشران دي، د مشرانو یې له مېلې سره څه؟ هغه هم په دې نیمه شپه کې، خو واقعیت دا و چې یوازې عبدالباري منگل په کې مشر و او خپله صمد ځاځی او کېدی شي یو څو نور ځوانان هم ورسره وو چې هغه ترې همغه سرله ماښامه مېلې ته تللي وو او دوی ترې پاتې وو. ما نذیر احمدي ته وویل، اول یې تاسو شروع کړئ چې زه په مقصد پوه شم چې اصلي خبره څه ده؟ خبره اخوا دېخوا وه، خو ورو ورو سپینېدله، احمدزي صیب وویل چې دا مشران وایي چې دا ځلی د ټولو دی، دا باید د یو تن په نامه تمام نه شي، اوس یون صیب خپل وسلوال راوستي او پخواني خلک چې دا ځلی یې جوړوه، هغه یې په زوره له ځلي شړلي او دی غواړي دا ځلی په خپل نامه کړي، د خپل گوند ملي تحریک په نامه یې کړي او خپل نوم پرې ولیکي، ځلی موږ جوړ کړی، موږ په کې خواري کړې او اوس دی په پای کې راولاړ شو، هر څه په خپل نامه تماموي، دې وخت کې صمد ځاځي وویل چې هلته ډېر شور ماشور و، ځوانان راټول شوي وو، ډېر احساساتي وو، پر ځلي راتلل او ویل یې ځوک دي چې زموږ خلک یې شړلي دي، خو زه تر منځ شوم، نزاع مې خاموشه کړه، د حوزې امر ته مې زنگ وواهه چې دې کار کې مداخله مه کوه، که زه نه وای، نو نن مازیگر به ډېره غټه نزاع جوړه شوې وه. دا ځلی د ولس دی، نه دا چې یو ځوک دې د خپل ځان، ډلې یا گوند په نامه کړي، دې کې له کلونو کلونو راهیسې خلکو قربانۍ ورکړې، دا ټول کارونه باید په مشوره وشي، د یوه شخص انحصار باید ختم

صمد ځاځی

شي، دلته قومي مشران دي، داسې خو نه ده چې هر سړی په خپل سر راجګ شي، وسلوال راولي، دلته خو هر څوک وسلوال لري، ځلاند راغلی و، مشرانو ته یې وویل چې (یون) غواړي دا څلی په خپل نامه کړي، نو ما یې مخه ونیوله او دېته ورته نورې ډېر زیاتې خبرې یې وکړې. ما وویل کله چې ستاسو خبرې خلاصې شوې، زه خپلې خبرې پیلوم، د نذیر احمدزي نظر دا و چې دا خبره باید جنجال ته ونه وځي، باید خپلو منځو کې یې حل کړو، ما څخه یې هم مننه وکړه چې په دې نیمه شپه کې د دوی کور ته ورغلم. ما اول نذیر احمدزي ته وویل چې تاته مې څو ځله زنګ وهلی، خبره میسجونو او خفګان ته ووته، ایا زه په دې وطن کې دومره بې ارزښته کس وم چې تا زما لسګونو ټلیفونونو ته د یوې دقیقې ځواب نه شو ویلای؟ د څلي کار خو د تا له همدې کوره پیل شو، ولې لادرکه شوې؟ د تېر کال د میزان له (۲۳) مې بیا دا دی د سږ کال د (سرطان) تر پایه نږدې لس میاشتې تېرېږي، لس میاشتې بعد زه تاسره ستا په کور کې د څلي په باب بحث کوم، رشید ایوبي ته چې تر ټولو زیاتې لاپې یې وهلې، په لسو میاشتو کې یو ځل څلي ته راغلی؟ صمد ځاځي ته مې څو ځله د همدې څلي په خاطر زنګونه وهلي، زما ټلیفون یې اوکی کړی؟ دې وخت کې یو ځل بیا صمد ځاځي زما خبرو کې راولوېده: ((ته خو څه ملایکه نه وې، چې حتمي به مې ستا ټلیفون اوکی کاوه، زه شل کاره لرم، زه خو اوزګار نه یم چې د هر چا زنګ راشي او فوراً یې اوکی کړم، یا به خارج کې وم او یا به چېرته مصروف وم او یا به سفر کې وم...)) ما ویل د دې په خاطر چې د خولې خوند مو پیکه نه شي، ډیالوګ به نه کوو، ما له ملایکې څخه ملایکې ته زنګ نه دی وهلی، ما له (اسمعیل یون) څخه (صمد ځاځي) ته زنګ وهلی و، د ملایکو حساب جلا دی، هغوی ټلیفون ته اړتیا نه لري، اوس ضرورت نه شته چې موږ له اصلي موضوع څخه نورو موضوعګانو ته لاړ شو، هر سړی باید د خپل وزن په تناسب خبرې وکړي، هغه وویل: ((ستا وزن هم موږ ته معلوم دی او د نورو هم)). دې کې احمدزي مداخله وکړه ، اول یې وویل:

((زه یون صیب ته ناغه یم، کور ته یې ورځم، ټلوېزیون ته ورځم، جرګه وروولم، پسه وروولم، غویی وروولم، هر عذر چې دی غواړي هغه منم، زه رښتیا هم ده ته ملامت یم، یا د ډېر مصروفیت، یا د لویو کارونو، یا هم د سستیا له امله، د هرې وجې چې و، ما د ده ټلیفون ځواب کړی نه دی، باید احوال مې ورکړی وای، دا چې ومې نه کړای شو، زه خپله ملامتیا منم، هر څه چې دی وایي، زه یې په سر سترګو منم، خو راځئ چې دا لانجه خلاصه کړو.)) ما بیا له ساختماني شرکت سره د قرارداد ټول متن ورته ولوست او ټولې هغه خبرې مې ورته وکړې چې ولې مې ورسره

حاجي محمد نذیر احمدزی

قرارداد وکړ، څومره پیسې مې تر دې دمه وررسولې دي او چا راکړې دي، دا ټول بیان مې کټ مټ ښه په زېر او زور سره ورته وکړ او پاتې شوه د خپل ځان او تحریک په نامه د ځلي نومول دا تر منطقه پورته خبره ده، نه د چا نېت داسې دی او نه څوک دا کار کولای شي، ما قراردادي ځکه رخصت کړ چې کار یې پایته رسېدلی او مور باید پاتې کارونه بل شرکت ته ورکړو، ده مزاحمت پېښوه، نو ځکه مې حوزې ته وویل، نور څوک و چې ما ورته خبره کړې وای؟ دی نه د ځلي مالک دی او نه یې هم په کې یوه افغانۍ مصرف کړې، دی وي که بل ټیکه دار وي اخر به خپل حسابونه پاکوي او ځي به، په دې خاطر چې د ده غوښتنې مور نورې نه شوې زغملای، نو خبره یې سرچپه کړه، مسله یې قوم، قبیلې او سیمې ته یوړه.

صمد ځاځي سره چې دی کلونه کلونه وران و، ده ته یې پناه راوړه او همداسې نورو خلکو ته، بیا مخکې تر دې چې د ده خبرو ته غوږ ونیسي، زما نمبر خو

هر چا سره دی، ما سره به یې یو ځل تماس نیولی و چې خبره څه ده؟ د ځینو ټیکه دارانو دا خصلت وي، چې هر وخت د کور له صاحب سره په حساب او کتاب کې ورانېږي، بل ده ما سره د ټیکه دار یا قراردادي په توګه قرارداد کړی، که د ځلي د اصلي جوړوونکي یا مالک په توګه؟ که چېرې دواړه خواوې دی وي، نو بیا ما سره یې قرارداد د څه لپاره کاوه، پیسې یې ولې له ما څخه اخیستې؟ دې وخت کې صمد ځاځي وویل: ((ته چې ځان د ځلي مالک بولې، تا په کې خپله څو روپۍ ورکړې دي؟ هغه راوښیه، دا خو د نورو خلکو پیسې دي، هغه ته څنګه په خپل ځان پورې تړې!؟)) ما ورته وویل: ((اول خو باید ته د پیسو د پیغور خبره مطرح نه کړې چې د تا په کې څو دي، (مانا زه خو پیسه دار یم او ته لا هېڅ نه لرې) ما وویل، خدای پاک استعدادونه تقسیم کړي، یوه ته یې قلم ورکړی، یوه ته توپک، یوه ته پیسې، یوه ته یو نعمت او بل ته بل نعمت، هېڅوک پوره او کره نه دی، پاتې شوې دا پیسې که له یوې خوا یې حساب کړې، دا پیسې اکثریت ما پیدا کړې، که زه ورپسې شله شوی نه وای، دا یوه روپۍ به هم نه وه پیدا شوې او که له بلې خوا یې حساب کړې، دا د هر چا خپلې پیسې دي چې ما یې درته مخکې نومونه واخیستل، پاتې شوله ستا د شخصي پیغور خبره، ما چې د ځلي لپاره د تیارۍ کومه غونډه په ژوندون کې جوړه کړې وه، نږدې اته سوه کسانو په کې ګډون کړی و او بشپړ جریان یې له ژوندون څخه خپور شو، دوه زره ډالره لګولي وو او (زر ډالره) مې د ځلي د ډېرې د ایښودلو پر ورځ، پر باینرونو، بیرغونو، موټرو او سونډ سستم لګولي او نور مې هم زړه دی چې تر ټولو وروسته خپله مرسته په کې واچوم، بل هغه څوک حق لري چې په دې باب ډېر بحث وکړي چې یا یې خپله پیسې اچولې وي او یا یې هم تر همدغې کچې له نورو څخه پیسې راټولې کړي وي. زه هر چاته د ځلي د ګذارش ورکولو مسولیت نه لرم، تر دې دمه همغه خلک د پوښتنې حق لري چې ماته یې پیسې راکړې دي، کله چې ما د ځلي د پرانیستې پر ورځ ټول مالي او کاري راپور وړاندې کړ، بیا یو څوک

حق لري، ووايي چې وروره ما هم یوه افغانۍ په کې اچولې وه، ولې دې زما د مرستې یادونه ونه کړه، خو تر هغه پورې لا ډېر وخت شته)) صمد ځاځي وویل: ((ما هم مرسته راټوله کړې، خو تاسې ته مې ځکه نه درکوله چې له همغه پیله ستاسو مېکانېزم سم نه و.)) ما وویل: ((ما خو شپږ میاشتې وروسته ورسره ترون لاسلیک کړ، تاسې چې هر ډول مېکانېزم غوښتنه خپله به مو جوړ کړی و، خبرې ډېرې زیاتې تبادله شوې، زما او د صمد ځاځي خبرې دومره سره ترخې شوې چې د نجات ځلي له حریمه خو ووتو، د نورو ټولنیزو ځلو حریمونه مو هم سره ونړول، خو د مجلس په پای کې د بدبینۍ پر ځای ورو ورو مفاهمې او نرمښت ته روان شو، ښاغلي حاجي عبدالباري منګل هم په کې په دې منځ کې د روغې جوړې خبرې کولې، نذیر احمدزي هم، دوی ټولو وویل، هغه څه چې موږ ته ویل شوي وو، دلته خو خبره ټوله د هغو برعکس ده، صمد ځاځي هم وویل چې یون صیب زما له خبرو غلط برداشت وکړ، زما هدف دا و چې دغسې یوه ستونزه پیدا شوې وه، ما غوښتل دا شر رفع کړم، نور مې کوم هدف نه و. پر ما (یون) باندې چې دا څو ورځې کوم کړاو تېر شوی و، په دې برخه کې هره ناسمه خبره راباندې د توپ د مرمۍ په شان لګېدله. د مجلس په پای کې خبره ورو ورو تفاهم ته ورسېده، ما وویل به دې خاطر چې سبا ټیکه دار نورې خبرې جوړې نه کړي، د سمت او قبیلې خبره چې زه ورڅخه سخته کرکه لرم، مطرح نه کړي، ښه به وي چې د لویې پکتیا او که ممکنه وي د لوی کندهار او لویې ننګرهار ځینې مطرح مشران یا د شوراګانو رییسان دې سره راټول شي او د حاجي صیب عبدالباري منګل، چې د ځلي د لومړیو مالي مرستندویانو له جملې څخه دی، په کور کې دې سره راکېني، قراردادي دې هم وي، هر چا سره چې څه شک شبه، غلط فهمي او پوښتنه وي، ټول به مطرح کړي، زه به ورته خپل وضاحت ورکړم او تر دې دمه د ځلي راپور، خو یوه خبره به همدلته سپینوو چې د ځلي کار به روان وي،

زموږ تر منځ چې د نظر هر ډول اختلاف وي، هغه به تر ساختماني کاره بهر حلوو، وخت کم دی او د څلي چارو کې یوه ورځ وقفه هم نه شو منلای، احمدزي صیب وویل چې یو سبا دې هم پرې کار نه کوي، تر ماسپښینه بیا دې شروع کړي، ما ویل د پخواني قراردادي کار ختم دی او اوسنی شرکت سبا د خوازو په تړلو او د تیرو پر لګولو پیل کوي، وخت نه ضایع کوو، نور چا څه خبره ونه کړه. حاجي عبدالباري منګل وویل، سبا زه تیار یم، د شاه شهید په لومړي سړک کې مې کور دی، دوه بجې تشریف راوړئ، ما

حاجي عبدالباري منګل

ویل د خلکو خبرول پر تاسو دي، دوی وویل سمه ده. دې سره زما او د صمد ځاځي تر منځ کړکېچ هم یو څه راکم شو، هغه رخصت واخیست او زه څو دقیقې نور هم له حاجي صیب عبدالباري منګل او نورو دوستانو سره پاتې شوم، دې وخت کې حاجي نذیر احمدزي ډوډۍ راوړه، سره کړي مړزان او څه نوره غوښه، ما ویل ما خو درته ویلي وو چې تر څو پورې زما او ستا جرګه نه وي شوې، زه نه ستا ډوډۍ خورم، نه چای څښم، تر دې دمخه هغه چای هم راوړ، خو ما ونه څښه او یو بوتل اوبه مې چې له ځان سره وړې وې، پر همغو مې ګوزاره وکړه. نذیر احمدزي د مړز یو ورون بېل کړ او راته یې وویل، والله چې دا ونه خورې، که له دې ځایه راڅخه لاړ شې او یا درسره په عمر کې وغړېږم، د پښتنانه کور ته راغلی یې، دا ګوډې ماتې د ورونو تر منځ راځي، جنګ به هم کوو، سوله به هم کوو، جرګه به هم کوو، جګړه به هم کوو، دا ټول شیان به کوو خو هدف به له لاسه نه ورکوو چې درته مې وویل ملامت یم، بیا ملامت یم، ملامت چا وژلی؟ نو د مړز یو ورون مې وخوړ، نوره ډوډۍ

مې ونه خوړه، حاجي صيب عبدالباري منګل نور ټول دوستان خوشاله شول، تقريباً دوه بجې وې چې د نذير احمدزي له کوره د خپل کور خوا ته راغلم، ماشومان ويده وو، مېرمن مې دروازه خلاصه کړه، ويل يې ولې دومره ناوخته، ما وويل د نذير احمدزي په کور کې يوه ضروري غونډه وه، دې وويل، مشکل حل شو، ما وويل هو، يو څه خو حل شو، هغه له ټولې کيسې خبره وه، زه خپلې خونې ته راغلم، خوب رانغی، ساعت يو نيم ساعت وروسته ملا اذان وکړ، لمونځ مې وکړ، تر لمانځه وروسته هم خوب رانغی، سهار شپږ بجې مې حاجي خان محمد باز منګل سره ژمنه وه چې سروبي ته به ځو او سېلاب ځپلو ته به د شهزده سرای د صرافانو راټوله کړې مرسته رسوو.

د سلا مشورو غونډې

د اسد لومړۍ نېټه، یکشنبه سهار پاو باندې شپږ بجې راپسې له ټلوېزیونه موټر راغی، کله چې ژوندون ټلوېزیون ته ورسېدم، ښاغلی قدرت الله سهاک راته تیار په ټلوېزیون کې منتظر و؛ تر ما دمخه راغلی و، سټړي مشي مې ورسره وکړه، یو لاس یې له لستوڼي وتی و، چپن یې پر اوږه وه، ومې پوښتل، خیرت دی؟ لاس دې ولې، ویې ویل، د ډاکټر صیب فاروق وردګ په کور کې د سټړي مشي پر مهال په ښویه تیږه وښویېدم، ولی مې ووت، ما ویل هډوکي ته خو دې زیان نه دی رسېدلی، ده وویل، نه، عکس مې واخیست، خدای فضل کړی، هډوکی روغ دی، خو نور یې سخت وکړولم، ما ویل څه خدای دربانده رحمېدلی دی، ده سره د ټلوېزیون په انګړ کې لږه شیبه وګرځېدلو، نیم ساعت وروسته حاجي صیب خان محمد باز منګل هم راورسېده، درې واړه د حاجي صیب خان محمد باز منګل په موټر کې کېناستو، په لاره کې مې وکیل صیب سهاک او حاجي صیب خان محمد باز ته د نجات ځلي ټول داستان بیان کړ او دا مې ورته هم وویل چې په تېرو شپږدېرشو ساعتونو کې مې یوه دقیقه خوب هم نه دی کړی، نو که په لاره کې راباندې خوب راغی، په زړه کې مو څه تېر نه شي چې زه ګنې بې تفاوته یم، لږ بېخوبه شوی یم، نو

ځکه مې مخکې تر مخکې درته یادونه وکړه. هغوی د پښتنو پر حال افسوس ښرګند کړ، ماته یې ډاډ راکړ؛تر دې ځایه دې کار رارسولی چې په دې اخره کې یې خوشې نه کړې چې بیا ټول کار خرابیږي او که موږ ته په کې څه ضرورت وي، موږ ته یې هم ووایه، ما وویل تاسو دواړه د جرګې او مرکې خلک یاست، حاجي صیب خان محمد باز منګل ته مې وویل، تا خو په صرافۍ مارکېټ کې ډېرې پېچلي جنجالي موضوعګانې حل کړي، نیم پکتیاوال او نیم مشرقیوال یې او نن دوه بجې تیاره د حاجي صیب عبدالباري منګل په کور کې غونډه ده، نو له دې ځایه چې خلاص شو، که ته هم جرګې ته راشې، ښه به شي، حاجي صیب قدرت الله سهاک خو تیار د کابل د خلکو وکیل دی، دوی له پلرونو او نیکونو د جرګو او مرکو خلک دي او د دې ځلي له جریانه هم واقف دی، نو که دی هم راشي، ښه به وي چې که یو نیم کس څه ورانی ویجاړی کاوه او خبره یې ورانوله، چې تاسو یې مخه ونیسئ، زه خو اوس یو طرف یم او ځینې خلک هسې د شخصي غرض له مخې غواړي دا کار پر همدې ځای ودروي او هر څه ګډ وډ کړي، حاجي صیب خان محمد منګل وویل، حاجي عبدالباري منګل خو یو خیرخواه سړی دی، هغه خو جنجال نه جوړوي، ما ویل نه هغه خو دا جرګه هم د خیر او مشورې په خاطر رابللې ده او ما ورته وویل چې ستا په کور کې به کېنو، هدف مې دادی چې جرګې ته کېدی شي داسې یو نیم کس هم راشي چې اوړو کې یې شګه وي. دوی دواړو وویل، دوه بجو پورې به انشاء الله کارونه خلاص شي، راساً به که خدای کول غونډې ته درشو، ما وویل سمه ده. په لاره کې

د ولسي جرګې غړی قدرت الله سهاک

مو تر سروبي پورې پر بېلابېلو ټولنیزو، سیاسي او کلتوري مسایلو، د هېواد پر روان ناورین او د خلاصون پر لارو چارو بحث وکړ، مجلس دومره خوږ و، چې ما ته د خوب مجال پیدا نه شو، سهار چای مو د وکیل صیب قدرت الله سهاک به هوجره کې وڅښه، هغه ډېر زیات تکلیف ګاللی و، زیات لګښت یې کړی و، ما ورته وویل: وکیل صیب! پخوا به تر واده یوه ورځ وروسته د ناوې کور ته د (سرور) په نامه د خسر له کوره څه خوراکي مواد وروړل کېدل؛ د یوې ځانګړې مېلمستیا لپاره، بیا به د خسر له کوره ګڼ شمېر مېلمانه پرې ورغلل او هغه څه به یې چې مخکې ورلېږلي وو، هغه به یې ټول ترې بېرته وخوړل، ان د ناوې کور به تاواني هم شو، داسې نه وي چې تر راوړې مرستې ستا لګښت زیات شي، حاجي صیب خان محمد باز او سهاک صیب دواړو وخندل، خان محمد باز وویل، والله رښتیا وایي، وکیل صیب ډېر زحمت ګاللی، بیا هلکانو پاکټونه راواخیستل، حاجي خان محمد باز وویل، ټولې (شپږ نیم لکه) افغانۍ دي، د وکیل صیب په مشوره شهیدانو ته پنځه پنځه زره کړئ او نورو زیانمنو ته درې درې زره افغانۍ. نهه بجې د (سرچینو) کلي ته چې د سروبي بازار لوېدیځ لوري ته د نږدې لس کیلومترو په واټن موقعیت لري، هلته ورسېدو. ټول خلک د کلي په جامع جومات کې راټول شوي وو، مرستې په

په سروبي ولسوالۍ کې له سېلاب ځپلیو سره د مرستې انځور

منظم ډول د لست له مخې مستحقینو ته ورسېدې، لس بجې مو بېرته د کابل

پر لوري حرکت وکړ، یوولس نیمې بجې کابل ته ورسېدو، دوی دواړه خپلو دفترونو ته لاړل، زه کور ته، خو ورته ومې ویل چې پر دوو بجو یاده غونډه مو باید په یاد وي، هغوی وویل درځو ان شاء الله، زه کور ته راغلم، ښه ستړی وم، چپرکټ ته پورته شوم، ما ویل لږ خوب به وکړم، خو خوب رانغی، یوه بجه مې یو څه ډوډۍ وخوړه، لس کم دوه بجې راپسې موټر راغی او تر لس دقیقو وروسته په شاه شهید کې د حاجي صیب عبدالباري منګل کور ته ورسېدم. زه لومړی شخص وم چې کور ته داخل شوم، ورو ورو نور مشران هم راغلل، درې بجې ټول پوره شول، نذیر احمدزی، حاجي خان محمد باز منګل، قدرت الله سهاک، حاجي حکیم خان ځاځی، حاجي داود شاه نیازی، صمد ځاځی، عبدالستار میرزکوال صیب، احمد ګل توتاخېل، عمرګل مقبل، عبدالقادر طارق وردګ، دوست محمد اجرستانی، محمد عمر مرجان، حاجي زمان، نېک محمد ولسمل، په خپله حاجي عبدالباري منګل او ځینې نور مشران او ځوانان په دې غونډه کې حاضر وو، قراردادي (انجنیر

الحاج نذیر احمدزی

رحمت ځلاند) او میوند شاه احمدزی هم چې یوه ورځ دمخه یې له ځلاند سره شخړه کړې وه، راغلل، میوند شاه احمدزي د ځلاند له ثبت کړو خبرو او لوډسپیکر سره په غونډه کې حاضر و، په پیل کې تلاوت وشو، بیا نذیر احمدزي صیب ماته وویل چې یون صیب ته خپله خبرې پیل کړه چې ټولو ته وضاحت وشي، کېدی شي ستاسو تر خبرو وروسته هېڅ ته د خبرې ځای پاتې نه شي او غونډه په خیر سره پایته ورسوو او که بیا هم چا ته کومه خبره پاتې وه، هغه به یې وکړي او تاسو به ورته وضاحت ورکړئ، ما وویل: اول دې

هغه دوستان چې کومه پوښتنه، ابهام او نظر ورسره موجود وي، لومړی دې هغوی خبرې وکړي او بیا به زه وضاحت ورکړم او هم به له پیله تردې دمه ټول جریان تشریح کړم، خو د ټولو دوستانو خبره همدا وه چې زه باید لومړی ټول جزیات توضیح او تشریح کړم، د غونډې په پیل کې احمدزي صیب او نورو مشرانو له ټولو څخه هیله وکړه چې هېڅوک باید جنجالي خبرې ونه کړي، موږ دلته جنجال ته نه یو راغلي، جنجال ختمولو ته راغلي یو، نه دا چې نورې ستونزې راوټوکوو. ما خپلې خبرې شروع کړې او د ځلي ټول راپور چې دې کتاب کې هم راغلی، هغه مې په لنډیز سره له پیله تر پایه غونډې ته وړاندې کړ، هم مې د ځلي د مرستندویانو نومونه او هم مې د هغوی د مرستې کچه ټولو ګډونوالو ته بیان کړل. دا مې هم وویل چې تر اوسه مې قراردادي ته (اته اویا زره او سل) ډالره ورسولي او یوازې (لس زره اته سوه او پنځوس) ډالره یې په هغه حالت کې پاتې کېږي چې

محمد اسمعیل یون

دی ځلی موږ ته راوسپاري او فني هیئت هم د هغه د کیفیت تائید وکړي چې هو کار له پروتوکول سره سم ترسره شوی دی او که فني هیئت یې کار نیمګړی وارزوه، همغومره پیسې به ترې کمېږي. دا چې ځینو خلکو د خپلو شخصي غرضونو له خاطره د سمت، قبیلې او نورو شیانو د پاللو اوازې اچولې، یا دا چې زه غواړم دا ځلی په خپل یا د تحریک په نامه کړم، دا ټول سوچه دروغ دي او دا کار ممکن نه دی، زه د یوه فرد په توګه هېچا ته اجازه نه ورکوم چې له دې ځلي څخه د سیاسي ګټو لپاره کار واخلي، یوه اصلي خبره داده چې د پخواني قراردادي کار پایته رسېدلی او اوس یو شرکت چې ټول انجنیران یې زموږ او ستاسو دوستان او عزیزان دي، هغه غواړي په

وړیا ډول یې پاتې چارې بشپړې کړي، نو موږ ته وخت ډېر مهم دی، ځکه مو پخواني قراردادي ته وویل چې ژر دې خپلې خوازې تولې کړه چې دې نویو کسانو ته د کار زمینه برابره شي، هغه خوازې تولې نه کړې او په دې کې اوه اته ورځې وخت ضایع شو او دغه نورې خبرې چې په کې پیدا شوې دا هم د همدغې انګېزې له امله دي. ما تردې خبرو دمخه د غونډې ګډونوالو ته د ښاغلي نذیر احمدزي د رول په باب هم خبرې وکړې او هغه سختې ګیلې مې هم ورته بیان کړې چې زه یې یوازې پرېښودم او د ده له خوا د تېرې شپې د غونډې جریان مې هم ووایه، د ده د اوسېلې، ملامتۍ د منلو او ناغې د ورکړې خبره مې هم وکړه. نذیر احمدزي هم زما خبرې یو ځل بیا تائید کړې او د جرګې په مخ کې یې خپله ملامتي او ناغه ومنله او ویې ویل چې تر دې وروسته به سستیا نه کوو.د دې ترڅنګ ما د دې خبرې یادونه هم وکړه چې که د نجات ځلي به کار کې ځینې دوستان او یا اشخاص زما پر رول خوښ نه وي، په دې کار کې خو له هرې وجې چې و، زه راتاله شوم، خو اوس یې تر هغه نه خوشې کوم چې څو مې بشپړ کړی نه وي، تر بشپړتیا وروسته به یې موږ کیلي مشرانو ته حواله کړو، بیا نو دوی پوهېږي او کار یې، خو ځینو هغو خلکو ته چې د غټو کارونو د سرته رسوني ادعا او اشتها لري، ډېر نور کارونه پاتې دي، هغه دې ترسره کړي، زه به هېڅ مداخله په کې نه کوم، په احمد شاه بابا مېنه کې د ملالۍ یو لوی واټ دی چې عبدالرشید ایوبي صیب په تېره جدي میاشت کې پرې غونډه جوړه کړه او ویلې یې وو چې هم به دا واټ جوړوم او هم ځلی، خو تر اوسه هېڅ کار پیل نه شواو نه څوک پیداشول چې دا واټ جوړ کړي، په میرویس میدان کې د (شیر سرخ) منار و، اوس یې نښه نشته، هغه جوړ کړئ، ببرک خان ځدراڼ د هېواد یو بل ملي مبارز او اتل تېر شوی، د هغه په باب علمي سیمینار جوړ کړئ، څلور لارې یې په نامه کړئ او ځلی پرې جوړ کړئ، او نور په لسګونو غټ کارونه، هر څوک یې چې کولای شي، پیل دې کړي، هېڅا سره دې مشوره هم نه کوي، مقصد دغه کارونه دې پیل

او ترسره دې کړي، که موږ يې په کار کې مداخله وکړه، بيا دې ووايي چې زموږ د کار مخه نيسئ، خو د نجات څلي په باب په غوڅ ډول وايم، اوس چې په سلو کې نږدې (نوي)برخه ساختماني چارې بشپړې شوي او په دې پاتې

انجنير رحمت الله څلاند

کار کې يو څوک خنډونه جوړوي او کار خرابوي، که دا کار موږ دوی ته پرېږدو، نو دا به زموږ پر بېکفاتی دلالت وکړي، نو دا کار به بشپړېږي، دې کې د هر ډول دسيسو او توطيو مخه نيسو، نور پاتې کارونه چې ما يې مخکې يادونه وکړه، ټولو ته لاره خلاصه ده چې سر له همدا ننه پرې پيل وکړي. بيا انجنير څلاند جگ شو، ويې ويل، زه يون صيب نه مننه کوم، همدی و چې ما سره يې همکاري کړې، خو ده ماته په ټلېفون کې تېزې خبرې وکړې، ما هم تېزې خبرې وکړې، ما خوازه خلاصوله، خو يو څو ورځې په کې ځنډ راغی، اخر دوی راغلل، زما کارگران يې هم له هغه ځايه وشړل، ما پر دې څلي زيات زحمت گاللی، قرباني مې ورکړې، څو نورې متحد المال خبرې يې وکړې او له ځينو کسانو يې گيلې شروع کړې، ما غوښتل چې د ده د چلند په هکله يو څه نور وضاحت هم ورکړم، خو ټولو وويل چې موږ ته راپور پوره وضاحت راکړ، نورو خبرو ته اړتيا نه شته، دې وخت کې (ميوند شاه احمدزي) وويل چې ماته فقط يو څو دقيقې وخت راکړئ چې زه د څلاند خبرې او هغه کنځلې چې يې ماته کړي، هغه دروااوروم، نور بيا تاسو قضاوت وکړئ، خو کله چې جرگه مار پوه شول چې دا خبرې کېدی شي ډېرې ترخې وي، نو له ميوند شاه احمدزي څخه يې هيله وکړه چې اورولو ته يې اړتيا نه

شته، خیر دی ته ځوان یې اوسپله کوه، موږ خبره جوړوو، ورانې ته یې نه وړو، دې سره میوند شاه هم د جرګې خبره ومنله او د ځلاند خبرې یې وانه اورولې، ټولو په خپل نوبت مننه وکړه، میرزکوال صیب، ستونزو او مشکلاتو ته هم اشاره وکړه او له ما څخه یې هم ډیره مننه وکړه چې تردې دمه مې ډیرې هلې ځلې کړي، داود شاه نیازی صیب وویل هغه څه چې تېره ورځ موږ ته ویل شوي وو، خبره د هغه سرچپه راووته، دلته

عبدالستار میرزکوال

قراردادي ته تقریباً خپلې پیسې وررسېدلي او ډیرې کمې پیسې یې پاتې دي، هغه اوازې چې ځینو خلکو اچولي، د یون صیب د راپور له مخې هغه ټولې بې بنیاده دي، احمد ګل توتاخېل صیب جګ شو، یون صیب خیر یوسې، زموږ سر دې خلاص کړ، ما خو فکرکاوه چې تا یوازې (یو دېرش زره ډالره) ورکړي، نور ټول دې سړي له ځانه لګولي، موږ وویل چې دا یون ولې دې سړي ته پیسې نه ورکوي، ده خوویل چې ماته څوک پیسې نه راکوي، داخو دادی تا (اته اویا زره) ډالر ورکړي، یاره که

احمد ګل توتاخېل

رښتیا وایم، تر اوسه پورې ماته په زړه کې دا د یون صیب په باب ډیرې خبرې وې، دا خو چې ده کوم زحمتونه ګاللي، دا خو نور هم ماته په زړه کې ګران

شو، ښه شو چې دا جرګه وشوه، هر څه واضح شول او ښه خو لا داده چې ما تر اوسه د یون صیب په ادرس کومه خرابه خبره نه ده کړې، که نه دا سړی به له ما څخه څومره خفه شوی و، صمد ځاځي هم خپلې خبرې وکړې او ویې ویل چې یون صیب سره زموږ د پرونۍ ناستې هدف هم دا و چې دا مشکل یا غلطفهمي چې پیدا شوې، دا څنګه حل کړو، دلته ځوانان وو، چا به ورته څه ویلي وو، ما هغه غلي کړل، ځلاند ته مې هم وویل چې صبر کوه یو ځل ټول کېنو چې اصلي خبره معلومه کړو، یو بل تن په کې پاڅېدو، غالباً چې لومړی ځل غونډې ته راغلی و او د څلي له ټول داستان او د قرارداد له متن څخه هم سم خبر نه و، هغه وویل دا قرارداد په فني ډول نه دی شوی، دا باید له راډیو ټلویزیون څخه اعلان شوی وای، داو طلبۍ ته وړاندې شوی وای او بیا قرارداد شوی وای، دې کې ډېرې نیمګړتیاوې دي، ده په داسې وخت کې قرارداد ته اشاره وکړه چې قرارداد همدا نن په اصطلاح پایته ورسېده. نېک محمد ولسمل او څو تنو نورو مشرانو هم خبرې وکړې، بیا صمد ځاځي ماته وویل چې که تېره شپه څه خبرې ترخې تروې تبادله شوې وي، زه د هغو ښښنه غواړم، د هغو لس چنده او لس ځله زه ځان ته حواله کوم، فکر وکړه چې هغه خبرې ما ټولې ځان ته کړې دي، ما ویل نه هېڅ خبره نه ده، دا خبرې په کې راځي، دا څلی دی، د ټولو مشترک دی، دې کې طبعاً یوه نیمه خبره تبادله کیږي، جرګه او مرکه د همدې لپاره وي چې دغسې مسلې حل کړي، په پای کې بیا زه پورته شوم او ومې ویل، فکر کوم هر څه واضح شول او چا سره چې کومه پوښتنه او ګرویږنه وه او یا ابهام و، هغه ټول تر یوه ځایه حل شول، اوس راځو د غونډې نچوړ او نتیجې ته، لومړی دا چې تېر قراردادي سره د تړون مطابق قرارداد ختم دی، یو دوه تنه انجنیران به زموږ او دوه تنه به د ده له خوا وټاکل شي، یو دوه ورځو کې به د ده کار وارزوي او پاتې پیسې به یې د شلو ورځو په بهیر کې له تړون سره سمې ورکړو.

دویم،د څلي پاتې کار به چې دویم ساختماني شرکت یې پر مخ وړي، د هغه

کار کې به څوک څنډه او خنډه نه پېښوي، هغه به خپل کار کوي، مشران کولای شي د کار د ښه والي به موخه وخت پر وخت د ځلي کتنه وکړي او د ښه والي لپاره هلته مېشته انجنیرانو ته خپلې لارښوونې وکړي او مشورې ورکړي.
دربېم د ځلي پاتې پیسې چې د پخواني قراردادي پوروړي ګڼل کېږو او یو څه هم داسې چارو ته چې د دویم شرکت لاس ورته نه رسېږي، نو تقریباً ټول اوه لس اته لس زره ډالرو ته اړتیا ده، دا پیسې باید پوره شي. او څلورم وړاندیز مې دادی چې دځلي د پرانیستې لپاره باید یو تدارکاتي کمیسیون جوړ شي چې لویې غونډې ته ترتیبات ونیسي. دې وخت کې حاجي صیب خان محمد باز وویل، (لس زره ډالره) زما له خو اعلان کړه، هغه زیاته کړه زه خبرې نه کوم، ستاسو ټولو خبرې تائیدوم. قدرت الله سهاک هم زما وړاندیزونه تائید کړل، حاجي نذیر احمدزي وویل، زه خو یو غریب وکیل یم، ما پسې (درې زره ډالره) مرسته ولیکه، (درې زره ډالره) مو اصولي صیب پسې ولیکل او دوه زره ډالره ما (یون) ژمنه وکړه.
په دې ډول تقریباً هغه پیسې یو ځل بیا په ژمنو کې پوره شوې چې موږ ورته اړتیا احساسوله. بیا مو د تدارک پر کمیسیون غور وکړ، د هر زون له عمومي قومي شورا څخه لږ تر لږه یو یو تن او که څوک نور په خپله خوښه حاضر وي، هغه هم کولای شي چې د لویې غونډې لپاره د ترتیباتو کمېسیون ته راشي، تقریباً دولس دیارلس تنه شول. زه (یون)، حاجي صیب حکیم خان ځاځی، صمد ځاځی، میرزکوال، حاجي شېر محمد منګل، دوست محمد اجرستانی، توتاخېل، نېک محمد ولسمل، حسیني پشه یي (غیاب کې)، عبدالولي، حاجي عمر او داود شاه نیازی د دې کمیسیون لومړني غړي شولو.
جرګه په خیر او عزت سره پایته ورسېده، تر دې وروسته نور مشران رخصت شول او ما د تدارک کمېټې له غړو څخه هیله وکړه چې د یو څو شېبو لپاره پاتې شي، هغوی پاتې شول، ما ورته وویل چې اوس باید د لویې غونډې لپاره یوه نقشه یا کاري پلان جوړ کړو، ټولو مصلحت وکړ، د دې په خاطر چې اوس

وخت کم دی، عاجله پرېکړه نه شو کولای، نو ما وړاندیز وکړ چې د حاجي صمد ځاځي په کور کې به کېنو، دی به یو ښه ډنډکی هم جوړ کړي، هم به جلسه وکړو، هم به ډنډکی وخورو، خرما او ثواب به دواړه شي، صمد ځاځي وویل، په سترګو، منم یې، ورځ او تعداد راوښیئ. د اسد پر (۴)مه نېټه د چهارشنبې ورځ یوولس بجې په شش درک کې د صمد ځاځي په کور کې د جلسې نېټه وټاکل شوه او ناسته مو په دعایې سره پایته ورسوله. د صمد ځاځي په کور کې مې له ناستې ښخه هدف دا و چې زما او د ده تر منځ چې کومې ترخې خبرې تېرې شوې وې، هغه له منځه لاړې شي.

د ښلې د دویم یا ښکلاییز پړاو چارې

کله چې د حاجي عبدالباري منګل له کوره په خوشالۍ سره راووتو، نو د لویې غونډې د تدارک د نوي کمیسیون غړو ته مې وړاندیز وکړ، اوس خو مشکلات او ناسم پوهاوی تقریباً پایته ورسېدل، راځئ چې لاړ شو، د دې ښلې د دویم پړاو کار ته چې همدا نن شروع شوی، هغه وګورو، ټول خوشاله شول، تقریباً یو نیم سل، دوه سوه متره پلې مزل مو وکړ؛ ښلې او د حاجي عبدالباري منګل کور ډېر سره نږدې وو. ښلې ته ورسېدو، ټوله خوشاله وو. د ښلې چارې چې تازه پیل شوې وې، یو څو زینتي تیږې ایښودل شوې وې، یو تن مسول انجنیر خپل پلان تشریح کړ، ټول سره خوشاله شول، خدای پاماني مو واخیستله او هر یو پر خپله مخه لاړو.

دا مهال د ښلې جوړوونکي نوي شرکت (ستیټ کورپس) مسول انجنیر خپلې خوازې راوړې وې، پخواني خوازه کار ته یې ویلي وو چې خوازې دې پورته کړه، د خوازو جنجال لا پر خپل ځای پاتې و. ده د ټولو هغو خوازو شمېر چې پر ځمکه پرتې وې او په ښلې کې ځوړندې یا نصب وې، یادښت واخیست او د خوازو مالک ته یې زنګ وواهه چې راشه خوازې دې ټولې کړه، هغه د ځمکې د سر یوړلې، خو په ښلې کې بندې لا هماغسې بندې پاتې شوې. تر دې دمخه هم د خوازو مالک ماته یو دوه ځله یادونه کړې وه چې که همدا

خوازې راځخه په کرایه واخلي، ښه به وي، ساختماني شرکت ته مې وویل، هغوی وویل، موږ خپلې خوازې لرو، دا یې سمې تړلې هم نه دي، سبا به بیا ورسره په جنجال کې اخته یو، غم دی چې خلاص یې کړو، ښه به وي، پر خوازه کار مو یو ځل بیا فشار راوړ، خو هغه ځان اخوا دېخوا کاوه، شرکت د ځلي لاندینۍ برخې ته د خپلې خوازې تړل شروع کړل، خو بندو خوازو ورته سخت مزاحمت پېښوه، دوه ورځې دې کې نورې هم ضایع شوې، بله ورځ انجنیر محمد نصیر بهسودوال چې د همدې ساختماني شرکت (ستېټ کورپس) یو فعال انجنیر دی او د ځلي چارې تر ډېره همدی پر مخ وړي، راته زنګ وواهه، یون صیب یو کار مې وکړ چې ستا په کې څه نظر دی؟ ما وویل، ووایه، دې خوازه کار سره یو توافق ته ورسېدو، ما ویل څه ډول؟ ده وویل، د

انجنیر محمد نصیر بهسودوال

ده کومې خوازې چې هلته بندې دي، د هغو تعداد مې واخیست، په همغه شمېر مې ده ته خوازې بېلې کړې، ده ته به موږ خپلې خوازې چې همدا ډول دي، خو تر دې نوي دي، هغه ورکړو او د ده خوازې به موږ ته پاتې شي، چې مقصد دا مشکل حل شي، که دوی ته موږ کېنو، دا څو ورځې نورې هم پر موږ تېرېږي، ځینې هغه خوازې یې چې په کانکرېټ کې بندې دي، مجبور دي هغه اره کړي او یو څه ضایعات ولري، نو ځکه دی ځان اخوا دېخوا کوي، ما ویل دی په کې څه وایي؟ انجنیر بهسودوال وویل، دی خو دېته ډېر خوشاله دی، د ده خو اوله ورځ هم همدا وړاندیز و، ما ویل چې تاسو خپل منځ کې موافق یاست، زه هم درسره موافق یم، خو چې سبا بل

جنجال جوړ نه کړي، ده ویل نه خط مې ترې اخیستی او خط مې ورکړی، سبا راځي او زه ورته له خپل گودام څخه همغه شمېر خوازې ورکوم، سبا همدا کار وشو او په دې ډول د خوازه کار او خوازو ستونزه حل شوه. دوه ورځو کې خوازې له لاندې تر پورته برخو پورې وتړل شوې، د پلستر کار پیل شو، څرنگه چې منار لوړ و، نو د پلستر کارانو سترگو تور خواړه، نو بیا یې یوه شنه پرده ترې راتاو کړه، هم پلستر شروع و او هم لاندې د تیرو کار.
لکه څنگه چې مې دمخه یادونه وکړه، د حاجي عبدالباري منگل په کور کې مو ژمنه کړې وه چې د میزان پر (۴)مه د چهارشنبې پر ورځ به د صمد ځاځي صیب په کور کې کېنو، ما دفتر کې یو څه کارونه لرل، حاجي صیب داود شاه نیازي ته مې وویل چې ما پسې ټلوېزیون ته راشه، دواړه به یو ځای لاړ شو، هغه وویل: سمه ده. له ژمنې سره سم ما پسې ټلوېزیون ته راغی او په څو دقیقو کې د صمد ځاځي صیب کور ته ورسېدو. تر دې دمخه چې کومه بله دردوونکې خبره وه، هغه دا وه چې د یکشنبې پر ورځ چې کله هم موږ د حاجي عبدالباري منگل له کوره رابهر شو او د زاړه قراردادي موضوع یو طرفه شوه، نو هغه پر همغه شپه فیسبوک ته د خپلو ځینو انډیوالانو په واسطه د څلي عکسونه او خپل عکسونه پورته کړي او ویلي یې وو چې مبارک دې وي، څلی مې درته جوړ کړ، بیا یې خپلو ځینې شخصي انډیوالانو او نورو ته هم د فیسبوک له لارې خپل تصویرونه ورلېږلي وو چې یا همدا نشر شوی پوسټ شیر کړي او یا هم له ده څخه د مننې په پار ځانگړي پوسټونه وکړي، ځینو ته یې د پوسټ متن هم ورلېږلی و چې دغه شان پوسټ باید وکړي. کله چې ما د فیسبوک پاڼې کتلې، نو پر څو ایډیانو مې سترگې ولگېدې چې د ځلاند عکسونه او د څلي عسکونه یې پورته کړي وو او له هغه څخه یې ځانگړې منه کړې، هغه ته یې مبارکۍ ویلې، حیران شوم چې دا څه وشول، ځینو بیا هغه ته د مبارکۍ او مننې تر څنگ دا هم زیات کړي وو چې له پکتیا څخه راتلونکو پارلماني ټاکنو ته احتمالي نوماند هم دی. دا مهال ماته یو شمېر ځوانانو

ټلیفونونه وکړل چې دا څلی د څلاند له خوا جوړ شوی، که نورو خلکو یې پیسې ورکړي، له دې څخه څه د مومن خان د ښامار کیسه جوړه شوه، دا موضوع ولې سیاسي یا شخصي شي؟ ما وویل خیر دی لږ اوسېله وکړئ، کېدی شي خپل پوسټونه او ځینې تبصرې بېرته لرې کړي، خو ګورم چې پوسټونه یې نه یوازې لرې نه کړل، بلکې نور یې هم زیات کړل.

ما خپل ضمیر سره یوه مشوره وکړه، پرته له دې چې د چا مشورې تر اغېز

لاندې راشم زړه کې مې وویل، هغه خلک چې په دې کار کې یې تر ټولو زیات معنوي او مادي خدمت کړی، هغه به څه ووایي چې موږ لا ژوندي یو او خلک زموږ په سترګو کې رانںوزي او پردۍ تورې په خپل نامه کوي، دا چې اوس یو شمېر اشخاص د نورو خلکو توره په خپل نامه کړي او د دې څلي د بیا جوړونې پر مسیر او بهیر ګردونه پرېباسي نو بیا به موږ راتلونکي نسل ته په هره برخه کې د یوه رانه تاریخ د وړاندې کولو ژمنه څنګه عملي کړو؟ دا څلی چې خپله د یوه تاریخ انځور ګري کوي، نو د بیا جوړونې تاریخ یې ولې له داسې ستونزو سره مخ شي؟ نو ځکه مې د خپل ضمیر په مشوره دا ګام پورته

کړو چې ملت ته یو وضاحت ورکړم، که څه هم زه پر دې پوهېدلم چې فیسبوکي بحث ته، هغه هم له داسې اشخاصو سره داخلېدل چې له ادبي ژبې او ادبي نزاکتونو څخه څه ناڅه لرې وي، د بازار او کوڅې ژبه کاروي او یو تاریخي بحث د عوامو د خولې ناخبره منطق ته راټیټوي ، دا ټول شیان مې په ذهن کې تېرېدل چې تر ټمر مخکې د ځلي په باب د هرې خبرې رسنیزه کول هم د ځلي کورنیو اصلي مخالفینو او هم یو شمېر تنګنظرو ته د ناوړه ګټې اخیستنې زمینه برابروي، خو پر حقیقت باندې د خاورو شیندلو مخنیوی راته تر دې ټولو خبرو مهم ښکارېده، نو ځکه مې دغه لاندې وضاحت په فیسبوک کې له خپلې ایډي څخه پورته کړ:

Mohammad Ismael Yoon added 3 new photos.
July 25 at 1:56am ·

د نجات ځلي په باب
یو وضاحت او عامه پوهاوی
د (۱۳۹۵) ل کال د میزان میاشتې پر (۲۳)مه نېټه د نجات ځلي د بیاجوړونې د بشپړ بېړه کېښودل شوه، له هغې مودې تر دې دمه نږدې لس میاشتې تېرېږي. په دې بهیر کې یو زیات شمېر هېوادپالو او ملتپالو افغانانو د دې ځلي د جوړونې لپاره مالي او معنوي هلې ځلې کړې او یو شمېر ځان غوښتونکو او ځان ځلوونکو بیا نه یوازې دا چې مرسته یې نه ده کړې، بلکې خنډونه یې هم پېښ کړي وو او ان د ځلي د جوړېدو په چارو کې یې خنډونه هم رامنځته کول، اوس چې د ځلي د جوړېدو چارې (نوي سلنه) بشپړې شوې او پر پاتې برخو هم چټک کار روان دی، یو شمېر شهرت غوښتونکو بیا هلې ځلې پیل کړې چې دا ملي او ولسي کار د خپل ځان په نامه تمام کړي. له نجات ځلي څخه یې د مومن خان د بشاملر کیسه جوړه کړې او هر څوک فیسبوک کې د نورو تورې په خپل نامه څېروي. له ټولو هېوادوالو څخه هیله کوو چې نه د ساختماني شرکت، نه د ټیکه‌دارانو چې د پیسو مقابل کې یې کارونه ترسره کړي او نه زما (یون) په ګډون ددې ځلي د جوړونې چارې کوم یو شخص، سازمان یا ډلې ته منسوبې کړي.
ددې ځلي د جوړونې د چارو ټول جزیات د یوه منظم راپور په بڼه ترتیب شوي، چې یا به یې د ځلي د پرانیستې پر ورځ، یا هم تر هغې ورځې یوه ورځ وړاندې یا وروسته د ځلي د ټولو جوړوونکو حضور ته وړاندې شي او د هر هغه شخص یادونه او قدرداني به وشي چې د ځلي د جوړېدو له پیله بیا تر پایه یې په دې بهیر کې معنوي او مادي مرسته کړې. د ځلي تر پرانیستې وړاندې چې هر شخص، ډله، ټولنه، شورا یا ګوند، ساختماني شرکت، ټیکه‌دار یا مزدورکار د ځلي د جوړونې چارې ځانته منسوبوي، دا عمل د غلاتي وړ دی او ټول باید ددې ډول درواغجنو او ځان خوښو اشخاصو پر وړاندې واحد او قوي دریځ خپل کړو.
په درنښت
محمد اسمعیل یون

کله چې دا پوسټ پورته شو، نو اکثرو هېوادوالو یې تائید او هر کلی وکړ، خو

د ساختماني چارو قراردادي چې د دې ځلي جوړونه يې د ځان لپاره د تبليغ او کمپاين د يوې وسيلې په توګه کاروله، له ځنډ، تامل او تحمل پرته ډېر ژر غبرګون وښود او زما پر پوسټ يې دغه لاندې تبصره وکړه:

Rahmatullah Zaland

يون صيب! ته نه سترګي لري نه منطق که تا سترګي لرلی نو زما سره قرارداد موجود دی نوهم ما د تاجکو اخطارونه جنګونه او نسبي زغملی دی نوهم د کار په وخت کي هر چا ليدلی يم ، نوهم د ترروکاتو د قانون مطابق هر جوړونکی شرکت حق لری چي خپل جوړ شوي ساختمان د جوړيدو امتياز ځان ته منسوب کړي، ته نه پوهاند نه موهاند ته تر اوسه د ترروکاتو په قانون نه پوهيږي، ته نه فکر لري نه د فکر کولو هوډ، زه هغه استاد درته وراندي کړم چي تا د خپل ښځه کنيز متعصب ګوند لپاره په دي ځلي کمپاين کاوه او ما دي مخه ونيوه.
ته او خداي چي يو ملي شخص دومره ورورکی وی لکه ته ،ته هم د مليتوب دعوه لري؟ ملي سړی به داسي وی، ته نه متر يی متر کيداي ئي ته څوک يی چي ته ځان د هر څه مدعي بولي؟
څه ګران ووروکيه کمکيه 'جرګه' شادي کبوه او خپل اصليت ته مراجعه وکړه.
نور داسي بد ونکړي

Like · Reply · 1 · 42 mins

وريسې يې نورو هېوادوالو ته د ځواب په ترڅ کې هم، ماته سپکې سپورې ويلې وې، له هغې جملې څخه يې اصولي صيب ته د ځواب په ترڅ کې ويلي وو:

Rahmatullah Zaland

د اصولي صيب بعضي نقاط حقيقت لري خو بعضي نقاطو کي يی افراط کړيدی، خو يون يکي هيڅ رول نه درلود تولي چارې يی ما پر مخ وړي او له ځان څخه مي هم پيسي يکي مصرف کړيدی چي د افتتاح په ورځ به يی اسناد ارايه کړم
نوهم دې ساحي ته هيڅ پښتون نتو راتللی او هيڅوک د تاجکو له لاره نه حاضريدل چي د ځلي چار پر مخ بوسی زه د سر په بيه ورته ودريدم نه پوهيږم چي پښتون قوم ته زما قرباني ولي اهميت نلري؟؟ ما يی په بوه ټيه کي بيزاين وکړو او د ټيي مي خط واجارو ....
اوس يی ومنی چي يون دروغ واي

Like · Reply · 4 · July 25 at 6:37am · Edited

همداسې يو شمېر نورو کمنټونو او نظرونو کې چې اکثره د همدې ډول اشخاصو له خوا له خپلو يا مستعارو ايډيانو څخه خپاره شوي وو، هم ماته ډېرې سپکې سپورې ويل شوې وې، چې ما ورته هېڅ ځواب ور نه کړ او دلته يې راوړل هم ضروري نه بولم، خو د دې ځو خبرو يادونه مې ځکه وکړه چې کېدی شي زما په شان يو شمېر نور هېوادوال، چې د خدايي خدمتګارۍ په رول کې واقع شي، داسې ښکنځلو سره مخامخ شي، نو ورته په کار دي چې

خپله اوسپله ورته لوړه وساتي.

په داسې حال کې چې د تا ویلو او ما ویلو، کنځلو، تائید او رد خبرې هم روانې وې، موږ خپل کار ته هم له کوم ځنډ پرته دوام ورکاوه، کله چې د چهارشنبې پر ورځ، غرمه مهال د صمد ځاځي کور ته ورسېدو، نو له ژمنې سره سم، لس دولس تنه مشران راغلي وو. نېک محمد ولسمل، حاجي محمد حکیم ځاځی، داود شاه نیازی، میرزکوال، حاجي عمر، حاجي زمان، انجنیر دلاور توتاخېل، احمدګل توتاخېل او یو څو تنه نور مشران راغلي وو. لومړی مو پر خپلې اصلي موضوع بحث پیل کړ، د ځلي د پرانیستونکې غونډې لپاره مو درې کمېټې جوړې کړې: امنیتي کمېټه چې میرزکوال صیب به یې مشري کوي، ولسي کمېټه چې حاجي داود شاه نیازی به یې مسولیت لري او فرهنګي کمېټه چې زه (یون) به یې چارې سمبالوم، هر څوک یانې هره شورا حق لري چې دې کمېټو ته خپل غړي وروپېژني. د کمېټو د مشرتوب پر سر طبعاً په زړونو کې پوره توافق نه و، خو ظاهراً ټولو موافقه وکړه، د خلکو د خبرونو لپاره ما یوه فورمه جوړه کړې وه، چې شکل یې په دې ډول و.

ګڼه	نوم	شخص یا بنسټ	د کسانو احتمالي شمېر	لاسلیک

له دې فورم څخه زما هدف دا و چې هره شورا یا یې مشر دعوه کوي چې ما سره دومره خلک دي او دومره دي، خو د غونډو پر مهال بیا له هغوی څخه پنځه سلنه هم حاضر نه وي، نو که لاسلیک ورڅخه واخیستل شي، ژمنې ته به نور هم ژمن شي. دا ماته ډېره پخه تجربه ده چې د ژمنې او عمل تر منځ ډېر زیات واټن موجود وي، په دې خاطر چې ژمنه پر عمل بدله شي او د لویې غونډې پر ورځ د ګډونوالو کمښت احساس نه شي، نو لیکلې ژمنه په کار ده، ما دا هم وویل چې که سړی د خپلې لیکلې ژمنې لس سلنه هم عملي کړي، بیا به هم موږ یوه بریالۍ غونډه ولرو، د غونډې پر مېکانېزم مو هم پوره بحث وکړو، تر ډېر بحث وروسته ناست کسان په جدول کې د خپلې ژمنې لاسلیک

ته حاضر شول. صمد ځاځي له ژمنې سره سم ښه خوندور (ډنډکی) تیار کړی و، هر څه پرېمانه وو، ویې ویل بازاري ډوډۍ مې درته ځکه رانه وړه چې څه تاسو غوښتي وو، هغه شان کار مې وکړ، مور ووېل سم کار دې کړی، خوند یې په همدې کې دی، د بازار ډوډۍ هر وخت پیدا کېږي، خو دا خوندوره ډوډۍ هر چېرته نه وي، پوره خوند په کې و. تر ډوډۍ وروسته مې ټولو ته مخ راواړوه، ما ویل یوه خبره بله هم په ضمني ډول یادوم، تر ډوډۍ وړاندې او د جلسې پر مهال مې ځکه یاده نه کړه، چې خبره ډېره پیکه او بې خونده وه، ما ویل هسې نه چې زموږ مجلس بې خونده او یا د ډوډۍ خوند پیکه کړي. صمد ځاځي وویل، زه پوه شوم چې ته څه یادوې، زه ټولو باندې خبر یم، چندان ښه کار نه دی شوی، که یاده نه شي، ښه به وي، ما وویل، یادول یې ځکه ضروري دي چې کېدی شي ځینې دوستان پرې خبر نه وي، دوی هم باید خبر شي، که سبا څه خبره شي، بیا به دا مشران وایي چې موږ خو په دې بهیر کې شامل وو، موږ ته خو به دې یو احوال راکړی و. ما د انجنیر ځلاند نظر ورته ولوست، ټول ډېر خفه شول، بیا صمد ځاځي وویل، کاشکې تا هېڅ ځواب نه وای ورکړی، همداسې دې پرې ایښی وای، که تا څه نه وای لیکلي، نو هغه به ولې داسې څه لیکل، ښه یې نه دي کړي، خو تا هم باید ځواب نه وای ورکړی. ما وویل، هغه خو ټول څلی په خپل نامه کړی او دا خلک چې تر دې دمه یې دا څلی رارسولی، د هغوی حق یې هم تلف کړی، ما فقط یوازې وضاحت ورکړی او دا مې هم ویلي چې زما په شمول هېڅوک حق نه لري چې د څلي چارې ځان پورې وتړي، لومړی دا خبره خو هغه مطرح کړې وه، ما یوازې وضاحت ورکړ. بیا مې وویل، د دې خبرې یادول په دې مانا نه دي چې زه د خپل ځان ځواب نه شم ویلای، هدف مې دا و چې دا ښاغلی ځان ته ځاځی وایي، اول به یې ځاځي د ځاځیتوب جرګې ته راکاږي، بیا پکتیاوال د پکتیاوالۍ او بیا پښتانه د پښتونولۍ، که دا ټول د یوه شخص د خولې مزي نه شي ټینګولی، نو بیا زه خپله پوهېږم چې د ځان دفاع څنګه وکړم. ټوله جرګه

ورته په غوصه شوه، خو صمد ځاځي وویل چې هېچا ته اړتیا نه شته، موږ ځاځیو کې د دې جرئت شته چې دې ډول خلکو سره څنګه حساب و کتاب وکړو. هغه شخص پر ځای پرېږده چې څه ډول شخص دی، دلته راغلی و، ماته یې وویل چې داسې کار مې کړی دی، ما ورته وویل چې ښه دې نه دي کړي، اوس تاته وایم چې هم د ځاځیو په توګه ناغې ته تیار یو، هم د پکتیاوالو په توګه او هم د پښتنو، هره ناغه چې ته وایې، موږ یې ادا کولو ته تیار یو. تر دې وروسته څه نورې خبرې هم وشوې، ځینو دوستانو په لست کې د خلکو شمېر ولیکه او لاسلیک یې کړ، بیا مو دعا وکړه او جلسه ختمه شوه. زه د ټلوېزیون پر لوري راغلم او مازیګر مهال د ځلي لیدو ته ورغلم، په دې جلسه کې مو ژمنه وکړه چې د اسد پر (۹)مه نېټه د دوشنبې پر ورځ به بله جلسه مازیګر څلور بجې په ژوندون ټلوېزیون کې وي. د صمد ځاځي له کوره په خوښۍ راووتو.

د ساختماني چارو د بشپړتیا ارزونه

د اسد پر لومړۍ نېټه، د یکشنبې پر ورځ د حاجي عبدالباري منګل په کور کې له کړې ژمنې سره سم مې دوه ورځې وروسته له انجنیر سالم اخندزاده، انجنیر دلاور توتاخېل او انجنیر نذیر عظیمي څخه هیله وکړه چې درېواړه د څلي چارې وارزوي او موږ ته خپل لیکلی نظر راکړي، انجنیر صیب سالم او انجنیر دلاور یوه ورځ وروسته د کار ساحې ته لاړل، نقشه او خپل انجنیري وسایل یې ځان سره واخیستل، خو انجنیر نذیر عظیمي پکتیا ته تللی و، ماته یې ټلېفون کې وویل چې دوی دواړه دې وګوري، ما خو هسې هم څلی کتلی، بیا به یې هم وګورم او بیا به درسره خپل نظر شریک کړم، انجنیر سالم او انجنیر دلاور ماته په ټلېفون کې وویل چې ډکون پاتې، د څلي داخلي زینه پاتې، البته یوه برخه یې شوې هغه هم نیمګړې، د څلي بهرنۍ خوا زینه پاتې، برق پاتې او ځینې واړه متفرقه کارونه یې کندو کپر پاتې دي، خو د څلي قطر او لوړوالی تقریباً د نقشې مطابق ترسره شوی، البته د کیفیت لپاره یې د چک وسایل نه لرو، خو دا کار یې دومره بد نه برېښي، ما ویل ستاسو لیکلی نظر بیا په یوه پاڼه کې غواړم. دوه ورځې وروسته انجنیر عظیمي زما دفتر ته راغی، هغه وویل، هغه ورځ په سفر وم، اوس څه وکړم؟ ما ورته وویل، که څلی یو ځل چک کړې ښه به وي. بیا چې هغو نورو انجنیرانو خپل لیکلی نظر راکړ، تاسو به هم

خپل نظر پرې ولیکئ، هغه ویل سمه ده، زه په خدمت کې یم، هغه رخصت شو، پنځه شپې ورځې وروسته هغوی خپل لیکلی نظر راوړ او انجنیر صیب عظیمي هم پرې خپل نظر ولیکه، دا لیکلی نظر په دې ډول دی:

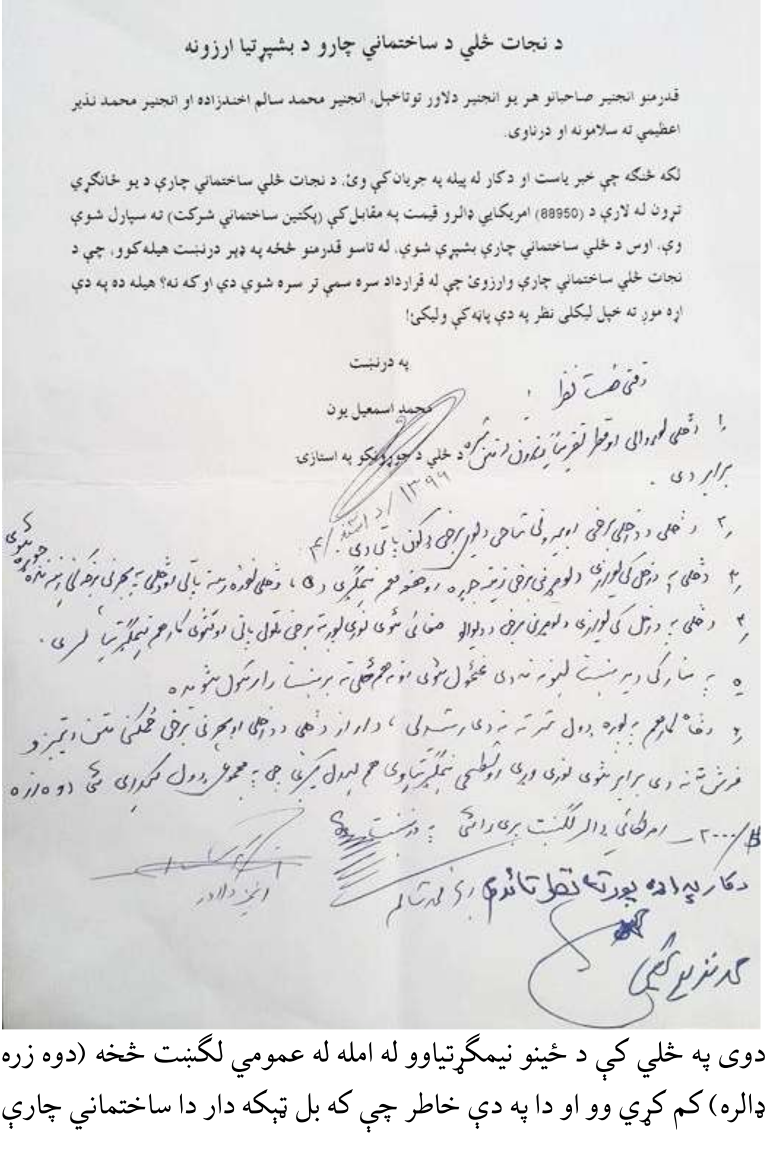

د نجات ځلي د ساختماني چارو د بشپړتیا ارزونه

قدرمنو انجنیر صاحبانو هر یو انجنیر دلاور توتاخیل، انجنیر محمد سالم اخندزاده او انجنیر محمد نذیر اعظیمي ته سلامونه او درناوی.

لکه څنګه چې خبر یاست او د کار له پیله په جریان کې وئ، د نجات ځلي ساختماني چارې د یو ځانګړي تړون له لارې د (88950) امریکایي ډالرو قیمت په مقابل کې (پکتین ساختماني شرکت) ته سپارل شوې وې. اوس د ځلي ساختماني چارې بشپړې شوې، له تاسو قدرمنو څخه په ډېر درنښت هیله کوو، چې د نجات ځلي ساختماني چارې وارزوئ چې له قرارداد سره سمې تر سره شوې دي او که نه؟ هیله ده په دې اړه موږ ته خپل لیکلی نظر په دې پاڼه کې ولیکئ!

په درنښت

محمد اسمعیل یون

دوی په ځلي کې د ځینو نیمګړتیاوو له امله له عمومي لګښت څخه (دوه زره ډالره) کم کړي وو او دا په دې خاطر چې که بل ټېکه دار دا ساختماني چارې

پوره کوي، نو پر دې برخه لږ تر لږه دوه زره ډالر لګښت راځي.

تر هغه وروسته زه قراردادي ته د پیسو د ورکړې په لټه کې شوم، حاجي خان محمد باز او نذیر احمدزي ته مې زنګ وواهه چې خپلې ژمنې پوره کړه، اصولي صیب لا دا مهال په بهر کې و.

یوه دوه ورځې وروسته انجنیر نذیر عظیمي چې د پکتیا له یوې درنې تاریخي کورنۍ څخه دی او لکه څنګه چې مې یادونه وکړه، د څلي د تړون له پیله بیا تردې دمه یې د دې څلي د جوړونې بهیر تعقیب کړی، له یو بل انجنیر صاحب سره ټلویزیون ته راغی، ماته یې وویل: ((یون صیب! زه چې د دې څلي جوړېدو ته خوشاله وم، دوه علتونه وو، یو خو دا د ټولو افغانانو په تېره بیا د پښتنو د مبارزو او ویاړونو یو سمبول دی او بل دا چې زما نیکه خپله د هغو اربکیو د لښکر مشر و چې د سقاوي اړو دوړ په له منځه وړلو کې یې له نورو مشرانو سره ښه پوره ونډه لرله، نادرخان بیا هغه ته د بهادرۍ مډالونه هم ورکړل، تر اوسه مې تاته نه ویل، خو اوس مې ځکه یادونه وکړه چې څلی نور په جوړېدو دی او ماته ډېر خوند راکوي، هغه ماته وویل چې زما نیکه (وکیل حاجي عظمت) نومېده او له نن (۱۳۹٦ل) کال څخه (۸۷) کاله مخکې دیو زر(۱۰۰۰) کسیز لښکر مشر و، ما هغه ته ونه ویل چې کېدی شي زه په دې باب کوم کتابګوټی ولیکم، ما ویل د مډالونو عکسونه یا عملاً مډالونه یې شته؟ هغه وویل، هو شته، زه به یې عکسونه په (وټس اپ) درته درولېږم. دوه ورځې وروسته یې د هغه د مډالونو عکسونه راولېږل.

۴
فرمان پادشاهی

صداقتمند عظمت خان ... !

بفداکاری وصداقتیکه ابراز داشته اید شما را برتبهٔ

... ملکی ... فرمان هذا ارشاد

می نمایم که ...

دغه مډالونه چې تاسې ګورئ د غازي محمد نادر خان له خوا د هغه د واکمنۍ پر مهال (وکیل حاجي عظمت خان) ته د سقاوي واکمنۍ د له منځه وړلو په پار ډالۍ شوي دي.

زه د دې ترڅنګ چې د پخواني قراردادي د حسابونو پر تصفیې مصروف وم، د ځلي د پاتې کارونو چټکولو ته مې هم زیاته توجه کوله. کله چې د عبدالباري منګل په کور کې غونډه وه، تر هغې یوه ورځ وړاندې زه او انجنیر محمد نصیر بهسودوال خوشال مېنې ته لاړو چې د ځلي لپاره وطنۍ

غرنۍ ښکلې تيږې خوښې کړو، د پلتخنيک درې لارې ته ورڅېرمه د تيږو يوې ډېرۍ ته ودرېدو، څو تنه ځوانان راپاڅېدل، موږ سره يې ګرم ستړې مشې وکړل، زموږ په ليدو ډېر خوشاله شول، سملاسي يې ټيلفونونه راويستل، يادګاري عکسونه يې واخيستل، موږ ته يې وويل د څه لپاره راپېښ شوي ياست؟ ما وويل دغسې د نجات څلي لپاره مو يو څه ښکلې تيږې په کار دي، ده وويل، د نجات څلی خو زموږ خپل څلی دی، زما نوم (محمد اسلام) دی، زه د تيږو پنځه کانونه لرم او دلته دې څو دکانونو ته هم زه تيږه ورکوم، زه به درته ډېره ښه تيږه راوباسم، څلی زموږ خپل دی، زه يې هره ورځ کارونه ګورم، ان د پرانيستې پر ورځ هم زه په مظاهره کې حاضر وم. بيا يې د تيږو د توږلو او پرې کولو فابريکې ته بوتلو، هغه مو هم وکتله، محمد اسلام ته مو وويل چې راځه موږ سره يو ځای څلي ته لاړ شو، چې عملاً ځای وګورې او پر همغه اندازه ورته تيږې برابرې کړې، هغه مو ځان سره څلي ته راوړ، هغه ځای وکوت، بيا زه (يون)، انجنير محمد نصير بهسودوال، د پلستر يو ټيکه دار او محمد اسلام ژوندون ټلويزيون ته راغلو چې له محمد اسلام سره د تيږو پر يو لومړني قيمت موافقې ته سره ورسېږو.

انجنير محمد نصير بهسودوال او محمد اسلام د تيږو پر قيمت توافق ته ورسېدل، په دې شرط چې شګه او سمنټ به د ساختماني شرکت وي، تيږه او نور کار به د کار له پيله بيا تر رنګ او سولونې يا ځلونې پورې د محمد اسلام پر غاړه وي، يو متر (عرض ضرب لوړوالی) د (۸۰۰) افغانۍ شاوخوا يې د زينتي تيږې پر قيمت او د ګوټ يا نوش تيږې يې چې فابريکه کې توږل کېږي، تر دې پر يو څه لوړ قيمت تفاهم ته سره ورسېدل، خو پر دې يې هم توافق وکړ چې دا قيمت وروستی نه دی، د يو څه لوړوالي او ټيټوالي احتمال په کې شته. محمد اسلام وويل: زه به سبا ته د کار لپاره يو څه تيږه راولېږم. ما د قيمت په باب ځکه څه ونه ويل، چې د دوی دواړو تر منځ توافق و، يو پيسې ورکولې او بل کار کاوه. تر دوه ورځنې ځنډ وروسته د څلي د

بهرني ډیکور عملي کار پیل شو.
نور نو د څلي کار ښه په منظم ډول روان شو، د لس مترو لوړوالي په کچه (تر لومړني پیک پورې) د تیرو او پاس د پلستر کار روان و. د څلي داخل کې د ډکون کار هم خلاص شو او بهرنیو برخو ته هم خاورې راوړل شوې. د څلي چارې په منظم ډول روانې وې، موږ د اسد پر (۴)مه د صمد ځاځي په کور کې ژمنه کړې وه چې د اسد پر (۹)مه به ژوندون ټلوېزیون کې بیا سره کېنو او کارونه به تعقیبوو. د دوشنبې ورځ مازیګر څلور بجې په ژوندون کې سره جرګه شولو، له صمد ځاځي پرته نور تقریباً اکثره هغه کسان راغلي وو چې د لویې غونډې لپاره د تدارک کمیسیون غړي وو، لکه احمد ګل توتاخېل، داود شاه نیازی، نېک محمد ولسمل، میرزکوال او ځینې نور دوستان، دې غونډې ته راغلي وو. میرزکوال (د لویې پکتیا د ځوانانو جرګه ګۍ) یو دوه تنه ځوانان هم رابللي وو چې یو یې (سرتېرصیب) د جرګې مشر او بل یې د مشرتابه غړی ګڼل کېدل. سره له دې چې موږ په تېره غونډه کې پرېکړه کړې وه چې یوازې په ترتیب شوي جدول کې له شوراګانو او بېلابېلو بنسټونو څخه چې د څلي د بیا جوړونې په پرانیستونکې غونډه کې برخه اخلي، له هغو څخه به لیکلې ژمنه اخیستل کېږي، نور تشریحي او توضیحي بحث ته اړتیا نه شته، که څوک نه راځي، نه دې راځي. کله چې عام توافق وشو او له ځینو شوراګانو څخه یو څه ژمنه هم اخیستل شوې وه، خو اساسي کار نه و شوی، تقریباً په همغه نقطه کې وو چې تېره چهارشنبه وو، یانې په پنځو ورځو کې کوم خاص پرمختګ نه و شوی، پر لویې غونډې توافق دوام پیدا کړ، خو دې نویو ځوانانو خپل خپل شرایط وړاندې کړل، ویې ویل چې د دې غونډې ټولې چارې په تېره بیا فرهنګي چارې باید موږ ته وسپارئ. موږ ټول کار خپله کوو هسې نه چې پر موږ څوک سیاسي تجارت وکړي، هغه بل ځل هم پر موږ تجارت وشو، موږ د نورو د لاس اله شولو او دا ځل موږ ځوانان نه غواړو د چا د لاس اله شو، موږ سره د ځوانانو شل شوراګانې دي. (سرتېر صیب) وویل چې زه یې د ګډې

جرګه ګۍ په راس کې یم، دا یې هم وویل چې موږ ته باید ټوله اجنډا راکړل شي، څوک خبرې کوي؟ په ځلي کې د چا نومونه راځي؟ عمومي راپور څوک وایي؟ د راپور متن څه شی دی، مشران چې پر سټیج ودرېږي، هغه څوک دي؟ د هغوی د انتخاب صلاحیت د چا په لاس کې دی؟ او داسې نورې پوښتنې، دوی وویل: موږ کې د دې وړتیا شته چې د سټیج چارې هم په خپله پرمخ یوسو، راپور هم وړاندې کړو او که داسې نه وي، موږ نه غواړو چې د انضباطانو په توګه هلته ودرېږو او خلک پر موږ سیاسي تجارت وکړي، دوی دا هم وویل چې په تېره غونډه کې هم موږ ډېره قرباني ورکړې او د ډېرې د ایښودو پرمهال مو په خط اندازۍ کې هم ونډه اخیستې وه. کله چې د غونډې برخوالو د دې دوو ځوانانو دا لوړې غوښتنې واورېدې نو چندان ښې پرې ونه لګېدې، ولسمل صیب، داودشاه نیازي او نورو ټولو ورته وویل چې دغه درې کمېټې دي، تاسې خوښه چې په هره یوه کې ځان تنظیموئ، درې واړو ته خپل خپل استازي معرفي کوئ، یوې ته یې معرفي کوئ، هر څه چې تاسې غواړئ. هغوی وویل، موږ نه غواړو چې څوک زموږ پر سر تجارت وکړي، موږ نورو کمېټو ته نه ځو، فرهنګي کمېټه ټوله موږ ته راکړئ، تاسې ترې خلاص یاست، موږ شعارونه، بینرونه او ټول شیان خپله تنظیموو، زموږ جرګه ګۍ کې ټول پر کار پوه کسان شته، د سټیج چارې هم موږ سمبالوو، له هغې پرته موږ حاضر نه یو چې په بله کمېټه کې کار وکړو، بیا موږ خپله پوهېږو چې څه وخت دا ځلی پرانیزو، پر همدې ورځ که به بله ورځ. زه ورته تر دې مهاله غلی وم، ما چې د دې دوو تنو وینا واورېده، چې په وړو کې یې شګه ده، ما وویل: ((ځوانان حق لري چې په هره مسله کې ځان شامل کړي، خو ځینې مسایل داسې دي چې له سره باید تعقیب شي او بل موږ هم په دې پوهېږو چې شوراګانې څه مانا؟ کیفیت او کمیت یې څومره دی؟ دا چې د ځوانانو د شلو شوراګانو د همغږۍ لپاره یوه بله جرګه ګۍ جوړه شوې، دا په دې مانا ده چې د نظر اختلاف شته چې شل شوراګانې جوړې شوې دي، خو همغږي په کې

نه شته، بل د هر ولایت شوراګانې په تېره بیا د ځوانانو ټولنې هم موږ ته معلومې دي چې یو بل په اسانۍ سره سره نه شي زغملای، بل د نجات ځلي په پرانیستې غونډه کې د ځوان او زوړ ،سمت، قوم او قبیلې خبره مطرح نه ده، هدف دادی چې څوک فعال ګډون کولای شي هغه دې راشي، بله خبره داده چې داسې کوم تضمین موجود دی چې یوې مشخصې جرګه ګۍ ته هر څه وسپارل شي او هغه یې په ښه ډول ترسره کړي؟ سرتېر صیب وویل، موږ ته به څوک تضمین راکړي چې تاسې یې تر موږه په ښه ډول ترسره کولای شئ؟ نو زه چې پوه شوم چې دا ځوانان په ډېرو لوړو پوړیو کې دي، ما وویل، وروره! په لویه پکتیا کې د ځوانانو ډېرې ټولنې شته، په لوی ننګرهار او همدارنګه په کابل، لوی کندهار او نورو سیمو کې، دا چې د دې ځلي په باب موږ ټولو سره داسې بحثونو ته داخل شو او د دوی توافق ترلاسه کوو، دا نو کلونه کلونه وخت غواړي، اوس لنډه خبره داده چې جرګې سره دې مشوره وکړه چې غونډه کې ګډون کوي که نه او که بیا مو موافقه راغله، نو بیا ټولو کمېټو ته خلک معرفي کړئ، ځوانانو

حاجي داود شاه نیازی

باندې زما دا خبرې ښې ونه لګېدې، ویل یې موږ ماسترۍ لرو، د چارو ادارو کې کار کوو او داسې نورې خبرې یې هم وکړې. په پای کې داود شاه نیازي ورته وویل، وروره! زه (دوه) ماسترۍ لرم او دا هر یو چې دلته ناست دی، دا ځان ته یو څه وایي، خو دې دوو ځوانانو د مجلس ډېر وخت ونیو، بیا یې خدای پاماني واخیسته او لاړل. دا مهال میرزکوال ته ما وویل چې تاسو بیا له سره د مشورو لړۍ پیلوئ او که د ځلي پرانیستو ته تیاری نیسئ، هغه وویل، دا

تېروتنه له ما څخه شوې وه، دا مې خپلوان وو، ما ویل چې خپلوان دې دي، خو ستا استازولي یې بس وه کنه. احمد گل توتاخېل هم په قهر شو، ویې ویل، د ځوانانو ټولنې په هر کوڅه کې دي، نو هر یو سره به موږ دومره بحث کوو، ما وویل خیر اوس به دویم بحث ته راشو. قاضي صیب عمر ببرکزی ځدراڼ چې زموږ د غونډې په نیمايي برخه کې راغلی و او هغه مو په دې خاطر رابللی و چې د ببرک خان ځدراڼ د سیمینار په باب ورسره وغږېږو، د صمد ځاځي په کور کې مو په ضمني ډول یادونه کړې وه چې د ځلي تر افتتاح دمخه باید د ببرک خان ځدراڼ د اتلولیو په باب یو علمي سیمینار جوړ کړو، نو ځکه خو حاجي داود شاه نیازي صیب د ببرک خان ځدراڼ لمسي (عمر ببرکزی صیب) ته بلنه ورکړې وه، ما وویل، راځئ چې پر همدې دویمه برخه وغږېږو، ببرک زي صیب ته مو وویل چې د غازي ببرک خان ځدراڼ د اتلولیو په باب باید یو علمي سیمینار جوړ کړو، سیمینار به د ملي تحریک په کوربه توب او د پکتیا د ولسونو په همکارۍ جوړېږي، هغه ډېر خوشاله شو، هغه ته مو څلور پنځه موضوعگانې ورکړې چې د علومو اکاډمۍ ځینو غړو ته یې ورکړي چې هغوی پرې لیکنې وکړي او خپله د کورنۍ غړي یې د ده په شمول هم باید پرې خبرې وکړې، ځکه چې د غازي ببرک خان ځدراڼ په اړه کتابونو کې لیکل شوي مواد خورا کم، خو دخلکو په زړونو کې زیات دي. د سیمینار لپاره مو د اسد (۱۹)مه نېټه وټاکله او دا مو هم وویل چې د اسد پر (۱۳)مه نېټه د جمعې پر مازیگر به یو ځل بیا پر (۴-۵) بجو همدلته راټولېږو. پر همدې توافق وشو. د دې تر څنگ چې پر سیمینار هم کار روان و، د ځلي کار مې هم هره ورځ له نږدې څاره.

تقریباً د لس دولس ورځو په بهیر کې د پلستر کارونه پایته ورسېدل او د تیږو کار هم مخ پر راټولېدو شو، دا مهال ځلي ته د اړوندو کړکیو او دروازو په لټه کې شوم. په شاه شهید کې څو فلز کارانو باندې وگرځېدو، په یوه کتلاک کې مو څو بیلگې خوښې شوې او فرمایش مو ورکړ، فلزي کړکیو او دروازو باندې

ځکه توافق ته ورسېدو چې د دې کړکیو د خرابېدو امکانات کم دي، که نه تر دې دمخه زه دوه ځلې ننګرهار ته په همدې خاطر لاړم چې هلته په (درونټه) کې د (شوې) له لرګي څخه ډېرې ښې تاریخي او نقشي دروازې او کړکۍ جوړېږي. هغوی سره مې خبرې هم وکړې، هغوی خپل نرخ راکړ، ویې ویل چې وخت په کې ډېر لګېږي، موږ ه یوه دروازه تقریباً په دوو میاشتو کې درته جوړولای شو، لرګي له پاکستانه راوړو، لرګي باید وچ شي، خو ډېرې خبرې یې په کې راوویستې، یو فټ یې تقریباً په (دوه نیم زره افغانۍ) یا (څلور زره پاکستانۍ کلدارې) محاسبه کړ، دا دروازې او کړکۍ ډېرې قیمته تمامېدې، او وخت یې هم ډېر غوښته، خو زما زړه و چې همدا کړکۍ او دروازې جوړې کړو، خو کله چې مې د کړکیو په باب له انجنیرانو سره مشوره وکړه، هغوی وویل، دلته باد و باران وي، واورې وي، ګردونه وي، هغه زینتي دروازې هغه شان کورونو او ځایونو کې لګول کېږي چې اوبه ور ونه رسېږي، کله چې اوبه ورسېدې، هغه پړسېږي، لمر یې هم خرابوي، نو ژر له منځه ځي، بیا څوک دي چې دا دروازې او کړکۍ بدلې کړي. د دوی دلیل او منطق پر ځای و، نو ځکه ما هم له فلزي کړکیو سره موافقه وکړه، څلورو پنځو ورځو کې کړکۍ تیارې او پر خپل ځای نصب شوې.

کله چې موږ د ځلي د دویم پړاو کارونه پیل کړل، نو همدا مهال هغه سړک ته متوجه شوم، چې د حضوري چمن له ختیزې څنډې څخه د ځلي پر لوري راغلی او پر ځلي د کار له پیله تر اوسه بند دی. ما مخکې فکر کاوه چې حکومت دا سړک د امنیتي دلایلو له مخې بند کړی، ځکه په پورتنۍ برخه کې یې یو امنیتي چک پوسټ هم دی، په سیمه کې مې له یوه ترافیک څخه پوښتنه وکړه، چې دې لاره کې خو هېڅ مشکل نه شته، دا ولې نه خلاصوي؟ هغه وویل کله چې د ځلي کار شروع شو، نو د همدې سړک پر وروستۍ برخه کې چې ځلي سره وصلېږي، فاصله له هغو نورو څلورو سړکونو څخه یو څه کمه ده، کله چې دلته موټر راشي، نو څنډ سره مخامخېږي، نو ځکه مو دا سړک

بند کړی، کېدی شي امنیتي او نور دلایل هم ولري.

دلته نو تقریباً د لس مترو په اندازه یو ځای همداسې ناجوړه پاتې، کله چې دا سړک جوړېده، نو دلته باید د لس مترو په پلنوالي او د پنځه شپږو مترو پر اوږدوالي یو وړوکی پل ګوتې جوړ شوی وای چې دا سړک یې مستقیماً د جادې پر لوري له غځېدلي لوی واټ سره وصل کړی وای، ما ویل عجیبه کار دی د پنځه شپږ متره پله لپاره دا لار، دومره ځنډ ترلې پاتې، ترافیک راته وویل، صیب که تاسو یو چاره وکړئ، دغه پل ګوتې هم جوړ کړئ، ډېره به ښه شي، ما ویل دا د چا کار دی؟ ده وویل د ښاروالۍ مربوط دی، ما ویل که شخصي یې څوک جوړ کړي، اجازه به ورکړي، هغه وویل کېدی شي ور یې کړي، خو دا د ښاروالۍ په ماسټر پلان کې د همدې سړک برخه ده، چې تر همدغه ځایه یې جوړ کړ او دلته یې نور پنځه شپږ کاله وړاندې پرېښود. ما چې له انډيوالانو سره مشوره وکړه، هغوی وویل دا د ښاروالۍ کار دی باید هغوی سره په تماس کې شو. د ښاروالۍ اتمې ناحیې ته مې په دې شرح یو غوښتنلیک ورولېږه.

د کابل ښاروالۍ د اتمې ناحیې محترم مقام ته!

د حضوري چمن (لاهوري دروازې) په سیمه کې د نجات منار د جوړېدو چارې بشپړې شوې، ټاکل شوې په راتلونکو اتلسو ورځو کې دا څلی رسماً پرانیستل شي. د څلي شمالشرقي څنډه کې د نږدې لس مترو په واټن سړک چې د عمومي سړک برخه ګڼل کېږي، باید په اساسي ډول جوړ شي او په دې ډول به هغه ستونزه حل شي چې ددې ځای د ویجاړۍ له امله ګلونه کېږي رامنځته شوې او د ترافیکو د ګڼې ګوڼې سبب شوې ده.

موږ ستاسو له محترم مقام څخه هیله کوو چې په دې برخه کې عاجل اقدام وکړئ! چې سړک له خپل جوړښت سره سم جوړ او د خلکو مشکل هم حل شي.

په درنښت

محمد اسمعیل یون

د نجات منار د جوړوونکو په استازې

میوند شاه احمدزي دا غوښتنلیک د ښاروالۍ اتمې ناحیې ته یووړ، هغوی ورته وویل دا زموږ صلاحیت نه دی، باید د کابل ښار والۍ لوی ریاست ته لاړ شئ، هغوی ته عریضه ورکړئ چې هغوی یې په پلان کې ونیسي، یا موږ ته هدایت وکړي او بودیجه یې منظور کړي، بیا به موږ پرې کار شروع کړو. یوه ورځ وروسته مې د کابل ښاروالۍ په عنوان ورته یو غوښتنلیک ولیکه، درې څلور ورځې وروسته احمدزی کابل ښاروالۍ ته لاړ، عرضپاڼه یې وړاندې کړه.

هغوی ورته وویل صبر کوه، دپلان رییس نه شته، سفر لري، هغه چې راغی بیا

د کابل ښاروالۍ محترم مقام ته!

د حضوري چمن (لاهوري دروازې) په سیمه کې د نجات منار د جوړېدو چارې بشپړې شوې، تاکل شوې په راتلونکو اتلسو ورځو کې دا خلی رسماً پرانیستل شي. د خلي شمالشرقي خنده کې د نردې لس مترو په واټن سړک چې د عمومي سړک برخه ګڼل کېږي، باید په اساسي ډول جوړ شي او په دې ډول به هغه ستونزه حل شي چې ددې ځای د ویجاړۍ له امله ګلونه ګلونه کېږي راټخته شوي او د ترافیکو د ګڼې ګوڼې سبب شوې ده.

موږ ستاسو له محترم مقام څخه هیله کوو چې په دې برخه کې عاجل اقدام وکړئ! چې سړک له خیال جوړښت سره سم جوړ او د خلکو مشکل هم حل شي.

په درناوي

محمد اسمعیل یون

د نجات منار د جوړوونکو په استازې

به پرې خبرې وکړو. پلان رییس چې راغی، هغه وویل دا خو باید موږ په پلان کې ونیسو او ښاروال صیب دېته بودیجه پیدا کړي، د کلنۍ بودیجې په پلان کې یې ونیسي او کله چې په پلان کې راغی، مالیې وزارت یې پیسې ومنلې، بیا د تدارکاتو ملي کمیسیون ته ځي، هغه به یې د اعلان له لارې داو طلبۍ ته ورکوي، چې هر شرکت وګټله، بیا به یې هغه جوړوي او موږ له پلان پرته عاجل

کارونه نه شو ترسره کولای، دا وو د پنځه شپږ متره پلګوتي داستان چې ما یې لنډیز دلته وړاندې کړ، تر هغه وروسته د کابل برېښنا رییس (محب الرحمن مومند) سره په تماس کې شوم چې که دې څلي ته برېښنا راکړي، هغه وویل، عریضه به راکړئ، زه به حکم درکړم، میټر به واخلئ، لین به واخلئ، زموږ د کاریګرو اجوره به راکړئ، د برېښنا د پرچاو بل به پرې کړئ، نور نو چې د میاشتې هر څومره لګښت راته، هغه به ورکوئ او که نه برق به مو قطع کېږي، ما ویل رییس صاحب دا څلی شخصي نه دی، دولتي دی، موږ دومره وکړل چې جوړ مو کړ، نور یې دولت ته تسلیموو، دولت پوهېږي او کار یې. هغه وویل: د دولت وي که د ولس، موږ برق خرڅوو، مفت برق نه شته، ما ویل نو دولت کې دا واټونه، څلي او منارونه چا پورې اړه لري؟ هغه وویل ښاروالۍ پورې، دا د هغوی کار دی، موږ هغې ته برق ورکوو او هغوی موږ ته پیسې. تر هغه وروسته مې بیا ښاروالۍ ته په دې عنوان یو عرضپاڼه ولیکله:

د کابل ښاروالي درانه مقام ته!

د نجات خلي چې په لاهوري دروازه کې موقعیت لري، ودانیزې چارې یې د بشپړېدو په حال کې دي او ټاکل شوې چې ژر اړوندو حکومتي ارګانونو ته ورتسلیم شي.

خلي ته د برېښنا اړتیا ده. هیله ده خلي ته څرمه د برېښنا له هغو ستنو څخه چې واټ ته روښنايي ورکوي، نجات منار ته د برېښنا مزی وغځوئ او په دې ډول د خلي او منار په روښنايي او ښکلا کې برخه واخلئ.

په درنښت

محمد اسمعیل یون

د نجات خلي د جوړوونکو په استازي

دا پاڼه مې هم ښاروالۍ ته پسې ورولېږله، خو د دې لیکنې تر وخته پورې یې بېرته د مړي او ژوندي احوال نه دی راغلی.

تر دې وروسته د څلي پاسنۍ برخه چې له فلز څخه جوړېدله، خورا مهمه وه، موږ مخکې پر داسې یوه سمبول موافقه کړې وه چې دوه لاسونه به وي او منځ

کې به یې نیولې ډیوه ښکاري، دې حالت ته تر ډېر فکر وروسته ورسېدلو، په پیل کې مو زړه و چې پر سر یې یوه لونګۍ جوړه کړو چې د پښتنو دعزت سمبول دی، څرنګه چې دهغې جوړول سخت و او له څلورو واړو واټونو څخه هم یو شان نه ښکارېده او ترڅنګ یې دا احتمال هم و چې کله یې واورې او باران خرابه کړي، بیا یې دېرش متره لوړه جوړول هم ناشوني ښکارېدل، ځینو پکول او ځینو د نړۍ نقشه یاده کړه، پر

هغو هم توافق رانغی، په پای کې پر همدې توافق شو چې دوه لاسونه (پنجې) به وي چې هم د یووالي سمبول دی او هم دساتنې او خوندیتوب (نجات) او د دواړو لاسونو منځ کې به شمع وي چې د روښنایي او حقیقت سمبول دی. څرنګه چې د نجات منار د یوې تورې دورې د ختمېدو په ویاړ جوړ شوی او تر هغه وروسته هېواد ته رڼایي راغله، نو ځکه مو شمع غوره وبلله، ما خپله پر همدې جوړښت ټینګار کاوه او نورو ته مې هم تر تشریح وروسته قناعت ورکړ، پر همدې موافقه وشوه. کله چې د څلي کارونه لا پسې منظم شول، نو زه او انجنیر محمد نصیر بهسودوال د دې سمبول د جوړولو په لټه کې شو، دوه ورځنۍ پلټنې کومه نتیجه ورنه کړه، درییمه ورځ مو په (قوای مرکز) کې یو فلز کار پیدا کړ، د هغه شریکباڼې زه پېژندلم، زما پر لیدو ډېر خوشاله شو، ما چې په ټلیفون کې د څلي د نقشې تصویر وروښود، ویې ویل جوړوو یې، خو کار یې یو څه مشکل دی، په افغانستان کې لومړی ځل دی چې دا کار کېږي، دېته لومړی د فلز قالب جوړېږي او بیا د ژېړو پوښ ورکول کېږي، ما او انجنیر بهسودوال ورته وویل چې موږ سره څلي ته لاړ شئ، دقیقه اندازه یې واخلئ، دوی دواړه شریکباڼې

راسره لاړل، د څلي سرته ختل هم ورته اسانه نه وو، خو وختل، اندازه يې واخيسته، د څلي د داخلي زينې اندازه يې ونيوله، زينه د متر په حساب قيمت شوه او د سمبول جوړول يې په مجموعي ډول (شپېته زره افغانۍ) وويلې ما او انجنير بهسودوال ورته وويل چې لږ راښه شئ، دا په داسې حالت کې ده چې انجنير ځلاند دا سمبول په (يو لکو شل زره افغانۍ) اټکل کړی و. د اسد (۱۷)مه يې د بشپړېدو وعده وکړه، په دې منځ کې زه دوه ځله ليدو ته ورغلم، زما تر تائيد وروسته يې کار بشپړ کړ، خو ټول کار يې د زمري پر (۱۷)مه بشپړ نه شو، خبره ان د زمري يوويشتم ته ورسېده. دا ځکه مهمه وه چې د څلي يو شمېر نور کارونه د دې سمبول نصب ته منتظر وو. په ژوندون ټلوېزيون کې د زمري د (۹)مې نېټې د غونډې پر مهال پرېکړه وشوه چې بله غونډه به د اسد پر (۱۳) نېټه د جمعې پر ورځ پر همدې مهال ترسره کوو او په هغې کې به هم د ببرک خان ځدراڼ د سيمينار او هم د څلي د افتتاحي غونډې په باب نور کارونه پسې تعقيبوو. غونډه څلور نيمې بجې پيل شوه، د تدارک د کميسون همغه غړي حاضر وو، خو دا ځل نېک محمد ولسمل حاضر نه و، خو صمد ځاځي تشريف راوړ، عمر ببرک زی ځدراڼ هم غونډې ته راغلی و، د تدارک د کميسيون له غړو څخه مې پوښتنه وکړه، څنگه شول کارونه؟ نو داود شاه نيازي صيب وويل، يون صيب موږ خو ډېر کار نه دی کړی؛ له يوه نوي وړانديز سره راغلي يو. ما وويل، څه وړانديزونه دي بيا؟ نيازي صيب وويل، هغه تېره ورځ موږ د لويې پکتيا د مشرانو يوه غونډه درلوده، په هغې کې اويا تنه سپين ږيري او مخور شخصيتونه وو، په تېره بيا د خوست، طاهر خان صبری هم و، هلته موږ دا دواړه موضوعگانې بحث او مشورې ته واچولې، د اکثرو مشرانو نظر دا و چې وخت کم دی او دا موضوعگانې په دومره کم وخت کې نه شو تعقيبولای، د څلي د افتتاح پروگرام په رابطه يې وويل چې دا بايد د ميزان (۲۳)مې ته انتقال شي، ځکه پر همدې ورځ يې ډېره ايښودل شوې وه او د نجات ورځ هم ده او څلی هم د نجات په نامه جوړ شوی دی، هلته به ورته

سم تیاری هم ونیسو او ډېر خلک به په کې ګډون وکړي. او دویمه موضوع د سیمینار ده چې مشرانو وویل او د استاد (حبیب الله رفیع) نظر هم همدا و چې په دې لنډو ورځو کې دې سیمینار ته تابیا نه شي نیول کېدی، نو د دې لپاره چې پوهان ښه تحقیقات وکړي، نو یوه یوه نیمه میاشت وخت ورته په کار دی، چې دوی ښه تیاری ونیسي او له ښو مقالو سره سیمینار ته راشي، نیازی صیب زیاته کړه چې هلته (توحیدمل توتاخېل صیب) او د علومو اکاډمۍ نور غړي هم ناست وو، د هغوی نظر هم همدا و چې دا علمي سیمینارونه په څو ورځو او اوونیو کې نه کېږي میاشتې میاشتې وخت غواړي. دوی چې خبرې دې پړاو ته ورسولې، ما ویل خبرې مو خلاصې شوې، دوی وویل، هو. ما وویل د ټولو نظر همدادی؟ دوی وویل، تقریباً د ټولو دی، خو اوس ستاسو نظر ته هم منتظر یو، ما وویل، لومړی به د څلي موضوع ته راشو، اول خو په دې باب یو څو پرېکړې شوې دي، تاسو وویل چې موږ د لویې پکتیا او د جنوب ختیز زون د ټولو شوراګانو او مشرانو استازیتوب کوو، نو چې تاسو استازیتوب کاوه، بیا نورې مشورې ته څه اړتیا وه؟ که موږ د مشورو ور همداسې خلاص پرېږدو، دا خو په سوونو شوراګانې دي، یوازې دا مشورې به میاشتې میاشتې وخت وغواړي او بیا به هم توافق رامنځته نه شي، خصوصاً چې څوک نوې موضوع ته داخلېږي.

دویمه خبره داده چې د اسد پر (۲۸)مه مو یو ځل توافق وکړ او دا ځکه چې دا د هېواد د خپلواکۍ ورځ ده، د نجات څلی په حقیقت کې د خپلواکۍ د بېرته تضمین یو یادګاري منار دی، د میزان پر (۲۳)مه خو د افغانستان د نجات ورځ ده، پر دې ورځ نه لومړی ځل د څلي ډبره ایښودل شوې او نه پر همدې ورځ بشپړ شوی دی. دویم ځل پر همدې ورځ ډبره ایښودل شوې، خو د اسد پر (۲۸)مه چې یوه بختوره ورځ ده، ان شاء الله که د خدای رضا وه، بشپړېږي به، پر دې ورځ رخصتي هم وي او خلک هم د خپلواکۍ د جشن په خاطر واټونو ته راوځي، نو که موږ یې پر همدې ورځ افتتاح کړو، نو هم به ډېر خلک

په کې گډون وکړي، هم به يې تر ماښامه خلک سيل ته راشي او هم به ترې گرد چاپېره اتڼونه وکړي. بل کله چې څلی پر همدې ورځ جوړ شي، د ميزان تر (۲۳)مې پورې ورته څوک انتظار باسي؟ خلک يې خپله افتتاح کوي، ما او تاته نه گوري، بيا به هغه پيغام چې موږ يې غواړو افغان ولس ته وړاندې کړو، ايا د عام ولس د ځينو اشخاصو له خوا به افاده شي؟ دې وخت کې ميرزکوال صيب وويل، که د ميزان تر (۲۳)مې نېټې پورې ترې همدا شنه ټوټه سر تر پايه تاوه وي او منځ يې څوک ونه گوري، څنگه به وي؟ ما وويل، ناوې ده که څنگه چې شال به پرې خور وي او باد به يې هم نه خوځوي؟ ما وويل د هر کار په باب بايد غوڅه پرېکړه وکړو، حقيقت دادی چې پخوا زما نېت هم همدا و چې د ميزان پر (۲۳)مه مو تيره ايښې وه او د ميزان پر (۲۳)مه به يې بشپړ تيار افتتاح کوو، که پخواني شرکت وای، نو دا کار يې تر هغه يوه ورځ دمخه هم نه شو پوره کولای، نو اوس چې دا نوی شرکت دی، هر څه يې پر خپله غاړه اخيستي، پرېږده چې دا کار ژر خلاص کړي، دا خلک د ميزان تر (۲۳)مې موږ ته نه منتظرېږي چې دا څلی هماغسې روښانه او تازه وساتي. دې کې ميرزکوال صيب يو ځل بيا وويل، څه (يون صيب!) دې يو کې راسره ته ښه شه او دې بل کې به موږ ښه شو، سيمينار يې ستا په خوښه او څلی يې زموږ په خوښه، ما وويل، يو کې هم نه ښه کېږم، سيمينار به هم پر خپل وخت جوړېږي او څلی به هم پر خپل وخت پرانيستل کېږي، هو د څلي په باب دومره ويلای شم که څوک د ډېرې لويې غونډې د جوړولو په باب اندېښنه لري، نو د درې څلور سوو مشرانو په حضور کې به يې پرانيزو، هم به خلکو ته دڅلي د پرانيسو او هم د هېواد د خپلواکۍ مبارکي ورکړو، که نور زيات خلک هم راتلل، د هغو مخه به نه نيسو او که ځينې دوستان غواړي د ميزان پر (۲۳)مه پروگرام جوړ کړي، هغوی دې غټ پروگرام جوړ کړي، په همدې ځای کې دې د نجات ورځ ونمانځي، بېرته به پخواني تاريخ راژوندی شي. دويمه خبره د سيمينار ده، که موږ د علومو اکاډمۍ د څېړونکو او د هغو نظرياتو ته منتظر

پاتې شو، نو ورخ مو اوبو وړی دی، هغوی چې هغه خپل سیمینارونه پر خپل وخت ونیسي شکر دې وکاږي. پر (۱۳۹۴ل)کال د افغانستان ملي تحریک په چندو، بسپنو او د هېوادوالو په همکارۍ (۱۰۲) عنوانه کتابونه چاپ کړل، علومو اکاډمۍ چې په همدې کال یې (۱۷۵) ملیونه افغانۍ معاش اخیستی و، ټول پنځه عنوانه کتابونه چاپ نه کړل، د علومو اکاډمۍ تر سیمینارونو هم ملي تحریک څو ځله زیات او ګټور سیمینارونه جوړ کړي وو. د توحیدمل توتاخېل صیب د وعده خلافۍ کیسه مې هم ورته وکړه چې په شپږو میاشتو کې یې موږ ته د چاپ لپاره خپل کتاب تیار نه کړای شو، اوس لا خبره دېته ورسېده چې دوی نورو خلکو ته سیمینارونه نیسي. موږ ولس او علمي مرکزونو ته نور څومره وخت ورکړو چې دوی دې کار ته تیار شي. د ببرک خان ځدراڼ پر مړینه خو (۹۲) کاله تېر شوي ایا دا کافي وخت نه و چې کومې شورا او یا هم علمي مرکز پرې غونډه جوړه کړې وای، اوس یې موږ سیمینار جوړوو، که چېرې دا سیمینار کمزوری و، علومو اکاډمۍ، پوهنتونونه او شوراګانې دې، میاشت، کال وروسته ښه ژور علمي سیمینارونه جوړ کړي او بله مهمه خبره داده چې د ببرک خان ځدراڼ په باب په کتابونو کې ډېر کم څه راغلي، د ده خاطرې د ولس او د ده د کورنۍ دغړو په ذهن کې دي، دا باید راووځي، په دې سیمینار کې واورول شي او دا بیا کتابونو ته انتقال شي، په تېرو کتابونو کې چې څه راغلي، د هغو بیا یادونه یوازې د تکرار مانا لري. دې وخت کې قاضي عمر خان ببرک زي هم زما خبرې تائید کړې، سره له دې چې پر نورو دوستانو زما ټولې خبرې چندان ښې ونه لګیدې، خو ما خپله پرېکړه دوی ته واوروله، عمر خان ببرکزی صیب هم له تقسیم شویو دندو سره سره چاته د لیکنو نه وو ویلي، هغه دنده هم ما پر غاړه واخیسته، سر محقق ډاکټر شریف ځدراڼ ته مې د لیکنې وویل، هغه ومنله او ویې ویل چې غروال صیب ته به یې هم induction ووایم، نور یې د کورنۍ غړي او هغه مشران چې د ده خاطرې ورسره دي، هغوی به خبرې وکړي او بیا به یو پرېکړه لیک صادر کړي. د لویې غونډې لپاره د

تدارک یاد کمیسیون نور کوم پرمختیایي کار نه و کړی، زموږ خبرې چې دې حد ته ورسېدې، نو د هېواد گلالی او تنکی نابغه (سباوون ننگرهاري) هم ژوندون ټلوېزیون ته تشریف راوړ، ټولو مشرانو سره یې روغبړ وکړ. مشرانو: صمد ځاځي صیب، نیازي صیب، ببرک زي صیب ټولو ډېر وهڅاوه، بیا موږ ټولو په گډه د ملي تحریک له خوا دچاپ شویو کتابونو یو کلکسیون او یو قلم ورته ډالۍ کړل، هغه هم په خپل نوبت مننه وکړه او دا غونډه پر همدې ځای پایته ورسېده.

د لویې غونډې د جوړولو لپاره د تدارکاتي کمیسیون یو انځور

د اسد پر (۱۹) نېټه ماسپښین درې بجې د افغانستان ملي تحریک په کوربه توب او د لویې پکتیا او د جنوب ختیځ زون د ولسونو په ملگرتیا د ببرک خان ځدراڼ علمي سیمینار پیل شو، سیمینار ته د هېواد له بېلابېلو سیمو په تېره بیا له لویې پکتیا څخه گڼ شمېر مخور شخصیتونه او ځوانان راغلي وو، د ځدراڼو اکثره مخور او مشران حاضر وو، ښه درونډ سیمینار و، په پیل کې د قران کریم څو مبارک ایتونه تلاوت شول، بیا ملي سرود وغږول شو، بیا ما (یون) خبرې وکړې، بیا څو تنو قومي مشرانو خپلې خبرې وکړې، ورپسې د ببرک خان ځدراڼ یو لمسي (نجیب الله ځدراڼ) خپله مقاله ولوستله، ورپسې (ډاکټر شریف ځدراڼ) خبرې وکړې، بیا یې د کورنۍ په استازۍ د ببرک خان ځدراڼ

یو بل لمسي (قاضي عمر ببرکزی ځدراڼ) هر اړخیزې او جذابې خبرې وکړې، ورپسې په شپږو مادو کې د داود شاه نیازي له خوا د سیمینار برخوالو پرېکړه لیک واورول شو، بیا دعاییه وویل شوه، لنډه دا چې دومره خوندور او معلوماتي سیمینار و چې ساری یې په دې تېرو څو کلونو کې نه و لیدل شوی، له اهمیت او نویو معلوماتو څخه ډک سیمینار و، د لویې پکتیا او په تېره بیا د

په ژوندون ټلوېزیون کې د ببرک خان ځدراڼ د اتلولیو په باب علمي سیمینار

ځدراڼو مشران دومره خوشاله وو چې د چا خبره په جامو کې نه ځایېدل او هر یو له ما څخه ځانګړې مننه کوله او یادګاري عکسونه یې اخیستل، د خپل ولس خوشالي زما د څو ورځوسترړیا په ارامۍ او استراحت بدله کړه.

دا یادښت چې مې اوس تردې دمه راورسوه د اسد (۲۱)مه نېټه سهار څلور بجې او پنځه لس دقیقي دي، نن شپه له ماښامه بیا تردې دمه د همدې اثر پر لیکلو او سمون بوخت یم، د یوې مخکنۍ شپې کیسه مې مخکې وکړه دا بله شپه ده چې تر سهاره ویښ یم، اوس اودس کوم، بیا لمونځ او که بیا خوب یونه ړم، نو د کتابګوټي د پاتې برخې بشپړاوي ته دوام ورکوم.

د نجات څلي ډبرلیک د شهرت او ضمیر مقابله

د تاریخي څلو، تاریخي ودانیو او نورو جوړښتونو په وروستي بشپړتیایي پړاو کې، وروستی کار د همدې یادښت یا ډبرلیک لیکل وي. ډبرلیک ډېر لنډ او د اړوندې ودانۍ یا جوړښت ټوله محتوا او هدف رانغاړي.
په ځینو برخو کې د دې وروستي کار ترسره کول که څه هم له فزیکي پلوه ډېر کوچنی وي، خو تر ټولو سخت کار وي، په تېره بیا په داسې یو حالت کې چې خبره هم څو لاسه شي، مشورې ته وغورځول شي او مشاورین هم بیا د اصلي موضوع له کیفیت، ماهیت او حساسیت څخه خبر نه وي. د نجات څلي ډبره د ځینوروایاتو پر اساس د (۱۳۰۸ل) کال د میزان په میاشت کې ایښودل شوې وه، یا هم لږ تر لږه په همدې میاشت کې پر سقاوي اړودوړ د وطن د ژغورنې د بري ورځې پیل شوي، تر هغه وروسته بیا تر (۱۳۵۹ل) کال پورې چې دا څلی جوړ و، نږدې یو پنځوس کاله یا دوه نسله تېر شول او له رنګېدو څخه یې بیا تر (۱۳۹۶ل) کال پورې بیا نږدې (۳۷) کاله تېر شول یا هم یو نیم پښت عمر وخوړ، په مجموعي ډول تردې دمه د دې څلي عمر د نږدې درې پښته

افغانانو له عمر سره برابر برېښي، اوس چې یو ځل بیا د هېواد ویښ او ملتپاله قشر د دې ځلي بیا جوړونې ته ودانګل او د نږدې لسو میاشتو په بهیر کې یې له ډول ډول خنډونو، فشارونو او ستونزو سره سره د دې ځلي کار بشپړ کړ او خبره یوازې د ډېرلیک نصب ته پاتې شوه، اوس موږ دې خورا ستونزمن ټکي ته راورسېدو. د ځلي له لومړني ډېرلیک څخه ډېر کم خلک خبر وو، ځوان پښت او د دې ځلي د بیا جوړونې اکثرو برخوالو او مینوالو داسې فکر کاوه چې دې کې به لکه د ځینو نورو ځلو په شان د پخوانیو مشرانو نومونه وي، دا به بیا پر ځلي لیکل کیږي او خلک به یې بیا ګوري. د ځلي تر بیا جوړونې وروسته ډېره ستونزمنه مسله هم همدا د ډېرلیک مسله وه، څه ډول باید ولیکل شي؟ متن کې یې څه راشي؟ او د چا نومونه په کې راشي؟ ځینو دا ډول فکر کاوه چې دې کې د هغو پخوانیو اتلانو نومونه راځي، چې هېواد یې له سقاوي ګډوډۍ څخه ژغورلی دی، هغوی سره داسې تصور و چې پخوا ګنې هم دا نومونه په کې وو، ما د ځلي د پخواني ډېرلیک متن پیدا کړ، دا متن په دري ژبه و، په کار وه چې پښتو متن یې هم ترتیب شي، څو ځله مې قلم ورپسې راواخیست، خپلې ژباړې راته خوند رانه کړ، دا متن که څه هم یوازې یو څو جملې وې، خو ما ویل چې پښتو متن یې هم باید ډېر خوندور راشي. زړه مې و چې حبیب الله رفیع صیب ته یې ولېږم، دې وخت کې مې پام شو چې داود جنبش دا متن او همدارنګه د محمود طرزي ځینې پخوانۍ لیکنې ژباړلې وې، د جنبش صیب د کابل په ټلیفون مې کوښښ وکړ، هر ځل چې مې هڅه کوله، ټلیفون به یې بند و، فکر مې وکړ چې جنبش صیب به لندن ته تللی وي، زړه کې مې وګرځېدل، راڅه (وټس اپ) کې یې وګوره، خدای دې وکړي چې په همدې نمبر یې (وټس اپ) هم وي، کله چې مې په (وټس اپ) زنګ وواهه، خبرې یې راسره وکړې، ډېر زیات خوشاله شوم، خوند یې وکړ، ما ویل دغسې د نجات ځلي د ډبر لیک پښتو متن مې په کار دی، هغه وویل زما فیسبوک پاڼه کې شته، هغه چک کړه، ترې وایې خله، ما ویل تاسو ته به یې پیدا کول اسانه

وي، که دې پیدا کړ، نو پر همدغه (وټس اپ) یې راولېږه، هغه وویل، سمه ده. درې ساعته وروسته ماسپښین مهال و چې یو ځل بیا مې خپل (وټس اپ) چک کړ، جنبش صیب هم راته د ډبرلیک پښتو متن رالیږلی و او هم یې راته ټلیفون کړی و، خو ټلیفون یې ما نه و پورته کړی، بېرته مې ورته زنګ وواهه او ډېره مننه مې ترې وکړه، هغه وویل، ما پخوانی متن له فیسبوکه پیدا نه کړ او له دري څخه مې درته یو ځل بیا وژباړه، ما ویل ډېره مننه کور دې ودان، بیا مې د ځلي د کار د بشپړتیا د راپور لنډیز ورته ووایه، هغه هم ډېر خوشاله شو. پښتو او دري متنونه مې سره یو ځای کړل او تر دې ځایه خو کار د نظر له اختلافاتو پرته روان دی، خو که دا مسله هم ډېرو خلکو سره شریکه شي، کېدی شي، متفاوت او متضاد نظرونه راوټوکېږی، نو ځکه خو له یو څو محدودو کسانو پرته مې د ډبرلیک موضوع تر دې دمه پټه ساتلې وه، ځینو کسانو چې پوښتنه کوله، نو هغو ته مې ویل، همغه پخوانی ډبرلیک به وګورو، کومه جمله که زیاتېدله، پر هغې به غور او مشوره وکړو. د ځلي د جوړېدو پر مهال چې به موږ له هر چا څخه د مرستې د راټولېدو خبره کوله، نو هغوی ته به مو د هڅونې په موخه یادونه کوله چې د ځلي د بیا جوړوونکو په توګه به مو په ډبرلیک کې نوم راځي، موږ دا د دوی حق هم ګاڼه، د نورو د تشویق لپاره هم ښه کار و او د مالي رڼاوي سبب هم ګرځېده، خو له همغه پیله بیا تردې لیکنې پورې یو شمېر خلک په تېره بیا هغه ډله اشخاص چې په ځلي کې یې پیسې نه وې ورکړې او یا یې د پیسو د ورکړې وس نه درلود، له دې نظر سره مطلق مخالف وو چې په دې کې دې د مالي مرستندویانو نومونه راشي، هغوی به وویل، دا ځلی د ټولو افغانانو ګډ افتخار دی، یو چا به د سر قرباني ورکړې وي، یو چا د مال، یو چا به معنوي منډې کړې وي، نو که په دې کې یوازې د مالي مرستندویانو نومونه راشي، دا به د ټولو هغو خلکو په برخه کې یو ډول حق تلفي وي چې په دې ځلي کې یې له مالي مرستې پرته نورې قربانۍ ورکړې دي. ځینو به ویل، یو څوک به پیسې لري، وکیل، وزیر

او قومندان به وي، نور به یې په سر کې الف نه ګرځي، هغه به پیسې ورکوي، له حلالو او حرامو لارو به یې پیدا کړې وي، مقصد دا چې پیسې لري، نور هیڅ نه لري، د هغوی نومونه به په کې راځي او بیا به له دې څخه د ځان لپاره سیاسي ګټه هم پورته کوي، ځینو اشخاصو چې یوازې په غونډو کې یې ګډون کړی و، کله کله یې نظر هم ورکړی و، هغوی به هم ځان تر ټولو مستحق ګاڼه او ځینو نورو چې په څو غونډو په تېره بیا په لویه غونډه کې ګډون کړی و، ځانونه ورته تر ټولو مستحق ښکارېدل. یوه ورځ مې له همدې جملې څو اشخاصو ته چې زړه یې وو نومونه یې په ځلي کې راشي، وویل چاچې په لویو غونډو کې ګډون کړی، هغه ټول موږ دوه درې ځله په ټلویزیون کې ښودلي، که دوی غونډه کړې، هغه په رسنیو کې ښودل شوې او دا ټول کارونه د ځلي د ډبرې تر ایښودلو دمخه شوي وو، د ځلي په جوړونه کې د غونډې ټولو برخوالو عملاً څه خاص کار نه دی کړی، که نومونه لیکل کیږي، نو هغه کسان یې مستحق دي چې له پیله او بیا تر پایه یې هر ډول مالي او معنوي قرباني ورکړې ده. د مالي مرستندویانو یوازې هغه خلک یا اشخاص مخالف وو چې په ځلي کې یې خپله کومه مالي مرسته نه وه کړې، طبیعي خبره ده چې ځلی په دعاګانو نه جوړېده، مالي قرباني او فکري تدبیر ته په کې اړتیا وه، د دې په خاطر چې دا حساسه مسله د نورو له اضرارو او ګواښونو خوندي پاتې شي، نو د ډبرلیک اصلي متن مې چا سر نه شریکوه، پر یو داسې متن مې کار پیل کړ چې سبا ورځ هر چاته ځواب وویلای شم. لومړی معیار خو دا و چې د ځلي د پخواني ډبرلیک متن باید ضرور راشي، پښتو متن یې هم ترتیب شي، په پیل کې پښتو متن او بیا دري متن، وروسته ورپسې د دې ځلي د بیا جوړونې لنډ تاریخ او ورپسې له هغو کسانو څخه مننه چې د دې ځلي په بیا جوړونه کې یې معنوي او مالي مرسته کړې، د معنوي مرستې لپاره خو ډېر څرګند فورمول او معیار معلوم نه و، نو ځکه خو مې په ډېر لنډ ډول د لوی کندهار، لوی ننګرهار، شمال او مرکز له قومي شوراګانو، مخورو شخصیتونو او ولسونو څخه

په عام ډول مننه ځای کړه، د لويې پکتيا له مخورو څخه مو دلته ځکه مننې ته ځای ورنه کړ چې دوی مو د څلي د اصلي وارثانو او مدعيانو په توګه د منندويانو يا کوربنو رول ته پرېښودل، ځکه دوی بايد له نورو مننه وکړي، له ځانه خو مننه نه کيږي، هغه مشخص اشخاص چې مالي مرسته يې کړې وه، د هغو راوړل مې ځکه ضروري وګڼل چې يو خو يې مالي مرسته کړې وه، حق يې و چې نومونه يې راشي، بل ځينو سره ژمنه هم شوې وه او بله مهمه خبره داده چې موږ بايد په خپلو کارونو کې رڼاوی تضمين کړو، سبا بيا يو شمېر خلکو ته پلمه په لاس ورځي او وايي، دې خلکو دا پيسې له کومه کړې، حکومت ورکړې، بهرنيانو ورکړې، که دې کې د بل چا لاس دی. د دې خلکو نومونه له دې اړخه هم ضروري وو چې نور خلک به هم داسې نېکو کارونو ته وهڅول شي او د دوی په هڅونه کې به هم مرستندوی واقع شي. د پيسو د مقدار ليکل ځکه په ډېره کې نه راتلل چې هلته دومره ځای نه و او بيا به سبا نورو اشخاصو هم دعوه کوله چې دومره پيسې خو ما هم ورکولې، زما نوم دې هم په کې راشي، البته د پيسو مقدار اعلان مو د پرانيستې غونډې پر ورځ عمومي غونډې او رسنيو ته پرېښود چې هلته به له ټولو جزياتو سره خپرېږي. البته په څلي کې د انصاف د تامين په خاطر مو له دې قاعدې څخه کار واخيست چې چا ډېرې پيسې ورکړي، د هغه نوم به په سر کې راځي او بيا همداسې تر پايه په ترتيب سره، تردې ځايه زما په ذهن کې څه ناڅه ستونزه نه وه، ځکه هر څه زما له لاسه او ذهنه تېر شوي وو، خو کله چې خپل نامه ته راغلم، نو له سخت رواني کړکېچ سره مخ شوم، له يوې خوا د شهرت شېطان راته وويل چې تر بل هر شخص دې زياتې منډې رامنډې ووهلې، توهين شولې، تحقير شولې، لس مياشتې زيار دې وګاله، د چا زنه، د چا ږيره او د چا لمن دې ونيوه، په عذر، زارۍ، زيار او زحمت دې له هر چا پيسې راټولې کړې، خطرونه، ګواښونه او اخطارونه ټول دې وزغمل، مالي قرباني دې هم ورکړه او معنوي زحمت دې هم وګاله، اوس د دې وخت دی چې په دې څلي کې خپل

نوم په ښه مناسب ځای کې ځای کړې، چې اینده نسل ته پاتې شي او اوس هم چې په زرگونو خلک دا ځلی گوري، نو د نورو ترځنگ به یې ستا په نامه هم سترگې لگي، په داسې حال کې چې ډېر لیک هم ستا په لاس کې دی، نو چې اوس یې نه لیکې بیا به یې څه وخت لیکې، شیطان به مې له ځو لارو پر ذهن برید وکړ، گوره چې د هغو خلکو او تنگنظرو فشار ته تسلیم نه شې چې غواړي تا سترې او مایوسه کړي او له بېلابېلو لارو په ځلي کې ستا د نوملیکنې مخه ونیسي، هغوی به د ځلي تر جوړېدو وروسته ووایي چې څه ښه شوه د ده د نامه مخه خو مو ونیوله، دا هم زموږ لپاره یو لوی بری دی. کله به یې دا وسوسه هم زړه کې راواچوله چې ته خو وایې زه د حقیقت پلوی یم، نو دا خو هم یو واقعیت دی چې په دې کار کې دې تر هر چا زیاتې منډې وهلي، نو راشه واقعیت او حقیقت تضمین کړه، خپل نوم د ډېرو په ذهن کې نقش او راتلونکي نسل ته یې انتقال کړه. شیطان دا او دېته ورته نورې په لسگونو وسوسې په ذهن کې راواچولې، ځو ورځې مې د شهرت او نېکنامۍ د غریزې له ماهر شیطان سره مقابله وکړه، کله به دی غالب و او کله به هم زه، خو ځومره چې د ځلي د جوړېدو ورځې رانږدې کېدلې، ما مې خپل ضمیر سره مشوره زیاتوله، ضمیر مې راته وویل چې د ډېرو په ذهن کې د خپل نوم تر لیکنې د خلکو په ذهن کې ځان ته ځای پیدا کړه، یو ځل چې ځوک د خلکو په زړه کې ننوت بیا یې نو ځوک له هغه ځایه په توپونو او ټانکونو هم نه شي راایستلای، اوس که ته په یوه عادي ډبره کې خپل نوم ځای کړې، نو همغه خلک به بیا وایي چې گوره د خپل نوم د لیکنې لپاره یې دا کارونه ترسره کول، نه ورسره د ملت غم و او نه یې دا کار د خدای د رضا لپاره کاوه، ضمیر مې راته دا مشوره هم راکړه چې د ځلي تر افتتاح وروسته هم د نجات ځلي کار نه خلاصېږي، نور ځلي به دې هم مخې ته راشي. په دې کې به هم ډېر دعوه وکړي چې ولې یې نوم په کې نه دی راغلی، خو که ستا نوم په کې نه وي، نو ته به له دې ځلي او له دې ډېرلیک ځخه په ښه ډول دفاع وکړې، ورته وبه وایې

که زما نوم په کې وای، نو تا به هم د ګیلې حق لرلای، خو چې زه ترې تېر یم، ته هم یو څه قرباني وکړه، نو په دې ډول به د ډېرو شر پېښوونکو او شهرت غوښتونکو اشخاصو مخه ونیسې. ستا د منطق دفاعي ځواک به زیات شي او د نجات څلی به د ډېرو خلکو د ځاني غوښتنو له بریده وژغورې، خپل ضمیر سره تر همدې ژورې مشورې او هر اړخیز مصلحت وروسته دې نتیجې ته ورسېدم چې په ډېرلیک کې به خپل نوم ته ځای نه ورکوم، تر ډېر فکر وروسته مې د څلي لپاره دغه لاندې متن مناسب وګاڼه او پر ډېره د همدې متن د لیکنې په لټه کې شوم:

بسم الله الرحمن الرحیم

نجات څلی

د بېساري ستر مشر او لوی نابغه یعنې اعلیحضرت محمد نادر شاه افغان د سرښندنې او هېوادپالو مجاهدتونو په یاد چې د هېواد له ګوټ ګوټ نه د وطن د فریاد په اورېدو یې د غلو د نسکورولو په تکل د جنوبي مېړنیو په ملتیا په خپلو اته میاشتنیو اقداماتو او د (۱۳۰۸) لمریز کال د تلې پر (۱٦)مه یې د وزیرستان په یرغل د افغانانو لوړ مرکز فتحه او لاندې کړ او د سقاو زوی یې له خپلو خاینو ملګرو سره د افغانستان له مخې ورک او پوپناه کړ، دا ټینګه خاطره او پخه ابده جوړه شوه چې په لومړي لید نظروالو ته، د وطن د دې ژغورونکي مېړنتوب او لوړ همت روښانه وي، افغان ملت یې دا لوړ چوپړ ونمانځي او د خپل ټولنیز ژوندانه د نېکمرغولو لپاره د دې ډول ځانځارونې او سرښندنې پل ونیسي او تعقیب یې کړي.

منار نجات

به یادګار فداکاری و مجاهدات وطن خواهانهٔ یګانه قائد معظم و نابغهٔ بزرګ

اعنی اعلی حضرت محمد نادرشاه افغان که به استماع فریاد وطن از گوشهٔ مملکت به عزم استیصال سارقان در طی اقدامات هشت ماههٔ خود با دلیران جنوبی و به هجوم وزیرستان (۱۶) میزان سال (۱۳۰۸) هجری شمسی مرکز سنیهٔ افغانیه را فتح و تسخیر و بچه سقو را با اراکین خائنش از صفحهٔ افغانستان محو و معدوم نمود. این خاطرهٔ استوار و آبدهٔ ثابته بنیاد گذاشته شد تا در بادی الانظار اهل بصیرت، شجاعت و علو همت این نجات دهندهٔ وطن ثابت بوده ملت افغان این خدمت عالی شان را تقدیر و این گونه ایثار و فداکاری را در تأمین سعادت حیات اجتماعی خویش تأسی و تعقیب کند.

د نجات څلي بیا جوړونه، مننه او کور ودانی

د نجات څلي د بیا جوړونې چارې د افغان ملت د بېلابېلو پرګنو د مشرانو له خوا د (۱۳۹۵ل) کال د تلې پر (۲۳)مه نېټه د یوې لویې پرتمینې غونډې په ترڅ کې پیل او د (۱۳۹۶ل) کال د زمري پر (۲۸)مه نېټه، چې د هېواد د خپلواکۍ د بېرته ګټلو له ورځې سره سمون خوري، بشپړې شوې. لومړنۍ ساختماني چارې یې د (پنځه میلیونه، نهه لکه، نهه پنځوس زره، شپږ سوه او پنځوس)افغانیو معادل د (اته اتیا زره، نهه سوه او پنځوس) ډالرو په مقابل کې د (پکتین ساختماني شرکت) له خوا او پاتې نورې ساختماني چارې، ډیکور او ښکلاییزه برخه یې د سټیټ کورپس (STATE CORPS) ساختماني شرکت له خوا په وړیا ډول ترسره شوې.

د ټول افغان ملت له غیرتي مشرانو، په تېره بیا د لوی کندهار، لوی ننګرهار، شمال او مرکز د ولسونو، قدرمنو هېوادپالو افغانانو، جنرال عبدالرازق، ګلاب منګل، حمید الله خیبر، حاجي خان محمد باز منګل، حاجي حکیم خان ځاځي، حاجي عتیق الله احمدي، حاجي عبدالباري منګل، محمد یوسف اصیل زوی، راضیه منګل، الحاج مولوي تره خېل محمدي، کمال ناصر

اصولي، حاجي محمد نذير احمدزي، ضياء الحق امرخېل، عبدالرشيد ايوبي، شېرعلي خان شېر، غلام محمد كاموال، ډاكټر رضوان احمدزي، ساختماني شركتونو او نورو ټولو افغانانو څخه د زړه له تله مننه كوو، كور ودانی ورته وايو، چې د دې ځلي په بيا جوړونه كې يې مالي او معنوي مرسته وكړه او دا ځلی يې پر تيارو، جهالت او وحشت باندې د رڼا او عزت د يوه بريمن يادګار په توګه يو ځل بيا له سره جوړ او هسک كړ.

په درنښت

د لويې پكتيا ټول ولسونه

تر دې وروسته بيا د ډېرليک د جوړولو په لټه کې شوم. په داسې حال کې چې د ځلي كارونه منظم روان وو، په دفتر كې هم ګڼ شمېر كارونه را دمخه كېدل، تر ټولو غټ مشكل د خلكو ناپلانه ملاقاتونه دي، زمادفتر ته هر څوک هر وخت راتللای شي، ځكه ما له پيله بيا تردې دمه د خلكو پر راشه درشه هېڅ ډول بنديز نه دی لګوی، څرنګه چې د هر وړوكي او غټ دولتي چارواكي دروازه د خلكو پر مخ بنده وي، نو ځكه خو خلک داسې يو ځای ته مراجعه كوي چې لږ تر لږه د دوی يو ډاډ پرې حاصل شي. كه څه هم د ډېرو خلكو د كارونو سرته رسول زما په وس كې نه دي، خو تر خپله وسه ورسره لګيا يم، د

سرطان وروستۍ ورځې او په تېره بیا داسد میاشت له کارونو ډکه وه، په همدې ورځو کې زما یو ځوان خوری (احسان الله) به لغمان کې په یوې هوایي مرمۍ ولګېد او شهید شو، د هغه د مور کومه ژړا او انګولا چې ما واورېده، څو ورځې یې راته فکري تمرکز خراب کړ، کله چې پر سړي د کورغم او د سارا غمونه او نور ولسي کارونه راټول شي، نو ضرور به له ستړیا سره مخامخېږي. په تېره بیا له داسې یو حالت سره چې د عوامو په خبره، ته به یې مړی ژړوې او دی به دې خولې پورې خاندي. د نجات څلي مسلې ښه ډېر وځورولم، خو که مقاومت مې نه وای کړی او همداسې پاتې شوی وای، هغه حالت یې بیا تر دې اوسنۍ ستړیا هم سخت و. د اسد پر (۱۹)مه ما او انجنیر نصیر بهسودوال یو کاري مهالوېش جوړ کړ، د هغه له مخې مې د اسد (۲۰)مې او (۲۱)مې کارونه د پلان مطابق پر مخ یوړل، د اسد پر شلمه د څلي په ځمکنۍ برخه کې فرشونه واچول شول او پر (۲۱)مه بیا د څلي د سر سمبول تیار شو، ماښام مهال د هغه د نصب لپاره لاړو، جګ کرینګ یې په

لاره کې نه پرېښود، حاجي زمان، فریدون شېرزي او میوند شاه احمدزي مرسته وکړه، کرینګ له کابل بای څخه حرکت کړ. دوی تر امنیتي چکپوستونو تېر او تر لاهورۍ دروازې یې ورساوه.

دا مهال مې ښاغلي نذیر احمدزي ته هم زنګ وواهه، هغه هم د خپل کور له خوا ساحې ته راغی، د سمبول د جګولو چارې یې وکتلې، خوښي یې څرګنده

کړه، دغه راز یې (درې زره ډالر) چې مخکې یې ژمنه کړې وه، هغه هم راکړل او دا یې هم وویل چې په تېرو وختو کې د ځلي په کار کې که له موږ څخه

د شپې له خوا د ځلي د بیا جوړونې د وروستیو چارو کتنه

سستیا شوې وي، د هغو بښنه غواړم، ځکه ټول کار او جنجال موږ تاته پرېښود. احمدزي صیب سره مې همدلته دا خبره وکړه چې د اسد پر (۲۸)مه به که خیر و د ځلي د افتتاح مراسم ترسره کړو، هغه وویل، بیا به سره کېنو چې د یوې ښې غونډې بندوبست وکړو، ماښام ناوخته د ځلي شاوخوا د لویې پکتیا ګڼ شمېر ځوانان او نور خلک راټول شوي وو، ټولو د ځلي پر کارونو خوښي څرګندوله او یادګاري عکسونه یې اخیستل. د ځلي چارې له مهالوېش سره سمې روانې وې، ان شاء الله چې ټاکلې نېټې ته به په خیر سره بشپړې شي. د اسد پر (۲۲)مه سهار لومړی ټلوېزیون ته او هلته تر څو ضروري ملاقاتونو وروسته، کابل ولایت ته مخامخ حق مارکېټ کې (جاهد ساین) لېزري خطاطۍ ته لاړم هغه سره مې مخکې هم کتنه کړې وه، البته تر دې څو ورځې وړاندې زه او ضیاءالرحمن ضیاء په دریېم مکروریانو کې یوې لایزري حکاکۍ ته تللي وو، له هغه څخه مو حال و احوال اخیستی و. خو (جاهد ساین) داسې یوه لېزري خطاطي ده چې په کابل کې تر دوی بل څوک د خطاطۍ لوی ماشین نه لري،

هغه ته مې وویل، د ډبرلیک لپاره باید تاسو خپله د تیږې خوښولو لپاره راسره لاړ شئ، هغه خپله هراتی و او چا راته ویلي وو چې د ډبرلیک لپاره د هرات د چشت شریف تر ډبرې بله ښه دبره نه شته، ده ته مې وویل چې تاسو خو هغه تیږه پېژنئ؟ ده وویل، هو پېژنم یې. په لاره کې مو محمد اسلام چې هغه هم په اصطلاح د تیږو متخصص دی، ځان سره واخیست، میرویس میدان ته ورڅېرمه د شاداب ظفر بلاکونو ته مخامخ د تیږو لویې لویې کارخونې او خرڅلاو ځایونه دي، فیاض حمید مې د خطاطۍ دوکان کې پرېښود، ما ویل چې زموږ تر راتګه تاسو د ډبرلیک ډیزاین جوړ کړئ، څه فابریکې چې وې ټولې مو ګزوګام کړې، اکثریت هټیوال پېژندګلوي وختل، هغوی هم راسره یو څه ملګرتیا وکړه. موږ یو متر په یو متر او شل سانتي کې تیږه غوښتله، په دې کچه نه وه. شپېته په اتیاوو، اویاوو او ان په سلو کې پیدا کېدله، یوې کارخونې ته لاړو، مالک یې سمه سترې مه شي وکړه، ماته یې وویل، خیریت دی؟ ما ویل، تیږې پسې راغلي یو، هغه سره د هراتۍ تیږې په ګډون هر ډول تیږه وه. هغه یو بل چاته تیاره هراتۍ تیږه توږلې وه، خپل کاریګر ته یې وویل، که دا یې خوښه وي، دا ورته تیاره کړه، هغه وویل، بل چاته مو جوړه کړې، ما وویل، چې د بل چا ده نه یې غواړو، موږ ته بله پیدا کړه، کاریګر یې یوه بله تیږه پیدا کړه، (60 سانتي په 160 سانتي کې). ده وویل. د ډبر لیک لپاره اکثره خلک همدا تیږه اخلي، چې (60 سانتي) بر ولري، موږ چې وکتل خوښه مو شوه، تیار دوه ډبرلیکونه ترې راتلل، (60په80سانتي کې) ترې دوه تختې جوړېدلې، دا مهال یې ماته وویل، دلته نورې سپینې تیږې هم شته، چینایي دي، هم په بر کې او هم په اوږدو کې لویې لویې دي، دې ته مصنوعي تیږې وایي، دا یې وړې تیږې اوړه کړي، بیا یې بېرته ترې دغسې تیږه جوړه کړې، څه مواد یې ورسره یو ځای کړي، تیږه تر هراتۍ تیږې هم لوکسه او سپینه وه، ما وویل خوښه مې شوه، چې د مصنوعي نوم دې پرې کېښود، نو زړه مې ونه شو، ځکه زما اکثره مصنوعي شیان نه خوښیږي، یوه تیږه طبیعي پاتې وه، دا هم مصنوعي

شوه، ما وویل، زموږ ځلی ټول له طبیعي شیانو جوړ شوی، طبیعي ځانګړنه لري، مصنوعي کوو یې نه، نو همدا وطنۍ هراتۍ تیږه مو خوښه ده، هغه یې ژر راته منظمه کړه، جدولونه یې ورته برابر کړل، (۴۵۰۰) افغانۍ یې قیمت شو، بېرته د خطاطۍ دکان ته ورغلو، متن ما او فیاض حمید اوه اته ځله ایډېټ کړ، تر بیا بیا کتنې وروسته به هم په کې یو نه یو توری ناسم و، کله چې پوره باوري شو، نو هغه ته مو لاسلیک وکړ، خطاطۍ والا ته مې وویل، اجوره دې ووایه، پر هغه زما تر ډېر ټینګار وروسته هغه خپل نرخ ایله (۱۴۰۰۰) افغانیو ته راټیټ کړ، ورته مې وویل چې سبا دوشنبه د اسد پر (۲۳)مه به یوه د بېلګې په توګه جوړه کړې، که مو خوښه شوه، بله به هم جوړه کړې او که نه بیا به تیږه او لیک دواړه بدلوو، د ماسپښین دوه بجې وې، له هغه ځایه د ځلي لیدو ته ورغلم، د محمد اسلام د کاریګرو له خوا لا د تیرو لګول نه وو خلاص شوي، هغه ته مې بیا زنګ وواهه چې ځلور، پنځه بجې به ځلي ته راشې چې کاریګر دې ډېر سست دي او کار هم ډېر پاتې دی. ځلور بجې مې ټلوېزیون کې ډوډۍ وخوړه او هلته د حاجي صیب مونجي په ګډون له څو سپین ږیرو او ځوانانو سره تر کتنې وروسته بېرته ځلي ته لاړم، محمد اسلام هم راغلی و، خو انجنیر پوپل چې ما سره یې دا مهال وعده وه، د یو ضروري کار له امله حاضر نه و، محمد اسلام څخه مې لوز واخیست چې د دوشنبې تر (۱۲) بجو باید د تیرو کار خلاص وي او د انګاف او رنګ کار یې باید شروع شي، هغه وویل، پیک لاندې د تیرو د لګولو لپاره (وایرنګ) ته اړتیا ده، هلته تیرې نه ټینګېږي، همدلته نږدې له یو فلز کار سره مو خبره خلاصه کړه، هغه وویل سبا اته بجې به ما خپل کار خلاص کړی وي، ماښام بېرته ټلوېزیون ته راغلم، دلته مې د ټلوېزیون اداري پلاوي سره د اسد (۲٦)مه د غونډې او د ځلي د افتتاح د غونډې په باب جلسه وکړه. اته نیمې بجې کور ته ورسېدم تر ډوډۍ وروسته مې دغه یادښت ولیکه.

يو ځل بيا جرګې او مرکې

د اسد (۲۴)مه نېټه د سې شنبې ورځ بيا په منډو تېره شوه، سهار لومړی ټلوېزيون ته او بيا له هغه ځايه نجات ځلي ته لاړم، د ځلي کار ښه روان و، خو بيا هم تر ټاکلي پلان يو څه شاته پاتې و. بيا پوهنتون ته، له هغه ځايه لوړو زده کړو وزارت ته او له هغه ځايه بيا ملي بانک ته! هلته مې د بانک له رييس ښاغلي (جاويد وفا) سره د ازادۍ ورځې د نمانځې په باب خبرې اترې وکړې، له هغه ځايه بيا د ځلي کتلو ته ورغلم، تر هغه وروسته مو بيا ټلوېزيون کې د ازادۍ په باب د لويې غونډې جوړولو لپاره د ترتيباتو په باب بحث وکړ، څلور بجې مې بيا د ملي بانک له رييس سره ملاقات و. دا مهال نذير احمدزي صيب زنګ وواهه چې دلته د جنوب ختيځ زون شورا راغلې او د ځلي د افتتاح په باب ځينې انديښنې او نظريات لري، که تاسو هم راشئ، ښه به شي، ما ويل لږ بند يم، که دوی يو څه معطلېدلای شي، نو زه هم درځم، خو په راتګ درځم. هغه وويل، دوی وايي موږ انتظار کوو. تر ملاقات وروسته د احمدزي صيب کور پر لوري لاړم، لاره سخته بنده وه، څه کم دوو ساعتونو کې ورسېدم، ماښام لمانځه ته څه وخت پاتې و، چې زه ورسېدم، اکثره هغه مشران په کې وو چې څو ورځې دمخه مو هم موږ ورسره د حاجي صيب عبدالباري منګل، صمد ځاځي په کورونو او ژوندون ټلوېزيون کې څو ځله پر همدې تړاو کتلي

وو. ښاغلي داود شاه نیازي، صمد ځاځی، حاجي عمر، میرزکوال، بخت محمد ځدراڼ او یو څو تنه نور نوي مشران او ځوانان په کې وو، وروسته عبدالرشید ایوبي او نیک محمد ولسمل هم راغلل.

یو ځل بیا د ځلي موضوع رایاده شوه او په تېره بیا د افتتاح خبره، د جنوب ختیځ زون شورا وویل چې زموږ د شورا نظر دادی چې دا باید د اسد پر (۲۸)مه افتتاح نه شي، یوه اوونۍ وروسته یا د همغې اوونۍ د چهارشنبې پر ورځ دې پرانیستل شي، داود شاه نیازي وویل چې د چهارشنبې ورځ هملته نږدې د جنوب ختیځ زون شورا ده او هلته نږدې یو زر تنه مشران راځي، هغه به ټول تر غرمې وروسته سره راشو، ځلي ته او ځلی به افتتاح کړو. یوه په کې وویل چې (د پکتیا د ځوانانو جرګه ګۍ) وایي چې موږ هېڅوک هم افتتاح ته نه پرېږدو او څو چې د افتتاح صلاحیت او د غونډې پروګرام له موږ سره نه وي او که څوک راغلل نو زموږ له غبرګون سره به مخ شي.

ځینو نورو وویل د اسد (۲۸)مه ډېره مصروفه ورځ ده، میډیا هم مصروفه وي، نو ښه ده چې دا یوې بلې ورځ ته انتقال شي. چا وویل چې ځلی باید د یوه شخص په نامه تمام نه شي، ټولو په کې قرباني ورکړې ده، داسې نه شي کېدی چې یو څوک دې هر څه په لاس کې ونیسي، چا وویل چې د غونډې پر ورځ دې د ځلي تاریخچه د یوه بېطرفه سړي له خوا ولوستل شي، مننه او کور ودانی دې هم د یو بېطرفه شخص له خوا وویل شي، هر څه دې د بې طرفه خلکو له خوا برابر شي.

اخوا دېخوا دومره خبرې وشوې چې ځینې په کې زړې، ځینې په کې بېخونده او ځینې هم په کې غرضي او په شخصي ډول ماته راجع وې. ما ورته لومړی د اسد د (۲۸)مې نېټې د پرانیستې ګټې یوه یوه بیان کړه. د بېطرفه شخص په باب مې وویل چې کاشکې دا کار هم له سره بېطرفه کسانو راپیل کړی وای، کاشکې خو یې دا جرئت لرلای چې د ځلي د جوړونې په بهیر کې د یو چا طرف واقع شوی وای، دا د دې مانا ورکوي، هغه چاچې دا ځلی یې تر دې

ځایه راورسوه، هغوی مانا بې کفایته دي او یا چا سره طرف دي، اوس به د هغه بل طرف د خوشالۍ په خاطر دا طرف له منځه وړو او په اصطلاح داسې بې طرفه کسانو ته به زمینه برابرېږي چې تر اوسه یې هېڅ کفایت نه دی ښودلای. زه چې څومره د قضیې پر ماهیت پوهېږم، یو شمېر خلک چې د څلې د جوړونې له بهیره یې ځان پټ کړی و، اوس غواړي اصلي جوړوونکي حاشیې ته کړي او یو ځل بیا پر واقعیتونو خاورې واړوي. کوم شی چې واضح دی هغه دادی چې دا څلی به جوړېږي او افتتاح کېږي به، خو ښه داده چې د اسد پر (۲۸)مه افتتاح شي او که څوک ځان ته یو څه وایي، نور څلي هم ډېر پاتې دي، هغه دې جوړ کړي. عبدالرشید ایوبي صیب چې لږ وروسته راغلی و، هغه هم وضاحت وغوښت ، ما وویل، دوه خبرې دي، څلی د اسد پر (۲۸)مه افتتاح شي او که تر هغه وروسته. ما ویل زه یې پر (۲۸)مه ټینګار کوم او جنوب ختیځ زون شورا یې پر بله ورځ. ایوبي صیب ته مې د دې خبرې یادونه هم وکړه، اوس ښه شو چې تاسو هم تر لسو میاشتو وروسته بیا دې پروسې ته داخل شوئ، نو تاسې هم باید خپل نظر ووایئ! ایوبي صیب غوڅه خبره ونه کړه، یو ځل یې وویل چې زما خو زړه غواړي چې پر (۲۸)مه دې شي، خو چې نور یې نه غواړي بله ورځ دې شي. دا غونډه یو ځل بیا پر ډیالوګ بدله شوه او په ترخه ډیالوګ چې نه غواړم د ټولو بیان دلته وکړم او د لوستونکو ذهن پرې ستړی کړم، خو اخره کې ما وویل چې څلی د ټولو افغانانو دی، نو ښه ده چې یو خل بیا له ټولو مطرح شوراګانو سره پرې بحث وشي، سبا شپه دې همدلته له هرې شورا په تېره بیا د لوی کندهار، لویې پکتیا او لوی ننګرهار له شوراګانو څخه په مساوي ډول پنځه پنځه تنه راشي او ځینې نور مطرح شخصیتونه، ټول به لومړی دلایل ووایو او بیا به په ګډه پرېکړه وکړو، پر همدې د عا وشوه. د وتو پر وخت ما د جنوب ختیځ شورا ته وویل هغه کسان چې د نجات څلي به باب دومره خبرې کوي، ښه ده چې د ملالۍ څلي او واټ د جوړونې پرانیسته هم وکړي. دغه دی ایوبي صیب تیار راغلی، د تېر کال د دسمبر پر (۱۰)مه

نېټه يې په احمد شاه بابا مېنه کې د ملالۍ په نامه واټ چې له پخوا څخه هم د هغې په نامه نومول شوی و، د جوړېدو او د ځلي د بنسټ ډېره کېښوده، تاسې پوښتنه وکړئ چې د ستني سپم په اندازه کار په کې شوی دی؟ دې وخت کې ايوبي ووېل دا ډېره عدالت ګوند ايښې، زه يې ذمه وار يم او عدالت يې ذمه وار دی، د هغه ځای وارث معلوم دی، عدالت، دی عدالت. ما ورته ووېل، څه وخت يې جوړوې؟

ايوبي صيب ووېل، ما په کې وخت نه دی ټاکلی دا چې څه وخت يې جوړوم دا زما خپل کار دی او چاته حق هم نه ورکوم چې ماته ووايي څه وخت يې جوړوې؟ د هغه ځلي وارث موجود دی، عدالت ګوند دی، ما ورته ووېل، نه خپل کور دې دی چې هر وخت دې زړه وغواړي جوړوې به يې؟ تا خو د سوونو خلکو په مخ کې وعده وکړه، هغه خو يو عام ځای دی، د ټول ولس دی، هسې نه چې يو ګوند لوحه نصب کړي نور بيا لاړ شي. که دا ولس رښتيا هم ولس وي، نو په کار ده چې د داسې عامه ځايونو پوښتنه وشي. ايوبي صيب ووېل، نجات ځلي کې مې هم تر ټولو زياته مالي او معنوي قرباني ورکړې ده، کېدی شي يون صيب به يو دوه ځله تر ما زيات ځلي ته تللی وي، نور کار خو موږ کړی. ايوبي صيب ووېل، ما شل شل منزله، دېرش دېرش منزله تعميرونه جوړ کړي، زه يې نه يادوم، دا يو څو متره ځلی نو بيا څه دی؟بله خبره دا ده چې يون صيب يو فرهنګي سړی دی، ښه به وای چې فرهنګي کارونه يې کولای، په سياست کې يې ګوتې نه وهلای ډېره به ښه وای. درانه لوستونکي چې دا اثر لولي او يا يې کله هم د ايوبي صيب ژمنې ليدلې وي، هلته به ورته ښه پته لګېدلې وي چې داسې خلک هم شته چې په رڼا ورځ دې په سترګو کې درننوزي، ما زړه کې ووېل، افرين په دې سپين سترګۍ او افرين په دې اخلاقي جرئت، هغه ته ځان داسې ښکارېده چې ګڼې د سياست ستر متخصص او د ټول افغانستان سياست د ده پر محور راڅرخي. ما ووېل، که دې ولس سياستوال له درواغو منع کړل، نو دا به هم زموږ لپاره يو غټ بری

وي، لنډه دا چې دا غونډه تر ټولو غونډو سترې کوونکې، له غرض، کینو او وسوسو څخه ډکه غونډه وه. د سه شنبې ماسختن چې د نذیر احمدزي له کوره راغلم، نو لومړی مې د همدې ورځې یادښت ولیکه او بیا د شپې تر ناوخته (دري بجو) پورې مو د همدې کتاب، متن وکوت. لږ شان خوب او سهار (۹) بجې یو ځل بیا ځلي ته لاړم، کارونه مې چک کړل، زه او انجنیر نصیر احمد پوپل بیا د بیرغونو د ستنو د لیدو لپاره لاړو، فلزکار ژمنه وکړه چې نن ماسپښین یې د نصب کار شروع کوم، تر دې یوه ورځ دمخه زه، انجنیر پوپل او فلزکار، له سیدنورمحمدشاه مېنې څخه عبدالحق څلور لارې ته لاړو چې هلته د بیرغونو ستنې وګورو. (انجنیر رضا) چې د بیرغونو دا ستنې یې ودرولې وې، ما لا ورځ دمخه هغه سره ملاقات کړی و او هغه هم د دې ستنو تایید کړی و. انجنیر رضا نه یوازې عبدالحق څلور لارې ډیزاین کړې، بلکې پښتونستان واټ او د ښار یو شمېر نورې څلور لارې یې هم ډیزاین کړي، انجنیر رضا په خټه افغان هزاره دی، هغه ماته په کابل کې ښاروالۍ کې له

انجنیر نصیر احمد پوپل

یو شمېر متعصبینو څخه هم شکایت وکړ او ویې ویل چې قصداً نه غواړي د پښتونستان څلور لارې جوړه شي. هغه د نجات ځلي په ښکلاییزه برخه کې هم د خپلې همکارۍ ډاډ راکړ او دا یې هم وویل، کوم فلزکار چې تاسو ته دا ستنې جوړوي، کار یې د ډاډ وړ دی. تر هغه وروسته کابل ولایت ته مخامخ حق مارکېټ ته لاړم چې ډبرلیکونه ترې راواخلم، هغه تیار جوړ وو، (۱۴۹۰۰) افغانۍ مې ورکړې، ډبرلیکونه مې ترې واخیستل، دوه ډبرلیکونه او په اوسپنه کې یوه جوړه شوې وړه لوحه. په لاره کې په ډېر احتیاط راغلو چې ډبرې ماتې

نه شي. ډېرلیکونه مې په خپل دفتر کې غلي کېښودل، چې څوک يې ونه ګوري، دا هغه متن دی چې عوامو او خواصو سره پرې ډېره مشوره نه ده شوې او که دا متن یو ځل د غرضي خلکو خولې او مشورې ته غورځېدلی وای، نو څلی به پر ځای پاتې و، پر دې به سره نه جوړېدل، د ډېر لیک متن له اصولو سره سم ترتیب شوی و.

په تیره کې همغه متن چې وړاندې ورته اشاره وشوه، حک شو، دا يې بېلګه ده:

دا ورځ هم بیا په منډو رامنډو تېره شوه، ډېره ستړې کوونکې ورځ، وخت کم او کارونه زیات.

د اسد پر (۲۵)مه، د شپې (اته) بجې یو ځل بیا د احمدزي صیب په کور کې جرګه شو، لومړی ایوبي صیب تلاوت وکړ، بیا حاجي صیب نذیر احمدزي

هرکلی ووایه، ویې ویل، نن باید د خوشالۍ خبرې وکړو، د ورانۍ خبرې پرېږدو، د ځلي تاریخ مو بېرته تازه کړ، په خوشالۍ سره باید د افتتاح ورځ وټاکو، زه نه د مشرۍ دعوه کوم، یوازې ستاسو خدمتګار یم.

نېک محمد ولسمل صیب وویل: ((موږ یو اوږد مزل لرو، په وړو وړو خبرو یې باید خدشه دار نه کړو، تړه مهمه ده، تړه باید ماته نه شي، که حالات ضروري وي، دلایل قوي وي او ګټه یې زیاته وي، که تړه ماته شي پروا نه کوي، خو که د اسد (۲۸)مه یا بله ورځ په ګټه وي، تصمیم باید پرې ونیسئ!))

د رحمت الله کټوازي صیب په نامه یو شخص وویل: ((د میډیا، سیاستپوهانو او نورو ټولو پاملرنه او نظر د اسد (۲۸)مې ته دی، نو په دې ورځ یې افتتاح کول مناسب نه دي، بله ورځ که راشي ښه به شي.))

ایوبي صیب وویل: ((پرون زه د موضوع له عمقه نه وم خبر، په دې ورځ میډیا ډېره مصروفه وي، رسنیزه کول ډېر مهم دي، که چېرې بله ورځ شي، نو یوه بله ورځ به هم زموږ په افتخاراتو کې زیاته شي)).

د مشرقي شورا استازي وویل: ((له هر قوم څخه بایدټول مشران په کې ګډون وکړي او که ټول رانه شي نو دا مسله بې ارزښته کېږي.))

د (سرتېر) په نامه یو ځوان وویل: د اسد (۲۸)مه د خپلواکۍ ورځ ده، د نجات ځلي ورځ باید بله مهمه ورځ وټاکل شي، نه یوازې ورځ، بلکې دا چې پر هغې ورځ نور څه کېږي، پر هغو هم باید بحث وشي.

یو ځوان چې نوی دې بهیر ته داخل شوی و، وویل: ((ځانغوښتنې باید نه وي.))

نذیر احمدزي صیب وویل: ((که پر دوو ورځو یا نېټو فیصله ونه شوه، درېیمه لار هم شته، خو موږ نه غواړو، درېیمې لارې ته لاړ شو، هر څه باید په اتفاق او اتحاد وشي.))

رحمت الله کټوازي صیب وویل: ((د اسد پر (۲۸)مه که کومه پېښه وشي او خلک په وینو کې ولمبېږي، نو مسولیت به یې څوک پر غاړه اخلي؟))

نېک محمد ولسمل صیب وویل: ((که پر بله ورځ څه پېښه وشوه، مسولیت به یې څوک پر غاړه واخلي؟))

ایوبي صیب وویل: ((د تېرې غونډې لپاره مو ښه امنیتي تدابیر نیولي وو، خو دېته یې هېڅ نه شو نیولای.))

میرزکوال صیب وویل: ((معاون صیب څخه مننه! باتدبیره قوم هغه دی، چې په تیاره کې رڼا راولي، که موږ خپله له یوه بحران څخه راونه وځو، نو بل ته به له بحرانه د راوتلو لاره ځنګه وښیو؟))

داود شاه نیازي وویل: ((موږ چې څه دلایل لرل، اجماع مو پرې کړې وه، د جنوب ختیځ زون، توافق کړی و چې د اسد (۲۸)مه کې به جشن وي، په لارو او کوڅو کې به تګ راتګ هم مشکل وي، راتلونکې چهارشنبه که جوړه شي، ښه به شي، ځکه خو د جنوب ختیځ زون (اویاووتنو) مشرانو پرېکړه کړې وه چې پر دې ورځ دې افتتاح شي، نو زموږ خو همدا ورځ خوښه ده، ځکه په دې ورځ تیار شپږ اوه سوه تنه سپینږیري راځي، ځلي سره نږدې په یوه هوټل کې غونډه لرو، تر غونډې وروسته به ځلي ته راشو، افتتاح به یې وکړو، خبره به خلاصه شي.)) تر دې خبرو وروسته یو نیم په کې وویل: که داسې توافق ته نه رسېږو، نو ښه داده چې رایګیري وکړو او خبره فیصله کړو، د وروستي نظروال په توګه باید ما خبره کړې وای، احمدزي صیب او نورو ماته وویل، خیر نو اوس تاسو وواياست چې څه وکړو؟

ما وویل: ((له تاسو ټولو څخه مننه چې یو ځل بیا پر دې اساسي موضوع راټول شوئ او مننه خو په دې کوم چې لس میاشتې وروسته ماته د ځلي وارثین په لاس راغلل، زه ډېر خوشاله یم چې دوی مسولیت پر غاړه اخلي او د منار د بشپړېدو افتتاح کوي، ما د اسد د (۲۸)مې لپاره خپل لسګونه دلایل لرل چې اوس خبره ډیالوګ ته نه باسو، د رایګیری خبره هم ځکه نه کوو چې رایه اچونه په هغه حالت کې خلک کوي چې د ټولو خواوو تناسب په کې مراعت شوی وي، څوک د رایې حق لري او څوک یې نه لري، د دې غونډې

ځرنګوالی د حقیقي رایې اچونې ایجاب نه کوي نه دلته د ټول هېواد له بېلابېلو سیمو استازیتوب شته او نه هم هغه اصلي کسان چې تر دې دمه یې دا ځلی رارسولی دی، نو خبره باید په اتفاق سره ترسره شي، اوس چې د جنوب ختیځ زون شورا او یو شمېر نور خلک چې نوي دې بهیر ته داخل شوي او د دې جریان تشریح او توضیح ته هم اړتیا لري، هغه غواړي کومه بله ورځ انتخاب کړي، د دې خلکو پر وروستي او نهایي هدف او مرام هم زه سل په سلو کې پوهېږم، نه غواړم، خبره کوم جنجال ته ووځي، زما هدف د ځلي جوړول وو، هغه ترسره شو، که هغه کې ما صادقانه منډې وهلې وي، خدای به یې اجر راکړي، که نه نو له چا څخه د څه شي د غوښتنې اړتیا نه لرم، د ځلي افتتاح اصلي موضوع نه ده، اصلي موضوع لومړی د نجات ورځ او دویم خپله ځلی دی، افتتاح یې یوه ضمني او فرعي موضوع ده، اوس نو دا جرګه چې په هېڅ وجه نه د ټولو پښتنو، نه هم د ټولو سمتونو او نه هم د ټولې پکتیا د ولسونو استازیتوب کولای شي، خو بیا هم چې د افتتاح د ورځې پر تغیر ټینګار کوي، هره ورځ چې دوی غواړي همغه دې وټاکي، لکه څنګه چې نیازي صیب وویل، د چهارشنبې ورځ هلته تیاره غونډه ده، پر همغې ورځ دې افتتاح کړي. ځکه چې د دویم ځل لپاره به ورته بیا د دې خلکو راټولول هم مشکل وي، نو ښه ده چې پر همغه ورځ یې افتتاح کړئ.

د دې ډول غونډو پر هدف موږ پوهېدلو، چې اکثره دا ډول غونډې د حکومت له خوا جوړېږي، د ډوډۍ او هوټل لګښت یې هم حکومت ورکوي، څه متحدالمال خبرې په کې وشي او د حکومت ځینې خبرې تائید شي او یو نیم ناخبره په کې انتقاد هم وکړي او بیا غونډه پایته ورسېږي.

هره ورځ د شوراګانو مشرانو ته هم سخته وي چې خلک راټول کړي او لګښت پرې وکړي، یو شمېر خلکو ته چې د غرمې ډوډۍ ورنه کړې او هم د موټر کرایه، د نږدې خپلوانو جنازې ته هم نه ځي، نو پاتې شوه ملي غونډو او جرګو ته تګ. ما ویل څه ته به یې په تکلیفوو چې ورځ تغیر کړو، نو پرېږده چې

هر څه د دوی په خوښه تمام شي. خدای حاضر دی چې تر دې دمخه شپه چې د نذیر احمدزي په کور کې پر همدې مناسبت غونډه وه، تر هغه وروسته مې له خپل ضمیر سره مشوره وکړه او پرېکړه مې وکړه چې څه دوی وایي همغه ورسره ومنه، څرنګه چې ځان له یوه تاریخي مسولیته خلاص کړم، نو ځکه خو مې اول دوی ټولو ته نوبت ورکړ، په پای کې مې وویل، ورونو! زه دلته نه د کوم ګوند، نه د کومې شورا، نه د کوم قوم او نه د کوم سمت په استازی خبرې کوم، د یوه عادي افغان په توګه مې خپل نظر او دلایل پخوا بیان کړي وو، اوس چې تاسې خپل نظر لرئ، ورسره مخالفت نه لرم، تاسې ټول کارونه په منظم ډول جوړ کړئ، که موږ غوندې خلکو ته په کې اړتیا وه، پر موږ غږ وکړئ، څه مو چې له واکه او ځواکه پوره وي، هغه به ترسره کوو، یوازې یو وړاندیز لرم او هغه دا چې تر دې ځایه مالي حسابونه ټول پاک او شفاف دي او ټولې پیسې زما په خپل لاس ټېکه دار ته وررسېدلې او لاسلیکونه مې ترې له نېټې سره سم اخیستي دي، هغه مالي راپور زه درکوم، داسې نه شي چې وروسته نور

د نذیر احمدزي په کور کې د جرګې یو انځور

خلک دعوه وکړي او ووایي چې ما خو په کې دومره پیسې اچولې دي، هغه زما نوم څه شو او یا د هغو کسانو نومونه هېر او تېر شي چې تر دې دمه یې څلي ته پیسې ورکړې دي. نو هغه راپور چې په هر چا لولئ، بې طرفه وي او

که با طرفه، هغه بايد دقيق وي، ځکه چې سبا به هغه خلک وايي چې پيسې موږ ورکړې او نومونه د نورو خلکو يادېږي، هغو ته زه مسوليت لرم چې د خپلو پيسو حساب و کتاب يې څرګند کړم. دويمه مسله داده چې دوه ځله دا ځلی له ستونزو سره مخامخ شو، يو ځل ښاغلي ګلاب منګل په کې مداخله وکړه او مشکل يې حل کړ او دويم ځل شميم کټوازي فوق العاده همکاري وکړه او يو بل ساختماني شرکت يې پيدا کړ چې پاتې کارونه يې پر مخ يوړل، نو د هغوی له تصميم پرته که هره جرګه پرېکړه کوي، هغه به بې انصافي وي. ځکه کوم کسان چې دلته اوس پرېکړه کوي، دا د بحران په وخت کې يو هم حاضر نه وو او نه يې څه ترسره کړي، نو پر همدې خبرو مو دعا وکړه، غونډه پايته ورسېده، نذير احمدزي صيب او نورو مننه وکړه، نيازي صيب وويل، لږ وخت راکړئ، هغه په تېر وخت کې زما د کارونو ډېره ستاينه وکړه او ډېرې تائيدي خبرې يې وکړې، خو ما ټولو ته وويل، تاسې خپلې جلسې ته دوام ورکړئ، نور کارونه پسې تعقيب کړئ او څه چې مو فيصله وکړه، که موږ ته د مرستې اړتيا احساسېدله، هغه به ترسره کوو.

په همدې کې ما له ټولو اجازه واخيسته او د خپل کور پر لوري رهي شوم، د شپې مهال مې ځلی هم وکوت او د پنجشنبې سهار يو ځل بيا ځلي ته لاړم او دغه راز مې پر همدې ورځ چې د اسد (۲۶)مه نېټه وه، د ازادۍ د کليزې د نمانځلو لپاره د پاتې کارونو د سرته رسونې په خاطر چټکې هڅې پيل کړې. د پنجشنبې ورځ ډېره مصروفه ورځ وه، د يوې غټې غونډې لپاره ترتيبات نيول چې لا ډېر کارونه يې پاتې وو، نو ژر مې يو کاري پلان جوړ کړ، دا مهال د ښاروالۍ د دولسمې ناحيې رييس (عبيدي صيب) او د حوزې د ملي امنيت امر (حاجي محمد زمان) راته زنګ وواهه چې هلته د احمد شاه بابا مېنې ولسونو د (رضا رفعت) او (بهشتې) چې د سږ کال کانکور کې اول نمره ګان شوي او يو بل قاري صيب (نصير احمد) په وياړ غونډه جوړه کړې، که ته رانه شې، دا خلک او موږ ټول خفه کېږو، مجبور شوم، هلته لاړم، ښه لويه غونډه

وه، (۱۲) بجې له هغه ځایه څلي ته لاړم، پاتې کارونه مې ورته وویل او بیا له هغه ځایه یوه بجه دفتر ته راغلم. په دفتر کې مو له انډیوالانو سره د استقلال د ورځې نمانځغونډې ته ترتیبات ونیول، څرنګه چې سږ کال په کابل او ټول افغانستان کې د خپلواکۍ جشن نمانځل کېده، نو هغه دوه درې سټېجه چې ډېر ښایسته وو او دا دوه کاله موږ د یوې شپې لپاره په (۲۵۰۰) ډالره په کرایه راوړل، سږ کال دا محدود سټېجونه مخکې تر مخکې ریزرف شوي وو، د دفتر ملګرو وویل، موږ یې تر هغه په ښه ډیزاین جوړوو، هم کم لګښته دي او هم به یې هر وخت جوړوو، خوازې مو راوغوښتلې او ماسپښین مهال پرې کار پیل شو. موږ د اسد (۲۸)مه، کال پر کال د اسد پر (۲٦)مه نمانځو او بیا یې یوه ورځ وروسته پر (۲۷)مه شپه چې سبا یې د استقلال ورځ وي، خپروو، نو دا کار مو هم د پلان مطابق روان و.

د شپې اته نیمې بجې غونډه پیل شوه، د خدای فضل و، دومره کسان راغلي وو چې د ټلوېزیون په انګړ کې نه ځایېدل، غونډه په ښه ډول پیل شوه او په

په ژوندون ټلوېزیون کې د خپلواکۍ ورځې د نمانځنې یو انځور

ښه ډول پایته ورسېده، په غونډه کې مې یو خل بیا د څلي د اکمال خبرې وکړې او هم مې د مرستندویانو نومونه په ترتیب سره واخیستل او ومې ویل چې له دغو کسانو پرته بل هېچا مالي مرسته نه ده کړې.

د څلي ډېرلیک او د هغه برخلیک

د جمعې ورځ سهار (۸)بجې ټلوېزیون ته راغلم چې ځیني کارونه منظم کړم، جلال اباد ته مې د تګ تیاری نیوه، ځکه چې د اسد له (۲۸)مې نېټې څخه د څلي افتتاح هم وځنډېده او دلته د ازادۍ په ویاړ زموږ غونډه هم پایته ورسېده، څه وخت راته سپما شو. د پنجشنبې ورځ لس بجې راته له ننګرهار څخه ځینو دوستانو زنګونه ووهل چې که موږ سره په جلال اباد کې د خپلواکۍ جشن ونمانځې ډېر خوند به وکړي، هغوی ووېل، دجمعې ورځ تر دوو بجو که جلال اباد ته راشې، موږ ښار کې ګرځو، د هېواد بیرغونه راسره دي، نو ته هم موږ سره وګرځه، ما ویل ډېر کارونه دي دروبه نه رسېږم، هغوی ووېل، څه یو ساعت نور هم (۴) بجې درته منتظر یو، د ټولو هیله ده، ویې ویل زموږ نور مشران خو ډارېږي، په داسې پروګرامونو کې ګډون نه کوي، نو ټولو ویل، یون صیب که راشي، زموږ ستړیا به رفع شي، جشن به خوند وکړي، ما ویل زه کوښښ کوم، خو وعده سل په سلو کې قطعي نه ده، هغو ووېل، قطعي یې کړه. د پنجشنبې ماښام ناوخته د ننګرهار والي (ګلاب منګل صیب) زنګ وواهه، اول یې د څلي

د حال او احوال پوښتنه وکړه، هغه له جنجالونو خبر وو. بیا یې وویل که جشن لپاره ننګرهار ته راشې، ډېره به ښه شي، ما وویل، دلته کارونه دي، خو کوښښ کوم. د جمعې سهار (۸) بجې ټلویزیون ته راغلم، دغه یادښت مې ولیکه، اوس غواړم، په ژوندون کې د تېرې شپې د پروګرام د ایډېټ پوښتنه وکړم، بیا غواړم منار ته ډېر لیکونه یوسم، چې تردې دمه یې چا مخ نه دی لیدلی، د هغو تر نصب او په څلي کې که ممکن وو، دیوه بیرغ تر نصب وروسته غرمه دولس-یوه بجه دننګرهار پر لوري حرکت وکړم.

د اسد پر (۲۷)مه د جمعې مبارکه ورځ شاوخوا لس بجې مې دوه ډېرلیکونه چې مخکې مې د هغو د ځرنګوالي په باب یادونه کړې وه، څلي ته یوړل، مجیب الرحمن لحاظ هم راسره و، څلي کې مې کارګرانو ته وویل چې زه اوس تیار ولاړ یم، دا ژر ولګوئ، ځکه چې مخکې تر دې چې څلی افتتاح شي، هر سړی پرې یوه تبصره کوي، ځینې به بیا وایي چې زما نوم ولې په کې نه شته، ما خو هم یوه ورځ په کې منډه تړه کړې، ساختماني انجنیر ته مې وویل چې کله دې هم ډېر لیکونه نصب کړل، یوه پرده پرې وغوړوه چې تاسو دلته کار کوئ (تیږې فرشوئ)، هر سړی به راځېږي، بیا به دا ډېر لیک ګوري او تاسو ته به د کار مزاحمت پېښوي او یو شمېر هغو تنګنظرانو ته به هم پلمه په لاس ورشي چې نه خپله کار کولای شي او نه هم نور زغملای شي. انجنیر نصیر احمد پوپل راته وویل چې ته بېغمه اوسه، کله چې کار خلاص شو، زه ورته یو پوښ ورکوم او د پرانیستې پر ورځ به یې ترې بېرته لرې کړو. زه بېرته ټلویزیون ته راغلم او د جلال اباد سفر ته مې ځان تیار کړ، ډاکټر هجرت ګردیوال چې د ملي تحریک غړی دی او کور یې ځرخي پله سره نږدې سیمه کې دی، ماته یې لا پرون ویلي وو چې که جلال اباد ته ځې، نو د جمعې ورځ غرمه مې د کندوز پخوانی والی (سلیم خان کندوزی) او وکیل صیب (اجمل عمر) مېلمانه دي، نو تیار په دې لاره راشه، غرمه به دلته تېره کړې، بیا به ځې. دولس نیمې بجې له دفتره ووتم، ما ویل څه د څلي کار به وګورم، بیا به د بابا مېنې پرلاره

څرخي پله سیمې ته ځان برابر کړم. کله چې څلي ته لاړم، نو کاریگرانو د یوه ډبر لیک د نصب کار پیل کړی و، څرنگه چې ډبرلیک په ډېر احتیاط لگول کېږي، نو وخت غواړي، نو ځکه ترې روان شوم، یوه نیمه بجه د ډاکټر هجرت ځای ته ورسېدم، ډوډۍ یې ماته معطله کړې وه، کندوزي صیب او اجمل عمر صیب سره مې څو دقیقې د مملکت پر مسایلو بحث وکړو، دې کې یې وویل، ډوډۍ تیاره ده، بله کوټه کې ډوډۍ ایښې وه، کله چې ډوډۍ ته تللو، نو په دې وخت کې د (انجنیر نصیر یما) له خوا زنگ راغی، انجنیر یما هغه څوک دی چې د دې منار د بېروني ډیزاین نقشه یې جوړه کړې وه. ماته یې وویل: ((استاد انجنیر نصیر هستم، از میدان هوایی گپ میزنم، همین حالا از ساحه کار به ما کاریگر زنگ زده بود، که دو نفر از موتر سیاه ضد مرمی تا شد، مرا تهدید هم کرد، یک سنگ (کتیبه) که نصب شده بود او را و دیگری که در زمین به دیوار تکیه شده بود، هر دویش باخود برد، نمبر تلفون خود را هم داد و گفت هر کس امد این نمبر ما است، برای ما زنگ بزند، و گفتند که ما عضو یا معاون شورای ولایتی پکتیا هستم، این منار مربوط ماست، این سنگ ما اصلاح میکنیم، و دوباره میاریم، و نام خود را صمد ځاځی معرفی کرد)) چورت مې ډېر خراب شو، ما ویل که دا مسله لکه د هغو نورو په شان یو ځل مشورې ته لاړه، نو هېڅکله به یې سم حل راونه وځي، دې وخت کې بیا غږ شو، استاده ډوډۍ تاته منتظره ده، ژر لاړم، ډوډۍ ته، خو چندان ښه راباندې ونه لگېده، ژر مې یو څو مړۍ تېرې کړې، له والي صیب او وکیل صیب څخه مې اجازه واخیسته، ورته مې وویل چې څلور بجې ننگرهار کې یوه غونډه ده، باید ځان ورسوم، دوه بجې او پنځه لس دقیقې د ډاکټر هجرت له کوره راووتم، تنگي ته دوه نیمې بجې ورسېدم، کله مې زړه غوښتل چې راځه بېرته وگرځه، بیا مې وویل، سبا خو غیر له هغې هم د اسد (۲۸)مه ده، خیر یوه ورځ به گوزاره وکړو، په همدې منځ کې مې نذیر احمدزي صیب ته زنگ وواهه، ما ویل دغسې پېښه شوې، صمد ځاځي ډبرلیکونه ځان سره وړي دي. هغه وویل، لږ صبر

کوه، چې زه ورته زنګ ووهم، بېرته يې ماته زنګ وواهه چې هغه وايي موږ سره مشوره نه ده شوې او په خپل سر دا تېرې راوړل شوې دي، دا نومونه موږ ته د منلو وړ نه دي، دې کې پخواني شهيدان نه دي راغلي، موږ به ټولو سره مشوره کوو او بيا به تصميم نيسو چې دا او که نورې تيرې ولګوو، ما ورته وويل چې د وړلو مشوره يې له چا سره کړې ده؟ ده ته دا صلاحيت چا ورکړی چې د نورو له مشورو پرته دا کار وکړي، بل ده خو په ځلي کې څه عملي ونډه هم نه ده اخيستې چې که چېرې دی نه وای، نو دا ځلی به نه و جوړ شوی، بل نور ځلي او ودانۍ چې جوړې شوې دي، هغه دې وکتل شي چې هغو کې ډېر ليکونه څه ډول ليکل کېږي، مخکې يې پر ما تور پورې کاوه چې دی په کې خپل نوم ليکي، اوس دې په کې زما نوم پيدا کړي. نذير احمدزي وويل، څه خير دی، ته لږ اوسېله کوه، زه يې انشاء الله يو دوه ساعتونو کې حلوم، کله چې نغلو ته ورسېدو، نو ساعت څه باندې درې بجې وې، موټر خراب شو، موټر مې په يوه خوندي ځای؛ د کابل طرف د نغلو ډنډ په وروستۍ برخه کې د کبانو په نويو جوړو شويو هوټلونو کې ودروه، له سروبي څخه مستري راغی او موټر يې جوړ کړ. ما په دې منځ کې چای وڅښه، د هرات، کابل، ننګرهار او ځينو نورو ولايتونو له يو شمېر اوسېدونکو سره مې، چې همدلته دمه کېدل، سياسي بنډار وکړ، ماښام مانځه مهال مې والي صيب ګلاب منګل وليد، هغه وويل، تر لمانځه وروسته به مجلس کوو. تر لمانځه وروسته مې يو ځل بيا ورته د ځلي تېر داستان او اوس د ډېرليکونو برخليک او د افتتاح مراسم ټول تشريح کړل. هغه نذير احمدزي ته زنګ ووهه، هغه په يوه محفل کې و، خبرې ورسره ونه شوې.

د شپې زه جلال اباد کې خپل کور ته لاړم، چورت مې خته و، شريف الله ناصري او فريدون شېرزي ته مې وويل، ښار کې ځوانان ډلې ډلې ګرځي، که خوښه مو وي، راځئ موږ به يې هم په جشن کې ګډون وکړو. لومړی مستوفيت واټ ته ورسېدو، کله چې خلکو موږ وليدلو ټول راټول شول،

ویل یې یادګاري عکسونه اخلو، ګڼه ګوڼه چې زیاته شوه، نو یو ځوان وویل، یون صیب د هغه موټر سر ته پورته کړئ چې هم خلکو ته مبارکي ورکړي او هم خبرې وکړي. دې سره پوه شوی نه یم، خلکو په دقیقه کې د موټر سر ته وخېژولم، د ملي بیرغ په رنګ، رنګ خولۍ یې راته په سر کړه، ملي بیرغ یې راته غاړه کې واچوه، ټول څو شېبې غلي شول ما ټولو ته د خپلواکۍ مبارکي ورکړه او بیا مې یو څو شعارونه هم ورکړل، دوی ټولو بدرګه کول، شپېلي، چکچکې او ګرم احساسات څرګندېدل، کله چې زما شعارونه خلاص شول، نو دې کې د موسیقۍ یو درز شو، ځوانانو په اتڼ او ګډا شروع وکړه، واړه او ځوانان له مخې لګیا وو، چا مخونه د ملي بیرغ په شان درې رنګه رنګ کړي وو، چا درې رنګه جامې اغوستې وې، څرنګه چې دا مهال جلال اباد کې ډېره ګرمي وه، نو له ټولو خولې روانې وې، د هر ځوان مخ او بدن له درې رنګه رنګونو ډک و، عیناً لکه په هند کې چې د رنګونو (هولي) مېله وي. ټول جلال اباد رنګین وو، کله چې موسیقي لږ ارامه شوه، یو دم یو ځوان غږ کړ، ژوندی دې وي یون صیب چې په دې توره شپه کې له موږ سره جشن نمانځي، ټولو بدرګه کړ، بل وویل، مرګ دې وي په معلم عطا، مرګ دې وي په دوستم، ټولو ورسره دا شعارونه بدرګه کول. دې وخت کې مې یو چاته وویل چې د اشخاصو ضد شعارونه مه ورکوئ، نن یوه ملي ورځ ده، د خپلواکۍ شعارونه ورکړئ. بیا نور دا شعارونه غلي شول، د ښار درېو نورو واټونو ته لاړم، هر ځای کې د خلکو همدومره مینه او هرکلی و، د خلکو مینې زما هغه ستړیا تر ډېره حده وایسته چې د نجات منار د بیا جوړونې په برخه کې د یو شمېر تنګنظرو اشخاصو له خوا راته رامنځته شوې وه. د شپې ۱۲ بجې کور ته لاړم.

سهار اته بجې بیا د ولایت مقام ته ورغلم، مېلمانه هم راروان وو، والي صیب (محمد گلاب منگل) یو ځل بیا نذیر احمدزي ته زنگ وواهه، ټلیفون یې رخ شو، د مشکل د حل په باب یې ورسره خبرې وکړې، هغه ورته ډاډ ورکړ، بیا ما منگل صیب ته وویل چې ته خپله کابل ته لاړ نه شې او ټول راټول نه کړې دا په یو او دوه ټلیفونونو مشکل نه حلېږي. والي صیب په دې قانع شو چې کابل کې به د یکشنبې پر ماښام یوه جسله ونیسو، والي صیب وویل، د دې ځای تر جشن وروسته، هلته په غازي امان الله خان لوبغالي کې په همدې مناسبت د کرکټ لوبې دي، هغه به هم موږ سره په گډه وگورې. جلال اباد کې جشن په ښه شور او ځوږ سره تېر شو، بیا غازي امان الله خان لوبغالي ته لاړو. هغه هم ښه خوندور پروگرام و، د لغمان والي عبدالجبار نعیمي صیب هم حضور درلود. (زهیر صیب) چې دا څو کاله په ننگرهار کې د ملي جشنونو په جوړېدنه

په جلال آباد کې د خپلواکۍ ورځې د جشن یو انځور

کې کارنده ونډه لري، راته وویل چې نن شپه زموږ لوی تفریحي پروگرام دی، ضرور پاتې شه، موږ ډېر خوشالېږو، پاتې شوم، د شپې جشن ته لاړو، په زرگونو ځوانان او له کوزې پښتونخواه څخه مشهور هنرمندان ورته راغلي وو، ملي ترانې وویل شوې، ډرامې اجرا شوې، د مدني ټولنو استازي (قرار عزیزي صیب) څو تنو مشرانو ته مډالونه هم ورکړل، زه یې هم یاد کړم، دوی دې خدای ښاد کړي، سهار اته بجې له کابله د جلال اباد پر لوري راغلم، یوولس

نیمې بجې راورسېدم، لږ استراحت مې وکړ، څلور بجې ټلوېزیون ته لاړم، د پکتیا د یو شمېر قومي شوراګانو استازي او څو تنه مخور شخصیتونه راغلي وو، هم یې د څلي په باب بحث وکړ او هم یې د ډبرلیک موضوع یاده کړه. د ډبرلیک موضوع کې دوی هم څو نظرونه لرل، چا وویل نومونه دې ولیکل شي، چا وویل، نه دې لیکل کېږي. معمولاً هغه کسان د نورو د نومونو د لیکلو مخالف وو چې پیسې یې نه وې ورکړې. د دې داستان لیکل ځکه ضروري دي چې هره هغه موضوع چې یو طرف په کې زیانمن شوی وي او اکثریت ته په کې زیان نه وي اووښتی، نو که دا وخت کې مسله مشورې او رایې اچونې ته واچول شي، د اکثریت نظر اتومات تایدېږي. هغه کسان چې مادي او معنوي قرباني یې ورکړې وي، که هغوی حق په جانب هم وي، هغه نور هم تاواني کېږي. اصولي صیب چې دا څه موده بهر کې و او ما ورسره له جلال اباده په (وټس اپ) خبرې کولې، راته وویل چې یکشنبه مازیګر رارسېږم، اول ستا دفتر ته او بیا د غونډې ځای ته ځو.

په ژوندون ټلوېزیون کې د پکتیا له مخورو سره د ناستې یو انځور

اصولي صیب شپږ بجې زموږ دفتر ته راورسېده، د پکتیا له مخورو څخه مې خدای پاماني واخیسته، ما او اوصولي صیب مجلس وکړ، ټول جریان مې ورته تېر کړ او بیا له ژوندون څخه د څلي پر لوري لاړو، هغه مو وکوت، دی هم ډېر خوشاله شو او بیا د والي صیب ګلاب منګل کور ته ورسېدو.

درنه جرګه او ترخې خبرې

د زمري پر (۲۹)مه د يکشنبې ورځ د شپې اته بجې به وې چې زه او اصولي صيب د ګلاب منګل کور ته ورسېدو، حاجي خان محمد باز منګل چې (لس زره ډالر) يې دې څلي سره مرسته کړې وه، هغه او څو تنه نور سپين ږيري هم راغلي وو. ګلاب منګل، نذير احمدزي او نورو ته مې لا مخکې تر مخکې دا ويلي وو چې دې غونډې ته بايد اکثره مالي مرستندويان او د متعرضينو په استازئ دوه درې تنه راشي چې يو بل ته د مرستندويانو د نومليکنې يا نه ليکنې په باب قناعت ورکړي، که دوی يو بل سره موافقې ته ورسېدل، نو زموږ هېڅ اعتراض نه شته او که بيا هم هره شورا خپل لس پنځه لس تنه غړي خپلې دې غونډې ته راولي او هر يو بيا په خبرو کې ځان ته د مساوي وخت حق غواړي، دا خو نو بيا د هغو کسانو په حق کې ظلم کېږي چې اصلي لګښت يې ورکړی او هغه کسان چې د نورو حق سلبوي، دا خو نو بيا کوم اخلاقي ارزښتونه نه دي. څو شېبې ناست وو چې ضياء الحق امرخېل صيب راغی ورپسې غلام محمد کاموال چې دواړوپه څلي کې يو (يو نيم زر) او بل (زر) ډالره

مرسته کړې، یوازې یوازې راغلل. ما احمدزي صیب ته ویلي وو چې د متعرضینو په استازۍ دې صمد ځاځی، داود شاه نیازی او یو تن بل څوک راشي، هغه کسان چې د خپلو ټولنو استازولي وکړای شي له یوې شورا دې ګڼ شمېر کسان نه راځي، خو کله چې احمدزی صیب راغی، هغه سره صمد ځاځی، نیازی صیب، ایوبي صیب او نهه لس تنه هغه نور ځوانان هم راغلل چې دا څو ورځې یې پر همدې مسله موږ سره نانډرۍ وهلې وې او غوښتل یې چې یوازې د دوی خبرې باید تائید شي. ما چې دا ډله وکتله، بېرته هغه زوړ داستان را په زړه شو. حاجي صیب عبدالباري منګل سره هم څو تنه وو، زړه کې مې وویل، له دې جرګې څخه حتمي د خفګان بوی راځي.

لومړی امرخېل صیب د قران کریم یو څو ایتونه تلاوت کړل، بیا احمدزي صیب خبرې پیل کړې، د ځلي په باب یې یو ځل بیا تېر داستان په داسې شکل

الحاج محمد نذیر احمدزی

بیان کړ، لکه څوک چې د بل چا د شولو نهال ګزو ګام کړي، له ډېرو شیانو څخه په مجلس کې د ځینو اشخاصو د نزاکت په وجه سرسري تېر شو، نوې خبره په کې دا وه چې (زرمتي صیب) پنځه کاله مخکې د دې ځلي امر اخیستی و، کار یې شروع کړی و، بېلابېلو خلکو په کې منډې ترړې کړې وې، هېڅا صرفه نه ده کړې، هر چا زیار ایستلای. د احمدزي صیب له خبرو داسې ښکارېده چې په دې ناستو کسانو کې هېڅا هم خپلې ژمنې نه دي ماتې کړې او هر چا منډه تره کړې. بیا یې وویل د سقاو د زوی تر مړي وروسته بیا د زون شورا فیصله وکړه چې ځلی باید جوړ شي او د پښتنو اتفاق پرې راشي. بیا یې د ځلي لپاره غونډې تشریح کړې، د هغو ټولو بیان یې وکړ چې ما یې مخکې پر څرنګوالي بحث کړی دی.

ما چې کله د احمدزي صیب مکملې خبرې واورېدې نو مجبور شوم وخت

واخلم او موضوع یو څه په تفصیل سره تشریح کړم. دلته یې له ځینو تکراري برخو تېرېږم، خو ومې ویل چې د څلي اصلي وارثان یا مدعیان د ډبرې تر ایښودو وروسته بیا تر شپږو او ځینې یې تر (۹) میاشتو وروسته راڅرګند شول. ما چې کوم کارونه کړي، د قرارداد په شمول یا تحمیلي وو، یا د ملي احساس له مخې او یا هم د وخت ضرورت له مخې او په دې کې له ټولو هغو کسانو سره چې پیدا کېدل یې شوني وو، مشوره شوې، یوازینی کار چې له ډېرو خلکو سره مشوره په کې نه ده شوې، هغه د ډبرلیک موضوع وه، دا مسله مااصولو ته پرېښوده، ځکه چې دې کې د مشورې له لارې توافق ممکن نه و، نه یوازې دا بلکې د څلي رنګ، د ډبرو انتخاب او نور که دا ټول یو ځل مشورې ته اچول شوي وای او بیا مو د ذوقونو، فکرونو او سلیقو اختلافات هم په کې پام کې نیولي وای او بیا مو ټولو مطرحو شوراګانو سره دا خبرې مطرح کړې وای، نو کلونه کلونه وخت ته اړتیا وه او بیا به هم توافق نه و ترلاسه شوی،

د یوه اتفاق لپاره به نورې بې اتفاقۍ رامنځته شوې وای، نو ځکه ممکنه نه وه چې ټول کارونه دې د ازادۍ او هر اړخیزې مشورې له لارې ترسره شي. د ډبرلیک موضوع هم همداسې ده. دا دوه برخې لري، یوه تاریخي برخه ده چې هغه نه زه، نه د قوم سپین ږیري، نه شورا او نه بل څوک حق لري چې په هغې کې بدلون راولي.

ډبرلیک پخوا یوازې (دري) متن درلود، داود جنبش پښتو ته هم ترجمه کړ، دویمه برخه یې د بیا جوړونې، مننې او کورودانې وه. دا مو د اصولو له مخې عیاره کړې، دې ډول ته ورته ودانۍ وګورئ، هلته چې له کومو اصولو څخه کار اخیستل شوی، دلته هم همغه اصول کارېدلي، که موږ غواړو چې ټولنه د

اصولو خواته بوځو، نو باید چې اصول پر ځان عملي کړو. که مننه ونه کړو، سبا نورو دې ډول کارونو کې له موږ سره څوک مرسته نه کوي، سبا بیا هر څوک توره سره کوي چې دا ځلې ما جوړ کړی، پرېږده چې مالي مرستندویان یې معلوم وي او د مرستې او مننې دا کلتور باید عام شي. دا طبیعي خبره ده چې مرستې کمو خلکو ورکړې، که د هغو نومونه ذکر شي او نور چې اکثریت دي، مالي مرسته یې نه ده کړې، هغوی دې سره عکس العمل ښیي او بله خبره دا ده چې دا ډول خلک د مالي مرستندویانو په توګه یاد شوي، نه د معنوي خدمتګارانو په توګه. تر کومه ځایه چې ما پورې یې اړه لرله، ما د خپل نوم له لیکنې څخه په دې خاطر ډډه وکړه چې تنګنظرانو ته پلمه په لاس ورنه شي او د نورو د نومونو د مخنیوي سبب نه شي. یانې موږ کې تنګنظري دومره عامه ده چې یو څوک یو چا سره مرسته کوي، هغه ترې مننه کوي او درېیم کس وایي چې ته څه حق لرې چې له هغه څخه مننه کوې؟ زه په دې کې موافق نه یم! د دې ډبرلیک پر ټولو خواوو مې هر اړخیزه رڼا واچوله او دا مې ورته وویل چې صمد ځاځی تللی، په تور موټر کې او ډبرلیک یې راښکته کړی او ځان سره یې وړی دی. دا د دې پیغام ورکوي، چې ځلې مصون نه دی، سبا به یو بل څوک ورځي، د هغه به د برېښنا ګروپ خوښ نه وي، یوه ډبره به یې خوښه نه وي، هغه به هم د خپل ذوق مطابق هغه راباسي او ځان سره به یې وړي. ګڼ شمېر دلایل مې نور هم وویل چې د لیکنې د زیات اوږدوالي له امله ورڅخه تېرېږم. پر دې هم رڼا واچوله چې په مننه کې ولې لوی کندهار، لوی ننګرهار، شمال او مرکز په ترتیب سره راغلي او د لویې پکتیا ټول ولسونه مو ولې د کوربنو او مننداویانو په توګه راوړي دي. دا خبره خپل حکمت او خپل منطق لري. دا مهال ضیاء الحق امرخېل اجازه واخیسته، که څه هم ټول مجلس ورته وویل چې کېنه، خو هغه وویل، زه کار لرم، خو هیله مې ده چې په وړو وړو خبرو پسې ونه ګرځوو.

دې پسې احمد گل توتاخېل خبرې وکړې، ویې ویل چې په مجلس کې باید

احمد گل توتاخېل

توند الفاظ ونه کارول شي، زه د توتاخېلو د شورا په استازې وایم چې که چېرې نومونه راځي بیا چې د (انجنیر دلاور توتاخېل) نوم یې په سر کې رانه شي، نو بیا دې د هېڅا هم نه راځي، نقشه هغه جوړه کړې او تر ټولو زیاته قرباني یې ورکړې، احمدگل توتاخېل یو ځل بیا د قرارداد مسله یاده کړه چې موږ خبر نه شو چې څنگه وشو، د هغه لکه چې زما داستان له یاده وتی و چې ما د دې جبري قرارداد تفصیل ورته څو ځله بیان کړی و. دې پسې صمد ځاځي نوبت واخیست، هغه تر نوبت مخکې هم څو ځله لنډې لنډې خبرې وکړې او غوښتل یې زما خبرو کې هم مداخله وکړي، خو ټولو ورته وویل چې خپل نوبت کې دې خبرې وکړه. صمد ځاځي وویل: زه د نومونو مخالف یم، زه د یون د خبرو مخالف یم، یون ټول عمر قومونه په جنگ اچولي دي، شیطاني یې کړې، اوس هم شیطاني کوي، دا اوسنۍ غونډه یې هم یوه شیطاني غونډه ده، د شیطانت لپاره یې رابللې ده، دی په قومونو کې نفاق اچوي، دی څه کاره دی چې راځي د ځلي په کار کې مداخله کوي، ځلی زموږ دی، دی هېڅ حق نه لري چې راشي او موږ کې نفاق واچوي، زه پوهېږم ځلی، د هېچا نومونه په کې نه پرېږدم، دلته خلکو شهیدان ورکړي، هغه به پر ځای پاتې وي، اوس به د یو څو تنو نومونه په کې راځي، زه درته وایم چې دې کې پیسې پټې شوي، ما ټول حساب نیولی، دا به زه نیسم، غلاوې دوی کوي، تورونه پر نورو پورې کوي، زه له اوله د دې قرارداد مخالف وم، دا دوی له ځانه کړی، دا شیطان دی، بې غیر له شیطانته یې بل کار نه شته، اوس زموږ د لویې پکتیا په قومونو کې

تفرقه اچوي، څه وروره خپل کار دې کوه، ته څوک یې چې راځې او دې کار
کې مداخله کوې؟ صمد ځاځي دا خبره هم یاده کړه هر څوک چې خپلې

صمد ځاځی

پیسې غواړي زه به یې بېرته خپلې پیسې ورکړم، خو څلي کې یې نومونه نه پرېږدم. دا مهال که هر څومره خلکو ورته وویل چې کېنه غلی شه، شخصي حریم ته مه داخلېږه، ډېر تېز مه ځه، حق نه لرې، په دې هوجره کې څوک توهین کړې، خو هغه داسې تېز روان و چې د هېچا خبره یې نه اورېدله، ډېرې نورې تونددې خبرې یې هم حواله کړې چې د
ځینو پر لیکلو یې انسان څه چې کاغذ هم شرمېږي، مجلس ډېر بې خونده او پیکه شو، ما ورته هېڅ ونه ویل، یوازې په قلم مې د ده د مبارکې خولې خبرې لیکلې. هغه ډېر احساساتي و، لاسونه یې خوځول، خپل حواس او خوله یې نه شوه کنټرولولای، څه یې چې په خوله راتلل، هغه یې ټول ویل، کله چې جرګې دی له توندو خبرو منع کاوه، ما ورته وویل، دی خپلو خبرو ته پرېږدئ چې

عبدالستار میرزکوال

اصلي جوهر یې معلوم شي، که تاسې د ده خبرې بندې کړئ، نو اصلي ماهیت یې پټ پاتې کېږي.
ده پسې میرزکوال صیب یو ځل بیا د تېرو ورځو په شان نوبت واخیست او ویې ویل چې زه له یون څخه ډېره مننه کوم، ده ډېر زحمت ګاللی، خو راځئ چې اوس دا جنجال حل کړو، د نومونو له لیکلو څخه به تېر شوچې اختلاف ترې پیدا کېږي، نه به یې لیکو، پر خپل

وخت به غونډه ونیسو، پر همدې به اتفاق وکړو. د میرزکوال صیب خبرې تفصیلي وې، خو لنډ نچوړ، محتوا او ماهیت یې همدا وو.

غلام محمد کامه وال

غلام محمد کاموال صیب وویل: راځئ چې ټول د اتفاق او اتحاد خبرې وکړو، دښمن راکې خپلونه جوړ کړي او نور مو هم سره پاشي او دلته موږ په وړو خبرو نښتي یو. د کاموال صیب د خبرو محتوا داوه چې د صمد ځاځي له خبرو سره جوړ نه و، خو خبره یې په ادبي او مرموز ډول کوله. دا وخت ډوډۍ تیاره شوه، کوربه غږ کړ، ډوډۍ ته راځئ، ما دا مهال پرېکړه کړې وه چې زه ځم خو بیا مې وویل، د پښتانه له کوره د ډوډۍ پر مهال تلل د کنځلو په مانا دي، همدومره کنځلې بس دي چې ما وخوړلې، نو ولې یې زه په بله مانا بل چاته وکړم. ګلاب منګل ډېر لګښت کړی و، د دې جرګې د ځینو غړو د الفاظو په تناسب د ډوډۍ قیمت ډېر لوړ و. ما یو دوه مړۍ تېرې کړې، خو لکه سنګتیا چې سړی تېروي، هېڅ فکر مې نه کاوه چې د جرګو او مرکو په کور کې د پښتنو د نرخ پر دسترخوان دې دا څه واورم، ځان مې ډېر تېنګ کړ، تر یو سخت عاطفي فشار لاندې وم، د خوشال او پیر روښان کیسې رایادې شوې: زه یې چالره وهم، قدر یې چا زده، په اور وسوه دغه توري قلمونه. څو ځله مې د سترګو کونجونو ته اوښکې راورسېدې، ځان مې ټینګ کړ، خو د خبرو مجال نه و.

تر ډوډۍ وروسته کله چې بېرته مجلس راټول شو، ما ټولو ته وویل، که له ما څخه څوک خفه شوي او یا هم د مجلس بې نزاکتي شوې وي، زه له ټولو څخه بښنه غواړم، نور زه ستاسو ټولو په اجازه رخصت اخلم، تاسو خپله فیصله

حاجي خان محمد باز منګل

وکړئ، که بيا هم موږ غوندې خلکو ته په کې څه ضرورت و، احوال راکړئ، زه جګ شوم، خو حاجي خان محمد باز منګل، حاجي عبدالباري منګل او څو تنو نورو ټينګ ونيولم، ويل يې هېڅ امکان نه لري چې لاړ شې. څو چې دا جرګه پايته نه وي رسېدلې، ته نه شې تللای، په ډېر زور يې کېنولم. دا مهال حاجي صيب خان محمد باز منګل وويل: اول خو زه دا خبره کوم چې دا د چا د توهين او تحقير ځای نه دی، نن چې دلته د يون صيب کوم توهين او سپکاوی وشو، دا د ده توهين نه دی، دا د ټولو پکتياوالو توهين دی، که چېرې دا افتخارات د ټولو وي، نو بيا خو ټولو ته حق ورکړئ او که بيا يوازې د پکتياوالو وي، نو بيا مو څه کول چې له نورو قومونو او ولايتونو څخه مو دې ځلي ته خلک راغوښتل او جرګې مو ورسره کولې، سمه ده يون صيب د لغمان دی، خو ده خو د ټولو پښتنو غم پر سر اخيستی، د دې پر ځای چې مننه ترې وشي، اضافي تحقيرېږي او توهنيږي. زه له صمد ځاځي څخه جدي خفه شوم، بايد رسماً له يون صيب څخه بښنه وغواړي، ما ويل حاجي صيب ښښنې ته هېڅ اړتيا نه شته، څومره چې دا مسله شاربو لاپسې خرابېږي، تاسې مشکل حل کړئ، ښښنې څه کوئ، تر دې ما ته سختې کنځلې شوې دي، اوس ځلی تکميل کړئ! صمد ځاځي لا هم لاسونه خوځول او ګواښنه يې کوله او تا فکر کاوه چې دا ټول بهير له پيله تر پايه د ده په مټ رارسېدلی، بيا يې هم وويل: زه داسې خلکو سره جرګې ته چېرته کېنم، دا خو تاسو راوستم، ده مخکې د ټليفون خبره ياده کړه، دی خو څه جبرائيل امين نه و چې ما به يې ټليفون ځوابوه. څومره چې دې د هغه يادونه کوله، هغه نور هم ګرمېده.

دا مهال عبدالرشيد ايوبي صيب د خبرو نوبت واخيست، ويې ويل چې د څلي د تاريخ په باب خو معاون صيب (نذير احمدزي) رڼا واچوله، يون صيب هم خبرې وکړې، زه يې تائيدوم. زه خپله له پيله تر پايه د څلي په کار کې شريک وم، ان د سکرتريت چارې مې هم پر مخ وړلې، تلاوت مې هم کاوه، زه په پيل کې په دې نظر وم چې نومونه دې

عبدالرشيد ايوبي

وليکل شي، چې خلک تشويق شي، خو اوس په دې نظر يم چې که ونه ليکل شي، ښه به وي، ايوبي صيب څو نورې خبرې هم وکړې، خو لنډيز يې همدا و، سره له دې چې ايوبي صيب ته مې ماسپښين مهال زنګ وهلی و، چې په ډبرليک کې ستاسو نومونه راغلي دي، خو يو شمېر خلک يې مخالف دي، ما ستاسو د نومونو د حفاظت په خاطر خپل نوم ايستلی دی ، اوس بايد تاسې د خپلو نومونو دفاع په خپله وکړئ.

که غواړئ اينده کې نور داسې کارونه ترسره کړئ، نو د خلکو د هڅونې لپاره دا کار ضروري دی، زموږ په يوه مننه هېڅ نه کمېږي، خو مقابل کې هغوی هغومره مرسته کړې ده. که د منفي بافاتو کلتور همداسې حاکم پاتې شي، نو ټول عمر به زموږ استعدادونه د دوی د تنګنظرۍ ښکار ګرځي. دا چې دوی ټول په ګډه او يو ځای له احمدزي سره غونډې ته راغلل، نو غالباً چې دوی په خپل منځ کې دې توافق ته رسېدلي وو چې که خپل منځ کې هر ډول اختلاف لرو، خو (يون) ته مو بايد موقف يو وي. دا يو ګمان دی، خدای دې وکړي چې حقيقت ونه لري. دا ګمان مې ځکه ياد کړ چې دا همغه ډله خلک وو چې د څلي کار يې پيل کړ، نور يې بيا ځانونه پټ کړل، کله چې ټول کارونه ماته پاتې شول او بيا کارونه بشپړتيا ته ورسېدل، نو دا ډله يو ځل بيا له سره

رامنظمه شوه، دوی فکر کاوه که دا کار همداسې په چټکۍ پر مخ لاړ او زموږ له مداخلې پرته ترسره شي، نو اینده تاریخ کې خو موږ ته هېڅ نه پاتې کېږي، د دوی په فکر دا ټول کریډېټ یون ته ځي، نو ځکه خو له بیا راپیدا کېدو سره سم یې له توطیو پرته بل هېڅ کار نه و. جرګې وې، مرکې وې او لانجې وې، همدا مهال چې لانجې هم روانې وې، یوه هم یوه ورځ د څلي د جوړښت په باب څه نه ویل چې کوم کار یې کوم ځای ته ورسېده، جنجال یې یوازې دې باندې و چې څه وخت یې افتتاح کړو او څنګه یې افتتاح کړو.

دې پسې داود شاه نیازي (د جنوب ختیځ زون د شورا رییس) نوبت واخیست، هغه په پیل کې وویل، صمد ځاځي توهین وکړ، دی باید یو پسه د ناغې په توګه جرګې ته راولي، یون صیب د ټولو پښتنو مشر دی، زموږ افتخار دی، پاتې شوه د نومونو لیکنه، موږ یې له اولې ورځې څخه هم مخالف وو او اوس یې هم مخالف یو، پر دې مو توافق نه دی کړی، نو ځکه موږ ډېرې راوړې، نیازي صیب دا واضح نه کړه چې د چا او چا تر منځ توافق نه دی شوی، هغوی چې پیسې ورکوي او هغوی چې نه یې ورکوي. توافق خو له یوې مقابلې خوا سره کېږي، هغوی چې پیسې یې نه دي ورکړې، که هغوی خپل منځ کې توافق وکړي، که ونه کړي، څه مانا لري؟ تاسو خو له هغه چا سره توافق نه دی کړی چې پیسې یې ورکړي او دغه اشخاص چې له نوملیکنې سره مخالفت کوي، یو هم پیسې نه دي ورکړې.

حاجي داود شاه نیازی

ورپسې جنرال ایوب منګل خبرې وکړې، ویې ویل چې یون صیب هغو خلکو (شمالټلوالې) سره خپل خط معلوم کړی، موږ باید دی کمزوری نه کړو، یوازې یې پرې نه ږدو، دا خو نو چې موږ ده سره داسې چلند کوو، نو دا به اخر څنګه

شي؟

اصولي صیب وویل: څوک به نه خفه کېږي، ځاځي ورونه او مشران که دلته څوک ناست وي، هغه دې نه خفه کېږي، زه واقعیتونه وایم، له (۱۳۹۰ل) کال راهیسې موږ دې مسلې پسې ګرځو، تر وزیره لاړو، څه مو وکړل؟ څه مو ترلاسه کړل؟ نو همدغه سړی (یون) و چې دا کار یې درته منظم کړ او تردې ځایه یې راورسوه، اوس د دې مستحق دی چې توهین شي؟ صمد حاجي باید ناغه ورکړي، ده ټوله جرګه توهین کړې، زه څو ځله صمد حاجي پسې ورغلم چې دې څلي ته پیسې ورکړه، ده وویل پنځه زره ډالر

د ولسي جرګې غړی کمال ناصر اصولي

ورسره دي او یو نیم لک افغانۍ نورې هم لرم، خو چې دا ټېکه دار وي، زه دا پیسې نه ورکوم، بیا مې ګل پاچا مجیدي ته وویل، هغه هم وویل چې دا ټېکه دار وي، موږ پیسې نه ورکوو، دا چې صمد ځاځی له هغه سره په څه شي وران و، هغه هم ځاځی دی، دی هم دی، هغه نو موږ نه پوهېږو، دې وخت کې یو دم صمد ځاځي وویل، ته هم داسې دروغ وایې او یون هم داسې دروغ، هغه ته مې چې څه وویل، تاته یې هم وایم، دې وخت کې هلته مخامخ د ځاځیو یو سپین ږیری ناست و، له قهره همداسې شنېده، اصولي صیب ته یې وویل: ((ته هم غلې کې ورسره شریک یې)) هغه ورته وویل: ((چا سره؟)) سپین ږیري ورته وویل: ((ټېکه دار او ین (یون) سره (زه یې وروښودلم)، تاسې درېواړه په غلې کې شریک یئ)) ما چې دا حال وکوت، د هغه متل له عملي بڼې سره مخامخ شم، چې پښتنو کې عام دی. ما د غلا د مخنیوي په خاطر دا دومره سختې تېرې کړې، اخر یې پر ما هم په عام مجلس کې کې داسې تور پورې کړ، نو که یو سړی په داسې یو حالت کې واقع شي، د هغه رواني حالت

به څنګه وي؟ پر خپلو پښتنو او هغه هم د هغو خلکو پر حال مې ډېر افسوس راغی چې جرګه او مرکه کې کېني، د لویې پکتیا پر عظمت مې هم زړه وسوځېده، خدای دې وکړي چې نورې جرګې داسې ترخې نه وي. دا مهال اصولي صیب وویل: هر چا چې ډېره له ځلي کښته کړې وي، دا دې معلوم شي، دا د ځلي حریم ته سپکاوی دی. صمد ځاځي وویل، ما کښته کړې، نیازي وویل، ما کښته کړې، څه کولای شې، اصولي صیب وویل، سبا باید بېرته په خپل ځای کې وي، صمد ځاځي ورته وویل، هېڅوک یې نه شي پورته کولای، ځئ لاس مو خلاص، اصولي صیب وویل، زه سبا درځم، ته راشه چې زه څه کوم، داود شاه نیازی هم وربرګ شو، خلک تر منځه شول، خبره له لاس اچولو راوګرځېده، دې منځ کې ځینو کسانو د ځلي د لومړنې ډبرلیک پر متن هم اعتراض درلود، ویل یې دا توند دی، دا باید بدل شي، زموږ کورونه چې شاه شهید کې چور شول، همدا وجه وه چې دې خلکو (شمالتېلوالې) سره موږ پخوا مقابله کړې وه، ځینو ویل، لږ ښې خوږې خبرې په کې ځای کړئ، دا خو نو سقاو دی که څه بلا دی، هغه یې یاد کړی. دا ډول خلک چې د ځلي له پخوانې ډبرلیکه اصلاً هېڅ خبر نه وو، داسې فکر یې کاوه چې دا هم ما (یون) جوړ کړی، دا یې هم ویل چې ولې یې نادر خان ته (نابغه) ویلی، دې باندې بیا د کندهار خلک خفه کېږي، داسې دلایل یې ویل چې تا به ویل په عمر کې د دې ځلي پر تېر تاریخ نه دی ورتېر شوی، ځینو ویل یوازې ولیکئ، نجات ځلی، دې تاریخ ماریخ څخه یې بېخي تېر شئ!

بیا ګلاب منګل خبرې وکړې، هغه وویل: زه خو په لومړي ګام کې د خپل ځان له طرفه له یون صیب څخه معذرت غواړم، صمد ځاځی زما خپلوان او د کلونو انډیوال دی، خو دا کار چې دلته وشو، دا مناسب نه و، اوس خو خپل منځ کې یو، یون صیب او کاموال صیب د پکتیا نه دي، نور ټول پکتیاوال یو، رښتیا به سره وایو، څو کاله موږ دې کار پسې ګرځېدلو، کومې نتیجې ته ورسېدلو؟

جرګې مو څومره ډېرې وکړې، د احمدزي صیب په کور کې پنځه شپږ جرګې وشوې، نتیجه یې څه شوه؟ ایوبي صیب وایي، ما سکرتریت وکړ او تلاوت، وروسته بیا څه وشول؟ هېڅ، یو جرګې دي، یو کار دی، جرګې خبرې دي او کار عمل دی، زه درته رښتیا وایم، که یون صیب نه وای، په پنځه کلونو کې مو هم دا څلی نه شو جوړولای، تاسو ټول پکتیاوال یاست، زه هم د پکتیا یم، تاسې رښتیا ووایئ چې تاسې کوم یو ما پسې راغلي یاست چې دې څلي کې کمک وکړه، یو راغلي یاست؟ نه، خو دی څو څو واره ما پسې راغلی دی،

محمد ګلاب منګل

داسې هر چا پسې، د خلکو زنه یې نیولې، زارۍ یې ورته کړې، پیسې یې ترې اخیستي، هغه هم په داسې حالت کې چې پیسې هم په ډېرې سختۍ پیدا کېږي، مه کوئ په لحاظ د خدای، کله چې ټېکه دار دا څلی ړنګوه، تاسې کې څوک وو چې ورته ویلي یې وای راشه پیسې زه درکوم، قرارداد راسره وکړه، کله چې دی ما پسې راغی او ما ورته یو څه امکانات برابر کړل او تر هغه وروسته بیا ده ورسره قرارداد وکړ، نو دې کې د ده څه ګناه ده؟ افسوس چې موږ ستراتیژیک فکر نه لرو، نور خلک بیا ستراتیژیک فکر کوي، خو موږ کې چې یو څوک پیدا شي چې ډېر لرې فکر کوي، هغه ته بیا دغسې ستونزې جوړوو. که د اصولو، دود، عرف او قواعدو خبره شي، نو د مالي مرستندویانو نومونه هر چېرته لیکل کېږي، سړک، کتاب، دا کوم عیب نه دی، سبا ته به خلک وایي چې زموږ پیسې یې څه کړې، دی خو به ورته یو ځواب ووایي، نور خلک چې بیا د دروغو وعدې کوي، هغه به څنګه سپینوي؟ د ټولو اصولو مطابق دا د مرستندویانو حق دی، خو څرنګه چې اوس دې څلي کې ما خپله

هم پیسې ورکړې دي، نو د خپل نامه په خاطر زه وایم چې نومونه دې نه په کې لیکل کېږي. ګلاب منګل نورې خبرې هم وکړې. حاجي خان محمد باز منګل وویل چې زه هم یون صیب کمک ته هڅولی یم. که د ده هڅونه نه وای، زه هغې غونډې ته نه ورتلم، دې وخت کې ما په زوره وخت واخیست، ما وویل: له ټولو څخه مننه، که څوک خفه شوي وي، له هغو ټولو څخه بښنه.
د دې ټلي موضوع خو حل شوه، ما ویل د دې په خاطر چې ځینې خلک د ډېر کار مدعیان دي او هر کار ځان پورې تړي او ځان د هر کار جوګه ګڼي، نو ښه به وي چې په (ببرک چمن) سیمه کې د ببرک خان ځدراڼ په نامه د څلور لارې د جوړېدلو چارې همدې ډلې، شخص یا اشخاصو ته وسپارو، هغه دې جوړه کړي، هېڅوا سره دې مشوره نه کوي، بیا یې پرې خپل نوم لیکه که نه یې لیکه، د مرستندویانو نوم یې لیکه که یې نه لیکه، خو شپږو میاشتو کې دې ورته کار خلاص کړي، پر نجات ټلي نور بحث په کار نه دی، خپله مرستندویان ناست دي او معترضین هم، هر څه چې دوی فیصله کړه، همغه شان دې شي. دا مهال یو ځل بیا ګړ بړ شروع شو، مانا د کار ننګونه دې ولې وړاندې کړه دا خبره مه یادوه، مانا هغه کې به هم دغسې یو څوک پیدا شي کار به خلاص کړي او بیا به په پای کې پرې موږ غورځنګ وکړو او ځان به اصلي وارثان وګڼو او هغوی به حاشیې ته کړو.
د رحمت الله کټوازي په نامه یو څوک چې تر دې دمه یې له نظر پرته په ټلي کې څا کوم عملي کار لیدلی نه و، یو ځل بیا وویل، یون صیب! ته اوس نور کارونه پرېږده چې هغه څوک کوي که نه؟ اوس دا مسله خلاصه کړه، ما وویل، دا خو خلاصه شوه، اوس هغه بل کار ته شئ چې عملي کار درته معلوم شي.
بیا څو مشرانو صمد ځاځي په زوره راجګ کړ چې ما سره یې پخلا کړي، ما وویل ضرورت نه شته، زه درڅخه ځم، تاسې خپل مجلس ته دوام ورکړئ، صمد ځاځي یې چې زما څنګ ته راوست، ما ته یې وویل، ګوره چې زه سپین ږیرو په زوره راجګ کړم، که نه زه چېرته تاته د بښنې لپاره راتلم، زما خبرې

ګوره همغه دي چې زړه کې دې څه ونه ګرځي. ما وویل نه ښښنه خو باید زه تانه وغواړم، چې ډېرې عالمانه او مودبانه! خبرې دې وکړې، د دې په مقابل کې څوک څه ځواب لرلای شي. سره له دې چې رواني حالت مې ښه نه و، خو یو ځل بیا مې ټولو ته وویل چې تاسو ټولو نه ښښنه، صمد حاجي نه هم ښښنه، څرنګه چې اواز مې لږ توپیر پیدا کړ، نو ژر مې خپل لاسي بیګ راواخیست، له غونډې بهر شوم، که دوی هر څومره ټینګ شول، خو ځان مې ترې خلاص کړ، ګلاب منګل او جنرال ایوب منګل راسره باندې راووتل، خدای پاماني مو واخیسته، د ګلاب منګل ډرېور کور ته راورسولم، په موټر کې مې چورت واهه، زړه کې مې وویل، دېرش کاله مې د ستمیانو او نورو هېواد دښمنه عناصرو پر وړاندې فرهنګي او سیاسي مبارزه وکړه، دومره یې نه یم ځورولی، لکه په دې څو میاشتو کې چې خپلو پښتنو هغه هم هغو ته د صادقانه کار له امله وکړولم. د شپې یوولس نیمې بجې وې کور ته راورسېدلم، اودس مې وکړ، بیا لمونځ او تر هغه وروسته مې د نن شپې دا ترخې تجربې او ترخې خاطرې د نجات منار په څېر د یوه یادګار په توګه ثبت کړې، چې خپل راتلونکي نسل ته یې انتقال کړم او کله که هم راتلونکی پښت له پښتنو روڼ اندو څخه د کمکارۍ ګیله کوله، نو دا خاطره دې د خپلې زمانې د یوه ټولیز انځور په توګه د خپل قضاوت په تله کې په عادلانه ډول محاسبه کړي، اوس درې نیمې بجې دي، لږ وروسته لمونځ، بیا خوب، که راغی؟

ژوندون کې د ښځې او پخلاینې جرگه

کله چې د یکشنبې ماسختن ناوخته د گلاب منگل له کوره لومړی زه او بیا نور ناخوښه گډونوال راووتل، نو څرنگه چې د جنوب ختیځ زون شورا او

په ژوندون ټلوېزیون کې د ښځې او پخلاینې جرگې یو انځور

همدارنگه د ځایو د ځوانانو یوې ټولنې د چهارشنبې پر ورځ پر افتتاحیې غونډې ټینگار کاوه، نو د دوشنبې پر ورځ یې د شش درک په هغه دفتر کې چې کله د جنوب ختیځ زون د دفتر، کله هم د مدني تولنو د همغږۍ د مرکز، کله هم د غورځنگ د دفتر او کله هم د کلتوري ټولنو د گډې جرگه گۍ په نامه یادېږي، غونډه وکړه. د دې دفتر مالي لگښت د جمهور رییس د یوه مشاور له خوا ورکول کېږي او اکثره ورته همغه ټولنې او اشخاص ورځي چې

د همدغه ښاغلي متابعیت ته تیار دي، کله کله ورته په ناخبرۍ کې یو نیم ازاد شخصیت هم ورشي. د جمهور رییس دا مشاور یوې نیمې قومي شورا ته د غونډې او په هوټل کې د غرمې د ډوډۍ لګښت هم ورکوي او یا هم له خپل دولتي موقف څخه په ګټې اخیستنې درېیم شخص ته وایي چې لګښت پرې کړي، خو ټول عام خلک چې دې دفتر ته ورځي، هغه د دې دفتر پر اړوندتیا خبر نه دي، یو احتمال دا هم دی چې د چهار شنبې ورځې د غونډې مالي لګښت هم د دې لړۍ یوه کړۍ وي. دې ښاغلي د نجات څلي د ډېرې تر اینښودلو وروسته ویلي وو، دا کار به هم اخر ماته پاتې کېږي، څکه دوی کې خو زه داسې سړی نه وینم چې دومره غټ مالي بار دې اوچت کړي او یا دې له چا څخه مرسته راټوله کړای شي. خیر په هر ډول د شش درک په همدې دفتر کې د جنوب ختیځ زون شورا غونډه وه، هلته کېدی شي یو شمېر نور اشخاص یې هم رابللي وي، دا شورا وایي، کوچیان هم موږ سره په دې شورا کې شامل دي. سره له دې چې د ټولنې په اساسي کارونو کې د اوسنیو شوراګانو رول اکثره هېوادوالو ته معلوم دی، چې ځینې وخت تشریفاتي بڼه لري، خو بیا هم ځینې شوراګانې ادعا کوي چې ولس دوی سره دی، په یوه ولایت کې د نږدې ورته نومونو تر چتر لاندې څو شوراګانې فعالیت کوي، هر یوه یې د ولس د استازولۍ دعوه کوي، ځینې یې تر ولایتي شوراګانو، ولسي جرګې او نورو هغو جرګو څخه چې په رسمي ډول د ولس استازولي کوي، هم لوړه ادعا لري. خیر په هر ترتیب، د جنوب ختیځ زون شورا وایي چې د اوو ولایتونو او جمع کوچیانو ښه استازولي کوي او تر نورو شوراګانو یې په نظر او عمل کې وزن زیات دی. دا او دېته ورته شوراګانې تر ډېره حده حکومت پلوی رنګ لري، پر مستقیم او نامستقیم ډول د جمهور رییس د ویناوو تائید کوي، که د جمهور رییس غني ځینې کارونه د انتقاد وړ هم وي، نو دوی ورسره بیا په دې حالت کې ځان نه مخامخوي او غلي پاتې کېږي، دې شورا (جنوب ختیځ زون شورا) کې یو شمېر داسې اشخاص او افراد هم شته

چې زموږ د فکر تائید کوي، البته علني میدان ته نه راوځي، خو زړه کې پر موږ خفه کېږي، کله چې دې شورا پرېکړه وکړه چې که نور څوک راځي که نه، موږ په هر ترتیب چې وي، ان که د زور استعمال هم وي، د چهارشنبې پر ورځ دا څلی افتتاح کوو. دا په داسې حال کې ده چې د څلي ډېرلیک د اسد پر (۲۷)مه له څلي وړل شوی و،څلي لا ډېرلیک نه درلود خو پر افتتاح یې ټینګار کېده. دا ډېر لیک که څه هم
صمد ځاځي وړی و، خو وروسته یې په ملګرتیا کې د دې شورا مشرتابه هم ځان سره شریک کړی و، نو ځکه خو داود شاه نیازي د ګلاب منګل په کور کې وویل چې دا کار یې زما او زموږ د شورا په خوښه کړی، خو هلته څرګنده نه شوه چې د اوو ولایتونو شوراګانو یا استازو سره څنګه د جمعې د لمانځه پر مهال مشوره وکړه؛ هغوی هم ژر موافقه وکړه او بیا ډېرلیک هم د داسې یو چا له خوا ځان سره یوړل شو چې دې شورا سره اړیکي نه لري. د جنوبي قومونو د یووالي شورا چې مشر ي یې قومي مشر (نېک محمد ولسمل) کوي وایي چې د جنوبي ولایتونو اکثره شوراګانې دوی سره دي او د ځوانانو یو شمېر ټولنې هم، دوی وایي شورا یې حکومتي رنګ نه لري او تر هر چا زیات په ښه ډول د ولس استازیتوب کوي، دوی چې د یکشنبې پر ماسخوتن له ما سره د صمد ځاځي له چلنده خبر شول، خواشیني یې څرګنده کړه، ویې ویل چې صمد ځاځي د ټولې پکتیا توهین کړی، دا نه د پکتیاوالو دود دی، نه د پښتونولۍ، نه د انسانیت. هغه په ځاځیو کې د یوې محدودې ډلې د مشرۍ دعوه لري، دی څه حق لري چې پر ټولو خلکو خپل نظر تحمیل کړي. دوی د دوشنبې پر ورځ خپل منځي غونډه لرله او هلته یې پرېکړه کړې وه چې دوی د سه شنبې پر ورځ سهار (۹-۱۰) بجې څلی افتتاح کوي، د دوی په وینا چې تر (۲۰۰۰) تنو پورې یې دې غونډې ته رابللای شول. ما ته یې زنګ وواهه چې موږ خو دغسې پرېکړه وکړه، تاسو موږ سره ګډون وکړئ. ما وویل، دا مسله اوس د شوراګانو تر منځ اختلافي شوه، زه نه غواړم په دې مسله کې دخیل

شم، تاسو خپله پرېکړه وکړئ، که زما منئ، لومړی هغې بلې شورا سره کېنئ، تفاهم ته سره ورسېږئ، که نه کېدل، خپله پرېکړه خپله وکړئ، زه نه ستاسو په غونډه کې ګډون کوم او نه د هغوی، که ستاسو غونډه کې ګډون وکړم، هغه نور به وایي چې دا ده زموږ پر ضد رالمسولي دي، زما هدف د څلي جوړول وو، افتتاح د څلي د جوړونې کومه اساسي برخه نه ده، هر څوک يې چې افتتاح کوي، پروا نه کوي، پر دې هم پوهېږم چې ځينې ډلې او اشخاص چې نور کار نه شي کولای، په دغسې ورځو کې راوځي، يادګاري عکسونه اخلي او خلکو ته ځان ښيي چې دغسې کارونه مو ترسره کړي دي، خو که ټول کارونه په اتفاقي ډول ترسره شي، ښه به شي.

د جنوبي قومونو د يووالي شورا د دوشنبې مازيګر امنيې قومندانۍ ته د غونډې د امنيت د خونديتابه لپاره ليکلی خبر ورکړ، هغوی ورته وويل، هغه بلې شورا هم مکتوب رالېږلی دی، موږ نه شو کولای، دلته دوه ورځې سر په سر د امنيت لپاره راشو، تاسو خپل منځ کې جرګه شئ، يوه ورځ وټاکئ موږ د يوې شورا غوښتنه هم نه شو منلای، تر څو چې تاسو سره جوړ نه شئ، دا خبرې د زون قومندان (سالم احساس) د دې شورا استازي، (عادل صيب) ته کړې وې. کله چې د جنوبي قومونو د يووالي شورا او د ځاځيو يو شمېر ځوانان خبر شول، نو بيا دې شورا سره جرګه شول، تر ډېرو جنجالونو، بحثونو وروسته څو پرېکړو ته ورسېدل. لومړی دا چې څلی د ټولو دی، نو ټول هغه اشخاص چې د دې څلي په جوړونه کې يې نقش لرلی، په تېر بيا د دوی په اصطلاح (يون صيب) چې اساسي کار يې کړی، هغه زموږ له خوا توهين شوی، بايد عزت يې پر ځای شي، ښښنه ترې وغوښتل شي او په هر ترتيب چې وي، په غونډه کې ګډون وکړي، د هغه له ګډون پرته افتتاح نيمګړې ده، ځکه ټول پوهېږي چې دا څلي اساساً چا جوړ کړی، دويمه خبره داده چې د افتتاح ورځ دې نه سه شنبه وي، نه چهارشنبه، يوه بله ورځ دې وي، د سياسي ګوندونو او ډلو ټپلو اشخاص دې د افتتاح پر ورځ بيانيې نه ورکوي چې له څلي څخه سياسي ګټه

پورته نه کړي او یو شمېر نورې پرېکړې. د دوشنبې پر ورځ چې د جنوب ختیځ زون شورا کومه غونډه درلودله، په هغې کې هم یو شمېر مشرانو د یکشنبې ورځې د ماسختن د غونډې پر جریان خواشیني څرګنده کړې وه، دا یې نه یوازې زما (یون) توهین ګڼلی و، بلکې دا یې د ټولې پکتیا عرف او رواج ته هم یو سپکاوی ګڼلی و، د سه شنبې سهار بیا دې شوراګانو خپلمنځې غونډې لرلې، یو ځل بیا په کې پورته موضوعاګانې یادې شوې وې، د جنوب ختیځ زون شورا پرېکړه کړې وه چې د اوو ولایتونو او جمع کوچیانو په استازۍ دې یون صیب ته یو شمېر مشران ورشي، ښښنه دې ترې وغواړي او په هر ډول چې وي مجبور دې کړي چې په پرانیستغونډه کې ګډون وکړي، لس بجې ماته د جنوبي قومونو د یووالي شورا رییس (نېک محمد ولسمل) زنګ وواهه چې زموږ د شورا له خوا هم لس پنځه لس تنه او همدارنګه د جنوب ختیځ زون له شورا څخه هم لس پنځه لس تنه راځو، ښښنه هم غواړو او د غونډې په باب وروستۍ پرېکړه هم تاته پرېږدو.
ما ورته وویل، تاسې هم مه راځئ او هغو ته هم ووایه چې رانه شي، ښه به وي. ځلې بشپړ دی او زه نه غواړم د ځلي په کار کې تر دې زیات دخیل شم او یو شمېر هغو تنګنظرو ته د بې اتفاقۍ لپاره پلمه برابره کړم، چې نه خپله کار کولای شي او نه نور څوک کار ته پرېږدي، تاسې خپل منځ کې کېنئ، سره جوړ شئ، څومره چې مو غونډه ښه وي، موږ پرې خوشالېږو. ده وویل، موږ دوه بجې درځو، تاسو باید حتمي په خپل دفتر کې اوسئ، ما وویل، زه یو څه نور پروګرامونه لرم، هلته روان یم، بله خبره داده چې سپین ږیرو خو نه د چا توهین کړی، نه یې چاته بده خبره کړې، سپین ږیري ولې باید د بل چا د توهین کفاره ورکړي، نو راتګ ته اړتیا نه شته، کله چې ځلې افتتاح شو، بیا زه خپله درځم، دا مهال حاجي صیب خان محمد باز منګل هم زنګ وواهه، هغه هم وویل، دغسې سپین ږیري درځي، څه ورسره کوې؟ ما وویل، که ورته ووایې چې رانه شي، ښه به وي، زه چېرته روان یم، حاجي صیب باز وویل، ما ورته

وويل چې اصلي مدعي درسره نه وي ستاسو د سپين ږيرو تګ څه مانا؟ دوی وويل چې موږ د هغه په استازی نه ورځو او نه هغه داسې کوم شخصيت دی چې د ټولې پکتيا استازي وګڼل شي، هغه په ځائيو او په خپل کلي کې څوک نه مني، موږ د لويې پکتيا د مشرانو په توګه په دې خاطر ورځو چې يون صيب ته زموږ د پکتيا په کور کې توهين شوی دی. ما وويل حاجي صيب، سپين ږيري د احترام وړ خلک دي او دا خبرې په دې نه ارزي چې دومره مشران دې په تکليف شي، تردې سختې کنځلې هم موږ ته شوي، خو موږ زغملې دي، دا يوه يې بله هم پرې له پاسه، نو ځکه خو بايد مشران په تکليف نه شي، هغه وويل، زه ورته وايم.

د ماسپښين يوه بجه وه، په دفتر کې مې خپل کاغذونه راټولول، زړه مې و چې لومړی کور او بيا له هغه ځايه احمد شاه بابا مېنې ته لاړ شم، همدې شېبه کې د توتاخېلو د قوم يو مشر (احمد ګل توتاخېل) دفتر ته راننووت، يون صيب موږ راغلو، مشران راسره دي، ما وويل، مشران ولې راغلل؟ ده وويل، راتګ يې ضروري وو، ته خفه شوی يې، دوی ټول ستا عذر ته راغلل، ما وويل، دا خو والله چې ښه کار ونه شو، دا خبره دومره غټه وه چې اوس دې دومره مشران په تکليف شي؟ ما ويل اوس چې راغلئ، نو دلته زما دفتر کې به کېنو، هغه وويل، ډېر يو، دلته نه ځايېږو، بېرون پاکه هوا کې څوکۍ هم شته، هلته چمن کې به کېنو، ده وويل، نور مشران هم راروان دي، دوی تر څو لمونځ کوي، هغه نور هم رارسېږي، ما ويل ځه تر هغه به زه هم اودس او لمونځ وکړم، درکښته کېږم. هلکانو ته مې وويل فرشونه ورکښته کړئ، چمن کې يې اوار کړئ، جرګه پر ځمکه ښه ښکاري، پر څوکيو جرګه خوند نه کوي. د جنوبي قومونو د يووالي شورا غړي هم راورسېدل. ټول شل پنځه ويشت کسان شول، د پکتيا، لوګر، غزني، خوست، پکتيا او کوچيانو استازي په کې شامل وو. حاجي صيب عبدالباري منګل يې مشري کوله، (حاجي پړې) چې پخوا په ولسي جرګه کې د کوچيانو وکيل و، هم ورسره و، جنرال ايوب منګل، نيک محمد ولسمل،

غازي، احمد ګل توتاخېل، یو څو تنه ځوانان، شپون، خپلواک ځاځی او نور هم ورسره وو چې دلته یې اوس د ټولو نومونه زما په حافظه کې نه شته. غونډه په دعایې سره پیل شوه، لومړی ما ورته ښه راغلاست ووایه د تکلیف له امله مې ترې بښنه وغوښته، بیا حاجي صیب عبدالباري منګل خبرې پیل کړې، ویې ویل: ((یون صیب! ته زموږ مشر یې، موږ د اوو ولایتونو مشرانو د نورو په استازی تاته راغلي یو، موږ تا څخه بښنه غواړو، مننه درڅخه کوو چې تا موږ سره د څلي په کار کې منډې ووهلې، موږ تا د مشرقي نه ګڼو، تا د ټولو پښتنو مشر ګڼو، نو اوس که له کوم شخص څخه ګناه او خطا شوې وي، دا د ټول قوم او ټولې پکتیا خبره نه ده، موږ خفه په دې یو چې دا کار د پکتیا په کور کې وشو، موږ د هغه شخص په نمایندګی نه یو راغلي، موږ د لویې پکتیا د ولسونو په استازی راغلي یو، موږ له تا څخه بښنه غواړو او عذر درته کوو چې هم به خپله مرورتیا بېرته اخلې او هم به موږ سره په غونډه کې ګډون کوې، که ته ګډون ونه کړې، دا افتتاح څه مانا؟ ټول په دې پوهېږو چې دې څلي کې چا ډېرې منډې وهلي او چا تر دې ځایه راورسوه، که ته ګډون ونه کړې، نو زموږ غونډه به ډېره پیکه شي او مخالفین به ډېر خوشاله شي، وایي به چې په یوه څلي سره نه جوړېدل، نو په نورو غټو خبرو به څنګه سره جوړ شي؟ حاجي صیب عبدالباري منګل دومره تواضع وکړه چې ماته خپل ځان ډېر بد ښکاره شو، هغه وویل، یون صیب! تر هغه موږ له دې ځایه نه ځو چې موږ ته مثبت ځواب رانه کړې او په خوشالی مو له دې ځایه رخصت نه کړې. حاجي عبدالباري منګل اوږدې خبرې وکړې، خو لنډیز یې همدا و چې ما وړاندې بیان کړ. ورپسې جنرال ایوب منګل وویل: هر کله چې عقل پر احساساتو غالب نه وي، داسې مشکلات پیدا کېږي، څه تیرې چې دي د پښتنو پر سر ماتېږي، زموږ په نیت او اخلاص کې ډېر توپیر دی، له یون صیب څخه زموږ هیله او ارزو داده چې تر دې ځایه دې خبره رارسولې، باید په وروستی غونډه کې هم برخه واخلې، مشران همېشه رټل شوي او کنځل شوي او دا لړی

به لا دوام پیدا کوي، موږ کوم پښتون مشر بې کنځلو او بې رټلو پرې ایښی، چې تا به پرېږدو، نو ته هم باید ورته اوسیله پورته کړې، تر دې وروسته به نورې کنځلې هم درته وشي، سترې به دې کړي، مایوسه به دې کړي، اوس خو دې له پښتنو سره د کار تجربه نوره هم څو ځله زیاته شوه، موږ په وړو وړو خبرو نه جوړېږو، نو تا خو لویو کارونو ته لاس اچولی، ما ټولو پښتنو ته ویلي چې که تاسو د یون ملاتړ نه کوئ، نو د تخریب حق خو هم نه لرئ، خو چاته یې وایې، زموږ هیله د پښتنو یووالي دی، اوس دلته مشکل پیدا شوی او دا مشکل تاسو حلولای او دا اتفاق تاسو تضمینولای شئ، نو که تاسو غونډې ته راشئ، ټول مشکلات به حل شي، د هغو خلکو مخه به هم ونیول شي چې نه غواړي دا ځلی په ښه ډول سرته ورسېږي.

په ولسي جرګه کې د کوچیانو پخواني وکیل (حاجي پړې) وویل: زموږ هیله او ارزو داده چې ته په دې مسله کې برخه واخلې، د ټولو پښتنو په اتفاق به دا کار کوو، سوړې باید زیاتې نه کړو، سوړې باید بندې کړو، که ته ګډون وکړې، په دې اتفاق راځي، مسله هر چاته معلومه ده چې دلته اساسي کار چا کړی، په همدې خاطر موږ عذر ته راغلي یو او موږ باید له دې ځایه نهیلي او تش لاس لاړ نه شو، هغې شورا حاجي صیب عبدالباري ته ټول واک ورکړی چې هر څه یون صیب وایي، موږ یې منو، نو ته باید زموږ عذر ومنې! زه نه غواړم خبرې اوږدې کړم، پر همدې به دعا وکړو.

وریسې نېک محمد ولسمل وویل: د جنوبي قومونو د یووالي شورا پرېکړه کړې وه چې نن یې افتتاح کوو، د چهار شنبې ورځ دوی غوښتله، څو تنه منځګړي راغلل، موږ ورته درې وړاندیزونه لرل، مرور باید پخلا شي، یوه بله ورځ (نه سه شنبه، نه چهارشنبه) باید غوره شي او مشترکه کمېټه باید وټاکل شي. اوس د دې پرېکړې په اول پړاو کې یو، دوه نورې هم باید عملي شي، دا د یوې شورا کار نه دی، تر څو چې ټول پرې متفق نه شي، یوه شورا باید په خپل سر دا کار ونه کړي او که دوی بیا هم پر خپله خبره ټینګار کوي، موږ

مجبور یو د چهارشنبې سهار يې افتتاح کړو. موږ خو وايو چې تر څو یون صیب قانع نه شي، موږ چاته اجازه نه ورکوو، ده چې هره فیصله وکړه، همغه به منل کيږي.

احمد گل توتاخېل وویل: د یوه سړي خبرې د ټول ولس خبرې نه دي، پر هغې به نه سره خوابدي کيږو. په هغه مجلس کې زه خپله وم، رښتیا هم سپکاوی وشو، دا سپکاوی ټولو پکتیاوالو ته سپکاوی و، زموږ خپل سپکاوی و، موږ اوس د قومونو د مشرانو په توگه بښنه غواړو، موږ خبر شو چې د جنوبي قومونو د یووالي شورا خفه ده، نیازي صیب وویل چې اول دې همدا شورا مخکې شي، موږ به ورپسې یو، اوس مو خلک خبر کړي، که ورځ بدله شي، ډېره به سخته وي، خو هر څوک چې خفه دي، باید پخلا شي. اوس زه وايم که یون صیب په کې گډون ونه کړي، اول دا زه په کې گډون نه کوم، زما د ټولې شورا یو تن هم ورته نه راځي، د یون صیب موضوع وړه خبره نه ده، که دا موږ لویه نه گڼلای، موږ دلته بښنې ته نه راتللو، زه یون صیب د مشرقي نه گڼم، د ټول افغانستان مشر يې بولم، په قسم چې په لویه پکتیا کې دی څومره مینوال او طرفداران لري، په مشرقي کې هغومره نه لري، نو یون صیب باید په کې گډون وکړي.

یو دوو تنو نورو وویل: د یون صیب پلویان په لویه پکتیا کې ډېر زیات دي، هغوی پرې قرباني ورکړې، مظاهرې يې د ده په پلوی راایستلې، که دی گډون ونه کړي، هغه ټول ترې خفه کيږي، یون صیب باید د دې جرگې مخه وکړي.

نورو دوستانو هم دېته ورته خبرې وکړې. ما (یون) وویل: اول خو له ټولو مشرانو څخه بښنه غواړم، چې په دې گرمۍ کې يې تکلیف وگاله، که زه د یو طرف په توگه د دې تکلیف سبب شوی یم، نو زه بښنه غواړم. مشرانو د خپل سړیتوب له مخې د بښنې خبره مطرح کړه، اصلاً د عذر او بښنې خبره مطرح نه ده. نه دې مشرانو او مخورو څخه کومه خطا، اشتباه او ترخه خبره شوې چې دوی دې بښنې ته اړ کړي او نه زه په داسې یو لوړ دریځ کې یم چې ما څخه

دې څوک ښښنه وغواړي او هغه هم بيا داسې مشران، د ښښنې خبره به هېڅ نه يادوو، زه يو شخص يم کوم چا چې کومه تروه او ترخه خبره کړې، هغه اوس په دې ټولنه کې عام رواج دی، په فيسبوک کې هم هره ورځ يو په بل پسې خبرې کوي، حتی کنځلې هم تبادله کيږي، دا کنځلې منځلې او سپورې خبرې، تر ټولو دمخه همغه شخص ته راجع کيږي، چې له خولې يې راباسي، د څلي موضوع چې نه وای نو دا خپګان هم نه رامنځته کېده، هغه لا نورې ډېرې قربانۍ ته اړتيا لري، د نجات څلی يوازې يوه سمنټي ستنه نه ده، بلکې په دې کې د يوه لوی ملت د قربانۍ او معنويت افاده پرته ده، که نه ودانۍ خو تر دې ډېرې زياتې جوړې شوې دي،ولې پرې دومره بحث نه کيږي، ماته چې دا مشران هره خبره وکړي، زه يې د غورځولو حق ځان ته نه ورکوم، خو د دې لپاره چې د دې جرګې قدر هم وشي او هغو اشخاصو ته هم د جرګې ارزښت معلوم شي چې دروغ وايي او توهين کوي، نو زه يوازې يو دوه شرطه لرم، دا شرطونه داسې نه دي چې د ښښنې په اړه دي او يا هم زما شخصي غوښتنې دي.
زما شرطونه دادي چې د نجات له څلي څخه اوس د مومن خان د ښامار کيسه جوړه شوې، هر سړی په کې توره سره کوي او ځان مومن خان ښيي، نو که ځينو اشخاصو او ډلو رښتيا هم د دې څلي په جوړونه کې اساسي نقش لرلی وي، نو دوی خو دېته ورته نور څلي هم جوړولای شي. لومړی شرط مې دادی هر هغه څوک چې د قوم د مشرۍ دعوه لري، شورا لري، جرګه لري او يا جرګه ګۍ لري، لکه صمد ځاځی، د جنوب ختيځ زون شورا، دوی دې د شپږو مياشتو په بهير کې په (ببرک چمن) سيمه کې د ببرک خان ځدراڼ په نامه يوه څلور لارې او يو څلی اباد کړي، دوی دې مخکې او نورې ټولې شوراګانې دې ورپسې وي. د عدالت ګوند مشر (ايوبي صيب) تقريباً (۹) مياشتې وړاندې په (احمد شاه بابا مېنه) کې د (ملالۍ څلور لارې او څلي) د جوړولو ژمنه کړې وه، تر اوسه يې يوه ډبره هم په کې نه ده ايښې، تاسو مشران لاړ شئ، له دغو ښاغلو څخه تر نن ماښامه پورې د دې واټونو د جوړونې په باب ليکلې ژمنې

او لاسلیکونه راوړئ، زه به سبا ته په دې غونډه کې ګډون وکړم. دې سره به دوه نور ملي کارونه هم ترسره شي او ولس ته به یې ګټه هم ورسیږي. زما په دې شرطونو ټول یو ځل وخوځېدل، والله یون صیب دا کارونه خو موږ نه شو کولای، ما وویل چې نه یې شئ کولای، جرګه خو د دې صلاحیت لري چې له دواړو خواوو څخه واک واخلي او ازاده فیصله وکړي او بیا هغه فیصله پلې هم کړي، یوه وویل، هغوی کله زموږ خبره مني، بل وویل، هغوی کله دا کارونه کولای شي، موږ ته به ووایي چې کوو یې، بیا به یې نه کوي، ما وویل دا لیک هم ترې راوړئ چې ووایي نه یې شو کولای، که سبا بیا بل چا هغه کارونه ترسره کړل، چې دوی یې بیا په افتتاح کې مداخله ونه کړي چې دې سره موافق یو یا نه یو، ډېرلیک دې ورته هم په خپله خوښه جوړ کړي، خپل نوم پرې لیکي، نه یې لیکي، هر څه چې کوي موږ به په کې هېڅ مداخله نه کوو، دې کې د خوست شورا یو تن غړی (غازي) راپورته شو ویې ویل: هغوی به وایي، موږ په خپل قوم کې سړي نه لرو چې د بل قوم د سړیو لپاره به ځلي جوړوو، کله چې یې ببرک چمن کې نومرې توزیع کولې موږ ته یې په کې کومه نومره راکړه، ټولې یې خپلو خپلوانو ته ورکړې او ځلی به یې موږ جوړوو؟ زه چې پوه شوم، خبره بېخي قبیلویت ته وځي، ما ورته وویل چې ببرک خان ځدراڼ د ټول افغانستان افتخار دی، دا سمه ده چې د پکتیا و او ځدراڼ و، خو د تورې ګټه یې ټول افغانستان ته رسېدلې ده، هغه د ځدراڼ په توګه نه، بلکې د یوه افغان په توګه پر ټولو افغانانو حق لري، که په هر قوم کې داسې اشخاص وي، چې خدمت یې د ټول هېواد په کچه وي، باید د هېواد په کچه ونمانځل شي او هغه چې د ولایت او ولسوالیو په کچه وي، باید په همغه کچه ونمانځل شي. دې وخت کې په غونډه کې یو ناست ځدراڼ هم اعتراض وکړ، په غونډه کې نورې قومي او قبیلوي خبرې مطرح شوې، د غزني استازي او څو نورو مشرانو بیا د ځلي په باب خبرې وکړې، دلته د دواړو شوراګانو د استازو تر منځ یو ځل بیا ټکر رامنځته شو، یوې ویل چهارشنبه به غونډه وي، بلې ویل، نه به وي،

تېرې خبرې يو خل بيا د ورځې د اختلاف تر شعاع لاندې راغلې، دې وخت کې دواړو خواوو، (حاجي عبدالباري منګل) او همدارنګه (نېک محمد ولسمل) ماته مخ راواړوه چې دا مشکل هم زه حل کړم. ما وویل، څومره چې خبرې زیاتېږي اختلافات هم زیاتېږي او نورې نوې خبرې هم په کې راپیدا

په ژوندون کې د ښښې او پخلاینې جرګه

کېږي، نو ښه به دا وي چې خبره راتوله کړو. ما وویل، ورځ دې د جنوب ختیځ زون د شورا په خوښه وي، خو د ځلي د پرانیستو پر مهال به د جنوبي قومونو د یووالي شورا مشران تر مخه او د دې بلې شورا مشران به ورپسې وي. زه د دې سپین ږیرو او مشرانو د احترام په خاطر او په دې خاطر که چېرې زما په ګډون سره اتفاق رامنځته کېږي، نو زه هم د جنوب ختیځ زون د شورا په غونډه کې ګډون کوم او هم د ځلي په افتتاح کې، خو د یوه افغان فرد په توګه، نه د کوم ګوند، ډلې، سمت او قوم د استازي په توګه د خلکو خبرول هم په تاسو دي، زه ځکه پر خلکو د راتګ ټینګار نه کوم چې ځینو خلکو ته بیا د مخالفت پلمه برابره نه شي، خو تاسو کوښښ وکړئ پرانیستغونډې ته ډېر خلک راوبولئ! ټول خوشاله شول، دعا مو وکړه، دوی رخصت شول او زه خپل دفتر ته پورته شوم، څو دقیقې وروسته کمال ناصر اصولي صیب زنګ وواهه، خبر شوم چې په غونډه کې ګډون کوي، ما ویل هو! د مشرانو په خاطر، ده وویل ښه شول، زه هم راځم. ګلاب منګل چې سهار مهال ماته زنګونه وهلي وو او ما یې ټلېفونونه مس کړي وو، هغه ته مې زنګ وواهه، ورته ومې ویل د سپین

ږیرو د ټینګار له امله مجبور شوم چې په غونډه کې ګډون وکړم. هغه وویل ښه شول چې جنجال خلاص شي. ما سهار تاته په همدې خاطر زنګ وواهه چې یو نیم کس که ځان ته ډېر غره وي، نو زه د چهارشنبې پر ورځ سل تنه ځوانان د څلي مخې ته ودروم، بیا دې څوک نر شي او څلي ته دې راشي او دا دې له مشورې پرته په خپل سر افتتاح کړي. بیا یې وویل، څه اوسېله به کوو،

په ژوندون ټلوېزیون کې د ښښنې او پخلاینې جرګې یو انځور

نو ځکه مې تاته زنګونه ووهل، خو ستا ټلیفون مصروف وو، ګلاب منګل زیاته کړه، اوس که داسې وکړې چې سبا ته بروشرونه چاپ کړې او د څلي تر رسمي افتتاح وروسته یې ټولو خلکو ته ورکړې ښه به شي، له ټولو هغو کسانو باید مننه په کې شوې وي چې مالي مرسته یې کړې وي، د مرستې اندازه یې هم په کې ولیکه، چې ټول هر څه واضح وي. اوس د ایوبي صیب ګوند او نور اشخاص بیا یادګاري عکسونه فیسبوک ته پورته کوي چې مبارزو مو رنګ راوړ، پرېږده چې ټول هر څه واضح شي. هغه له ما څخه ښښنه هم وغوښته چې د ده په کور کې ماته هغه ترخې خبرې وشوې او هم یې راڅخه مننه وکړه چې په ډېره زیاته اوسېله مې کار تر دې ځایه راورسوه.

ایوبي صیب او ملګرو یې د یادګاري عسکونو ترڅنګ په خپلو نورو پوستونو کې دې خبرو ته هم اشاره کړې وه چې ځینو اشخاصو غوښتل دا څلی په خپل

نامه تمام کړي، خو دوی او دوی ته ورته خلکو یې مخه ونیوله، هېڅ ډلې او

ګوند د څلي تر افتتاح وړاندې داسې ډله ییز عکس نه و خپور کړی.

پورته انځور کې ایوبي صیب د خپل ګوند له غړو سره د څلي تر پرانیستې دمخه د یادګاري انځور اخیستنې په حال کې لیدل کېږي.

ګلاب منګل وویل: د بروشور ټول لګښت زه خپله ورکوم، پنځه زره دانې چاپ کړه، ما وویل، ډېر ناوخته دی، کله به وشي، هغه وویل، خپل کوښښ وکړه، ماښام اوه بجې د اسد دانش دفتر ته ورسېدم، تر نهه نیمو بجو پورې مې بروشور ډیزاین کړ، هغو ته مې وویل، په هر ډول چې وي، سبا سهار لس بجې یې غواړم، هغوی د شپې پرې کار شروع کړ، زه د شپې لس بجې کور ته راغلم، سهار چای او د غرمې ډوډۍ مې نه وه خوړلې، لس بجې مې ډوډۍ وخوړه، سهار اته بجې دفتر ته لاړم او د دغه یادښت پر لیکلو مې پیل وکړ. (۹) بجې اسد دانش بروشورونه دفتر ته راولېږل چې دا دی دلته یې بڼه کاپي کوو:

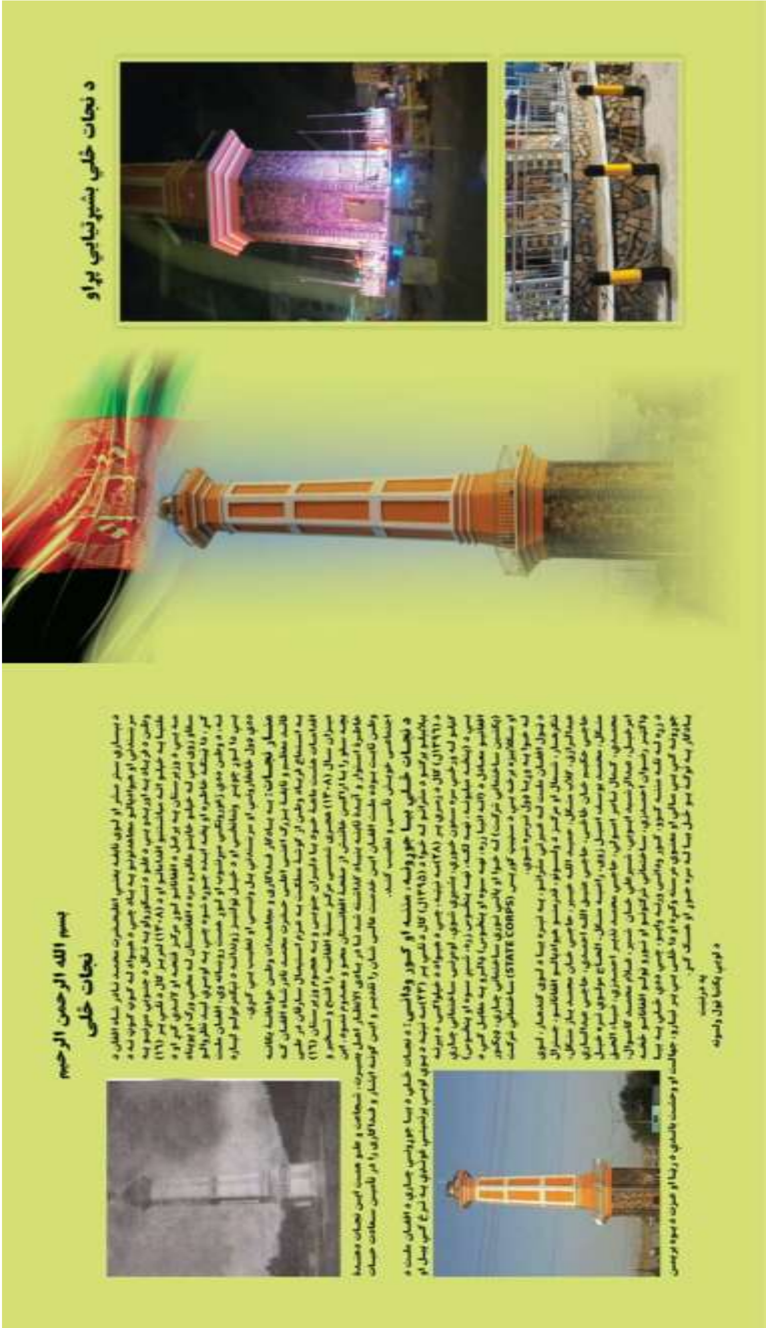
د نجات خلي بشپړتيايي پړاو
بسم الله الرحمن الرحيم
نجات خلي

د نجات څلي د وېرې اېښودو مراسم

د نجات څلي مالي مرستندويان

گڼه	نوم	د مرستې کچه (ډالر)
۱	جنرال عبدالرازق	20000
۲	گلاب منگل	15000
۳	حمید الله خیر	10000
۴	حاجي خان محمد باز منگل	10000
۵	حاجي حکیم خان خاخی	6000
٦	حاجي عتیق الله احمدي	5000
۷	حاجي عبدالباري منگل	5000
۸	محمد یوسف اصیل زوی	5000
۹	راغب منگل	3000
۱۰	مولوي تره خیل محمدي	3000
۱۱	کمال ناصر اصولي	3000
۱۲	حاجي محمد نذیر احمدزی	3000
۱۳	محمد اسمعیل یون	2000
۱۴	ضیاء الحق امرخیل	1500
۱۵	عبدالرشید ایوبي	1500
۱٦	شېر علي خان شېر	1100
۱۷	غلام محمد کامران	1000
۱۸	ډاکټر رضوان احمدزی	1000
	ټولې	96100 ډالر

د وېرې اېښودو پر مهال

اوس یوولس بجې دي، لږ وروسته د جنوب ختیځ زون د شورا غونډې ته ورځم، دا چې تر هغه وروسته به څه کیږي، هغه به په پاتې یادښتونو کې ولولئ!
یوولس نیمې بجې د جنوب ختیز زون د قومونو د یووالي شورا غونډې ته چې (ستاره شهر) هوټل کې جوړه شوې ده او حضوري چمن ته ورځېرمه موقعیت لري، راغلم. کله چې له موټره کښته شوم، اصولي صیب هم له موټره کښته شو، ستړي مشي مو سره وکړل، هغه وویل په زړه کې چې اخلاص وي، داسې پر یوه وخت رارسیږو، غونډه کې ښه ډېر سپین ږیري او قومي مشران راغلي وو.

د جنوب ختیز زون د قومونو د یو والي جرګه

وکیلان هم په کې حاضر وو، د سولې او ملي یووالي او همدارنګه د ځلي په اړه یې خبرې کولې، پر حکومت هم له معمول سره سم خبرې وشوې، انتقادونه هم په کې وو، دا اوس معمول دی چې انتقادونه به کیږي، یو شمېر خلک چې ځان حکومت پلوی ګڼي، پر هغو دا ډول خبرې ښې نه لګېدې، نادرخان کټوازي انتقادي، خو علم ګل کوچي بیا متحدالمال خبرې وکړې، ماته هم بلنه راکړل شوه، ما لومړی د سولې په باب پر حکومت او جمهور رییس د روانو انتقادونو لنډه ارزونه وکړه، ومې ویل چې نه ټول انتقادونه عادلانه دي او نه ټولې ستاینې، یو معیار باید غوره شي او هر انتقاد باید یوه حل لاره ولري. اوس انتقادونه هم پیکه شوي، تاثیر یې هم کم شوی، ولس انتقاد کوي، وکیل انتقاد، مشاور وزیر انتقاد، وزیر انتقاد او ان خپله جمهور رییس انتقاد کوي، ټول وطن

انتقادونو نیولی، اوس پر انتقادونو هم انتقاد په کار دی. هغه کسان چې توند انتقادونه کوي، پر هغوی تور دی چې څوکۍ نه دي وررسېدلي، نو ځکه یې د انتقاد لمن نیولې او هغوی چې ستاینې کوي، پر هغوی دا انتقاد دی چې د خپلو څوکیو د ساتنې لپاره تر حده زیات د جمهور رییس ستاینه کوي. ښه لاره داده چې که جمهور رییس ښه کارونه کول باید تائید شي او که بد یې کول، باید رد شي، تعادل باید په پام کې ونیول شي. لاندې (علم گل کوچي) غږ کړ چې ټول داسې نه دي، هر چا باندې باید بېځایه انتقاد ونه شي، دی د کوچیانو په چارو کې د جمهور رییس مشاور دی، ما وویل، زه داسې مشاورین پېژنم چې په یوه کال ان دوو کلونو کې یې هم جمهور رییس لیدلی نه دی، نو مشوره به څنگه ورکوي؟ د درباري غوړه مالانو د رول په باب مې هم بحث وکړ، ما وویل، یو مشاور جمهور رییس ته پاسته او نرم بوټان ډالۍ کړي وو، ورته یې ویلي وو چې پښې دې په کې ارامه شي، د ده کار خو مشوره ده، نه د بوټانو وروړل، نو چې بوټ پاک ورته وایي، هغه خو په همدغه حالت کې ورته وایي، بیا مې د وخت د کموالي له امله د څلي تاریخ په ډېر لنډ ډول بیان کړ او په پای کې مې پر ټولو غږ وکړ چې که څوک ځان د جمهور رییس وارث گڼي نو ښه ده، هغه دې ولس سره کېني، د ولس غوښتنې دې واوري، جمهور رییس ته دې ورسوي او بېرته دې ولس ته احوال راوړي چې یو کال وروسته هم رارسېدی شي که نه؟ ما وویل، موږ باید واقعیتونه د خپل مقام په خاطر قرباني نه کړو، د سولې په اړه دومره وایم چې د کرزي صیب په وخت کې یې هم اساس پر جنگ ایښی و او یو تنظیم سالار یې په راس کې و او اوس یې هم یو تنظیم سالار چې د طالبانو او نورو مخالفانو مخالف دی، په راس کې دی،سوله په دې ښه نه شي تضمینېدلای.

تر ما وروسته نورو ویناوالو، چې ویل کېږي یو یې د جمهور رییس د تره زوی دی او اوه څلوېښت کاله کېږي امریکا کې اوسي، اوس راغلی دی. (احمدزی) تخلص کوي، هغه خبرې وکړې، هغه هم پر جمهور رییس نیوکه

وکړه او د یوه مشاور گیله یې هم واوروله، چې په یوولسو میاشتو کې یې یو ځل هم جمهور رییس کتلی نه دی. خو ده هم د خپل تره زوی په شان ژمنه وکړه چې دا مشکل به زه حلوم. په پای کې حق پناه صیب چې له نن څخه (۱۲-۱۵) کاله وړاندې د کابل د ولایتي شورا وکیل او رییس و، خبرې وکړې، لومړی یې د سولې او بیا یې د څلي په باب نظر څرگندکړ، د څلي په باب یې وویل: ((کله چې زه د کرزي صیب په لومړۍ دوره کې د کابل د ولایتي شورا وکیل وم، د دې څلي د جوړونې امر مې له حامد کرزي څخه واخیست، بیا مې خرم صیب ته ورکړ، هغه راته وویل، پیسې نه شته او بیا مې له کرزي صیب څخه د پیسو امر هم واخیست)) ده وویل: ((د څلي لومړی کار ما پیل کړی دی، بیا وروسته نور خلک پیدا شول او خبره دې سلسلې ته ورسېده.)) تر دې وروسته خلک ډوډۍ ته لاړل، د غونډې تر پای وروسته او د ډوډۍ تر پیله پورې زماني واټن کې ماته فرصت په لاس راغی او دغه یادښت مې ولیکه.

ولولییز پیل او بې څوړه پای

تر ډوډۍ وروسته یو شمېر خلک د څلي پرانیستو ته لاړل، خو یو شمېر خلک خپلو کارونو پسې، موږ له هوټله تر څلي پلي لاړو، نږدې پنځه سوه متره لاره وه، کله چې څلي ته نږدې شو، په لاوډ سپیکر کې د نذیر احمدزي غږ اورېدل کېده، یو څو خبرې مو واورېدې، تر هغې دمخه د قران کریم تلاوت د څو ایتونو شوی و، بیا نذیر احمدزي ټولو قومونو څخه مننه وکړه او ویې ویل چې

د نجات څلي د بیا جوړونې د پرانستغونډې یو انځور

ټولو په کې برخه اخیستې ده، مبارک مو شه! تر هغه وروسته ملي سرود وغږول شو، بیا پټۍ پرې شوه، بیا رفیع صیب د څلي په باب خپلې خبرې پیل کړې. غونډه کې شعارونه، ولولې او ګڼه ګوڼه نه وه. د (۱۳۹۵ل) کال د میزان پر

(۲۳)مه چې کومه غونډه جوړه شوې وه، دا له هغې سره د کمیت او کیفیت له پلوه د پرتلنې وړ نه وه، د غونډې سونډ سستم هم منظم نه و، د ستیج چارې هم. موږ د پټۍ په پرېکولو کې خپله ونډه واخیسته، نور ترې رخصت شو، که اینده نسل د دې او هغې غونډې د پرتلنې خبرې یادوي، نو مسولیت یې د ټولو هغو اشخاصو پر غاړه دی چې د دې څلي په بشپړتیایي پړاو کې یې تېرې تولولې، ما په دې اثر کې د دې خلکو یادونه کړې ده.

د نجات څلي د بیا جوړوني د پرانستغونډې یو انځور

زما خپل پلان دا و چې د څلي په پرانیستغونډه کې به لږ تر لږه لس زره تنه ګډون کوي، پر هر شخص، ګوند او ډلې مې د خپلو کسانو د خبرولو بار ایښی و، ژمنلیک مې اخیسته، ځینو ته مې ویلي وو چې له ډول او سورني سره به راځي، له ملي بیرغونو سره به راځي، لومړی به تلاوت کېږي، بیا به ملي سرود غږول کېږي، بیا به د لویې پکتیا په استازۍ یو تن مشر د څلي تاریخچه لولي او له مرستندویانو به مننه کوي. د منار پر سر چې کوم لوی بیرغ نصب دی، پنځه تنه مشران به د څلي سر ته پورته کېږي، یو تن به له لوی کندهار، یو به له لویې پکتیا، یو به له لوی ننګرهار، یو تن به له شمال او بل به له مرکز څخه وي، ټول به په ګډه د افغانستان بیرغ پورته کوي، د دې بیرغ لوړوالی نږدې شپږ دېرشو مترو ته رسیږي، بیا به همزمان ورسره (۱۲) بیرغونه چې لاندې نصب دي، له هرې سیمې څخه پنځه پنځه تنه دا بیرغونه پسې پورته کوي، چې

مجموعاً (٦٠) تنه کېږي، د دې تر څنګ به دوه ډبر لیکونه چې ختیځ او لویدځ خواته به نصب وي، له هغو به پردې لرې کېږي تر هغه وروسته به د دې غونډې د برخوالو پرېکړه لیک لوستل کېږي، په پرېکړه لیک کې به پر نورو مسایلو سربېره له حکومت څخه غوښتنه کېږي چې وخت پر وخت د نجات ورځې د اتلانو یادونه او ځلونه وکړي، د هغوی په نامه مډالونه جوړ کړي، د نجات ورځ د هېواد په رسمي جنترۍ کې ځای کړي او هر کال د پخوا په شان یو ځل بیا د نجات جشن جوړ کړي او پر همدې ورځ د نجات د ورځې د اتلانو په نومونو، نوي نسل او هېوادپالو افغانانو ته مډالونه او ستاینلیکونه ورکړي او دېته ورته یو لړ نور ملي مسایل به په پرېکړه لیک کې ځای کېږي او له حکومت څخه به یې د تطبیق هیله کېږي، تر برېکړه لیک وروسته به ملي اتڼ کېږي او دې سره به پروګرام پایته رسېږي، دا زما خیالي او ارماني نقشه وه، د ازادۍ ورځ مې څکه ورته غوره کړې وه چې نېکمرغه ورځ وه او دا څلی هم د ازادۍ د بیا احیا کوونکو یو یادګار و، زما هیله وه چې د خپلواکۍ پر ورځ دا څلی په رنګارنګ ګروپونو ښکلی وي او د یوې اوونۍ لپاره به له ماښامه تر سهاره روښانه وي. د اسد پر (٢٧)مه مو د ډبر لیکونو د نصب کار پیل کړ، خو لکه څنګه چې مې دمخه یادونه وکړه، د صمد ځاځي په نامه یوه شخص هغه راکښته او ویل کېږي چې داود نیازي یې هم ملګرتیا کوله، نن چې څلی پرانیستل کېږي، نو ډبرلیک په کې نه و، دې ښاغلو هم تر دې وخته جوړ نه کړای شو او هغه پخوانی یې هم پرېښود، د ډبرلیک ځای داسې سپېره ښکارېده لکه په (٧٠) یمو کلونو کې چې غلو تاریخي ودانۍ لوټلې وي. دوی یوازې د پرانیستې پر مراسمو ټینګار کاوه، د څلي نور غم ورسره نه و. دا یوازینی څلی و، یا یوازینۍ ودانۍ وه چې له کوم ډبرلیک او یادښت پرته یې پرانیستغونډه وشوه. د ډبرلیک له غورځولو یا وړلو بیا تر پرانیستغونډې پورې شپږ ورځې تېرې شوې، خو په دې منځ کې دې شوراګانو یو ډبرلیک ان یو یادښت هم جوړ نه کړای شو، خو پرانیستغونډې ته سخت ګبنې نیولي وو.

د نجات څلي د بیا جوړونې د پرانستغونډې یو انځور

زه له خپل ولس څخه ډېره ښېنه غواړم چې زما له هڅو سره سره زه تر پایه پر دې بریالی نه شوم، چې د خپل ولس او د دې څلي له شان او شوکت سره مناسبه د دې څلي پرانیست غونډه جوړه کړم، کورنیو تنګنظرو، لنډو پارو، ځینو ارګ مېشتو غوړه مالانو او یو شمېر نورو کړیو ټولو سره لاسونه یو کړل او د یوې سترې ملي داعیې د ځلا مخه یې ونیوله، دا چې تر دې وروسته به د دې څلي پر برخلیک څه کېږي؟ ډېرلیک به څوک لیکي؟ څرنګه به یې لیکي او څرنګه به یې نصبوي، په ټولیز ډول د څلي ساتنه او پالنه به څوک کوي؟ دا به راتلونکی وخت ثابتوي او نوی پېښت به قضاوت کوي. په همدې جملې سره د دې کتاب وروستۍ برخې ته رسېږم او د دې ترڅنګ غواړم په دې وروستۍ برخه کې یو ځل بیا د مالي رڼاوي لپاره یو څو نورې جملې هم ورزیاتې کړم. کله چې د فني هیئت له خوا د (۸۸۹۵۰) امریکایي ډالرو له جملې څخه د کاري نیمګړتیاوو له امله (دوه زره ډالره) له پکتین ساختماني شرکت څخه وګرځول شول، نو تر هغه څو ورځې وروسته یو شمېر سپین ږیرو او په تېره بیا د جنوبي قومونو د یووالي شورا مشر (نېک محمد ولسمل) او یو شمېر نورو مخورو له ما څخه هیله وکړه چې که دا پاتې دوه زره ډالره هم ورته ورکړې، ښه به شي، خیر دی که کار کې یې یو څه نیمګړتیاوې هم احساسېږي. څه موده وروسته بیا یادې شورا ما ته یو لیک هم راولېږه، نو دغو مشرانو ته د

درناوي په خاطر مې دا پاتې (دوه زره ډالره) هم ساختماني شرکت ته ورکړل. په دې مانا چې په تړون کې د کومو پيسو (۸۸۹۵۰) ډالرو وروستی رقم ليکل شوی و، هغه پيسې پکتين ساختماني شرکت ته په بشپړ ډول ورسېدې.

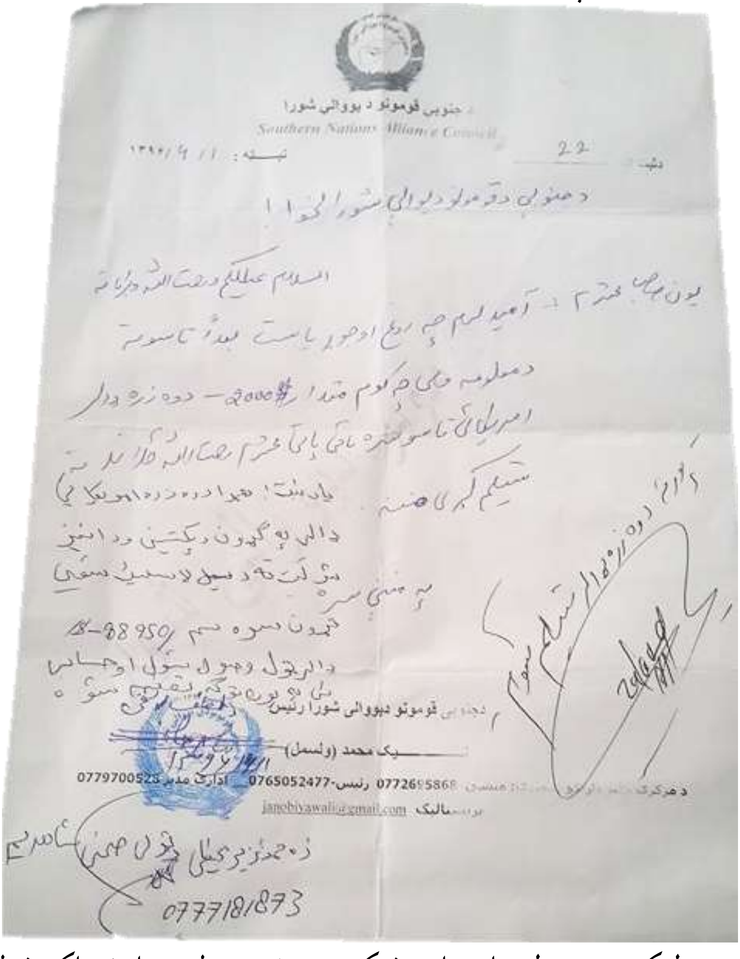
د جنوبي قومونو د يووالي شورا
Southern Nations Alliance Council
نېټه: ۱۳۹۶/۶/۱۱
ګڼه: 22

السلام عليكم ورحمة الله وبركاته

د جنوبي قومونو ديووالي شورا رئيس
ــــــبک محمد (ولسمل)
0779700525 اداري مدير 0765052477 رئيس 0772695868
janebiyawali@gmail.com

0777181873

تر دې ليک وروسته له ساختماني شرکت سره زموږ ټول حسابونه پاک شول او يو ډالر يې هم پر موږ پاتې نه شو او تر دې وروسته ما سره (۷۱۵۰) ډالره پاتې شول، چې له هغې جملې څخه (۳۰۰۰) ډالره بېرته اصولي صيب سره د امانت په توګه پاتې شول (۶۵۰) ډالره د ډبرليکونو په ګډون پر متفرقه چارو

ولګول شول. (۳۵۰۰) ډالر له ما سره د امانت په توګه پاتې دي.
کله چې د ځلي متفق علیه وارثان پیدا شول، کولای شي دا پیسې او هغه درې زره ډالره چې له اصولي صیب سره په امانتي بڼه پاتې دي، ترلاسه کړي او پر خپل وخت د ځلي پر ترمیماتي او نورو اړتیا وړ چارو ولګوي.
د دې کتاب چاپول مې ځکه ضروري وګڼل چې د ځلي معنوي او تاریخي برخه هم خوندي شي او د ځلي د فزیکي جوړښت ترڅنګ د ځلي معنوي ودانۍ هم د لوستونکیو په ذهن کې انځور شي.
تر دې داستان وروسته غواړم یو څو مهمو مشورو او تجربو ته اشاره وکړم چې هم مې د دې ځلي د جوړونې له بهیر او هم مې د روزګار له کړلېچونو څخه ترلاسه کړې دي، که زموږ نن او راتلونکی پښت هغه په ځیر سره ولولي، نو کېدی شي د خپل وخت ځینو د ستونزو په راکمولو کې ورسره مرستندوی شي.

مشورې، تجربې او توصیې

د دې اثر په پای کې غواړم له قدرمنو لوستونکو او راتلونکي نسل سره ځینې مشورې، تجربې او توصیې شریکې کړم، په تېره بیا هغو کسانو سره چې غواړي ما غوندې یو کار ته لومړی د مینې او بیا د تحمیل له دروازې ورداخل شي، تقاضا لوړه وي او عرضه هم کمه، د نظر سرچینې متعد دې وي، خو د پرېکړې او مسولیت نامعلومې، امکانات کم وي او تقاضا زیاته، سیاسي خطرونه زیات او دفاعي ځواکونه کم، ځان ښودونکي زیات او د کار سرونه کم، امکانات کم او کارونه سخت، تنگظري زیاته او ژور فکر کم او نور په سلگونو مرضونه او غرضونه. په داسې یو حالت کې څه کول په کار دي؟ غواړم په دې برخه کې خپلې څو مشورې، تجربې، توصیې، نظرونه او وړاندیزونه درسره شریک کړم.

- په هر کار کې هغه وخت مشوره وکړئ چې کار له ځنډ او خنډ سره مخامخ شوی وي، کله چې کار په نورمال ډول روان وي او تاسو د مشورې لړۍ پیل کړئ، نو په خپله مو په لوی لاس د کار پر وړاندې بېلابېلو نظرونه او خنډونه رامنځته کړل.

- مشوره باید د مشورې له اهل سره ترسره شي، هغه کسان چې په اړوند کار کې تجربه او دخل ونه لري، له هغوی سره مشوره کول د وخت د ضایع

کېدو او فکري پاشلتیا سبب ګرځي.

- په یوه کار کې چې له پیله له چا سره مشوره پیل شوې وي، باید همغو سره سر تر پایه مشوره وشي، د کار په بهیر او یا هم د اتمام پرمهال له نویو مشاورینو سره مشوره، نه یوازې دا چې د تېر شوي کار د ځواکمنۍ سبب نه ګرځي، بلکې اصلي شخص مجبور دی، یو ځل بیا ټول بهیر نویو مشاورینو ته تشریح کړي چې دا کار هم په خپله د وخت د ضایع کېدو سبب ګرځي او زیات وخت نوې مشورې له پخوانیو مشورو سره په تضاد او ټکر کې واقع کېږي او د کار د ځنډ سبب ګرځي.

- پر هر کار چې پوره واکمن وې، د مشورې لپاره یې وخت مه ضایع کوه، خپله یې په مستقیم ډول ترسره کړه.

- هر کله چې یوه تاریخي او ملي کار ته ورداخلیږې، قلم او کاغذ ځان سره واخله، ټول ورځیني یادښتونه ولیکه. کله چې کار پر خپل مسیر او بهیر روان و، نو خپرولو ته یې اړتیا نه احساسیږي او کله که چا هم د اصلي کار د مخنیوي او انحراف هڅه کوله، نو یادښتونه باید بشپړ او مستند وي او تر کار وروسته یې باید نشر کړې چې راتلونکي پښت ته د عبرت سبب شي. ښه بېلګه یې همدا نجات ځلی دی.

- له کم عقلو، ځان ښودو، شهرت غوښتونکو، په تېره بیا له داسې اشخاصو سره باید ډېر احتیاط وشي چې علم یې کم وي، امکانات یې زیات او د شهرت غریزه یې هم قوي وي، دوی کولای شي اصلي شخصیتونه ستړي، یا له خپل اصلي مسیره منحرف او یا هم په پای کې د نورو کړي کارونه او وهلې تورې په خپل نامه کړي.

- په هر کار کې باید له زیات تدبیر، دقت، جرئت او غوڅ دریغ څخه کار واخیستل شي، په دې برخه کې کم تعلل، بې جرئتي، هغو ځانغوښتونکو ته د دې زمینه برابروي چې خپله کار نه شي کولای، خو دې کې مهارت لري چې څنګه د نورو کارونه په خپل نامه تمام کړي.

- کله چې یوه ملي موضوع کې راټاله شوئ او د کار په محور کې راغلئ، نو یو شمېر ناکاره اشخاص بیا هڅه کوي چې د سیمې، ژبې، قوم، قبیلې او ځانپالنې تور درباندې پورې کړي، د کار تر بشپړاوي پورې باید له دې ډول اشخاصو سره له هر ډول بحث څخه ځان لرې وساتئ. څکه دوی غواړي چې کار پر ټپه ودریږي، اصلي محرک تر پوښتنې لاندې راولي او بې کفایته یې وښیي.

- مالي حسابونه باید کنترول او راڼه وي چې پلمه جوړوونکو ته د هېڅ ډول تخریب زمینه برابره نه شي. مالي حسابونه باید مستند وي. د راکړې ورکړې تاریخ او د طرفینو لاسلیک ولري.

- په وروسته پاتې ټولنو، په تېره بیا په هغو ټولنو کې چې قبیلوي مناسبات پرې حاکم وي، د ټولنملي شخصیت جوړونه او زغمنه اسانه کار نه دی، یو څوک دې دا هیله نه لري چې له ټولو خوا وو دې تائید یا وستایل شي، هغه باید د خپلو کارونو د بشپړاوي په لټه کې شي، نه د تائیدونې یا ردونې په فکر کې.

- په لویو کارونو کې ((ښه مه کوه بد نشته)) د متل له عملي اړخ سره ضرورو

مخامخېږئ، دا باید ومنئ چې د خپلو ښو څېړه مو ضرورو پر مخ لګي، خو دېته باید مخکې تر مخکې تیاری ولرئ او د مایوسۍ احساس ته لاره ورنه کړئ!

- خپل ذهني ځواک باید داسې عیار کړئ چې د خپلو نېکیو له امله له سختې بدۍ سره مخامخېږئ، که د بدۍ د زغم اوسېله مو پیدا کړه، نو د بریالیتوب چانس مو زیات دی، داسې هم نه ده چې ټولنه د چا نېکي هېروي، خو متل دی: ((تر هغو پورې چې رښتیا راځي، درواغ کلي ورانوي.)) دا متل د زمانې د تجربو د تکرار نتیجه ده. نو صبر او زغم هم په کار دی، په همدې خاطر وایي چې ((د صبر مېوه خوږه ده)).

- دا هم وایي چې ((ښه وکړه او سیند کې یې واچوه))، مانا دا چې اوبه هم د چا ښه نه هېروي، یو وخت دا ښه د اوبو سر ته راوځي، خو تر هغه پورې پوره استقامت په کار دی.

- د عقیدې او فکر ترمنځ انډول ساتل په کار دي، هغې نړۍ کې د دې دنیا د ټولو کارونو او حسابونو تصفیه کول، هم هغو دنیاپالو ته د جرئت زمینه برابروي، چې غواړي، حسابونه هغې دنیا ته انتقال کړي او دوی پر دې دنیا د نورو په زحمتونو خپل عیش او عشرت وکړي، خپل ځان هوښیار وګڼي او نورو ته د ساده ګانو خطاب وکړي، نو هغه حسابونه چې په دې نړۍ کې یې د تصفیې امکان نه شته، هغه باید هغې دنیا ته انتقال شي او د دې دنیا نور حسابونه باید په همدې دنیا کې تصفیه شي.

- په یوه جرګه، جلسه یا غونډه کې د متوازنو خلکو، لکه د قومي شوراګانو،

گوندونو، مدني ټولنو او نورو حرکتونو د مشرانو او مالکانو تر منځ توافق ته رسېدل اسانه کار نه دی، باید یو شخص تر مخه، خبره غوټه او له نورو څخه په غوڅ ډول د خبرې د رد یا تائید هوکړه ترلاسه کړي. د خبرو اوږدوالی او د ګڼو دلایلو تبادله خبره نوره هم پېچلې کوي او غونډه بې نتیجې پایته رسېږي.

- متفرق مشران، سپینږیري او نور مخور زیاتره وخت د یوې خبرې د مشروعیت د تائید لپاره ښه کار ورکوي، نظر دېته چې د یوې لانجې د حل سر راوباسي، په داسې یو حالت کې باید یو شخص مخکې تر مخکې د شخړې حل راویستی وي، نور مشران باید همدې حل لارې ته رامات کړي، د تائید سر پرې وخوځوي او به دې ډول یې د تخریب مخه ونیسي.

- کله چې یوه مسله ډېره پېچلې شي او بل څخه د قربانۍ هیله لرو، نو د ټولنیز کار د خوندیتوب په خاطر باید تر ټولو لومړی خپله د هغه کار اصلي مدعي قربانۍ ته تیار شي، که دی قرباني ورکړي، د قضیې دویم او دریيم اړخ ته د زیات تخریب زمینه نه برابرېږي او کار خپل ثمر ته رسېږي.

- که غواړې چې یو کار په ښه ډول ترسره کړئ، نو څومره چې وزن لرئ، هغومره ځان مه ښیئ، تر هغه ټیټه کچه اختیار کړئ، دې حالت کې د مقابل طرف حساسیت نه راپورته کېږي او تاته د دې زمینه برابرېږي چې خپل پلانونه په ارامه او نرمه توګه عملي کړې.
- د عرضې او تقاضې تر منځ باید انډول وساتې، کله چې دې د خلکو تقاضا پورته کړه، خلک بیاهغه خپل حق ګڼي، که پوره دې نه کړه، نو د خلکو د خپګان سبب ګرځي، خو که د تقاضې په انډول دې عرضه زیاته وړاندې

کړه، نو دا کار د خلکو د خوشالۍ او ستا د ټولنیز باور د زیاتوالي سبب گرځي، هدف دادی چې د ژمنې او عمل ترمنځ باید سمون، انډول او انطباق موجود وي.

- د یوه کار لپاره باید زړمه ځواک ولرئ، که یو چا درسره ژمنه وکړه او تا ټوله ډډه پر هغه ولگوله او هغه هم له خپلې ژمنې په شا شو، نو طبیعي خبره ده چې کار نه ترسره کیږي، په داسې حال کې باید ته پټ زړمه ځواک ولرې چې له هغه څخه د دویم یا دریېم قوت په توگه کار واخلې، خو لومړی ژمنه کوونکی باید خبر نه شي چې ته نور ریزرف ځواک لرې، په داسې یو حالت کې بیا هغه فکر کوي، څه که زه خپله ژمنه عملي هم نه کړم، نور څوک شته چې هغه کار ترسره کړي.

- که یو کار سل په سلو کې هم تا تر سره کړی وي او یا یې د ترسره کولو جوگه یې، کوښښ به کوې چې کار ټول ستا په نامه تمام نه شي څکه چې په ټولنه او چاپېریال کې تنگنظره خلک کم نه دي، نه دې د دې کار بشپړاوي ته پرېږدي او که دا کار د زړه په وینو هم ترسره کړې، نو داسې تبلیغات به درپسې وکړي چې هم ستا د کار ارزښت راټیټ کړي، هم تا پیکه کړي او هم له نورو څخه د دې جرئت سلب کړي چې سبا ستا په شان کارونه ترسره کړي.

- کار خپله کوه نوم د بل کوه، که څه هم په لنډه موده کې دا قرباني اسانه نه ده، خو د لنډ فکرو اشخاصو مخه په دې ډول نیولای شې، دا کار ستونزمن دی، خو مېوه یې بیا خوږه ده او راتلونکی پښت یې پر ارزښت پوهېږي.

- کوښښ وکړه، کم اصله خلک او هغه اشخاص چې کورنی نصب او سلسله یې درته پوره معلوم نه وي او په یو ناڅاپي ډول په ټولنه کې یو څه ناڅه مطرح شوي وي، شهرت او قدرت ته ونه رسوې، دا ډول خلک نه یوازې بېرته تاته غم دي، بلکې په ټولنه کې د مصنوعي ودې له امله، عامو خلکو ته هم د سخت زیان او سردردۍ سبب ګرځي.

- د هر کار د سرته رسونې لپاره د زمان او مکان قید و برید وټاکه، ځکه چې په یوه کار کې مهال او ځای معلوم نه وي، انسان د خپل طبیعي خصلت له مخې د خپلې ارامتیا په خاطر هغه کار بل وخت ته پرېږدي، هغه بیا بل وخت ته او همداسې یو کار نیمګړی پاتې شي.

دا وې یو څو مشورې، تجربې او څو توصیې، اوس غواړم تاسو ته د دې کتابګوټي وروستۍ برخه؛ پایله، ښښنه او مننه درووړاندې کړم:

پايله، ښبنه او منته

هر لوی ملي او هېوادنی کار د سرته رسونې خپل خپل پېچلی بهير لري، په دې بهير کې يو انسان له سترو خنډونو، جنجالونو او پېچومو سره مخامخېږي، هوډمن او مفکر انسان همغه دی چې په لومړي گام کې ځان له ستونزو او جنجالونو وژغوري، خو که جنجالونه او کړاوونه حتمي او جبري شول، نو بيا دې ورته پولادي اراده اختيار کړي. د نجات ځلی چې زموږ د معاصر تاريخ د يوه ترخه پړاو پر ضد د ولسي پاڅون د بري يو سمبول و، په شعوري او قصدي ډول دا نښه له منځه يوړل شوه او د بيا جوړونې د مخنيوي لپاره يې هم په قصدي ډول هڅې کېدې. د ځلي د بيا جوړونې داستان ټول ستاسو له مخې تېر شو. هر څه ستونزې او کړاوونه چې وو، له هغو راتېر شو او ځلی جوړ شو. له دې کړلېچن بهير څخه موږ گڼې تجربې، پايلې او عبرتونه ترلاسه کړل. د دې ځلي په کار کې د ستونزو راټوکېدل او د تنگنظره اشخاصو راڅرگندېدل، د نورو نتايجو ترڅنگ يوه پايله دا ورکړه چې دا اثر يې وټوکوه، که چا مخالفت نه واى کړى، ستونزې نه واى زېږول شوې، نو بيا خو دا اثر نه رامنځته کېده او د هغو گڼو افغانانو د مبارزو او سرښندنو حق نه ادا کېده چې له دې هېواده يې پر خپل وخت د ظلم، وحشت، دهشت او ايله جارى ټغر ټول کړ. په ډېرو کمو اثارو کې د هغو يادونه شوې ده، په دې اثر کې يو ځل بيا د هغو له جملې څخه

د ځينو مبارزينو يادونه وشوه. د هغو يادونه پر موږ باندې د هغوی حق دی او دا کار د هغوی د پور په ادا کولو کې مرسته کوي، نو ځکه خو د ځينو خلکو يا اشخاصو مخالفت د ځينو ضررونو تر څنګ دا ګټه هم درلودله چې زه يې اړ کړم، دا اثر وليکم. که دې اثر کې ځای نيم، د ځينو خنډ اچوونکو اشخاصو يادونه راغلې وي، ځينې واقعيتونه ويل شوي وي او دا واقعيتونه په نن او سبا کې د دوی شخصيتونو ته څه زيان رسولای شي، زه د هغې ګټې له امله چې دوی د دې اثر د رامنځته کېدو له امله، ولس ته شونې کړه، بښنه غواړم، زه له ټولو هغو اشخاصو بښنه غواړم چې په دې کتاب کې د راغليو واقعيتونو د بيان له امله د خفګان احساس کوي، زه د دوی هر يو شخصيت ته احترام لرم، خو که واقعيت او حقيقت ونه وايم، پر دين او دنيا به مې غاړه بنده وي. له (ارسطو) څخه چا پوښتنه وکړه چې پر خپل استاد (افلاتون) ولې سختې نيوکې کوې او ولې ترې سختې پوښتنې کوې؟ هغه ورته وويل: ((افلاتون راباندې ډېر ګران دی، خو حقيقت تر هغه هم راباندې زيات ګران دی)). دلته که ځينې شخصيتونه پرموږه ګران دي او يا ګران وو، خو د څلي بيا جوړېدل او د هغه په باب ناويل شوي حقيقتونه هم پر موږ ډېر ګران دي، نو ځکه خو له ټولو هغو دوستانو څخه چې په دې تېر (۱۰-۱۱) مياشتني بهير کې په يو نه يو ډول له ما څخه خفه شوي، زه له ټولو بښنه غواړم، يا مې څوک پر ډېرو ټيلېفونونو په تکليف کړي، يا په ميسجونو، يا په پېغورونو، له هغو ټولو څخه بښنه غواړم، کېدی شي، د هغوی مجبوريتونه مانه وو درک کړي او د څلي په باب له هغوی څخه زما غوښتنې تر واقعي حالته پورته وې او يا هم هغوی د شرم او حيا له مخې نه غوښتل خپل عذر او مجبوريتونه ماته بيان کړي، يا يې هم د بيان وخت نه درلود، له هغو ټولو بښنه غواړم، انسان ډېر کمزوری موجود دی، موږ بايد د انسان مجبوريتونه د هغه پر قصدي نيمګړتيا تعبير نه کړو. له هغو دوستانو هم ډېره بښنه غواړم چې څلي سره يې ښه ډېره مرسته وکړه، خو زما ټيلېفونونو ډېر په تکليف کړي وو، زه پر دې پوهېدلم، چې دوی ماته د (نه) ځواب نه شي

راکولای، پر ځان فشار راوړي، خو ما نه خفه کوي، زه پر دوی باندې د راغلي فشار له امله ښښنه غواړم، هغو دوستانو څخه هم ډېره ښښنه غواړم چې په دې اثر کې د ځینو ستغو کلیمو له امله دوی په اینده کې د خفګان احساس کوي، لنډه دا چې له ټولو هغو اشخاصو، ډلو او بنسټونو څخه چې په یو نه یو ډول زما له خبرو او کلام څخه په دې اثر کې خفیف او یا شدید ضرر ګوري، ښښنه غواړم.
کېدی شي د دې کتاب د لیکلو له امله یو شمېر افغان ضد اشخاص هم ګټه پورته کړي او یو شمېر هغو اشخاصو ته هم دا پلمه په لاس ورشي چې زموږ د خپلمنځي نیمګړتیاوو د څرګندولو له امله مخالف لوري ته ګټه رسوي، موږ وایو که دا نیمګړتیا موږ کې وي، نو ولې یې د سمون لټه ونه کړو، ولې یې څرګندې نه کړو؛ چې ناروغي تشخیص نه کړو، نو درملنه به یې څنګه کړو؟ مخالفین زموږ پر ټولو نیمګړتیاوو خبر دي، نو ځکه خو په ډېر جرئت سره پر موږ بریدونه کوي، دا موږ یو چې ځان ناګاره اچوو، نیم عمر په شکایتونو تېروو او نیم هم په غیبت او نیوکو، کار ته ډېر کم وخت ورکوو او د کار سړي نه شو زغملای. ایا راتلونکي نسل ته موږ دا مسولیت نه لرو چې ورته ووایو، موږ د خپلې زمانې په دغسې ترخو واقعیتونو کې ژوند کاوه او که موږ تاسو او یا هم راتلونکي پښت ته کومه ښه ډالۍ نه ده در ډالۍ کړې، نو علتونه او دلایل یې دغه وو، هغوی باید له دغسې ستونزو ځان لرې وساتي. نور داسې ګڼ دلایل وو چې د دې اثر لیکلو ته یې اړ کړم.
د دې اتکل هم شته چې د دې اثر تر چاپ وروسته، یو شمېر اشخاص د دې اثر پر وړاندې راوپارېږي، کینې څرګندې کړي، د فیسبوکونو مخونه ډک کړي او یو ځل بیا د حقیقت په سترګو کې د خاورو شیندلو هڅه وکړي، خو زه نه غواړم، هغوی سره بل بحث یا تاویلو ماویلو ته داخل شم، ما په دې اثر کې د رښتیا کیسه په زېر او زور سره تېره کړې، تر دې وروسته چې بیا هم څوک د واقعیتونو د تحریف هڅه کوي، عقل به یې د عدالت له محوره وتی وي.
دا به هم بې انصافي وي چې د منښې پر وخت موږ هغه کسان هېر کړو چې په

یو نه یو ډول یې د دې ځلي بیه بیا جوړونه کې خپل رول لوبولی دی، قومي مشران، سیاسیون، مخور شخصیتونه، شوراګانې، ځوانان او نور ټول پر خپل ځای د مننې وړ دي، چې ټولو پر خپل ځای او وخت اخلاقي، مشورتي، معنوي او نصیحتي مرسته کړې ده. خو څرنګه چې دا ټول معنوي ارزښتونه او مرستې دي او د معنوي څیزونو د ارزونې لپاره کومه مشخصه تله نه شته، نو ځکه خو په ډله ییز ډول له دوی ټولو څخه مننه په کار ده، خدای دې دوی ته ثوابونه او جنتونه ور نصیب کړي، خو هغو کسانو چې مادي مرسته یې کړې او څومره والي ته یې پر خپل ځای نغوته شوې، غواړم یو ځل بیا د نورو ټولو مرستندویانو په استازۍ له ښاغلي جنرال عبدالرازق،ګلاب منګل، حمید الله خیبر، حاجي خان محمد باز منګل، حاجي حکیم خان ځاځي، حاجي عتیق الله احمدي، حاجي عبدالباري منګل، محمد یوسف اصیل زوی، راضیې منګل، الحاج مولوي تره خېل محمدي، کمال ناصر اصولي، حاجي محمد نذیز احمدزي، ضیاء الحق امرخېل، عبدالرشید ایوبي، شېر علي خان شېر، غلام محمد کاموال، ډاکټر رضوان احمدزي او سټیټ کورپس (State corps) ساختماني شرکت، د هغه له مشر چې د خپل نوم له یادونې یې ټل ډډه کړې، د دې شرکت له قدرمنو انجنیرانو؛ انجنیر اسحق تکل، انجنیر محمد نصیر بهسودوال، انجنیر نصیر یما، انجنیر نصیر احمد پوپل، چې په لسګونو زره ډالر یې پر پاتې ساختماني چارو او ښکلاییزه برخه ولګول، قدرمن ورور شمیم کټوازي، انجنیر دلاور توتاخېل او نورو ټولو دوستانو څخه مننه کوم چې که د دوی ټولو مرسته نه وای، نو دا ځلی به نن دومره هسک نه و ولاړ، له نورو ټولو هغو خواخوږو دوستانو څخه چې په الفاظو کې د مننې د ادا کولو افاده ورڅخه مشکله ده او نومورکي خدمتګاران ګڼل کېږي، له ټولو څخه د یو افغان، یو مسلمان او یو انسان په توګه مننه کوم، کور ودانی ورته وایم، دوی د ملي نجات دا ځلی چې د ټول وطن د عزت ځلی، ګڼل کېږي، هسک کړ، الله (ج) دې د دوی د عزت ځلي هسک کړي.

د دې خبرې یادول هم ضروري بولم چې دا اثر د زمري پر (۲)مه نېټه پیل او د وږي یا سنبلې پر لومړۍ نېټه پایته ورسېد. د (۳۰) ورځو په بهیر کې دا اثر هم لیکلی شوی، هم کمپوز شوی او هم یې د سمون چارې ترسره شوي، دا په داسې حال کې و چې د ځلي کارونه هم روان وو، گڼې غونډې هم وې او نور زیات شمېر کارونه هم روان وو؛ یوه ډېره ستړې کوونکې او مصروفه کاري میاشت وه. سره له دې چې د دې اثر هره برخه مې تر لیکلو وروسته څو څو ځله کتلې او ایډېټ کړې، خو بیا هم د زیاتو ډول ډول تېروتنو احتمال په کې شته، هیله ده درانه لوستونکي، هغه تېروتنې وزغمي او په خپلې لویۍ سره یې راوښيي.

په دې اثر کې نه یوازې د ځلي بیا جوړونه په تفصیل سره راغلې، بلکې د دې ځلي د جوړولو، بیا رنگولو او بیا جوړولو ټولو برخو ته هم په کې اشاره شوې ده.

خدای تعالی دې د پښتنو مل شي

په درنښت

محمد اسمعیل یون

۱۳۹۶ لمریز کال د وږي لومړۍ نېټه